

ספר זכרון

תפארת פנחס

— חלק ב —

כ"ף תמוז ה'תשפ"ב

יארצייט הראשון

ספר זכרון

תפארת פנחס

— חלק ב —

כ"ף תמוז ה'תשפ"ב

יארצייט הראשון

לשליחת חומר ולהערות ותיקונים:

tiferespinchaskorf@gmail.com

ב"ה.

פתח דבר

לקראת יארצייט הראשון של הרה"ח התמים אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים הרב פנחס ע"ה קארף, הננו מוציאים לאור חלק ב' מ"ספר זכרון - תפארת פנחס",

על יסוד הוראת הרבי¹ בקשר עם פטירת הרה"ח הרב משה יצחק ע"ה העכט בתשנ"ב, להדפיס ספר זכרון "תפארת משה יצחק".

* * *

בתדפיס שלפננו נכלל:

(א) שער דבר מלכות:

חלק משיחת י"ב תמוז תשמ"ג, בו דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א לראשונה ברבים אודות המאורע דקציצת זקנו ר"ל ע"י בני בליעל.

המובא כאן הוא הנחה מילולית מהטייפ שנרשם ע"י ר' צבי הירש שי' נאטיק, ותודתנו נתונה לו בזה.

(ב) שער מכתבים מענות ויחידויות:

המכתבים, מענות, ויחידויות אליהם זכה הרב פנחס קארף ע"ה, הכולל את מסכת הקירובים המיוחדת שקיבל מכ"ק אדמו"ר שליט"א.

(ג) שער ביאורים בתניא:

ביאורים בתניא מתוך רשימותיו, הקלטות משיעוריו והערות שכתב.

הביאורים עברו עריכה לשונית של חתנו הרה"ת משה שי' מרינובסקי, ובאים בתוספת הערות ומ"מ מנכדו הרה"ת שמואל שי' קארף.

בתדפיס שלפנינו - עד סוף פרק ה'.

(1) ראה שיחות ש"פ וארא וש"פ משפטים תשנ"ב.

(ד) שער השיעורים:

במשך שנים ארוכות הי' מוסר מידי שבוע שיעור במתיבתא באהלי תורה על יסוד שיחה של כ"ק אדמו"ר שליט"א מהשבוע, בו הי' מלקט ענינים שונים משיחות ואגרות רבותינו נשיאינו בעניני ודרכי החסידות וחסידיים. השיעור הי' שזור עם אמרות וסיפורים שונים ממנו ומה ששמע מחסידים מהדור האחרון.

בתדפיס שלפנינו - כמה שיעורים נבחרים.

* * *

וכאן המקום לעורר ולבקש שכל אלו ששמעו מפיו ענינים וסיפורים וכו' וכו' וכל מי שיש לו הקלטות רשימות או זכרונות שיכול לרשום וכל כיו"ב, נא לשלחם לאימייל המערכת tiferespinchaskorf@gmail.com.

* * *

כל הנ"ל נלקט ונערך ע"י נכדיו הרה"ת שמואל שי' קארף והת' דובער שי' נמירובסקי.

* * *

ויהי רצון, שיבוא "פנחס - זה אליהו" ויבשר בשורת הגאולה, ויבוא רבינו משיח צדקינו ויגאלנו בקרוב ממש ממש.

משפחת קארף

יום שלישי פ' פינחס, כ"ף תמוז ה'תשפ"ב
מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, נ.י.

תוכן ענינים

שער דבר מלכות

13.....חלק משיחת י"ב תמוז תשמ"ג.....ג

שער המכתבים מענות ויחידויות

- 23.....א. המכתב הראשון – שלהי תשרי תשי"ב.....ב
- 24.....ב. "דרך תשובה בעדו" – מכתב ערב חה"פ תשי"ב.....ב
- 26.....ג. מכתב ג' סיון תשי"ב – ליום הולדת הי"ז.....ז
- 27.....ד. יחידות הראשונה – אייר תשי"ג.....ג
- 29.....ה. יחידות תשי"ד (?).....ד
- 31.....ו. יחידות אייר תשי"ד.....ד
- 33.....ז. יחידות – מוגה.....ז
- 34.....ח. יחידות אייר תשט"ו.....ז
- 36.....ט. יחידות אייר תשט"ז.....ז
- 38.....י. מכתב כ' אייר תשט"ז.....ז
- 39.....יא. מכתב ט"ו מנ"א תשט"ז.....ז
- 40.....יב. מכתב יו"ד סיון תשי"ז.....ז
- 41.....יג. יחידות אייר תשח"י.....ז
- 42.....יד. מכתב י' אייר תשי"ט.....ז
- 43.....טו. יחידות אייר תש"כ.....ז
- 43.....טז. כפי שנהגו חבריו.....ז
- 44.....יז. מכתב ל"ווארט" – ד' עשי"ת תשכ"א.....ז
- 45.....יח. יחידות לאחרי סגירת השידוך.....ז
- 46.....יט. מענה לאביו הרב יהושע קארף ע"ה חורף תשכ"א.....ז
- 47.....כ. יחידות לקראת החתונה – חורף תשכ"א.....ז
- 48.....כא. המכתב לחתונה – כ"ה טבת תשכ"א.....ז
- 49.....כב. יחידות אייר תשכ"א.....ז

- 50..... כג. מענה קייץ תשכ"א
- 51..... כד. מכתב כ"א מנ"א תשכ"א
- 52..... כה. מענה חורף תשכ"ב
- 53..... כו. מענה מתקופת נוארק
- 54..... כז. יחידות אייר תשכ"ב
- 54..... כח. יחידות כ"ג מנ"א תשכ"ב
- 55..... כט. מענה חורף תשכ"ג
- 55..... ל. מענה חורף תשכ"ג
- 56..... לא. יחידות ט"ז אייר תשכ"ג
- 57..... לב. מכתב להולדת בתו הבכורה – כ"ג אייר תשכ"ג
- 58..... לג. מענה ר"ח מנ"א תשכ"ג
- 58..... לד. יחידות
- 59..... לה. מענה
- 61..... לו. יחידות אייר תשכ"ד
- 62..... לז. מענה תשכ"ד
- 62..... לח. מענה
- 63..... לט. יחידות אלול תשכ"ד – "זואכנאכט יחידות"
- 64..... מ. מכתב להולדת הבן – י"ג אלול תשכ"ד
- 65..... מא. מכתב ימי הסליחות תשכ"ד
- 66..... מב. מענה כ"ד טבת תשכ"ה
- 67..... מג. מענה ב' תמוז תשכ"ה
- 68..... מד. מכתב ימי הסליחות תשכ"ה
- 69..... מה. מכתב ימי חשון תשכ"ו
- 70..... מו. מכתב ראש חודש כסלו תשכ"ו
- 71..... מז. מענה ב' שבט תשכ"ו
- 72..... מח. מכתב י"א אייר תשכ"ו
- 73..... מט. מכתב ימי הסליחות תשכ"ו
- 74..... נ. מכתב י"ד אייר תשכ"ז
- 75..... נא. יחידות אסרו חג השבועות תשכ"ז
- 76..... נב. מכתב ח' תמוז תשכ"ז
- 77..... נג. מכתב המזכירות י"ז מנ"א תשכ"ז

78.....	נד. מכתב י"ט אלול תשכ"ז
79.....	נה. מכתב ימי הסליחות תשכ"ז
80.....	נו. מענה כ"ה מרחשון תשכ"ח
80.....	נו. מכתב ח"י כסלו תשכ"ח
82.....	נח. מכתב כ"ד טבת תשכ"ח
83.....	נט. מכתב אדר"ח אייר תשכ"ח
84.....	ס. מכתב ט"ז אייר תשכ"ח
85.....	סא. מכתב ימי הסליחות תשכ"ח
86.....	סב. מענה תשרי תשכ"ט
87.....	סג. מכתב ח"י אייר תשכ"ט
88.....	סד. יחידות מהתקופה שהי' משגיח במאנטרעאל (תשכ"ה-תש"ל)
89.....	סה. מכתב ז' מנ"א תש"ל לזקנתו של החתן
90.....	סו. שלהי תש"ל
92.....	סז. מכתב ימי הסליחות תש"ל
93.....	סח. מכתב ימי הסליחות תשל"א
94.....	סט. מכתב ב' סיון תשל"ב
95.....	ע. מכתב ימי הסליחות תשל"ב
96.....	עא. מכתב כ"ג תמוז תשל"ה
97.....	עב. מענה בקשר ללידת א' מבניו
98.....	עג. מכתב כ"ו אדר תש"מ

שער ביאורים בתניא

101.....	דף השער
103.....	הסכמות ר' זוסיא ורי"ל הכהן
103.....	הסכמת בני הגאון המחבר
104.....	הקדמת המלקט
108.....	פרק א'
121.....	פרק ב'
135.....	פרק ג'

141.....	פרק ד'
148.....	פרק ה'

שער השיעורים

159.....	הצפי' לגאולה
161.....	אמונה חזקה
164.....	הרבי מלך המשיח
166.....	ענין הכרות "יחי"
170.....	מען ווערט אן דעם געשמאק אין תורה
173.....	אופן היציאה לשליחות
175.....	אחדותם של ישראל
178.....	די מעלה פון אידן
180.....	אדם ישר הולך
184.....	ההאמנה בעצמו
186.....	לב נשבר בשמחה
188.....	דער קוק פון חסידות אויף וועלט
190.....	עומדים על סף הגאולה
191.....	הענין האמיתי של הגלות, הוא גאולה
194.....	גם ענינים הבלתי רצויים יש להם שרש ומקור למעלה
195.....	הנחיצות בצירור פנימי של תמים
197.....	כל דפשיט מעלי טפי
200.....	ללמוד תורה אור ולקוטי תורה

שער
דבר מלכות

בס"ד. שיחת יום ה' פ' בלק, י"ב תמוז ה'תשמ"ג.

הנחה פרטית בלתי מוגה

ה. מילעבט דאָך אין אַ וועלט וואָס מיִדאַרף אַלע זאַכן באַוואָרענען; אויב מיוועט ניט רעדן, על-כל-פנים בקיצור, וועגן הבא לקמן - קען מען דאָך דאָס אויסטייטשן אויף כמה אופנים,

ובפרט נאָך אַז דאָס האָט אויך אַ שייכות מיוחדת צו דעם גלות וגאולה פון דעם בעל הגאולה.

און דאָס איז - בהנוגע צו די מעשים תעוועים - ווי מ'האָט דאָס אָנגערופן - וואָס (ארעו) קרו לאַחרונה, וואָס האָבן געטראָפן לאַחרונה, וואָס לא היתה כזאת בישראל!

לכאורה איז האָט מען אין דערויף ניט וואָס צו מוסיף-זיין אויף די מחאות וואָס ס'איז שוין געווען, פון "אגודת הרבנים" און "איגוד הרבנים", און מכמה וכמה רבנים און ארגוני רבנים וכו' -

ס'איז אָבער דאָ (וואָס) אַזעלכע וואָס וועלן דאָס אויסטייטשן ווער-ווייס ווי, אויב מיוועט דאָס ניט דערמאָנען, על כל פנים בקיצור.

ובפרט נאָך, כאמור, אַז דאָס האָט אַ לימוד מיוחד וואָס מ'ען אויך אַפּלערנען פון דעם דער גלות וגאולה פון דעם בעל הגאולה.

וואָס דאָס איז, כאמור - בנוגע צו די מעשים הנזכרים לעיל, וואָס ס'איז דאָך ניט בטובתם של ישראל וכו' - דערפאַר וועט מען ניט איבער'יחזר'ן נאָכאַמאָל די גאַנצע אריכות.

וואָס דאָס איז, כאמור, אַז בקיצור איז זעלבסט-פאַרשטענדליך אַז מ'איז זיך מצטרף, און ניט נאָר מצטרף אַלס אַ צירוף, נאָר דאָס איז אפילו בפני עצמו דאַרף מען דאָס אויך זאָגן מיטן גרעסטן תוקף, מיט די אַלע ווערטער וואָס מ'האָט שוין געדרוקט און מיט די אַלע תוארים וואָס מ'האָט דאָס געגעבן,

זאָגן דאָס אָבער אין אַזאַ אופן, ווי כמובן, ווי ס'שטייט דאָכט זיך אין ספר הישר פון רבינו תם, אַז וואָס איז די ראי' אַז מ'זאָגט און מ'מיינט דאָס, אַז דאָס איז "דברים היוצאים מן הלב" - אויב ס'איז דברים היוצאים מן הלב - איז "נכנסים אל לב השומעים" ופועלים פעולתם.

בשעת ס'איז דאָ די דברים, (און מ'זעט אַז) און מ'רעדט דאָס צו דעם און דעם מענטשן, אָדער צו די מענטשן, און זיי זיינען ניט פועל

פעולתם - איז לויט די הסברה פון רבינו תם, איז דאָס דערפאַר וואָס דאָס איז ניט יוצאים מן הלב!

פאַרוואָס איז טאַקע דער טעם אַז דעמאָלט איז דאָס ניט פועל - דערפאַר וואָס בשעת מעשה איז מען מרמז צו דעם צו וועלכן מ'רעדט, ער זאָל וויסן זיין, אַז דאָס איז דברים שאינם יוצאים מן הלב.

ווען וועט מען וויסן אַז דאָס איז "דברים היוצאים מן הלב"? - וועט מ'וועט זען אַז דאָס (וועט פועל-זיין) האָט פועל-געווען די פעולה, און ביז אין אַן אופן אַז "ושב" כדבעי, במילא איז ער מודה על חטאיו, וואָס דעמאָלט איז "ורפא לו",

וואָס "אין לך דבר העומד בפני התשובה" - לאחרי ווען דאָס איז אויך כולל און ער בעט מחילה וסליחה כדרוש, באמת, באַ די וועמען מ'האָט אָפגעטאַן די מעשים תעתיים.

וואָס דאָס איז דער טעם בפשטות, פאַרוואָס דוקא "דברים היוצאים מן הלב" איז דוקא דעמאָלט איז פועלים פעולתם.

דער קשר מיוחד וואָס דאָס האָט צו דעם גלות וגאולה,

וואָס צווישן די וואָס האָבן אַריינגעזעצט אין בית האסורים, אויך צווישן די חוקרים - (זיינען געווען אויך פון צווישן אידן) זיינען צווישן זיי געווען אויך אידן,

איז ניט **איינגעפאַלן**, ניט נאָר די אידן אָדער די ניט-אידן, קיינעם פון זיי איז ניט איינגעפאַלן, ניט נאָר צו **טאַן** אָט די מעשים תעתיים - אפילו ניט **דערמאָנען** פון אַזאַ מעגלעכקייט, אַז מ'קען אָנרירן אַ "צלם אלקים", "יג מדות הרחמים, פון אַ אידן, וואָס "ועמד כולם צדיקים", משא"כ "המרים יד על חבירו" ווייס מען וואָס אויף דערויף זאָגט מען,

און מה-דאָך אפילו אויף אַ סנהדרין וואָס האָט איין און איינציקן מאָל אין **שבע** שנים, אָדער אפילו - לדעת תנא - **שבעים** שנה, אויב זי האָט איין און איינציקן מאָל געווען דער ענין פון אַ מיתה, על-ידי חקירה ודרישה ושבעים ואחד שבנסהדרין - ווערט זי אָנגערופן מיט דעם נאָמען וואָס די משנה זאָגט -

על אחת כמה וכמה אַז ס'ווערט געטאַן [באופן של] "לית דין ולית דיין", און ס'ווערט געטאַן אין אַזעלכע ענינים וואָס כאמור אפילו באַ די אידן פון "שנה ופירש" וואָס זיינען געווען צווישן די חוקרים, אפילו אָט די וואָס לא למדו מעולם - איז זיי ניט איינגעפאַלן אפילו צו **מאיים**-זיין, אַז מ'וועט אָנרירן אַ באַרד אָדער פיאות, ניט איינגעפאַלן צו מאיים-זיין אַז

מ'וועט שלאָגן! ניט רחמנא ליצלן שלאָגן ווי די מכות, על אחת כמה וכמה ביז ווי געזאָגט "אכלתי ואוכל עוד", ווי זיי האָבן געזאָגט בפירוש.

די גאַנצע הסברה, אַז ס'איז דאָ אַ חוק אין ארצות הברית, אַז מ'איז ניט מחוייב צו זאָגן אַן ענין וואָס קען מזיק-זיין וכיוצא בזה - איז דאָס היפך פון הנהגת התורה!

תורה זאָגט, אַז בשעת מ'זאָגט "אם לא יגיד ונשא עונו", איז אפילו אַז דאָס רירט-אָן אים אָדער דאָס רירט-אָן אַ צווייטן אידן, אַז ס'קומט צוגיין זיין רב אָדער זיין ראש-ישיבה און זאָגט אים "אם לא יגיד ונשא עונו" - איז דעמאָלט איז דאָס זיין זכות אַז ער זאָל זאָגן אַז ער האָט דאָס געטאָן, און אַז ער האָט מוסיף-געווען "אכלתי ואוכל עוד", און ער האָט אויף דערויף חרטה, בחרטה גמורה, על העבר, וקבלה טובה על להבא, ועל אחת כמה וכמה ניט דער היפך שבדבר.

וואָס דערפאַר איז זעלבסט-פאַרשטענדליך, אַז די אַלע ענינים וואָס ס'איז געשריבן געוואָרן על-ידי "אגודת הרבנים" און "איגוד הרבנים", און אַלס בעלז וכו' בזה, און רבינו ליובאַוויטש בתוכם,

וואָס דאָס איז ניט אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט בעלז אָדער ליובאַוויטש אָדער מיט אַנדערע; דאָס איז אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט תורתינו תורת אמת און תורתינו תורת חיים און מיט כלל ישראל בכל מקום שהוא.

און דאָס וואָס (ס'רעדן זיך) ס'איז דאָ אַזעלכע וואָס רעדן זיך איין, אַז וויבאַלד אַז זיי האָבן זיך דערשראָקן, וועלן זיי שווייגן, און נאָך מערער זיי וועלן נאָכגעבן און זאָגן זיי אַז ס'מאַכט ניט אויס און ס'איז דאָ אַ הצדקה וכו' -

זאָגט תורה און פסקי'נט אָפּ, אַז "כל המחניף לסוף נופל בידו"!

ס'איז אַ זיכערע זאָך, ווי מ'זעט דאָס בפשטות צווישן מענטשן, אַז בשעת מ'גיט-נאָך אַזאָ וואָס פירט זיך היפך התורה - איז "לסוף נופל בידו"! דאָס (וועט) [אזי?]: די זעלבע:

אַנהויבנדיק טאַקע האָבן זיי אָנגעהויבן פון אַ צווייטן אידן, דערנאָך וועט דאָס גיין פון דעם בן וועט דאָס גיין אויף אביו ואמו.

און וויבאַלד אַז ס'איז דאָ צדיקים איז "חביב עליהם ממונם", ס'איז דא אַזעלכע וואָס חביב עליהם ממון של אחרים, במילא איז "ידיהם דמים מלאו", אַז זיי האָבן אַ סך געלט - אף על פי וואָס זיי ווייסן, אַז דאָס האָט גורם-געווען צו "דמים" בפשטות,

און נאָך מערער, זיי שרעקן זיך פאַר אָט-די-אַ וואָס האָבן אָפּגעטאַן אָט די מעשים - כאַטש אפילו ס'איז אַ דבר ברור, אַז (זיי ווייס) כמה מהם ווייסן ווער זיי זיינען, אַ דבר ברור, אַז אויב זיי וועלן זאָגן "באם לא יגיד ונשא עונו", וועט דער ראש-ישיבה און דער יונגערמאַן אַליין, אָדער אביו ואמו, דערציילן, אַז עשו ועשו כד, און זיי וועלן טאָן וואָס מ'דאַרף טאָן דערצו.

וכאמור, די הסברה אַז דאָס קען זיי שאַטן - (ס'וועט) ווי תורת אמת איז מסביר, אַז "לסוף נופל בידו", און "מדה כנגד מדה" - איז רחמנא ליצלק, אויב ס'וועט זיין דער עיכוב אין "דברים היוצאים מן הלב", וואָס דעמאָלט דוקא איז פועל פעולתם, במילא וועט ניט זיין די עשיית תשובה, במילא וועט ניט זיין דער כל הקשור בה -

וועט דאָס דעמאָלט זיין (כהבט) ווי דער עונש וואָס תורה זאָגט, ניט פאַר קיין אידן געדאַכט, בהנוגע צו אַ בן וואָס פירט זיך אויף ניט אַזוי ווי ס'דאַרף-צו-זיין, על דרך זה ביי אַ תלמיד - בנוגע צו זיין ראש-ישיבה - וואָס דער תלמיד "הקדיח תבשילו", ווערט מקויים דערנאָך אַז "מגלין רבו עמו", אַז דער ראש-ישיבה וועט נתגלגל-ווערן אין דעם אָרט וואו דער תלמיד געפינט זיך,

און ניט פאַר קיין אידן געדאַכט, וואָס דאַרף מען מאַרד-זיין אין דברים בלתי-רצויים און אין דעם היפך הטוב,

ובפרט נאָך, אַז זיי (ווילן דאָך) - אָט די וואָס שערן באַרד און פיאות - [ווילן דאָך] אַז מ'זאָל ניט רעדן דברי אלקים חיים, תורה פון תניא פון דעם אַלטן רביין און פון דעם בעל שם טוב וכו',

וואָס צוליב דערויף האָט מען אַריינגעזעצט, איינע פון די סיבות (פון דעם מ) אין דעם מאסר פון דעם שווער, פון נשיא דורינו - וואָרום ער האָט זיך משתדל-געווען אַז מ'זאָל לערנען תניא, און אַז דער לימוד התניא זאָל דערגרייכן בכל מקום האפשרי,

און האָט מצליח-געווען אין דעם, וואָרום "לא יכרע ולא ישתחוה".

און די וואָס "יכרע וישתחוה", און זיי אַליין רופן דאָס אָן "מעשים בלתי-רצויים" וכו', און ווי נאָכמער ווי זיי האָבן דאָס געזאָגט בעל-פה - איז וועלן זיי זיכער משלים-זיין און ס'וועט זיין אין אָן אופן הדיבור וואָס יוצא מן הלב, איז אַ זיכערע זאָך אַז פועלים פעולתם,

וועט זיכער זיין אַז זיי וועלן אויך נוצן - אָט די וואָס ווייסן נאָך ניט ווער דאָס האָט געטאַן,

- וואָס דאָס איז אינגאַנצן ניט ריכטיק: זיי גייען אַרום און **ברימען** זיך, "אכלתי ואוכל עוד", כידוע ומפורסם, ואדרבא, זיי זיינען זיך משתדל, אַז מ'זאָל וויסן-זיין פון זייער תוקף און פון זייער חוזק און פון זייער יכולת!

אַבער (דאָ) אפשר [זיינען] דאָ עטלעכע וואָס ווייסן נאָך ניט שמו ושם אביו - איז די איינפאַכסטע וועג "אם לא יגיד ונשא עונו".

און אין תורה איז ניטאָ דער אויסרייד און דער אַרויסדרייען זיך, אַז וויבאַלד אַז דאָס קען אים שאַטן דאָרף ער דאָס ניט דערציילן - אדרבא, אויב ער דערציילט ניט טוט ער **נאָך** אַן ענין היפך התורה, וועט אים צוקומען נאָך אַן עונש אויף דעם עונש שקדמו אויף די מעשים וואָס זיי רופן דאָס אַן "דרכים בלתי-דרכים",

און די אַלע התומכים בהם, על אחת כמה וכמה די וואָס זיינען זיי מעודד - איז דאָך פאַרשטאַנדיק, כמפורש ומבואר בכמה מקומות, וואָס איז **זייער** עונש,

און דער גרעסטער עונש איז, כאמור, אַז "נופל בידו" - אַז סוף-כל-סוף מוז דאָס צוקומען, אַז זיי וועלן צונעמען און זיך פירן אַזוי מיט אביו ואמו ורבו ומלמדו וראש-ישיבה שלו וכו'.

און יהי רצון, אַז די ענינים זאָלן בלייבן אין עולם הדיבור, ובהנוגע למעשה זאָל פועל-זיין דער דיבור,

וואָס דאָס איז אַ דיבור וואָס שטייט אין תורה - איז קיין נפקא מינה ניט, "קבל את האמת ממי שאמרו" ברענגט דאָס אַראָפּ דער רמב"ם אין דער הקדמה פון זיינע "שמונה פרקים", אַז "קבל את האמת ממי שאמרו",

און מ'דאַרף זיך ניט פאַרלאָזן אויף מיר אַדער אויף אַן אַנדערן, אויף אַ צווייטן - מ'וועט אַ קוק-טאָן אין תורת משה, [וואָס "משה אמת ותורתו אמת" עד סוף כל הדורות], וועט מען זען אַט די אַלע זאָכן,

און ס'ווערט בטל לגמרי דער אויסרייד, אַז מ'ווייל פאַרהיטן דעם כבוד פון פלוני בן פלוני -

זאָל ער דאָס טאָן בחדרי חדרים, זאָל ער דאָס טאָן בחשאי, אַבער טאָן אין אַזאַ אופן, אַז ס'וועט ווערן דער תיקון העבר ככל האפשרי, על אחת כמה וכמה בנוגע להבא,

און דעמאָלט וועט זיין בגלוי דער "ועמד כולם צדיקים" אין אַן אופן פון "ושב רפא לו", וואָרום ער האָט געטאָן תשובה, זיין ראש-ישיבה

און זיין רב און זיין מדריך, על אחת כמה וכמה ער אליין, האָט געטאָן תשובה, ווי משה רבינו האָט אָנגעוויזן בתורה שבכתב און תורה שבעל-פה, און דער רמב"ם האָט דאָס אָפגעפּסקינט - ר' משה בן מיימון - אין הלכות תשובה בספר דילי.

וכאמור, ניט דאָס וועט גורם-זיין צו אַן ענין בלתי-רצוי פאַר די וואָס וועלן אַזוי טאָן, ווי כמדובר ומבואר לעיל ובכמה מקומות,

אדרבא, דורך דערויף ברענגען זיי די תועלת און די ישועה צו די וואָס האָבן געטאָן די מעשים תעתועים,

ברענגען אויך די תועלת און ישועה (צו זיך אליין) צו זיין אליין, וואָס זיי (זיינען) [האָבן] זיי מחנך-געווען באיזה אופן שיהי, אָבער ס'איז אַרויסגעקומען אַ דבר בלתי-רצוי כלל, וואָס זיכער האָבן זיי זיך (ניט געגרייט) ניט געריכט אויף דעם.

וכאמור, ווי מ'לערנט דאָס אויך אָפּ פון דעם מאסר, אַז אפילו אָט די אידן וואָס זיי זיינען געווען אין "יעווסעקציע", און וואָס זיי זיינען געווען די חוקרים ודורשים וכו' - איז זיי קיינעם גאָר ניט **איינגעפאַלן** ניט נאָר צו **טאָן** אַזעלכע מעשים, [נאָר] אפילו ניט צו **רעדן** וועגן דעם! ניט בהנוגע צו **שלאַגן** אַ אידן, על אחת כמה וכמה - ניט צו אָפּשערן אים, (מצד) כדי מערניט ווי פאַרשאַפן אים **צער** וואָס מ'איז ממעט אין זיין "צלם אלקים", וואָס דאָס איז זיכער ניט געווען, וואָרום "כלפי שמיא גליא" איז דאָס נאָך מערער מוסיף אין זיין "צלם אלקים",

בדוגמא ווי מ'דערציילט בשעת עמון האָט אָפּגעשאַרן די באָרד באַ שלוחי דוד, על-דרך-זה אויך ווי ס'האָט געטאָן די נאַציס,

און זיי האָבן זיך דערמיט **געבריימט** און געמאַכט **תמונות**, און פאַנאַנדערשיקט בכל העולם כולו, ביז צו אָט די עלטערן און צו די ראשי-ישיבות וואָס זיי האָבן דאָס, אַז דוקא זיי האָבן דאָס מחדש-געווען, און זיי האָבן געפונען, רחמנא ליצלן, אַזעלכע וואָס מאיזו סיבה שתהי זיינען זיי אַריינגעפאַלן אין אַ "פח יקוש" פון דעם יצר-הרע און געטאָן אָט די מעשה בפועל.

וכאמור, "אין לך דבר העומד בפני התשובה" אפילו פאַר אַזעלכע,

בפרט נאָך אַז ס'קומט דער יום הגאולה, און מ'איז מדגיש נאָכאַמאָל, אַז זיי האָבן באַפרייט און ס'איז נתפרסם-געוואָרן על-ידי-זה אַז חופש ניתן לו, על אחת כמה וכמה בהנוגע צו אַזעלכע.

און יהי רצון, אַז ס'זאָל זיין - ווי באַ תשובה - "יפה שעה אחת קודם", ורגע אחד קודם, ובדרכי נועם בדרכי שלום, ומתוך כבוד וכו' וכו',

מיוויל קיינעם ניט אָנרירן, און מ'מיינט קיינעם ניט אָנרירן - דאָס איז אַן ענין וואָס איז נוגע **כלל ישראל**, ניט נוגע צו אַ חוג פרטי אָדער צו אַ חוג כללי, (אָדער צו די וואָס) דאָס איז ניט נוגע צו אַט די וואָס האָבן זיי מחנף-געווען בעבר - דאָס איז נוגע אויך זיי, (און) צו די וואָס האָבן דאָס געטאָן, און נוגע לכל אחד ואחת מישראל,

אף על פי כן רעדט מען וועגן דערויף בפרטיות, לפי ערך, און אויך בפני עצמו: לכאורה איז דאָך גענוג אַז "אגודת הרבנים" (האָט דאָס) און "איגוד הרבנים" האָבן דאָס אַרויסגעגעבן בשם כל תושבי ארצות-הברית וקנדה -

כדי אויף שולל-זיין דעם פאַלשן אָפטייטשן פון דעם שווייגן, איז אַ הכרח אויך צו רעדן שלא בטובתם של ישראל,

בפרט נאָך אַז כאמור, בהשגחה פרטית איז (דער ערשטן אופן) [די ערשטע] מעגלעכקייט אויף צו רעדן אין אַן אופן מיזאָל ניט קענען פאַרדרייען די רייד,

ווי מ'האָט פאַרדרייד די רייד אין דער הצטדקות, אַז כאילו ווי אַ צווייטער האָט דאָס אויך געטאָן, און אַ דריטער וואָס האָט דאָס אויך געטאָן -

וואָס דאָס איז אַ מעשה שקר, (אַ שקר) ניט נאָר "מילתא דעבידא לגלויי": מ'איז געווען אויף דער חתונה, מ'ווייס וואָס באַ דער חתונה איז פאַרגעקומען, און מ'ווייס אַז ס'איז ניט געווען ווי דאָרט איז באַשריבן, און מ'דרוקט דאָס אַפ "שחור על גבי לבן", און מ'דרוקט דאָס אַפ בהמשך צו דעם סיפור וועגן "דרכים בלתי-דרכים".

וכאמור, דאָס איז מדובר מפני ההכרח, אי אפשר באופן אחר, [על כל פנים ווען מ'האָט ניט קיין חשש אַז מ'וועט צודרייען די רייד], זאָגן על-כל-פנים בקיצור לפי ערך האמור,

ובפרט ובמיוחד אַז מ'מיינט ניט די דברים **בלתי-רצויים** וואָס ס'רעדט זיך, נאָר מ'מיינט אַט די תועלת וואָס מ'האָפט, אַז "לא (יעזוב) [יטוש] הוי" (את) עמו (ולא יטוש את) [ונחלתו] לא יעזוב", און ס'וועט זיך אויפֿוועקן דער "חלק אלוהה ממעל ממש" אין זייערע ראשי-ישיבות און אין זייערע רבנים, און אין זיי אַליין, אין אַן אופן, אַז ער וועט ווערן - דער "חלק אלוהה ממעל ממש" - דער מושל ושולט ב"עיר קטנה זה הגוף", ובקרוב ממש,

און ס'וועט זיין דער שלום על ישראל און שלום בין ישראל און שלום בתוך ישראל,

און ס'וועט קומען בקרוב ממש צוהיילן דער "ונתתי שלום בארץ", בארץ אשר "תמיד עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", על-ידי גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו,

און שלא כדעת הטועים, ווי אין דעם שיעור חומש פון יום חמישי בשבוע זה און יום ששי בשבוע זה, וואָס רש"י טייטשט דאָס אָפּ, אַז (בלעם האָט געזאָגט "עם יצא ממצרים" - יצא מעצמו, דערנאָך האָט מען אָבער מכריח) בלק האָט געזאָגט "עם יצא ממצרים", יצא מעצמו - האָט אים דערנאָך בלעם דערציילט, אַז מ'זאָל וויסן זיין, אַז "א-ל מוציאם ממצרים", מ'איז אַרויס דורך דעם אויבערשטן,

און ווי אין דער שיחה פון ג' תמוז, [וואָס דאָס איז דאָך די הקדמה צו י"ב-י"ג תמוז], אַז ניט מיט אונזער רצון זיינען מיר געגאַנגען אין גלות און ניט מיט אונזער רצון וועלן מיר אַרויס פון גלות,

און די נשמה איז ניט געגאַנגען אין גלות, און זי דאַרף זיך פירן ווי דער "חלק אלוהה ממעל ממש" זאָגט אים, און ער טוט אַזוי במעשה בפועל, כל אחד ואחד בהשייך אליו.

און דאָס ברענגט אַז ס'היילט נאָך צו דעם "קץ שם לחושך", דער חושך הגלות וואָס איז געוואָרן נאָך מערער ווי ס'איז געווען דער גלות אין תרפ"ז, אין דעם מאסר, אין בית האסורים, [וואָס דאָרט איז דאָך געווען לכאורה פשטות חושך כפול ומכופל - איז דאָרט אויך ניט איינגעפאַלן אַז ס'זאָל זיין דער ענין פן די מעשים תעתועים כאמור לעיל],

וועט זיין דער קץ שם לחושך זה, צוזאַמען דערמיט "קץ שם לחושך" הגלות בכלל,

אַז ס'וועט ענדיקן זיך דער גלות, און ס'וועט ווערן גלייך די אתחלתא דגאולה, וביחד עם זה - די גאולה השלימה, גאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו,

און אין אָן אופן פון "אחישנה", ו"ארום עם ענני שמיא".

*

כדי צו מסיים-זיין בדבר טוב - וועט מען מסיים-זיין אויך מיט דעם ענין וואָס דער בעל הגאולה האָט מפרסם-געווען, אַז מ'זאָל אָננעמען אויף זיך בלי נדר, [אַבער מקיים-זיין בפועל] די אַלע דריי ענינים פון חת"ת :

דער שיעור חומש בכל יום פון פרשת השבוע: ביום ראשון פון התחלה ביז שני, ועל דרך זה ביז ביום השבת פון שביעי ביז סיום הסדרה, אויך דער שיעור אין תהלים – ווי פאָנאָנדערגעטיילט אויף ימי החודש, און דער שיעור אין תניא - ווי דער בעל הגאולה האָט דאָס פאָנאָנדערגעטיילט אויף ימי השנה,

וואָס דער לימוד התניא וועט גיין הלוך והוסיף ואור, ואדרבא, "כאשר יענו אותנו" דעם לימוד, איז "כן ירבה וכן יפרוץ", און נאָך מערער מיט אַ יתרון פון אור דברי אלקים חיים, און יתרון החכמה,

ובדרכי נועם ובדרכי שלום, וואָרום "ייערה עליהם רוח ממרום", ביז אין אַן אופן אַז מ'וועט זיין נויטן "ממרום",

און ס'וועט אַראָפּומען (למ) "ממרום", פון "ענניא שמיא", און ס'וועט אַראָפּקומען בפועל אין דער "בירא עמיקתא" פון דעם חושך כפול ומכופל פון סוף ימי הגלות,

ובמהרה בימינו ממש, ובשמחה ובטוב לבב.

לחיים.

כ"ק אד"ש צוה לנגן ניגון ה"בינוני". ניגון אדמו"ר הזקן ("זאָגן דעם 'בינוני' און דערנאָך דעם אַלטן רביניס ניגון) - בבא הד' - פעם אחת. ניע זשוריצי כלאַפּצי (כ"ק אד"ש עודד את הנגינה).

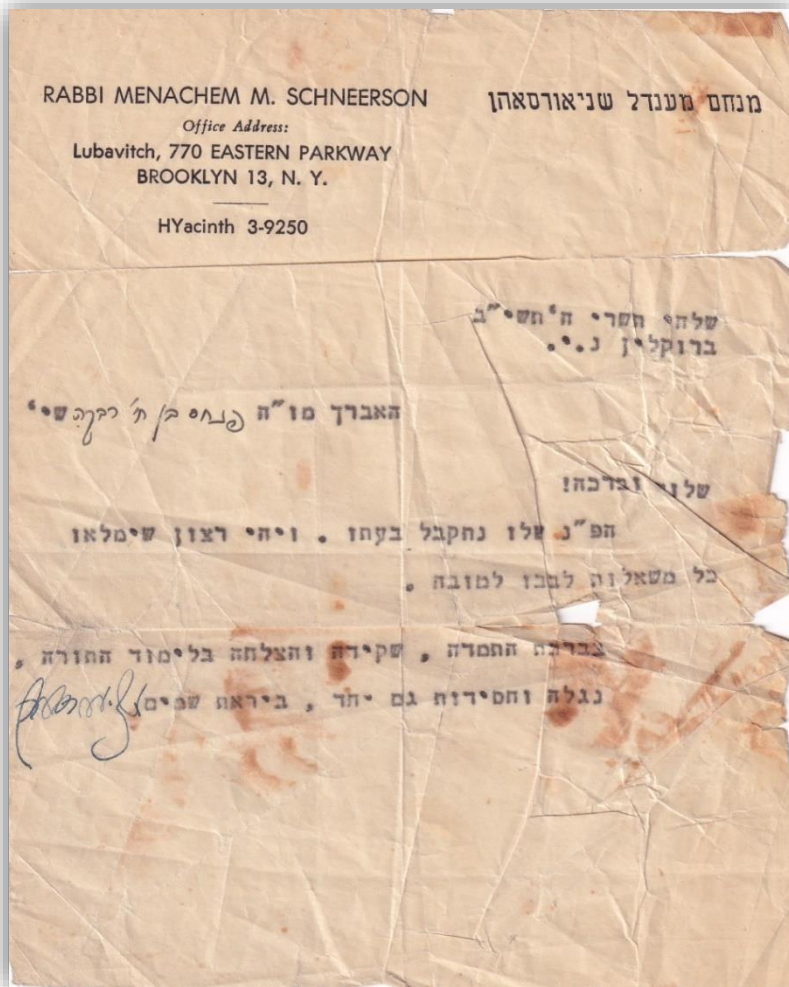
שער

מכתבים מענות ויחידויות

שער מכתבים, מענות ויחידויות

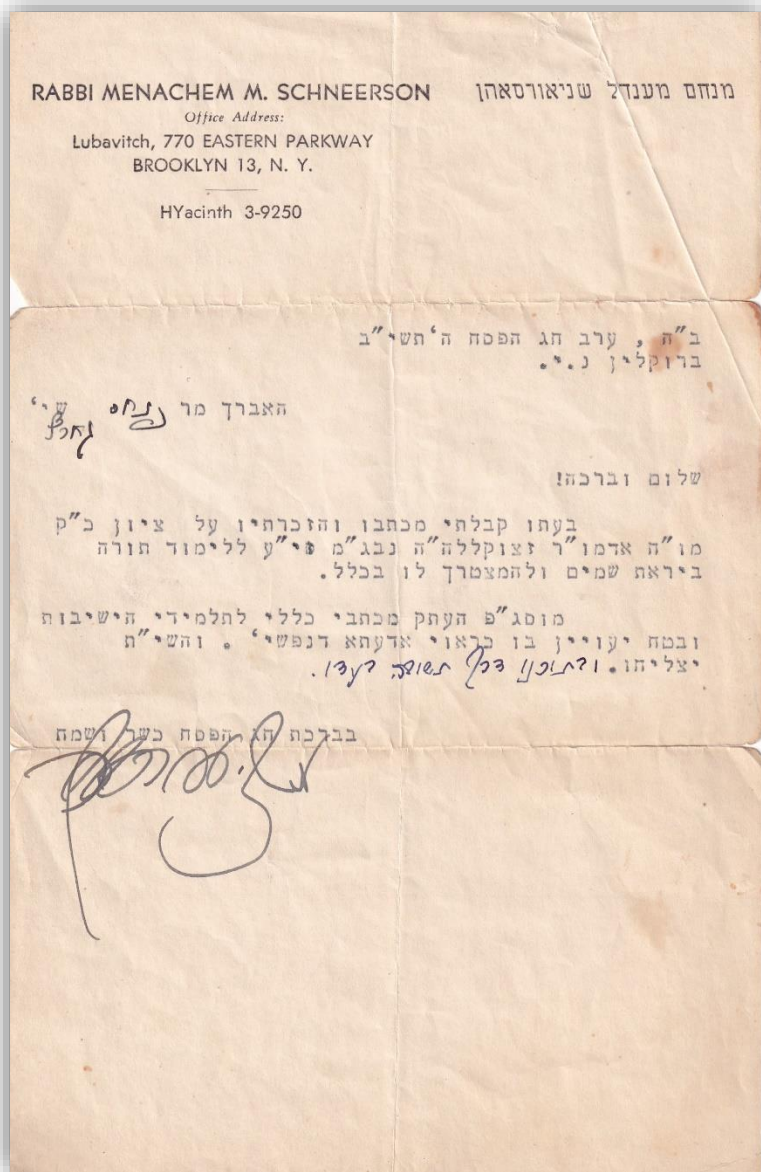
א. המכתב הראשון – שלהי תשרי תשי"ב

המכתב הראשון שזכה לקבל מכ"ק אדמו"ר שליט"א הוא בשלהי תשרי תשי"ב, במענה לפ"נ ששלח בקשר לראש השנה:

ב. "דרך תשובה בערו" – מכתב ערב חה"פ תשי"ב

בחודש ניסן זכה לקבל מכתב מכ"ק אדמו"ר שליט"א, עם הוספה מיוחדת בכת"ק:

... מוסג"פ העתק מכתבי כללי לתלמידי הישיבות ובטח יעויין בו כראוי אדעתי דנפשי. והשי"ת יצליחו. **ובתוכנו דרך תשובה בעדו.**

בברכת חג הפסח כשר ושמח

חתי"ק

לימים סיפר, שהוספה זו ה' בקשר לתיקון שביקש על ענין מסויים, ועל זה מורה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א לעיין במכתב כללי לתלמידי הישיבות שנכתב בתקופת חג הפסח, שצורף למכתב (נדפס באגרות-קודש ח"ה ע' שח ואילך).

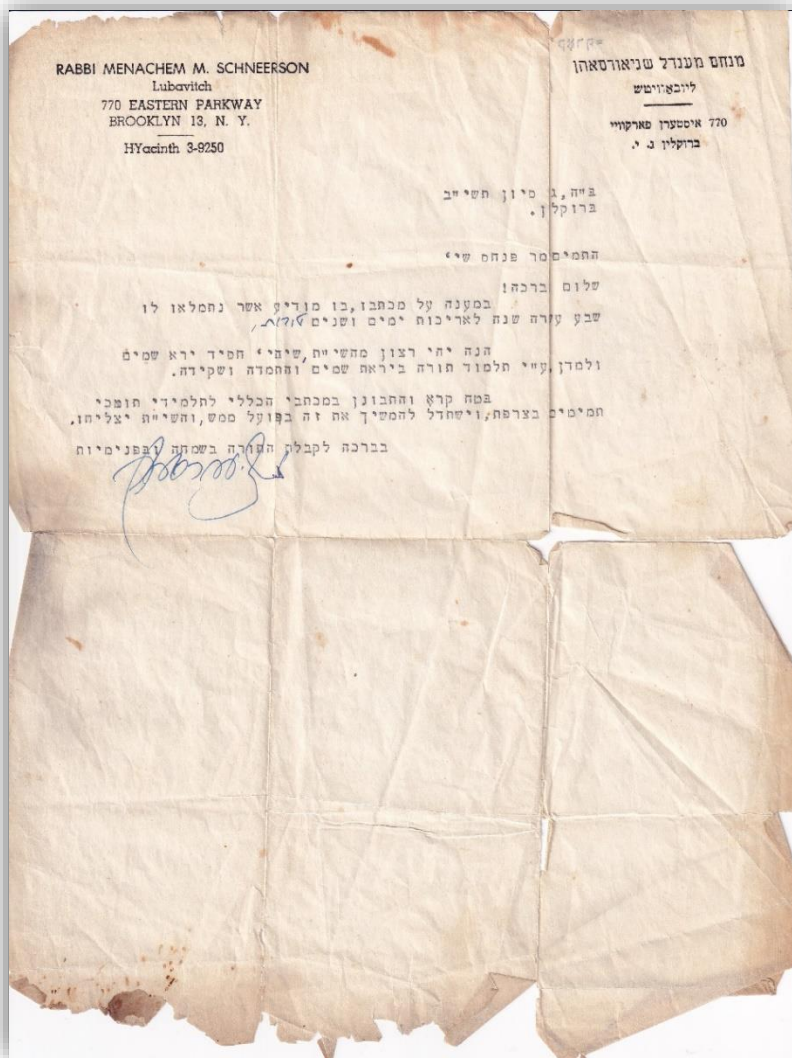
תוכן המכתב הוא, הוראה מסדר ארבעת בנים בליל הסדר, ששמים החכם ליד הרשע, בכדי שהחכם ישפיע על הרשע, וישתנה לטוב. וזה מלמד ב' נקודות: (א) שגם להבן רשע יש תקוה, רק שצריך לקבל מהחכם. (ב) שהבן חכם לא ייבדל לעצמו, אלא ישתדל לפעול על הרשע.

הוא הבין כוונת המענה, שהוא ה"בן רשע", וצריך לקבל מהבן חכם (המשפיע שלו), שיורהו דרך תשובה... אבל ר' ניסן ע"ה חלק עליו, וטען שהמענה הוא שהוא הבן חכם, והתיקון שלו הוא להשפיע על אחרים. אבל הוא לא הסכים עם פירוש זה.

לפעול, כשהגיע לחצרות קדשנו בשנה הבאה, שאל ביחידות מהו הפירוש בזה. וראה לקמן ס"ה.

ג. מכתב ג' סיון תשי"ב – ליום הולדת הי"ז

במכתב מתאריך ג' סיון תשי"ב כותב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר עם יום הולדתו הי"ז:

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נתמלאו לו שבע עשרה שנה לאריכות ימים ושנים טובות, ...

ד. יחידות הראשונה – אייר תשי"ג

(א) היחידות שלפנינו כנראה מתקופת יום הולדתו כ' אייר תשי"ג:

...דו האסט געפאסט בה"ב ווי איך האב דיר געבעטן¹.

געבן צדקה א פעני קודם ה[תפלה], מסתמא גיסטו מסתמא מן האיגוד².

[היטן די (?)] שיעורים (מסתמא היטסטו?).

בשעות הפנויות מרבה זיין אין אותיות התורה, ניט זאגן אותיות, נאר תילים משניות תניא.

*

(ב) הבא לקמן הוא רשימה שנמצא בארכיונו, בכתב ידו של א' מחבריו, ממה שכתב לו מאחת היחידויות שלו. וכנראה³ הוא גם מיחידות זו:

זאלסט אויס'חזר'ן א פאר קאפיטלאך תילים, א פאר משנה'ס משניות, א פאר פרקים תניא. און אז מ'גייט אין גאס און מ'חאפט

1) לכאורה הכוונה להסיפור (מפי השמועה) שיום א' בשנת תשי"ג, קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א לג' האחים קארף ביחידות (כל א' בנפרד), וביקש מהם לקבל ע"ע דבר מסויים בלי בליטות, וכנראה (מכאן) הכוונה לתענית בה"ב.

2) ברשימה מסיפורי הרב קארף מובא: "היחידות הראשונה שלי אצל הרבי, הייתה בקשר ליום הולדתו. בתקופה לפני היחידות הרבה הרבי לדבר על ארגון את"ה ועל התנאים והפעולות שעל חברי הארגון לעשות, ובהקשר לכך אמר לי הרבי ביחידות: ש"בודאי הנני נותן מטבע בכל יום לצדקה כחלק מתנאי החברות בארגון את"ה, ולכן אוסיף עוד מטבע (בקשר עם יום ההולדת) בכל יום" (תשורה דייטש אלול תשפ"א).

3) מכמה טעמים, ואכ"מ. [ואין מזה סתירה שאין כל הענינים נמצאים בב' הרשימות, כי הא' הוא ממה שרשם לעצמו, שכתב בקיצור וברמז ובהשמטות, כדמוכח מכמה מהרשימות שלו. ולכאורה גם זה גופא שביקש מא' מחבריו לכתוב לו ממה שכתב לו בשעתו, פירושו שהי' חסר ברשימות שלו פרטים מיחידות זו].

זיך אז מ'קוקט וואו מ'דארף ניט, זאלסטו איבער טראכטן די (פאר) קאפיטלאך תילים אדער די משנה'ס כו"4...

און אין די שעות הפנויות זאלסטו זאגען תילים משניות תניא...

זאלסט ליגן אין פרייליכע ענינים דברים המשמחים את הלב.

און בהנוגע צום דעם יום הולדת, זאלסטו בעטן אז מ'זאל דיר געבן שבת א עלי' צו שחרית אדער צו מנחה, דו זאלסט אויס'חזרין א מאמר אין דעם טאג, אז דו זאלסט עם קענען זאגן שבת – זאגסט דאך מסתמא צו שלש סעודות (אין די שולן?), און דו זאלסט קענען זאגן פון דעם א חלק אדער אינגאנצן. געבן א פאר סענט – אחוץ דעם סענט – פאר שחרית, און א פאר סענט פאר מנחה. זאגן א ספר תילים. זאלסט זיין א חסיד יר"ש און א למדן און דו זאלסט האבן הצלחה אין דיינע ענינים.

(4) במכתב לידידו ר' שמואל שי' לו:

בשנים הראשונות בערך בבואי לארה"ב. . בהכנסי על יחידות כפי הדרכת החסידים כתבתי כל מה שעבר עלי בערך ובעיקר בענין הביטערה ענינים וכשקיבלתי מענת אדמו"ר שליט"א ולדוגמא כמו על ענין הראי' "אז מי חאפט זיך אז מ'קוקט וואו מען דארף ניט וועסט דו טראכטן די פאר קאפיטלאך תהלים און די פאר משנה'ס משניות און די פאר פרקים תניא".

ה. יחידות תשי"ד (?)

יחידות זו הוא כנראה בשנת תשי"ד (לא ידוע התאריך):

וועגן די שעות הפנויות⁵, האב איך ניט געמיינט אז מ'דארף האלטן א זייגער, און ווען ס'איז פאראן פינף מינוט אדער צעהן מינוט, אריינכאפן זאגן תהלים אדער משניות אדער תניא, נאר אזוי ווי ס'איז [...]

און וועגן דעם סענט⁶, ווען גיסטו? – פארן דאווענען, איז די צדקה פושקע שטייט אויפן בימה פארגעסט מען ניט.

און וועגן דעם בה"ב⁷ – איז דאס געווען מער ניט ווי אויף יענעם יאר⁸.

און וועגן דעם בריוו צו תלמידי הישיבות⁹, האב איך געמיינט אז מ'דארף געפינען א וועג ווי צו פועל'ן אויפן זולת, אין לימוד התורה ויראת שמים, אדער מוסיף זיין אין לימוד התורה ויראת שמים (און דאס איז א תיקון?). און אויב דו האסט ביז איצטער ניט געטאן, זאלסטו אנהויבן טאן פון איצטער.

און וועגן דעם ענין הקרירות און דמיונות באמצע ההתועדות¹⁰, דארף מען אויך האלטן א קונטרס אדער א ספר וואס רעדט זיך וועגן די

(5) כנראה שאל לפירוש מה שאמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א ביחידות הקודמת לחזור בשעות הפנויות אותיות התורה.

(6) כנראה שאל בקשר למה שאמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א ביחידות הקודמת על נתינת פעני קודם התפילה.

(7) ראה ביחידות הקודמת ובהערה שם.

(8) היינו שהי' רק בשנה הראשונה.

(9) ראה במכתב ערב חגה"פ תשי"ב לעיל, ובהמסופר שם. ולפועל מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א כמו שביאר ר' ניסן ע"ה.

(10) צ"ע הכוונה, וראה ביחידות הבאה.

ענינים, און בשעת עס ווערט די קרירות, דארף מען מעיין זיין אין אינווייניק.

און וועגן דעם ענין השקידה, דארף מען לערנען במקום תפלה אדער אין א ארט וואס מ'לערנט, וואס דער מקיף פועליט. אדער מ'דארף לערנען א אנדער לימוד אף צען פופצן מינוט און אומקערן זיך צו דעם לימוד.

און וועגן די ענינים המבלבלים, דארף מען האלטן א קונטרס אדער א ספר וואס מען לערנט, און בשעת ס'פאלט אריין די מחשבות, דארף מען אריינקוקן און זאגן אין אינווייניק.

און וועגן די פרייליכע ענינים¹¹ דאס איז [אז ס'קומט אויס (?)] לערנען אין אגדה, במקום שלבו חפץ, פיקודי ה' ישרים משמחי לב¹²].

(11) כנראה שאל הפירוש בהנאמר ביחידות הקודמת "ליגן אין פרייליכע ענינים".

(12) הושלם מפיו.

ו. יחידות אייר תשי"ד

יחידות זו הוא כנראה לקראת יום הולדתו כ' אייר תשי"ד:

וועגן די ענינים המבלבלים¹³, איז דאס מסתמא בעת הלימוד – אזוי האב איך פארשטאנען פון דיר, אז דאס איז מבלבל בעת הלימוד ובתפלה. איז אז מ'האלט אפן א ספר אדער א סידור אפן, איז בשעת ס'פאלט אריין די מחשבות, און מ'גיט א קוק אין אינווייניק (וועט דאס איינהאלטן?).

און וועגן דעם ענין הקרירות און דמיונות¹⁴, איז בשעת ס'פאלט אריין א דמיון – מ'זאגט בדיבור. ובשעה שנמצאים עם אנשים בהילוך ברחוב, מצד בליטות, איז אז מ'האט חקוק במוח תניא או מאמר – לחשוב במחשבה. ואם אין חקוק, אזי צריכים האלטן אפן און לעיין בפנים, און אויב דאס איז א עבודה מאמר, וועט דאס העלפן אויך אף קרירות בסדר הרגיל.

און וועגן פועלין אויפן זולת¹⁵ – מה שייך לומר (סדר?) בזה? ניט אין יעדערן דארף מען פועלין די זעלבע, כי לא לכל אי בסדר שוה – לאי בחסידות ולאי במוסר. והעיקר שיהיי דברים היוצאים מן הלב (אז מ'רעדט הארציג, פועליט דאס). והענין שמדברים עם הזולת, דארף מען פועלין אין זיך (מעין זה?), והעיקר שיהיי דברים היוצאים מן הלב.

13) כנראה שאל מהו כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א על המענה ביחידות הקודמת בנוגע למחשבות המבלבלות.

14) כנראה שאל מהו פירוש המענה ביחידות הקודמת בענין הקרירות ודמיונות.

15) כנראה שאל סדר בהעבודה שאמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א ביחידות הקודמת, לפעול על הזולת.

און וועגן די זמנים הפנויים¹⁶, איז דאך פאראן (א סך ענינים). [וואס השאלה] וואס צו טאן? אף צו חזר'ן די ענינים וואס מ'האט געלערנט, און לערנען די שיעורים, און צוגרייטן דעם שיעור, און דעם ענין פון פועל'ן אויפן זולת – וואס דאס דארף אויך זיין ניט אין זמני הישיבה וואס דאס איז כו' [יקר, וצריך לנצלו עבור הלימודים שנקבעו ע"י ההנהלה¹⁷].

און דעם יום הולדת שרייבסטו כ"ף, ווען איז דאס? – זונטיק. זאלסט בעטן אז מ'זאל דיר געבן שבת א עלי, אויס'חזר'ן א מאמר אין דעם טאג. אפשר קענען זעהן עס זאל זיין א עבודה'דיקע מאמר. ולומר זה בשבת או קודם. ליתן א פאר סענט פאר שחרית, א פאר סענט פאר מנחה.

הצלחה אפ'ן נייען יאר.

(16) כנראה ביקש סדר בזמנים בפנויים שלו.

(17) מתוך קובץ "החוט שמקשר".

ז. יחידות – מונה

לפנינו מכתב שכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א לאחר אחת היחידויות (כנראה משנות היוד"ם), עליו העתיק את הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אשאל מכ"ק שליט"א באיזה ענינים בהיחידות שלי ששכחתי בהענין און וועגן חמץ בפסח¹⁸ – דורך לערנען **במשך זמן** דעם שער האמונה (עטלעכר מאל:?)

געדיינקען די ענינים (**דורך** מאכן מקיצור **וכיו"ב**) (~~צאצא:?)~~ (איבער חזרון?) **הענינים מזמן לזמן** (בפרט:?) פאר פסח.

וועגן דעם ענין פון עבודת התפלה

וואס דארפמען סדרים אין דעם לערנען חסידות פארן דאוונען? איבערטראכטן ~~(דעם ענין:?)~~ דעם תוכן. וזה שלא נשאר אחר התפילה - הוא לא כן כי הוא ענין של **שבדאי פועל**.

און וועגן דעם ענין פון הרגש אהבת ישראל און הידור מצוה¹⁹ וואס דארפמען תיקונים פון ענינים צדדיים – להביט בהמקומות שמדבר ע"ד אהבת ישראל כמו אין דעם שווערס שיחות

ובענין הידור מצוה ללמוד בהמקומות שמדבר ע"ד הידור מצוה **וכמו בענין דמעלת** ועבד פשוט בהמשך רס"ו (שכחתי נוסח הברכה רק איזה תיבות)

א נייער יאר

בשמחה ובטוב לבב

18) ביקש תיקון על זה שימי חוליו בתקופת המלחמה, הוצרך להתאשפז במרכז רפואי של גויים, וחשש שהאכילו אותו שם חמץ בפסח, וביקש ע"ז תיקון.

19) כנראה ביקש תיקון על חסרון בענינים אלו.

ח. יחידות אייר תשט"ו

יחידות לקראת יום ההולדת כ' אייר תשט"ו:

דו חזר'סט דאך מסתמא חסידות אויך אין די שולן, פארוואס האסטו דאס ניט אריינגערעכנט?²⁰

די מזונות פארן דאוונען דאס מוז מען האבן, וויילע איניט איז דאס מבלבל לתפלה (?) (בימינו אלה).

און וועגן דעם סדר (הישיבה? פון לערנען?)²¹ דארף מען לייגן זאך פריער, במילא וועסטן אויפשטיין פריער וועסטו האבן די פופצן מינוט²².

בנוגע דער מוטער, דארף מען דערציילן זעליגסאן²³ (וועט ער מוסיף זיין עפעס פרטים). בנוגע פיטסבורג²⁴, וואס פארט זי אהין? אף א בעזוך? (אמרתי אפרוען, וויילע זי וועט ניט זיין אין שטוב. [אמר:]) [מ']דארף פרעגן בא אימעצן פון פיטסבורג, ווי איז דארטן, קעלטער ווי דא, צי הייסער ווי דא, אויב קעלטער – וואלטן זיין א ענין צו פארן אין די הייסע טעג, נאך שבועות. (בתוך הדברים [אמר:]) וואס איז דארטן אף א דאטשע).

וועגן יום הולדתך, וועסטו הייסן אז מיזאל דיר געבן אן עלי דאנערשטיג (ביום ההולדת).

(20) לפני יחידות זו כתב סדר היום שלו. והדברים שהי' מסופק איך להתנהג בהם, כתבם באופן שלא ברור אצלו וכו'.

(21) כנראה הי' משמע ממה שכתב שמתאחר לסדר.

(22) ראה יחידות הבאה.

(23) דר. אברהם אבא זליגסון ע"ה.

(24) כנראה שאמו רצתה לנסוע לפיטסבורג.

(וועסטו טאן דעם סדר פון יום הולדת), געבן צדקה פאר שחרית און פאר מנחה, אפלערנען די שיעורים, אויסחזר'ן א מאמר, זאגן דעם שבת וואס נאך דעם ([שאל:] ווען איז דאס [ואמרת] דעם דאנערשטיג).

האבן א הצלחה'דיקן יאר, אין לימוד הנגלה און לימוד החסידות, אין קיום המצות בהידור.

ז. יחידות אייר תשט"ז

יחידות לקראת יום ההולדת תשט"ז:

די פופצן מינוט²⁵ האב איך געמיינט טאקע דעם ענין פון קודם התפלה²⁶, און פופצן מינוט איז לאו דוקא – עס איז דאך אן ענין פון הרגש הלב, קען מען דאס ניט קוקן אפ'ן זייגער, טאמער איז דאס מיט אפאר מינוט מער כו', און אויב עס איז ניט מבלבל צו סדר הישיבה, פארוואס ניט?

דאס וואס דו שרייבסט וועגן פועל'ן אפ'ן זולת (עס זאל זיין דברים היוצאים מן הלב?²⁷), דארף מען געדיינקען וואס דער אלטער רבי זאגט אז ואהבת לרעך כמוך איז א כלי צו ואהבת את ה' אלקיך (אהבה שרש למ"ע במילא גם ליראת ה'), און אז מיוועט דאס געדיינקען כו'.

ובענין לייגן זאך פריער שלאפן – דאס וואס קומט אויס לוותר על השיעורים, זהו רק לעיון, אבל לגירסא קען מען²⁸.

(25) שהזכיר ביחידות הקודמת.

(26) היינו לחשוב חסידות לפני התפילה.

(27) ראה גם לעיל ביחידות ליום ההולדת תשי"ד.

(28) לכאורה הכוונה שבזה אין לוותר, אף שהולכים לישון מאוחר, ויל"ע.

ווי מאכט דאס²⁹ ד' אייר? (ואמרתי כ' אייר, [שאל: א"כ]) איז וואס די היילעניש³⁰? (ואמרתי איך פאר אוועק³¹. אמר:) דארטן גייט דאך מייל³² – (האבן א הצלחה'דיקן יאר?), לכתוב אח"כ³³.

טאן די ענינים פון יום הולדת.

דעם ענין פון תוקף וחיות – דארף מען ניט אנהויבן די החלטות מן הקצה אל הקצה כו'. "מעט מעט אגרשנו" כו' – צוגעוויינען זיך וכו'³⁴.

(29) היום הולדת.

(30) כנראה נכנס ליחידות בתחילת החודש.

(31) בתקופה זו נסע ללמוד במאנטרעאל, ולכאורה לזה הכוונה.

(32) לכאורה הכוונה – mail. וראה הערה הבאה.

(33) לכאורה הכוונה שיכתוב ר"פ עוה"פ בסמיכות ליום ההולדת. וראה המכתב לקמן ליום ההולדת בשנה זו (תשט"ז) "במענה על הודעתו מיום הולדת שלו".

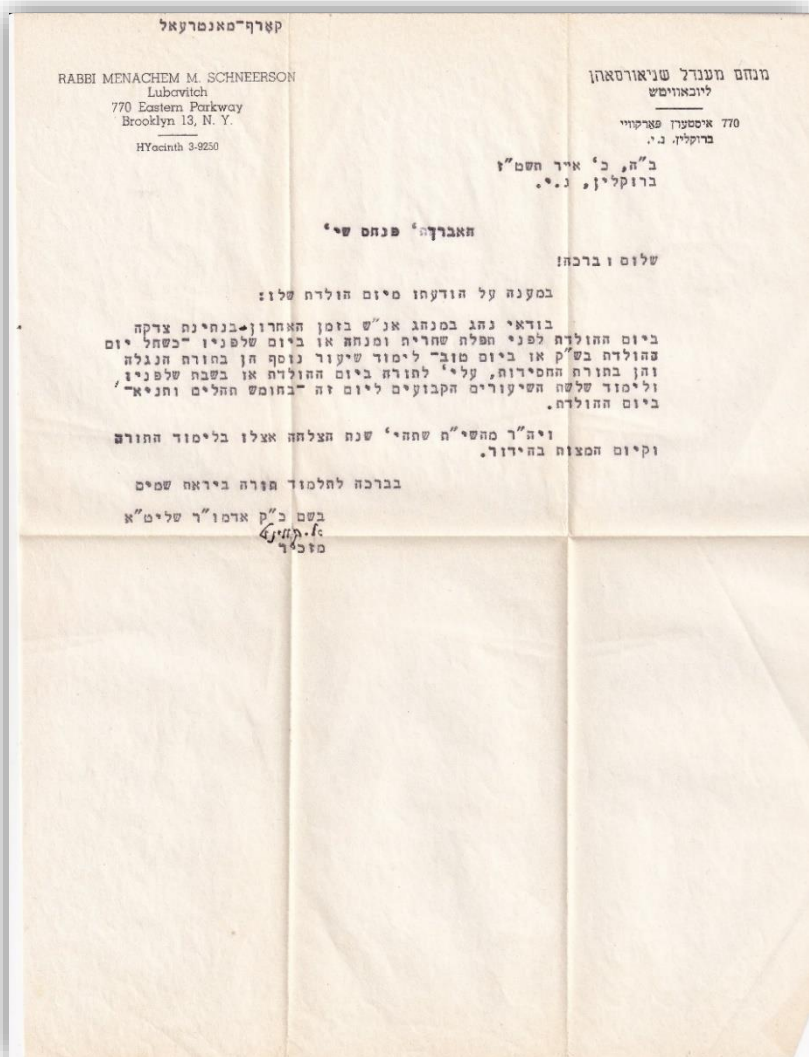
(34) קטע זה מתוך מכתב שכתב לא' מחבריו, ביום י"ט מנחם אב תשט"ז (נדפס בתשורה כח סיון תנש"א, מלבורן), ובהקדמה: "אכתוב לך איזה דבר מהיחידות שלי האחרונה קודם נסיעתי להכא [מאנטרעאל], כפי הרשום אצלי (שגם כשרשמתי הי' הדבר מבולבל, וממילא גם רשום בלי סדר): .

”.

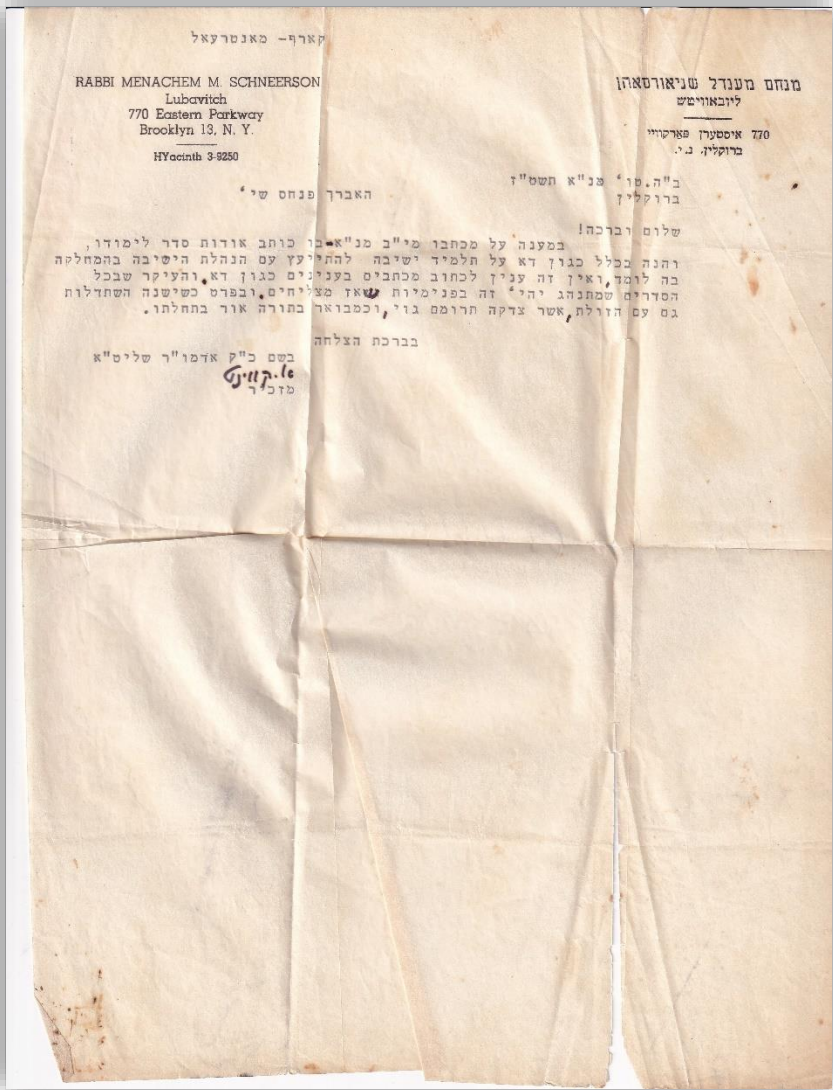
י. מכתב כ' אייר תשמ"ז

כנ"ל ס"ט, בעת היחידות הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את האפשרות לשלוח מכתב (ע"ד הדואר) לרגל יום ההולדת.

לפנינו המכתב, בתאריך יום ההולדת – כ' אייר. יצויין כי החתימה "א. קווינט" היא בכת"ק (וכן לקמן).

יא. מכתב מ"ו מנ"א תשמ"ז

יב. מכתב יו"ד סיון תשי"ז³⁵

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חגה"ש זמן מ"ת.

מובן שצריכים לסדר זמני הלימודים ביחד עם שמירת הגוף כפשוטו, ודי זמן בהמל"ע לכל הנ"ל, והלואי היו מנצלים כל הזמן הנשאר משמירת הגוף ככל הדרוש וכבר ידוע דברי הרמב"ם אשר היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, ובא"ל ח"ו מבלבל – ובדורותנו אלה לכל לראש – ללימוד התורה וקיום המצות כדבעי, וכנראה במוחש.

מסדרי הנגלה בהישיבה כמובן שאין לחסר, כי הרי כל תלמיד ישיבה מחובתו וגם זכותו הוא לשמור על סדרי הישיבה.

בשאלתו בקידוש והבדלה, ידוע שיין קודם לכל שאר משקה, והרי במחננו יש להשיגו. וכן במ"ש בהנוגע להתועדות ובפרט בהנוגע לאברכים לא ראיתי תועלת ממשקה המשכר ח"ו נוסף על הענין דפעולה ורושם בלתי רצויים כלל וכלל... וידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ממנהג חסידים הראשונים שהיו מעמידים הסאטקע על השולחן בתחלת ההתועדות ויוצאים בראי בה, ורק במקרים מיוחדים זקוקים להנ"ל וגם זה בהגבלה לפנים מהגבלה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט מהתמדה ושקידה בת"ת מתוך בריאות הנכונה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

35) נדפס באגרות-קודש חט"ו ע' קפח בהשמטת השם. ונדפס בזה ע"פ עדותו של ידידו ומחותנו הרב יצחק מאיר שי' גורארי'.

יג. יחידות אייר תשח"י

יחידות לקראת יום ההולדת תשח"י:

ווי מאכט דאס³⁶ כ'! דאס כאפט שבת. ווען איז דאס, שבת? בעטן מען זאל געבן א עלי'. פרייטיק געבן פארן דאווענען צדקה. א שנת הצלחה? . . .³⁷ אין עבודת התפלה.

אנהויבן? טראכטן וועגן הסתדרות וועגן א שידוך.

קענסט מסתמא א פאר פרקים תניא . . . א פאר פרקים משניות . . . איין פרק. והדרת פני זקן אויס'חזרין³⁸ . . .

היטן די דריי שיעורים.

. . . פירן³⁹ זאך ווי א חסידישער בחור, וועט זיין ניט עולה ויורד נאר פוחת והולך.

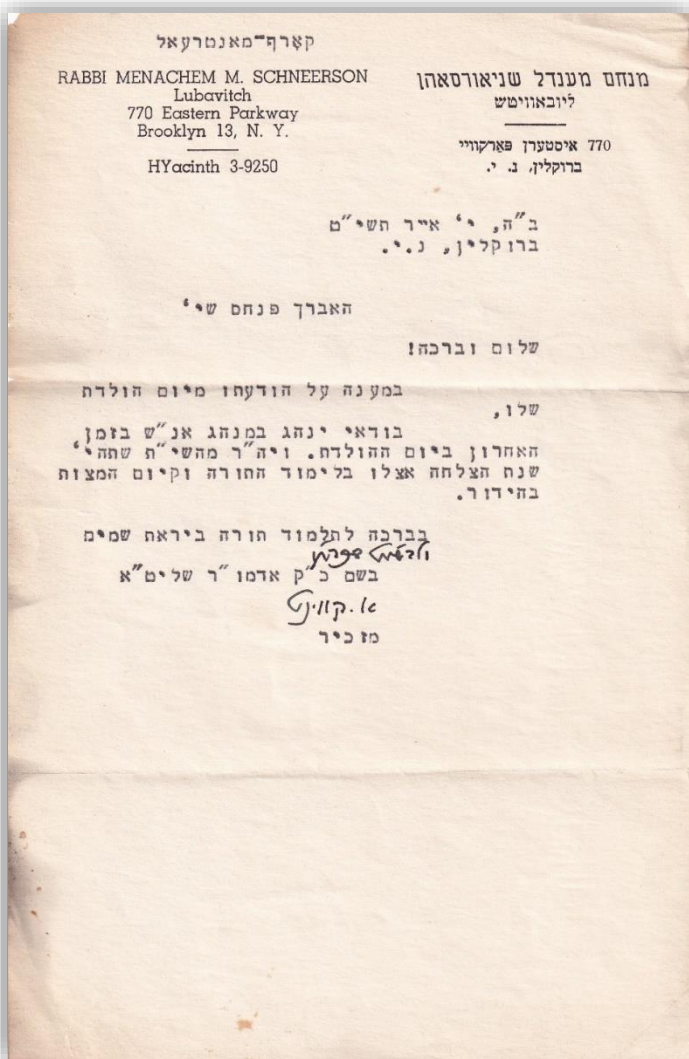
(36) היום הולדת.

(37) כנראה שכח נוסח הברכה בשלימותה.

(38) היינו לחזור אותו בעל פה.

(39) במענה למה שאמר שיש לו עליות וירידות (מפיו).

יד. מכתב י' אייר תשי"ט

... בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ולבשו"ט בכה"ע

מו. יחידות אייר תש"כ

יחידות לקראת יום ההולדת תש"כ (?):

דעם שבת זאל מען געבן אן עלי', און דעם טאג טאן די ענינים פון יום הולדת, און זאל זיין הצלחה, א גוטער יאר אין לימוד התורה און קיום המצות בהידור, און עבודת התפלה, און דעם אויבערשטער זאל מזמין זיין א שידוך טוב.

שאלתי: פאר 2 יאר ארויסרייס תמידים כסדרם, מ'פאלט דורך. ענה: בא א צדיק שטייט דאך אויך שבע יפול צדיק וקם, און עס שטייט דארט אז ס'איז נאר לפי מדרגתו – הייסט דאס נפילה. שאלתי: עס איז ניט צדיק (?). ענה: און בכלל דארף מען ניט אריינטראכטן אזויפיל [אין דעם] מעמד ומצב, לערנען נגלה און חסידות(?), און טאן אין עבודת התפלה באופן [אז ס'זאל ניט שטערן צום סדר הישיבה.

שאל אודות האם איז ידועה (ואודות אחותי⁴⁰? וענית) להודיע אם הי' ידועה ולמסור להרב חדקוב.

*

מו. כפי שנהגו חבריו

מענה שקיבל כנראה בהיותו בחור. הרקע לא ידוע לע"ע:

[1] יעשה כפי שנהגו בכגון דא חבריו שי' שבמצב דומה

[2] באם מצליח – למה לשנות?

יז. מכתב ל"ווארט" – ד' עשי"ת תשכ"א

קארפ-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway

Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ד' עשי"ת תשכ"א
ברוקלין

האברך הו"ח א"א נו"נ וכו'
מו"ק פנחס ש"י
זב"ג ח"י

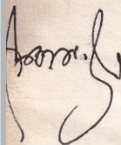
שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן
ה"ווארט" בשעה טובה ומוצלחה,

הנה ע"ר מהש"ת שיהי' בשעה
טובה ומוצלחה ולבנין עדי עד על יכודי התורה
והמצוה כפי שהם מואדים במאור שבתורה זוהי
תורת החסידות.

בברכת מזל טוב

וחתימה וגמר החימה טובה

יח. יחידות לאחרי סגירת השידוך

יחידות תחילת תשכ"א לאחר סגירת השידוך:

שאל בענין השמות⁴¹ (אמרנו לו. אמר) איר האט דאך כו' באקומען דעם בריף וואס איך האב געשיקט? (עניתי: יע).

(אמר) דער אויבערשטער זאל (ממלא?) זיין די ברכות וואס אלע האבן געגעבן און איך האב געגעבן.

און בנוגע וועגן שליחות – (איז דא⁴² איז ניטא [להציע]), און אז דו וועסט האבן הצעות וועסטו זאגן, ואין ענין להמתין.

לעשות בענין הסתדרות בהוראה או ללמוד בישיבה (אויסניצן די צייט).

(שאלתי נאך די חתונה? ואמר) איצטער כל יומא ויומא עביד עבידתי כו', ואין זה סתירה לשליחות.

גיין אויף א גוטע וועג (הצלחה בכל הענינים?).

(41) לכאורה הכוונה לשמות ושם האם של החתן והכלה.

(42) היינו בהפתק.

יט. מענה לאביו הרב יהושע קארף ע"ה חורף תשכ"א

באותה תקופה ביקשו ממנו הנהלת ישיבת "אחי תמימים" בנוארק לבוא ללמד את הנערים שבגיל בר מצוה, ועבד שם משך זמן. במשך החורף כתב אביו ר' יהושע קארף לכ"ק אדמו"ר שליט"א:

"היות ששאלתי ההנהלה דנוארק אודות בני פנחס שיחי' אם ישאר שם בעבודתו בקביעות, וענו לי שהם שבעי רצון ממנו ואם לא יצטרך ליסע למקום אחר אין מניעה מצדם שישאר שם, ע"כ אני שואל אם להשתדל להשיג דירה שם עבורו. ואם המיועדת לו תשתדל להשיג שם משרה ולעזוב עבודתה כאן אחר חתונתם בע"ה לשטומ"צ, על מה שצריכה כעת ליתן להם תשובה. ההנהלה דנוארק אמר אפשר שיהי' להם משרה בשבילה בהאפיס שלהם ויתברר במשך הזמן".

על זה ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴³:

יאמרו שרוצה לעשות כל הנ"ל על יסוד דבריהם הנ"ל וידברו פרטי העבודה והמשכורת וכו' ובהתאם לזה יחליטו – בנו וב"ג שיחיו [מענתי לו – ג"כ שלא ע"פ סדר היא כלל כי בנו וב"ג עליהם לשאול [בזה

ב. יחידות לקראת החתונה – חורף תשכ"א

יחידות חורף תשכ"א לקראת החתונה:

איר ווייסט דאך אז איך גיי ניט כו⁴⁴.

א אידישע שטוב א חסידישע שטוב, דער לייכטן ארום אייך, וועט דער אויבערשטער דערלייכטן אין אייך . . . מתוך אושר און גליק אין גשמיות און אין רוחניות.

פרעגן⁴⁵ בא די עלטערע תמימים וואס ווייסן די הנהגה ווי אין ליובאוויטש, די תלמידים פון ליובאוויטש.

איין זאך וואס זיי ווייסן ניט, לערנען די לעצטע דריי פרקים פון ראשית חכמה. דארטן איז זיבעצן פרקים, לאנגע פרקים, זעהן ענדיגן ביז דעם טאג פון דער חתונה, א טאג פריער.

(דער אייבערשטער ...) עס זאל זיין מילוי משאלות לבבך לטובה אין די (אלע) ענינים וואס דו שרייבסט, עס זאל זיין ווי דו שרייבסט און נאך מער כו'.

(א אידישע שטוב א חסידישע שטוב).

(44) כנראה בנוגע לסידור קידושין.

(45) כנראה שאל בנוגע הסדר קודם החתונה.

כא. המכתב לחתונה – כ"ה טבת תשכ"א

קאָרף-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ה טבת תשכ"א
ברוקלין

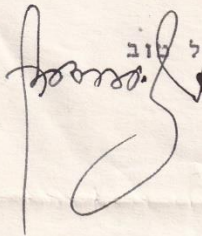
האברך הו"ח אי"א מלאכתו
מלאכת שמים זכו
מו"ק פנתם ש"י
זב"ג ת"י

שלום וברכה!

במענה על הודעתם מקביעות זמן
חתונתם ליום ו' שבט הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכה
מזל טוב מזל טוב, ושתהי' בשעה טובה ומוצלחת
ויבנו בית בישראל בנין עדי עד, על יסודי
התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה
זוהי תורת החסידות.

בברכה מזל טוב
מזל טוב

כב. יחידות אייר תשכ"א

יחידות לקראת יום ההולדת תשכ"א:

[שאל] ווי איז יעצט בא דער בעה"ביסטע? (מסודר?) אמרתי כן.

נו, ווי איך האב דיר געזאגט, מסיח דעת זיין פון דעם (אינגאנצן), מגביר זיין אותיות התורה. אויך דאס וואס [דו] (לערנ[סט]) (האב צו טאן) מיט תלמידים, [איז] א תיקון, ושננתם לבניך אלו התלמידים. און דער תיקון פרטי, מגביר זיין אותיות התורה און אותיות התפלה. געבן צדקה סענטן כו'.

דינען דעם אויבערשטן בשמחה ובטוב לבב.

און צי דו האסט מעלות כו' [או במדה] בינונית, (ובשחוק) זאל דער אויבערשטער העלפן אז דו זאלסט האבן מעלות און אויסניצען זיי כו'.

האבן א הצלחה'דיגן יאר צוזאמען מיט דיין בעה"ביסטע.

(אמרתי אודות יום הולדת, אמר) אויך דעם שבת פירן זיך די מנהגים פון יום הולדת. חזר'ן א מאמר שבת פאר א מנין כו' שלשה. געבן צדקה פרייטיג פארן דאווענען.

בג. מענה קייץ תשכ"א

מענה שקיבל בקייץ תשכ"א⁴⁶:

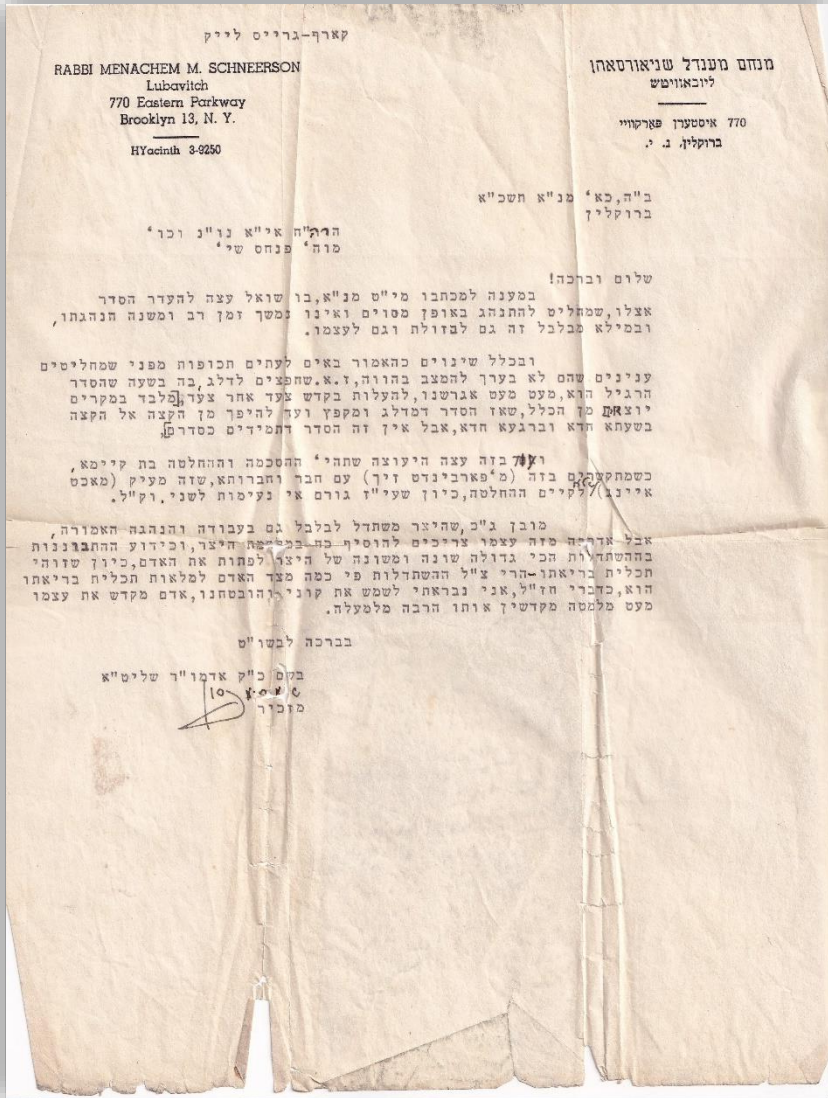
מהעיקרים: היסח הדעת

(לא מלחמה בהדעת)

והצלחה

אזכיר עה"צ

כד. מכתב כ"א מנ"א תשכ"א

כה. מענה חורף תשכ"ב

מענה שקיבל בחורף תשכ"ב⁴⁷:

על מה שכתב ע"ד רצונו לצאת בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א –
כתב:

**(1) הרי – גם בעניניו עתה – ה"ז שליחות, באם יהיו במסירה ונתינה
וכו' ובשמחה כו' – כרצון המשלח.**

על מה שכתב ע"ד סדר הנהגה – כתב:

**(2) יברר אצל המשפיעים וזקני אנ"ש – שיודעים הנוהג מלפנים
ברוסיא פולין וכו'**

על כללות המכתב – כתב:

(3) אזכיר עה"צ

(4) קבלה

על מה שכתב ע"ד התעסקות בענינים הגשמיים של ישיבת "אחי
תמימים" בנוארק – כתב:

**(5) יתייעץ בזה עם הנהלת אח"ת דנוארק ואנ"ש דשם – היודעים
פרטי המצב וכו'.**

על מה שכתב ע"ד מצבו של ילד מסויים בגן-הילדים אותו מנהלת
זוגתו – כתב:

(6) ת"ח על הבשו"ט

(47) נדפס בליקוט מענות קודש תשכ"ב מענה קלו.

כו. מענה מתקופת נוארק

מענה מתקופת נוארק (תשכ"א או תשכ"ב):

[1] על מה שכתב ע"ד האנגלית של הת' אברהם לערנער, כתב:

להתבונן אם אין זה לע"ע בגדר תפשת מרובה כו'.

[2] על כללות המכתב, כתב:

ת"ח על הבשו"ט

אזכיר עה"צ

[3] על המחאה שצירף, כתב:

למל"ח

כו. יחידות אייר תשכ"ב

יחידות לקראת יום ההולדת, כנראה אייר ה'תשכ"ב:

וועגן הנהגת פון ישיבה ווייס איך ניט וואס דו מיינסט. [...]. אבער אזוי זע איך ניט פארוואס זאל מען ניט קענען פירן זיך אזוי ווי אין דער ישיבה.

*

כח. יחידות כ"ג מנ"א תשכ"ב

מיחידות כ"ג מנ"א תשכ"ב⁴⁸:

. . אמר לי אד"ש . . עצה על ראיית העיניים להחזיק בכיס תמונת אדמו"ר נבג"מ, ולהביט בזה בעת שצריכים.

. . כתבתי שבמצב כזה קשה להיות מלמד, כי איך יכולים להשפיע כו' [כשבעצמו אינו כדבעי], ע"ז אמר לי אד"ש: אז איינער פון די עצות (הכי גדולים?) איז מלמדות. וגם בסוף היחידות אמר לי פארנעמען זיך מיט חינוך. ושאלתי הכוונה, וא"ל שהכוונה מלמדות . .

ביחידות ההיא לא שאלתי ע"ד "בני" . . ואד"ש ברך אותי אז בעצמו בזהל"ק: "זרעא חייא וקיימא".

*

48) ממכתב לידידו הר' שמואל שי' לו ליל ה' פ' מטו"מ תשכ"ג. "לאות ידידות אכתב לך מה שנתברכתי אז מפי אד"ש, ונתקיים ב"ה עד מהרה ירוץ דברו . . ובט' חדשים כ"ב אייר, נולדה לי בתי [בת שבע] לאיוש"ט".

כט. מענה חורף תשכ"ג

מענה מחורף תשכ"ג⁴⁹ (הרקע לא נתברר לע"ע):

[1] על מה שכתב: "ונשארים רק אלו שרוצים" – כ"ק אדמו"ר שליט"א שינה את הסדר שיהי' כתוב: "אלו שרוצים נשארים רק", וכתב:

נכון

[2] על כללות המכתב, כתב:

ת"ח על הבשו"ט ויהא בשטומו"צ

*

ל. מענה חורף תשכ"ג

בחורף שנה זו [תשכ"ג] קבלתי מענת כ"ק אד"ש על שאלתי בענין סדר וכו' וזהו נוסחה⁵⁰:

זמני התפלה כו' הרי קבועים בשו"ע

" העבודה בישיבה –

הרי קבועים ע"פ סדרי הישיבה,

ובהזמן שבנתיים – כפי הדרישה בהענין

שאין כל העתים שווים

והעיקר – להשתדל שלא לבטל זמן – ושמחה (ע"פ

המבואר בתניא) מסייעת להצלחה בהנ"ל

(49) נדפס בליקוט מענות קודש תשכ"ג מענה קפב.

(50) ממכתב לידידו ר' שמואל שי' לו.

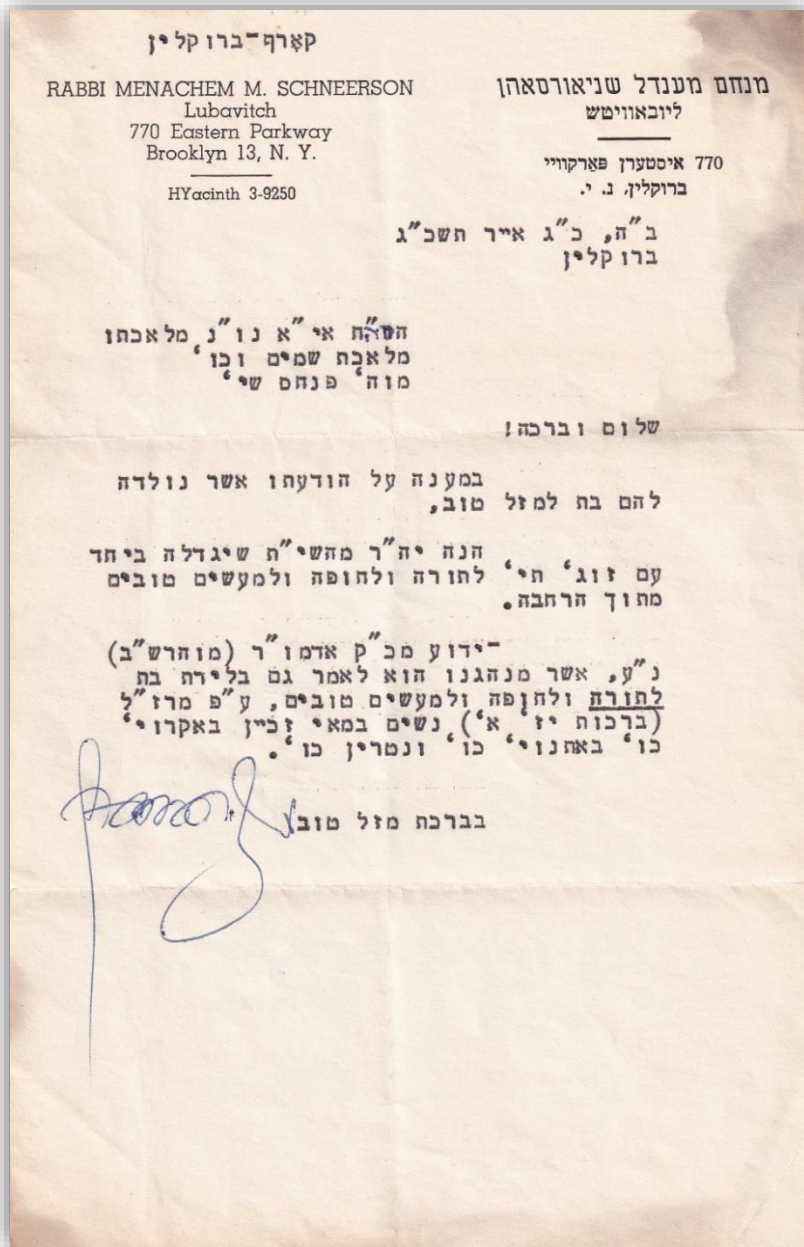
לא. יחידות מ"ז אייר תשכ"ג

מיחידות לקראת יום ההולדת תשכ"ג⁵¹:

א געזונטער קינד בעתו ובזמנו

51) ממכתב הנ"ל: "אף שלא בקשתי אז ברכה בענין הלידה, כי זוגתי תחי' היתה על יחידות אחר
חה"פ בשביל זה, ואד"ש אמר לי בעצמו [כבפנים]".

לב. מכתב להולדת בתו הנכורה – כ"ג אייר תשכ"ג

לג. מענה ר"ח מנ"א תשכ"ג

[1] במכתבו כתב: "שאלתי אם כדאי להחליף הדירה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "אם" וסימן בחץ ובעיגול את התיבות "כדאי להחליף הדירה", וכתב:

או לקנות בית

[2] במכתבו כתב ע"ד מילוי שליחותו.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ותהא בהצלחה בכמות ובאיכות

לד. יחידות

יחידות (כנראה משנת תשכ"ג-תשכ"ד):

[בנוגע מה לעשות ב]זמנים הפנויים (?) זעהן קריגען א שול (עס מאנט זיך?).

(אמרתי: מ'האט מיר פארגעלייגט אויף צו לערנען⁵²) ושאל אם כבר למדתי? (עניתי: קיינער קומט ניט) אמר: אפשר אויב מ'וועט וויסן אז מ'לערנט אזי יבואו. (אמרתי: אין מחיצה) שאל אם דברו על דבר זה. (אמרתי שדברתי) [שאל] דארטן? (אמרתי: לא ((?)).

אמר: ניט מאכן א גאנצע שאלה כו' דארף ניט הייסן אריינגעטראגט אין דעם כו'.

אמר : שיאמרו אז עס וועט ניט קאסטן קיין געלט [לעשות מחיצה], שימצאו איזה מנדב, אין צריכים לעשות מחיצה מכסף וזהב, [אפשר לעשות] מחיצה של עץ.

שאל : אם [הביהכ"נ הוא] א גרויסער ארט. (אמרתי : א מיטעלער).

שאל : אם יש גאלערייע. (אמרתי : שלא יש).

אמר : שצריכים שלא לעשות מזה א גאנצן ענין, עס זאל ניט אריינגיין בענין של נצחנות.

אמר : שלא יהיי בזה [שנותן שיעור] ענין של השגת גבול (ואמרתי : שאין שם מי שלומד).

אמר : או למצוא מקום אחר שיש שם רב, אבל הוא פארנומען בענינים אחרים, שזהו ענין של פרנסה, וגם א שטעל אין דער סביבה.

כשדיבר בענין המחיצה שאל אם באים שם נשים. (אמרתי : שבשבת ובפרט כשיש בר מצוה).

(שאלתי : ומה עד [שיסדרו] המחיצה – אם ללמוד שם) אמר : הלא [בלאה"כ] אין באים אז [להשיעור], איז וואס דארף מען כו'.

(אמרתי : שמבקשים גם לדבר קודם מוסף), אמר : ניט דאווענען [שם].

*

לח. מענה

מענה – כנראה באותו נושא המדובר ביחידות דלעיל:

[1] במכתבו ביקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

אזכיר עה"צ [להצלחה]

[2] במכתבו כתב: "ואשאל עצת כ"ק שליט"א אם להתעסק גם בענין ת"ת כי כפי הנראה הנה בהביהכ"נ שהניחו . . .".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

יתייעצו עם אנ"ש שבמקום עד"ז

לו. יחידות אייר תשכ"ד

יחידות לקראת יום ההולדת תשכ"ד (?):

בנוגע די הגדרות, דארף מען זעהן ניט טאן מכאן ולהבא, און אז מ'דארף האבן תוקף מרבה זיין אין לימוד התורה [...] (תורה תבלין), העלפן אין מלחמת היצר בנוגע די עבודה בפועל.

און אין וואס מ'דארף טאן⁵³, איז בעיקר אהלי תורה, און אין די זמנים הפנויים אויסניצען לערנען מיט אידן תורה, און אז מ'דארף פועלין אויף יר"ש, לערנען א ענין וואס פועליט כו' אף די מדות, עבודה'דיקע מאמרים.

און בנוגע יום הולדת – בעטן א עלי' שבת, געבן צדקה ערב שבת, שבת מוסיף זיין אויף די לימודם הרגילים.

דער אויבערשטער [זאל] ממלא זיין משאלות לבבכם, [א] הצלחה'דיקן יאר, נחת פון אלע ב"ב, פון יעדער איינעם. הערן בשוי"ט.

(53) בתקופה זו הי' מלמד באהלי תורה, וגם פעל בהסביבה (ראה לעיל יחידות תשכ"ג), ושואל במה יהי' עיקר ההתעסקות שלו.

לו. מענה תשכ"ד

מענה משנת תשכ"ד⁵⁴.

במכתבו כתב: "יכול להיות שאינני משית עצמי בטוב, והיות וממאנטרעאל הציעו לי כבר השגחה על הבחורים, וגם כמדומה שגם בנוארק יש הצעה ללמוד דא"ח עם בחורים ע"כ שאלתי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א אם להשאר באהלי תורה או להתענין בהצעות הנ"ל או לחפש סוגים אחרים של מלמדות והשפעה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות: "או לחפש סוגים אחרים של מלמדות והשפעה"; מחק תיבת "אם" והשאיר את התיבות: "להשאר באהלי תורה או להתענין בהצעות הנ"ל", וכתב:

ובזה גופא – להתייעץ עם ידידים שאינם נוגעים בדבר

*

לח. מענה

מענה בקשר לעבודתו בישיבה (כנראה מאנטרעאל):

[1] על כללות המכתב, כתב:

ויהא כהנ"ל בהצלחה

[2] במכתבו כתב: "וגם אבקש איזה הוראה בענין עבודתי מלבד מה שיאמרו לי ההנהלה וגם בענין התעסקות באיזה ענין בעיר מה שאינו במסגרת עבודתי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כפי שיראה המצב על אתר ובהתדברות עם אנ"ש שי' דשם

(54) נדפס בליקוט מענות קודש תשכ"ד מענה סט.

למ. יחידות אלול תשכ"ד – "וואכנאכט יחידות"

יחידות אלול תשכ"ד (אחרי שנולד בנו ר' יוסף יצחק שי):

דא איז אינגאצן ניטא קיין נעמען⁵⁵, דו הייסט פנחס וכו'.

זי איז שוין אין דער היים? פון ווען? (אמרתי: פון דאנערשטיג).
פארוואס? ס'איז קיין ארט ניט געווען? זי האט ניט געוואלט זיין
שבת? (דער רבי האט געקנייטשט מיט די פלייצעס) (אמרתי כו').

דעם נאמען, ווי דער פאטער מיט דער מוטער וועלן מסכים זיין. ד.ה.
דו מיט דער בעה"ב'סטע. פאראן די הוראה פון שווער כו', און ווי איר
וועט באשליסן אזוי זאל זיין לאורך ימים ושנים טובים.

וועגן סנדק⁵⁶, וועסטו אויסקלייבן וועמען דו וועסט אויסקלייבן, און
דו וועסט עם זאגן אז דו האסט מיר געשריבן (דעם לשון?), און אזוי
ווי איך גיי ניט כו' סנדק כו'⁵⁷.

(נוסח הברכה כמעט שכחתי לגמרי) מגדל זיין לתורה חופה ולמעשים
טובים דו און די בעה"ב'סטע. א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה (היי' ברכה ארוכה).

55) כנראה מצד הבהלה שכח לכתוב שמו ושם אמו וכו'.

56) כנראה ביקש מהרבי להיות הסנדק.

57) כנראה הכוונה (בדא"פ) שיגיד להסנדק שביקש מהרבי ענין זה, ומכיון שהרבי אינו הולך בפועל,
שיהי' נחשב כאילו הרבי הסנדק, ויל"ע.

מ. מכתב להולדת הבן – י"ג אלול תשכ"ד

קארף - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway

Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ג אלול תשכ"ד
ברוקלין

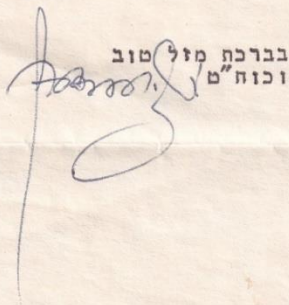
הנולד אי"א נו"נ מלאכתו
מלאכת שמים וכו'
מה פנחס שי

שלום וברכה!

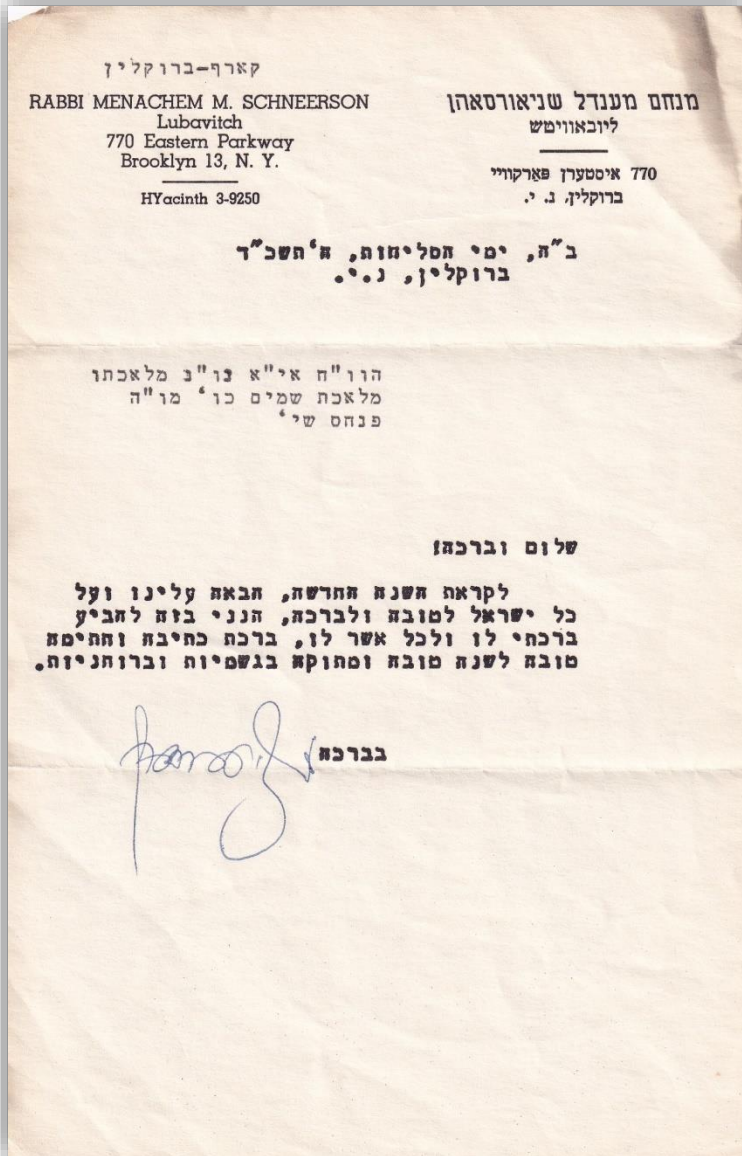
במענה על הודעתו אשר נולד
להם בן לפזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו
לבריתו של אברהם אבינו, וכשם שיכניסוהו
לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים, ויגדלו ביחד עם זוג' ה' מהוך
הרבה.

בברכת מזל טוב
וכוח"ט

מא. מכתב ימי הסליחות תשכ"ד

מב. מענה כ"ד מבת תשכ"ה

מענה מכ"ד טבת תשכ"ה על מכתבו בו שאל – דלכאורה העיקר בעבודה הוא קבלת עול, וכל הפרטים באים בהסתעפות מקבלת עול, ועפ"ז מהו הפירוש דעבודה של מוחין או עבודה של מדות⁵⁸:

(1) ת"ח על הבשוי"ט

(2) הן קב"ע והן חב"ד חג"ת נהי"ם צ"ל בעבודת ה' והן כאו"א מצ"ע (בתור עיקר ומשפיע על כל השאר) והן בתור מושפעים מענין אחר שהוא עיקר

– וכמו שבכללות – תלוי זה בזמני השנה (ר"ה – קב"ע וכן תחלת היום, וכו'), כן בפרטיות תלוי זה במצב האדם באותה שעה וואס וועט מער אויפטאן וכו'.

כן מצד הענינים – מדות צ"ל מקבלים ממוחין וכו'.

(ומוכח) בכ"מ.

ועוד ועיקר – (1) סור מרע צ"ל בכל האופנים האפשרים בשעת מעשה – (2) לעולם יעסוק כו' שלא לשמה שמתוך כו'.

(3) אזכיר עה"צ

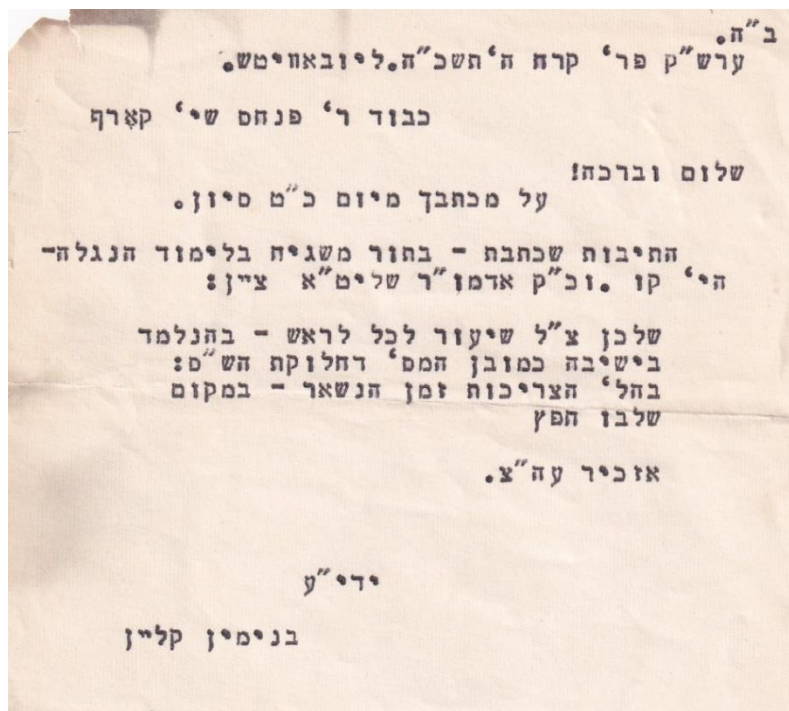
(58) נדפס בלקו"ש חל"ט ע' 266-267. ליקוט מענות קודש תשכ"ה מענה צב.

מג. מענה ב' תמוז תשכ"ה

מענה מיום ועש"ק קרח, ב' תמוז, תשכ"ה על מכתבו בקשר לסדר לימודו (מצו"ב צילום העתקת המזכיר הרי"ב הלוי קליין ע"ה)⁵⁹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "בתור משגיח בלימוד הנגלה", וכתב:

שלכן צ"ל שיעור לכל לראש – בהנלמד בישיבה כמובן המס' דחלוקת הש"ס: בהל' הצריכות זמן הנשאר – במקום שלבו חפץ אזכיר עה"צ.

(59) נדפס בליקוט מענות קודש תשכ"ה מענה קלג.

מד. מכתב ימי המליחות תשכ"ה

קארף - מאנטרעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

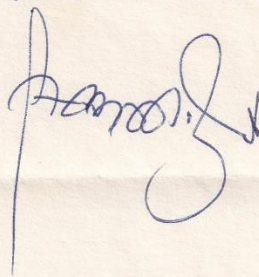
מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי אסליחות ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ. י.

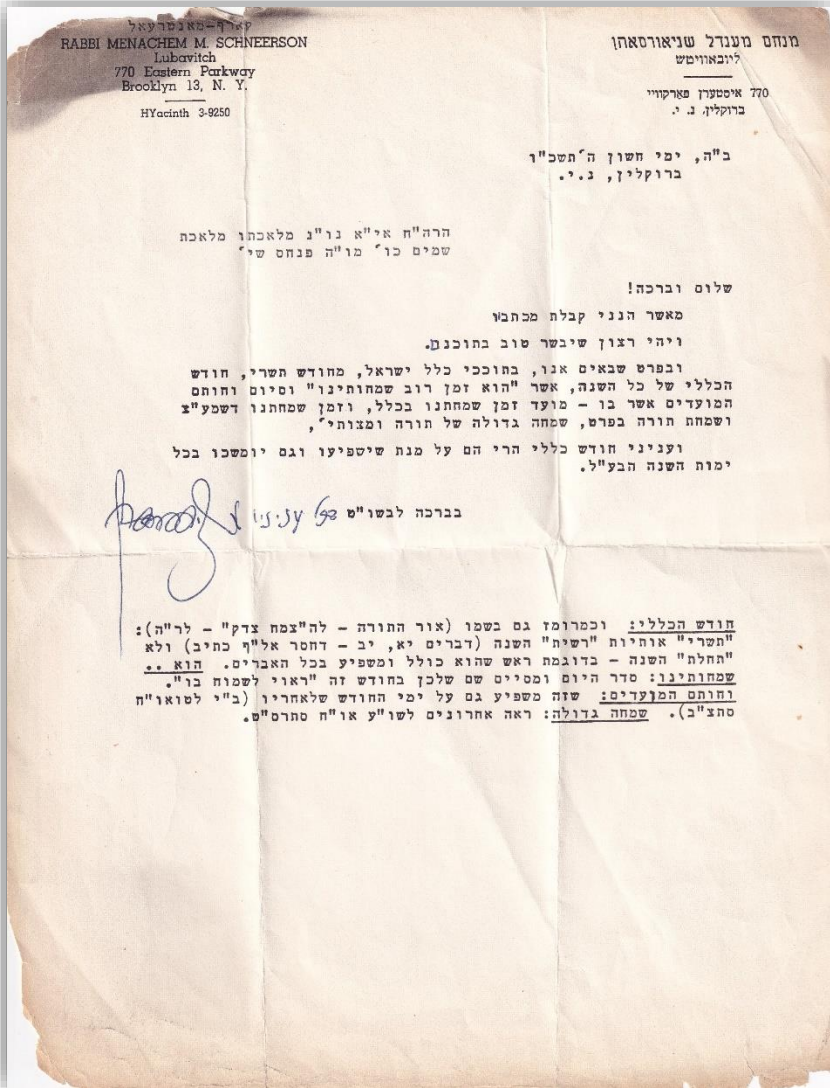
הו"ח אי"א נו"נ מלאכחז מלאכח
שמים וכו'
מות פנחס שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, שנה השבע שנה
השמיים, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה לחביע ברכתי לו ולכל
אשר לו ברכה כהיבה והחיים טובה לשנה
טובה ומהוקה בגשמים וברוחניות.

בברכה

מה. מכתב ימי חשוון תשכ"ו

בברכה לבשו"ט בכל עניניו חתי"ק

מו. מכתב ראש חודש כסלו תשכ"ו

מחנה חנוכה שניאורסאהן
 ייזכאויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין 2 י.

אָרף־סאַנרסאָן
 MEYER M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 170 Eastern Parkway
 Brooklyn 19, N. Y.
 NY 9250 3-9250

ב"ה, ר"ח כסלו ה'תשכ"ו
 ברוקלין, נ.י.

אַפ"ח א"י א"נ נ"נ מלאכה, מלאכה
 עמים כו' מו"ח פנחס שי

שלום וברכה!

צווען צענדליגער אהבה

צבעמדנו בר"ח כסלו, הוא זמן הגשמים בארץ ישראל (דבר ידוע
 כולו וחתה לאחר זה המצויה בשמים אלה),
 אשר הגשמים וירידתם הם החלה ראש ומקור לכל הברכות וירידת
 והמטחתם למטה,
 כל הברכות הן בגשמיות והן ברוחניות, ובפרט בשמים אלה, יורה
 בכסלו, עליהם נאמר: ובני ציון גילו ושמחו בה' אלוקיכם כי נתן לכם
 את המורה לצדקה (למובה) בו",
 ימי רצון שיופסק כהנ"ל לכאו"א ובאיפן דמוסיף והולך,
 כהוראת החום חדש כסלו, ימי חנוכה, אשר
 המנהג פשוט דכל אחד מדליק ומאיר ומפרנס ניסא ומוסיף והולך
 כו".

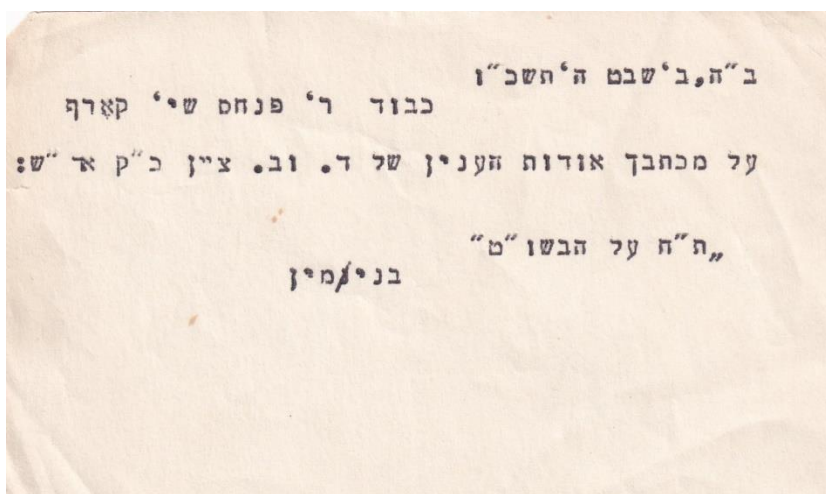
[Handwritten Signature]
 בברכה

ז.נ. ישראל: שו"ע יוד"ר ט"כ ס"ח מהרמב"ם הל' נדרים פ"י הי"א.
 ומה דהקשו מדידהו אדידהו מרמב"ם הל' העניות פ"ג ה"א (ובשו"ע)
 והל' מנחות עניינים פ"א הי"א - עיין כס"מ הל' מתנ"ע שם (ושקו"ט
 בזה בלה"ם הל' העניות פ"ג ה"י). ואכ"מ. דכל. מנחה: העניות י, א
 וברש"א שם. הס. ומקור: בספרי לדב"ט (יא, יו); ונתתי מטר גו'
 ברכה שכל הברכות כלולות בה, וראה ג"כ ויקרא (כו ג-ד) וברמב"ן
 שם. דברים (כח, יב) ובדב"ר פ"ז, ו. ובכ"מ. ובשו"ע אה"ז חא"ח.
 רמק"ד (והוא מהסור (וירושלמי)): כשם שתהה"ם תיים לעולם כך
 הגשמים תיים לעולם. ברוחניות: ראה העניות ז, רע"א): גדול זום
 הגשמים כיום.. יותר מיום שניתנה בו חודש. לעז"ה רד"ה ביום הח'
 שלה (דברים פו, ג). שם (צו, א). יורה בכסלו: דהלכה כר' יוסי
 (העניות ו, א. ראה מפרשי הרמב"ם הנ"ל). נאמר. לשבת: יואל
 ב, כב. העניות ו, א וברש"י שם. אור התורה (להצמח צדק"י) דברים
 עה"ם ונתתי מטר בו" (ע' הריד ואילך). גילו ושמחו: ראה לקו"ח
 דברים סד"ה ביום השמע"צ (פב, ג) וש"נ. כהוראת החום: דהכל הולך
 אחר החום (ברכות יב, א). המנהג. והולך: שו"ע או"ח ר"ם הרע"א.

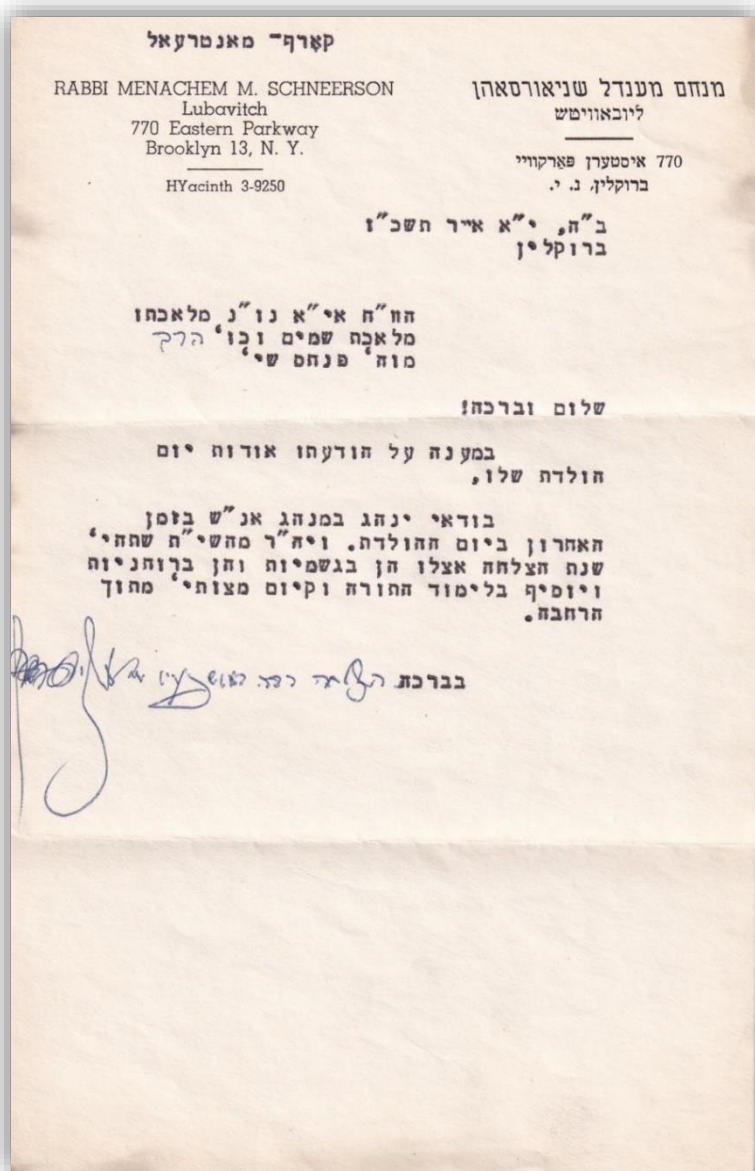
מו. מענה ב' שבט תשכ"ו

בתקופה זו הרבה לכתוב דוחו"ת מהנעשה עם התלמידים. להלן מענה על א' הדוחו"ת, בתאריך ב' שבט, תשכ"ו⁶⁰:

ת"ח על הבשו"ט

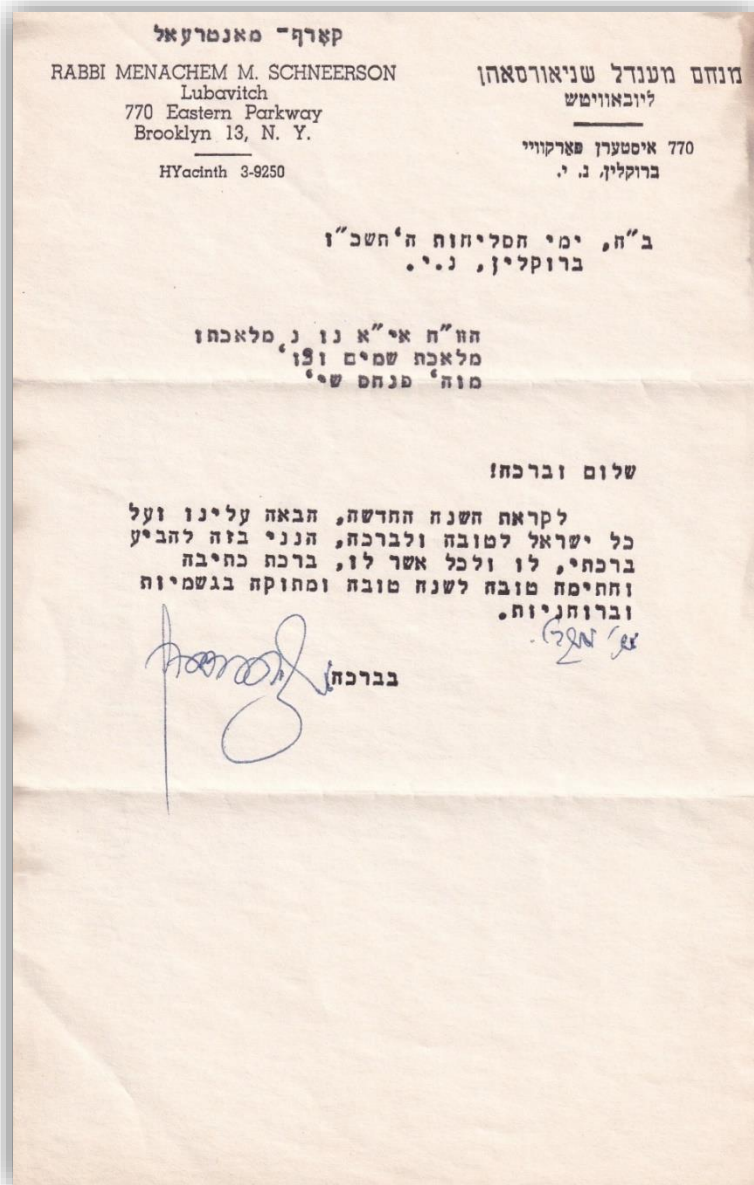
מת. מכתב י"א אייר תשכ"ז

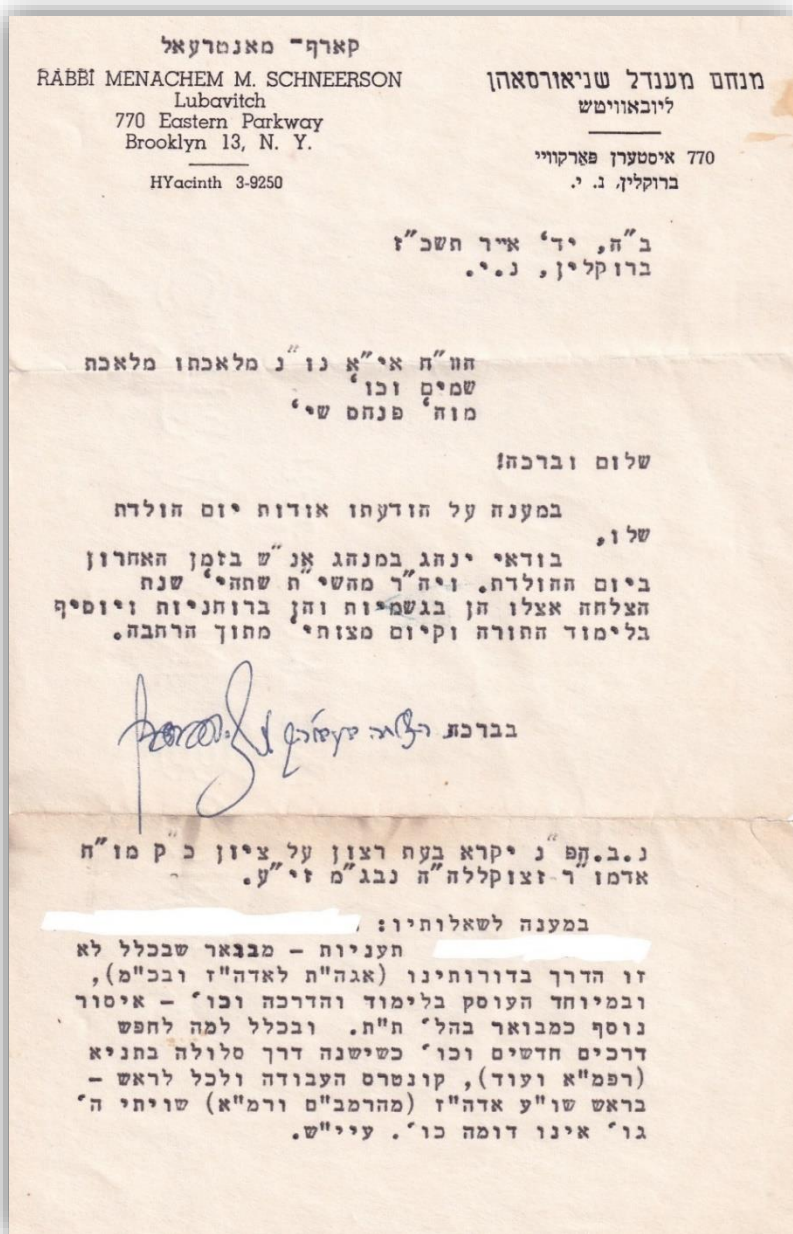
הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים וכו' הרב מוה' פנחס שי' ...

בברכת הצלחה רבה במושפעיו שי' חתי"ק

ממ. מכתב ימי הסליחות תשכ"ו

נ. מכתב י"ד אייר תשכ"ז

בברכת הצלחה בעבוה"ק חתי"ק

נא. יחידות אסרו חג השבועות תשב"ז

בנוגע דעם סאשעל ווארקער⁶¹, איז אויב ס'איז דא עפעס א תועלת איז כדאי צו גיין, נאר אויב ס'איז ניטא קיין תועלת נאר קריגעריי, איז קיין ענין ניט.

בנוגע וועגן די בחורים⁶², איז בכלל ניט אלע בחורים גלייך און ניט אלע משגיחים גלייך. נאר בכלל איז שמאל דוחה וימין מקרבת – דער עיקר דער ימין.

נאר ווען מ'פרואווט די אלע ענינים בדרכי נועם און עס איז דא אן ענין עיקרי, דארף מען נוצן דעם תוקף.

בפרט היינטיקע צייטן זיינען זיי צוגעוויינט צו דעם אופן פון שקלא וטריא, און מ'קען ניט אזוי ווי אמאל כופה זיין אויף זיי.

בפרט אז זיי ווייסן ווי עס איז אין אנדערע ישיבות, אז מ'לאזט זיי טאן כל מה שלבם חפץ.

און בנוגע דעם ענין פון הגבלות והידורים, איז דארפסט זיך דורכריידען (על אתר) פון די עלטערע חסידים (און וויסן וואס איז מתאים?).

נאר בכלל, אין הידורים וואס איז שייך צו בריאות הגוף, דארף מען זיין שטארק נזהר, ווי ער זאגט נאך בדור פון אגרת התשובה אז דורות חלשים, כ"ש יעצט. און בפרט אזעלכע וואס האבן צו טאן מיט חינוך, איז שטייט אויף דעם א געוואלדיגע זאך (עונש?), עס שטייט וועגן שלאפן (בהנוגע צו משגיחים ר"י משפיעים).

און בכלל זעהען ווייניקער גריבלען זיך אין א זאך וואס איז גלאט, און טאן אין כו' (די בחורים) בשמחה ובטוב לבב.

(61) כנראה בנוגע לבנו יוסף שי'.

(62) זהו בזמן שהי' משגיח וכו' במאנטרעאל. וכנראה שאל מהו האופן הנכון לפעול על הבחורים.

נב. מכתב ה' תמוז תשכ"ז

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYcndh: 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ה' תמוז, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"ג מלאכתו מלאכת
שמים כו" מו"ה פנחס שי"ו

שלום וברכה!

בעמדנו לפני ימי הטגולה יב-יג תמוז הבע"ל,
יה"ר שזכות בעל הגאולה והשמחה - הוא כ"ק מו"ה אדמו"ר נשיא
דורנו - העמוד לכאו"א מאתנו בחור כאחב"י - שליט"א, להמשיך ברכות
ה' בכל המצורך בגור, כולל, כמובן ופשוט, הצלחה רבה בהפצת היהדות והתורה (הנגלה
והפנימית) והמצות ומחור מנוחה אמיתית ושמחה וט"ל,
וביתר שאת בזה וביתר עז - מתחיל משנה זו, ארבעים שנה לבואותו,
שבארבעים שנין קאי אינש אדעתי דרבי' - סוף דעתו ותכונתו וחכמתו משנתו.
ולא רק בא אז וקאי אינש אדעתי ותורת רבו (ע"י שמדקק - במשך זמן
זה - בהעניינים והדקדוקי חיבוט כו"),
אלא שבארבעים שנה נותן לו ה"ל לב לדעת ועיניו לראות ואזנים לשמוע"
את עצם פנימיות כוונת מאורעות ימים אלו, ובלשון הכתוב: את כל אשר עשה
ה' לעיניכם בארץ מצרים גו' האותות והמופתים הגדולים ההם.
ובפרט - ע"פ הורה הבעש"ט אשר כל מה שאדם רואה וכל מה שאדם שומע
ה"ז הוראת מן השמים בעבודת השי"ת - וצ"ל קאי אדעתי דרבי' (זה הקב"ה)
בהוראה זו.
והלימוד ועיון ודקדוק כו" במאמרי דא"ה דימים אלה ובהשיחות
ובהשיחות של בעל הגאולה אודותם - בודאי יוסיפו הבנה, העמקה ואור
בה"קאי אדעתי דרבי' ועל המאסר וההופש והגלות והגאולה.
בברכת כ"ה תמוז ה'תשפ"ב

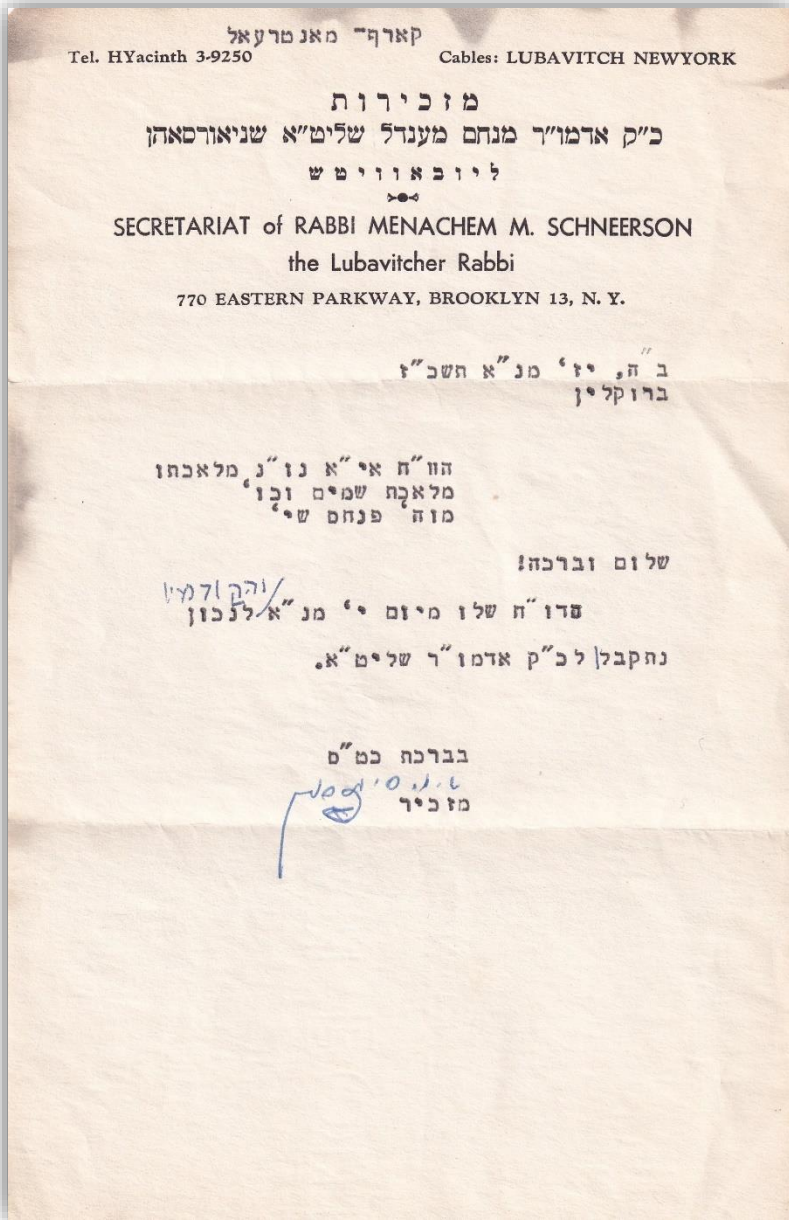
במה ילמדו בימי גאולה אלה ובימים שלפניהם ושלאחריהם - מאמרי
תמוז, תרפ"ז - זה ארבעים שנה - שנה הגאולה.
נתקבלו המכתב' שלום ט"ו סיון ה'תשפ"ב.

ה' תמוז: בוח"ב (ב, פב) על הכתוב (יחזקאל א, א) ברביעי בחמשה לחודש ואני
בתוך הגולה גו' נפתחו השמים וראוה מראות אלוקים: זה העם לא הי' אמאי
אתגלי שכינתא תמן, אי תימא בגנייהון דישאל כו" אלא הכי תאנא אי לאו
דאתגלי הו' ידעון. וראה מו"ק (כה, א). וכמדומה שאף שהאר"ן הרמב"ם
בענין הנבואה ופרש"י, לא הזכיר התנאי שצ"ל בארץ ישראל וכו' וכו' וכו' וכו'
עכ"פ) - ומסתמך לשובו בהל" יסוה"ת (פ"ז ה"א) משמע דלא ס"ל תנאי
והוא כדעת הזהר"י וגם במו"ק יל"פ דרק בבל-כשדים ממעט - וכקושת הזהר
וכדיוק הל"י בבל גרמה. ודלא כפרש"י. ואכ"מ. קאי אינש: ע"ז (ה, ב).
וראה זח"ב (כה, א). סוף דעתו ותכונתו: בפרש"י (ע"ז שם). ותכונתו משנתו:
בפרש"י עה"ת דברים (כס, ו): סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו. ולהעיר אשר
משנתו - כפשוטו - היינו מה שמבין מלבו מתוך מה שמעמ מאחרים ולמד,
שזהו "הבונה" (רש"י שמות לא, ג). ולא רק אדעתי: אלא שבש"ס (ע"ז שם)
מדבר כמה שאמר (הקב"ה) רבי'. בהעניינים והדקדוקי חיבוט: ד"ה וידעת היום,
חורף תנו"ז פ"ב. לב. לשמוע: דברים כס, ג. ולהעיר אשר לדעת לראות לשמוע
- היינו חב"ד, ו"לב" - מדוח (שב"ז נכלל בסוף דעתו שבפרש"י). ועיין אה"ת
להצ"צ עה"פ (ע' החשכב ועוד). עצם פנימיות כוונת: ראה ד"ה וידעת שם.
תורת הבעש"ט: ס' השיחות קי"ח הש"ע ע' עב. וראה רמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ג.

בברכת הצלחה בעבוה"ק חתי"ק

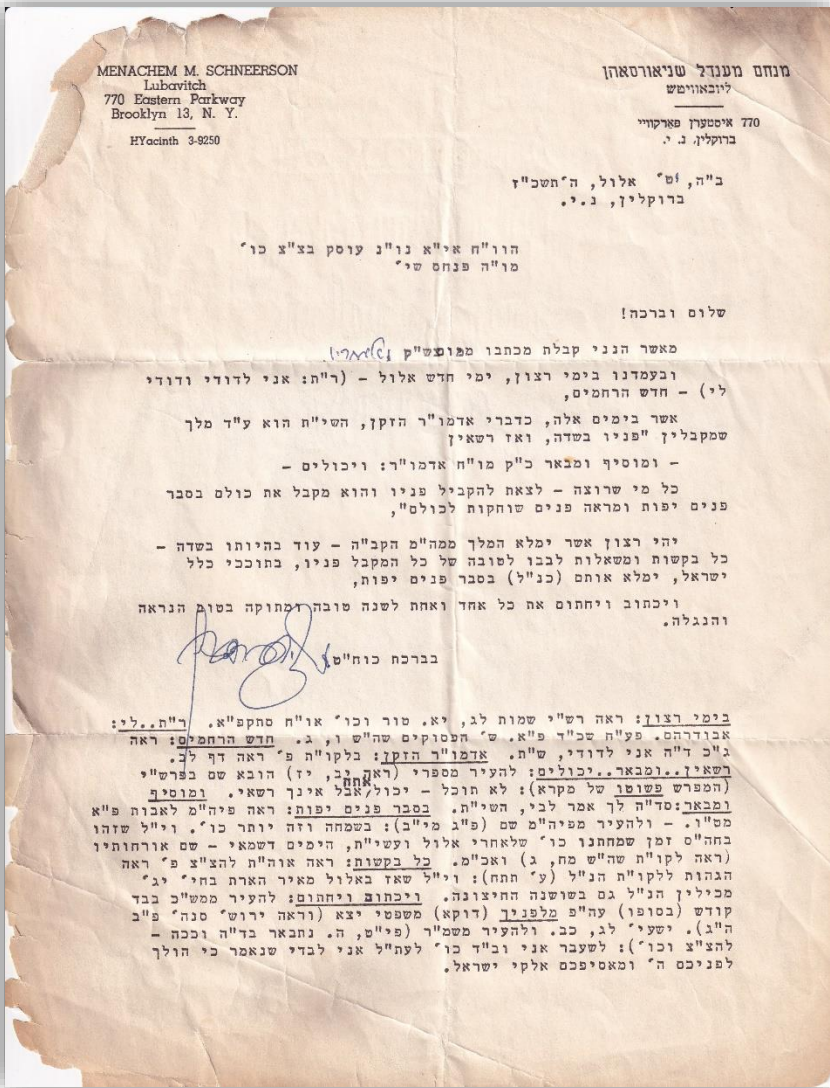
...נתקבלו המכתב דו"ח מיום ט"ו סיון ושלאחרינו. ות"ת.

נג. מכתב המזכירות י"ז מנ"א תשכ"ז

הדו"ח שלו מיום י" מנ"א והקודמיו לנכון נתקבלו לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

נד. מכתב י"ט אלול תשכ"ז

MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

תחום מונדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ז"ס אלול, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה פנחס שי"

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכתבו ממוצש"ק (א"ת) ונבטמנו בימי רצון, ימי חדש אלול - (ר"ת: אני לדודי ודודי לי) - חדש הרחמים, אשר בימים אלה, כדברי אדמו"ר הזקן, השי"ח הוא ע"ד מלך שמקבלין "פניו בשדה, ואז רשאיין - ומוסיף ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר: ויכולים - כל מי שרוצה - לצאח להקביל פניו והוא מקבל אה כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, יהי רצון אשר ימלא המלך ממה"מ הקב"ה - עוד בהיותו בשדה - כל בקשות ומשאלות לבבו לפובה של כל המקבל פניו, בתוככי כלל ישראל, ימלא אותם (כנ"ל) בסבר פנים יפות, ויכתוב ויחתום אה כל אחד ואחת לשנה טובה ומחוקה בטוב הנראה והנגלה.

בברכת כוח"ס
[Handwritten Signature]

בימי רצון: ראה רש"י שמות לג, יא. טור וכו' או"ח סתקפ"א. ר"ת. לי: אבודרהם. פ"ה שכ"ד פ"א. ש' הסוקים שה"ו, ג. חדש הרחמים: ראה ג"כ ד"ה אני לדודי, ש"ת. אדמו"ר הזקן: בלקו"ה פ' ראה דף ל"ג. רשאיין. ומבאר... יכולים: להעיר מספרי (ראה גב, יז) הובא שם בפרש"י (המפרש פשוטו של מקרא): לא חוכל - יכול אצל אינך רשאי. ומוסיף ומבאר: סד"ה לך אמר לבי, השי"ח. בסבר פנים יפות: ראה פיה"מ לאבנה פ"א מט"ו. - ולהעיר מפיה"מ שם (פ"ג מי"ב): בשמחה וזה יותר כו'. וי"ל שזהו בכה"ס זמן שמתחנו כו' שלאחרי אלול ועשי"ה, הימים דשמאי - שם אורחותיו (ראה לקו"ה שה"ש מח, ג) ואכ"מ. כל בקשות: ראה אוה"ת להצ"צ פ' ראה הגהות ללקו"ה הנ"ל (ע' תחח): וי"ל שאז באלול מאיר הארת בחי' יג" מכילין הנ"ל גם בשושנה החיצונה. ויכתוב ויחתום: להעיר ממש"כ בדי קודש (בסופו) עה"פ מלפניך (דוקא) משפטי יצא (וראה ירוש' סנה" פ"ב ה"ג). ישעי' לג, כב. ולהעיר משמ"ר (פי"ט, ה. נתבאר בד"ה וככה - להצ"צ וכו'): לשעבר אני וב"ד כו' לעה"ל אני לבדי שנאמר כי הולך לפניכם ה' ומאסיפכם אלקי ישראל.

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק ושלאחריו. ...

נה. מכתב ימי הסליחות תשכ"ז

קאַרף - מאנטרעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

הו"ח א"י נ"נ מלאכתו מלאכה
שמים וכו'
מוה פנחס ש"י

שלום וברכה!

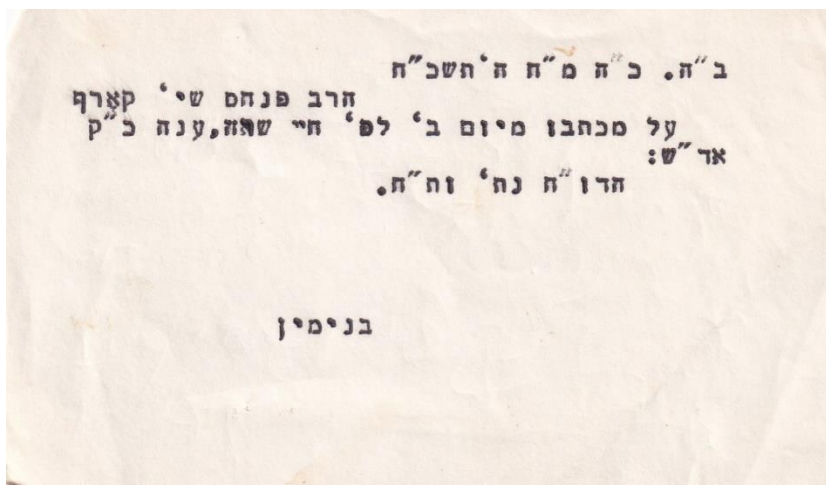
לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכה כחיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיזת
וברוחניזת.

בברכה

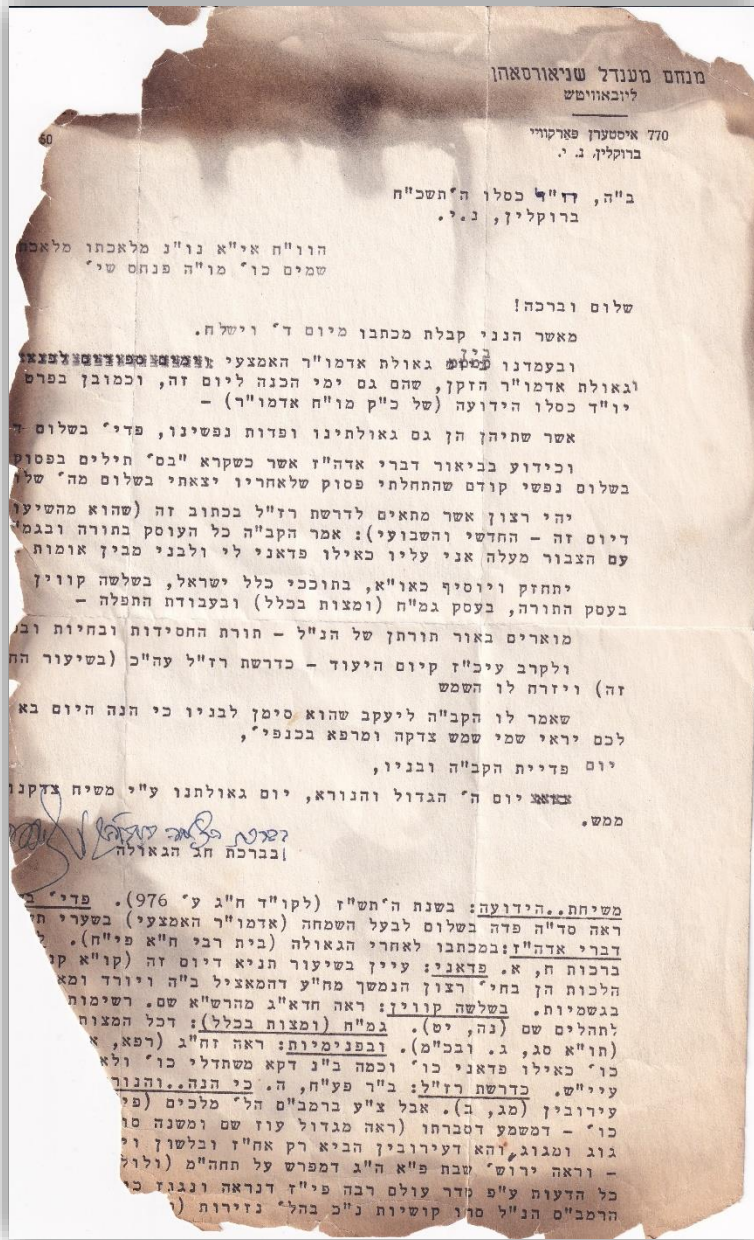

נו. מענה כ"ה מרחשון תשכ"ח

מענה מיום כ"ה מרחשון תשכ"ח על דו"ח:

הדו"ח נת' ות"ח.

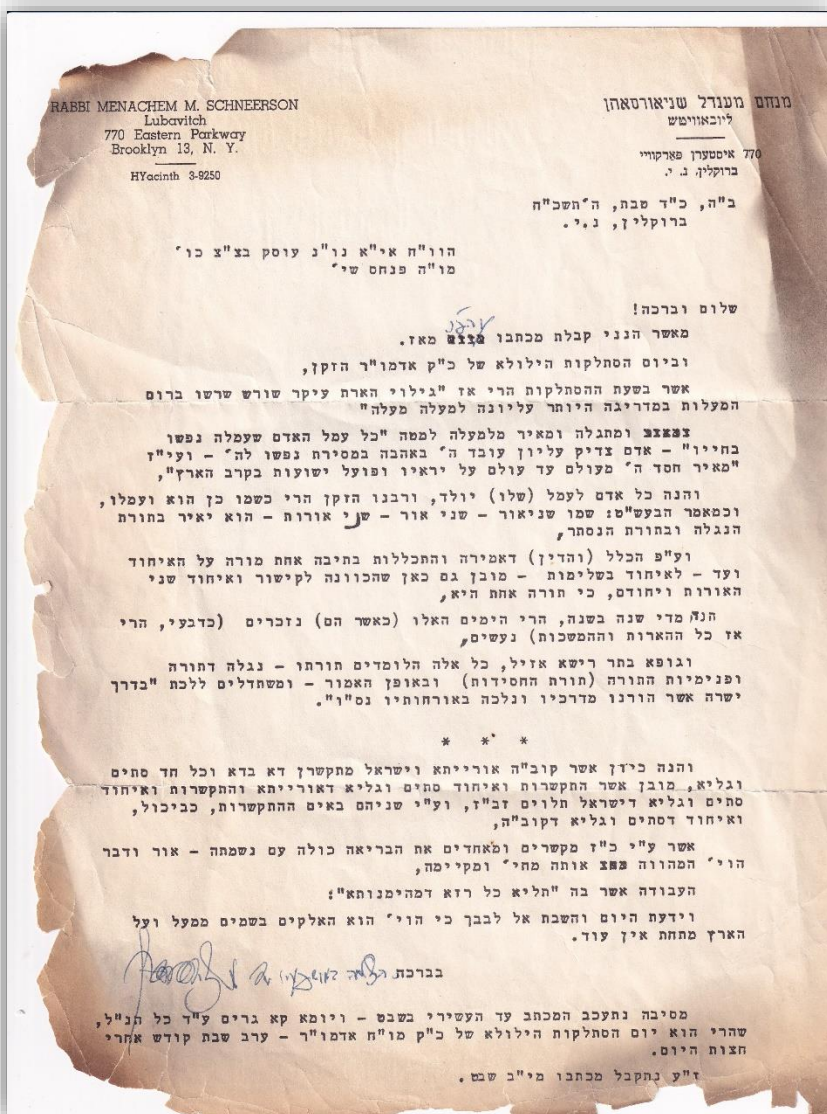

נו. מכתב ה"י כסלו תשכ"ח

בברכת הצלחה בעבוה"ק ובברכת חג הגאולה חתי"ק

נח. מכתב כ"ד טבת תשכ"ח

מאשר הנני קבלת מכתבו והפ"נ מאז ...

בברכת הצלחה במושפעיו שי' חתי"ק

נמ. מכתב אדר"ח אייר תשכ"ח

קאָרף - מאנטרעאל
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

זוהם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, אדר"ח אייר תשכ"ח
 ברוקלין

הח"ה אי"א נו"נ מלאכתו
 מלאכת שמים וכו'
 מוה' פנחס שי

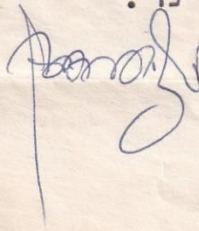
שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולדה להם בח
 למזל טוב,

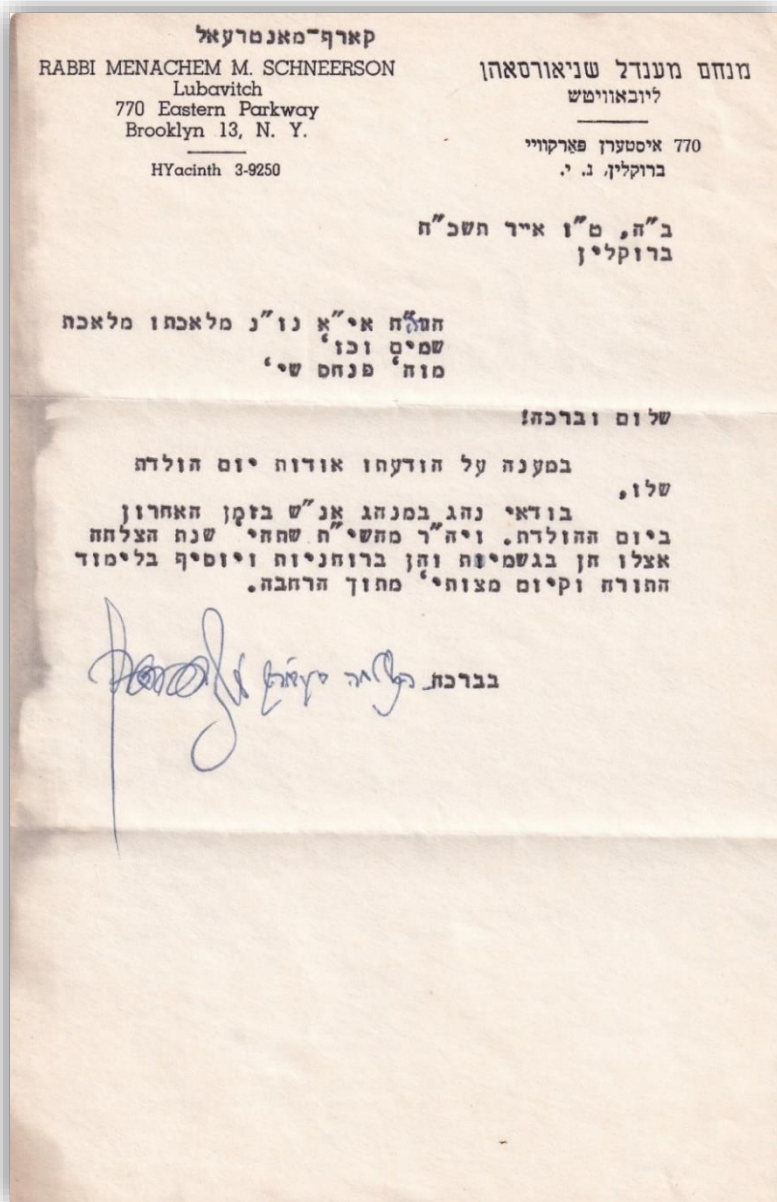
הנה יה"ר מחשי"ח שיגדלה ביתר עם
 זוג' ה' לחורה ולחופה ולמעשים טובים
 מחוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוחרש"ב) נ"ע,
 אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידה בח לתורה
 ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל
 (ברכות יז' א) נשים במאי זכין באקרוי'
 כו' באחנוי' כו' ונטרין כו'.

בברכה מזל טוב

ס. מכתב ט"ז אייר תשכ"ח

הרה"ח ...

בברכת הצלחה בעבוה"ק חתי"ק

סא. מכתב ימי הסליחות תשכ"ח

קארף - מאנטרעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ. י.

הנה"ת אי"א נ"נ מלאכתו מלאכת
שמים וכו'
מה פנחס שי'

שלום וברכה!

לקראת חשנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכה, לו ולכל אשר לו, ברכה כהיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמים
וברוחניו.

בברכה

סב. מענה תשרי תשכ"ט

בתשרי, תשכ"ט כתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א: ". . . עבודה בדא"ח ששם אפשר שיוכל להיות בא' משני אופנים הנ"ל, או אפשר שכדאי לבקש עבודה במקום אחר כמו במקום שיש שם שלוחי המל"ח ששם יכול להיות לכאורה ב' הענינים הן הנהלה והן עבודה . . . ויש עוד ענין שמטיל אצלי ספק בעבודתי עתה והיא כי בהיחידות דחודש אב תשכ"ב אמר לי כ"ק שליט"א שעבודתי תהי' מלמדות, וא"כ אפשר הכונה דוקא מלמדות ולא השגחה; בתי חנה בת חי' גאלדא יתמלא לה אי"ה ג' שנים מחרת יוכ"פ ואבקש ברכת כ"ק שליט"א:

[1] סימן בעיגול את התיבות: "לבקש עבודה במקום אחר", וכתב:

פשוט שמופרך לגמרי.

[2] על כללות המכתב, כתב:

בספקותיו – בהתייעצות עם אלו הרואים הענינים על אתר.

אזכיר עה"צ

סג. מכתב ח"י אייר תשכ"ט

קארף מאנטרעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

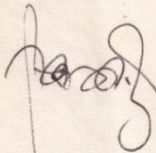
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ח"י אייר תשכ"ט
ברוקלין

חמ"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים וכו' מזה פנחס שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת
שלו, בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון
ביום ההולדת. זיה"ר מהשי"ת שהת"ת שנת
הצלחה אצלו הן בגשמיים והן ברוחניים
זינסיף בלימוד החורה וקיום מצותי מחוך
הרחבה.

בברכת רחמי וחסדי

בברכת הצלחה ולבשו"ט חתי"ק

סד. יחידות מהתקופה שהי' משנייה במאנמרעאל (תשב"ה-תש"ל)

דו פרעגסט אזוי פרטיות'דיק, אזוי ווי מ'וואלט געקענט אויסשטעלן א סדר אפ'ן יאר.

די אלע דריי אופנים וואס דו שרייבסט איז נויטיק אין א ישיבה⁶³, און מ'דארף צוזאמען ריידין זיך צוזאמען – די משגיחים, אדער אויך מיט די הנהלה – אז יעדער זאל אף זיך נעמען איין ענין, צי צוויי ענינים צי אנדער האלבן ענינים. אדער מ'קען דאס טאן אין צווייען, אדער מ'מאנט א דריטן צו אייך⁶⁴, און די תלמידים זאלן קריגן וואס זיי דארפן. צוזאמען ריידין זיך מיט וועמען? צוזאמען מיט [ר' יצחק מאיר] גורארי' אפשר נעמען נאך איינעם, צי די גאנצע הנהלה.

שאל [כ"ק אדמו"ר שליט"א]: ביי אייך איז זומער דא א סדר? (ועניתי אלע יאר לערנען אביסל. [אמר:]) אבער עכ"פ ווייניקער צייט, מ'קען צוזאמען ריידין ביז דעמולט אויך, און בפרט זומער, (אויסשטעלן א סדר?) לויט דעם מצב פון די בחורים, די בחורים וואס דארפן אנקומען, און אז עס וועט דורכגיין דריי אדער פיר וואכן פון זמן, צוזאמען קומען נאך אמאל (און זעהען צי מ'קען ווייטער פירן אזוי?), אדער מוסיף זיין, אדער משנה זיין, און זעהען אויספירן הונדערט פראצענט אדער ניינציק אדער פינף און אכציג.

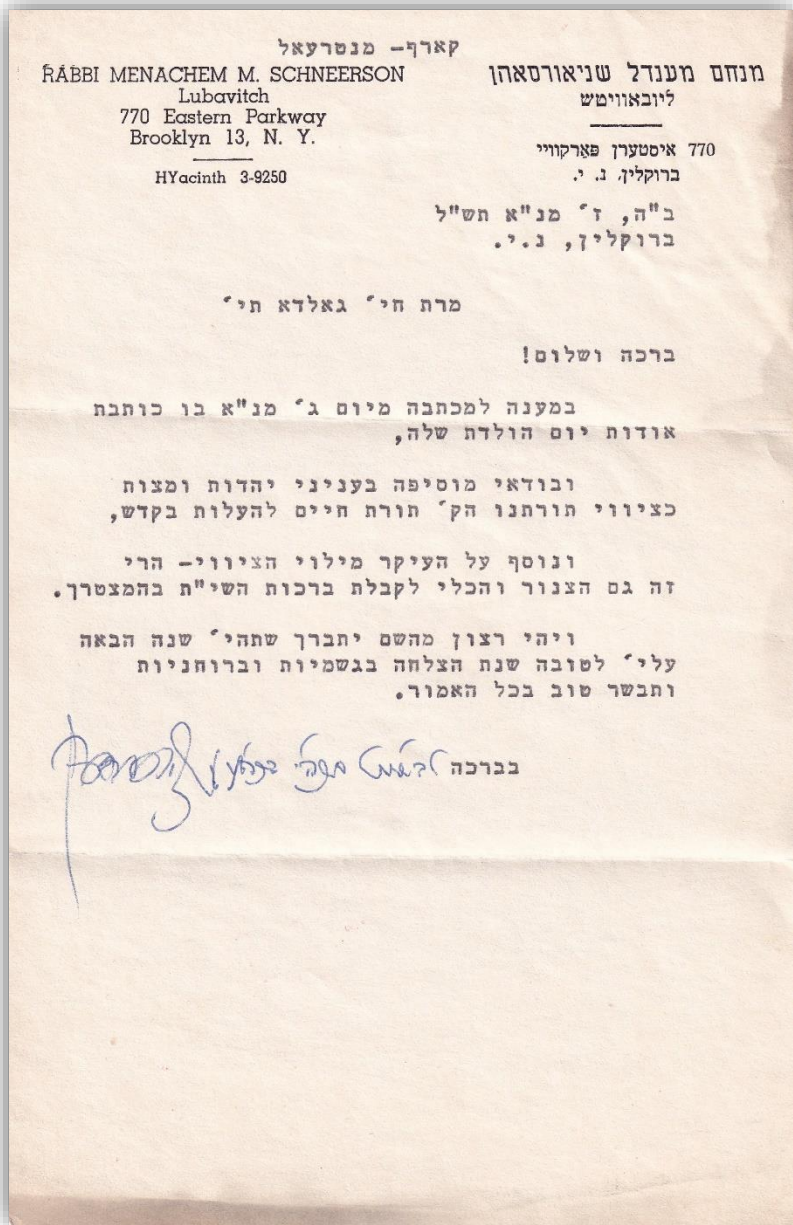
דאס⁶⁵ וואס דו שרייבסט אז דו ביסט משנה, מ'האט דאך צוטאן מיט לעבעדיקע מענטשן, מ'קען דאך ניט אזוי ווי מ'שטעלט אויס אזוי כו', און מ'דארף משנה זיין כו'.

63) כנראה כתב בנוגע לענינים ואחריות שצריכים להיות בישיבה, שאין פועלים אודותם. וע"ז אומר לו הרבי שיתדברו יחד ויחלקו האחריות וכו'.

64) לכאורה הכוונה שיחלקו האחריות לשתים, או שיתבעו שיהי' שלישי שיצטרף אליהם.

65) כתוב בתחילת הקטע "מסתמא שייך לעיל".

מה. מכתב ו' מנ"א תש"ל לוקנתו של החתן

בברכה לבשו"ט תכה"י בכה"ע חתי"ק

"בקשר לשאלתי לקבלת משרת השגחה בישיבת תות"ל בביהמ"ד 770, או במוסד אהלי תורה. שאלתי זה פ"א, ואח"כ מסרתי שאלתי זו ע"י הרב חודאקאוו שי". אמנם היי שינוי, כי בפ"א כתבתי באריכות יותר והזכרתי כי ההצעה דישיבת תות"ל היא כי אהיי משגיח בביהמ"ד למטה ואח"כ כשיעברו ללמוד לביהכנ"ס חובבי תורה אהיי שם המשגיח על אלו התלי שילמדו שם. בהעתק שמסרתי להרב הנ"ל שי החסרתי האריכות בנוגע העברתם לביהכנ"ס ושאהיי גם שם המשגיח.

לפועל קבלתי מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א לטובת ההצעה דאהלי תורה, ובהוספת נימוק כי הלא שם בתות"ל הוא ענין ארעי. רצוני לברר אם מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א היא גם על נוסחתי כפי שהיתה בפ"א . .

הנהלת הישיבה בקשוני לענות להם מהיר כיון שנוגע להם".

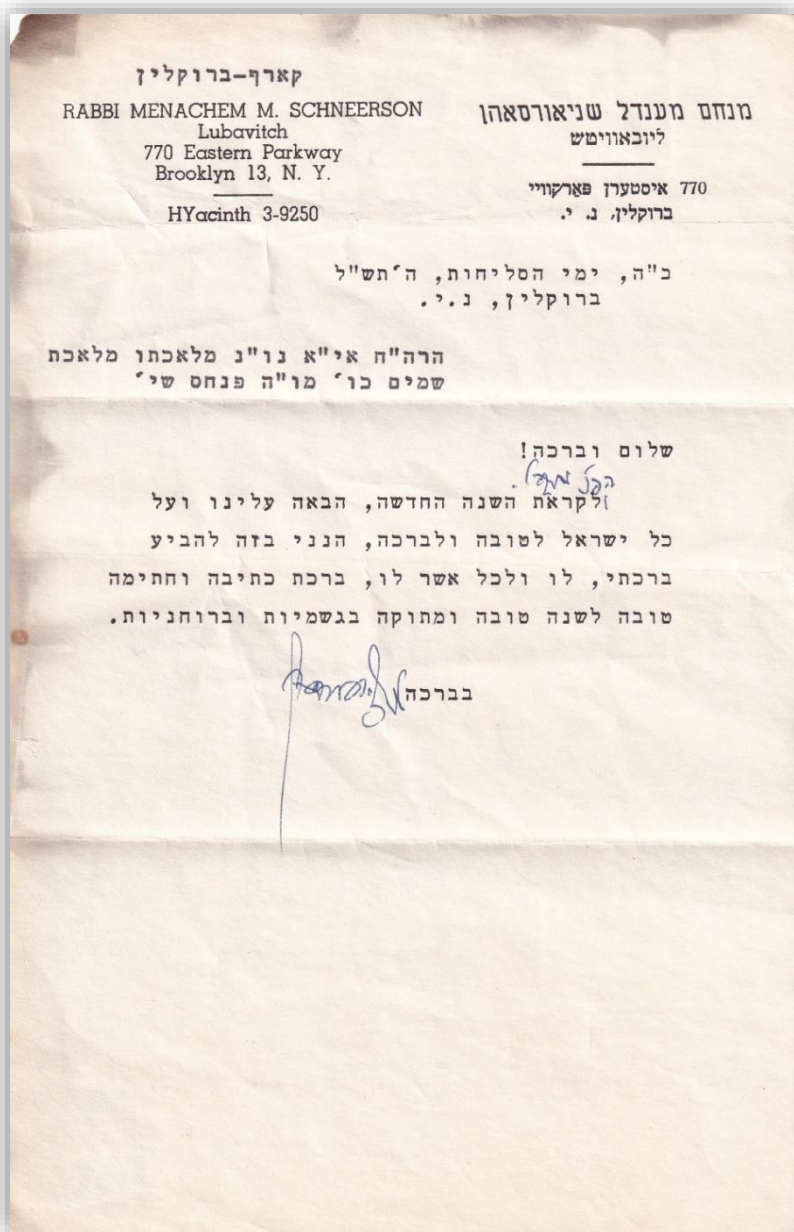
מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

סימן בעיגול את התיבות: "נוסחתי כפי שהיתה בפ"א", וכתב:

נכנס בתור ועדיין לא הגעתי לזה.

על תוכן כתבו בזה – יעשה כמחז"ל: במקום שלבו חפץ

סו. מכתב ימי הסליחות תש"ל

הפ"נ נתקבל. ולקראת ...

סת. מכתב ימי הסליחות תשל"א

קארף-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים כו' מו"ה פנחס שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

הפ"נ נתקבל.

בברכה

סמ. מכתב ב' סיון תשל"ב

קארף - ברוקלין
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 Hyacinth 3-9250

מחנה מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.
 ב"ה, ב' סיון תשל"ב
 ברוקלין, נ. י.

הנה"ח אי"א נו"נ מלאכחו מלאכת
 שמים וכו' מוה' מנחם שי'

שלום וב רכה!

כמענה על הודעתו אשר נולד להם בן
 למזל טוב,

נה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריחו
 של אברוי אבינו, ונזמ שיכניסוהו לברית כן
 יכניסוהו לחורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו
 ביחד ע' וב' תי' סחוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

הרה"ח ...

ע. מכתב ימי הסליחות תשל"ב

קארף - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ב
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים וכו' מוה' פנחס שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

עא. מכתב כ"ג תמוז תשל"ה

קארף - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

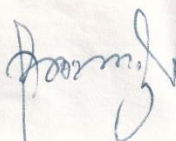
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.ב"ה, כג' תמוז תשל"ה
ברוקלין, נ. י.הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים וכו' מוה' פנחס שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן
למזל טוב,הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו
של אברהם אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן
יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו
ביחד עם זוג' תי' מתוך הרחבה.

בברכה מזל טוב

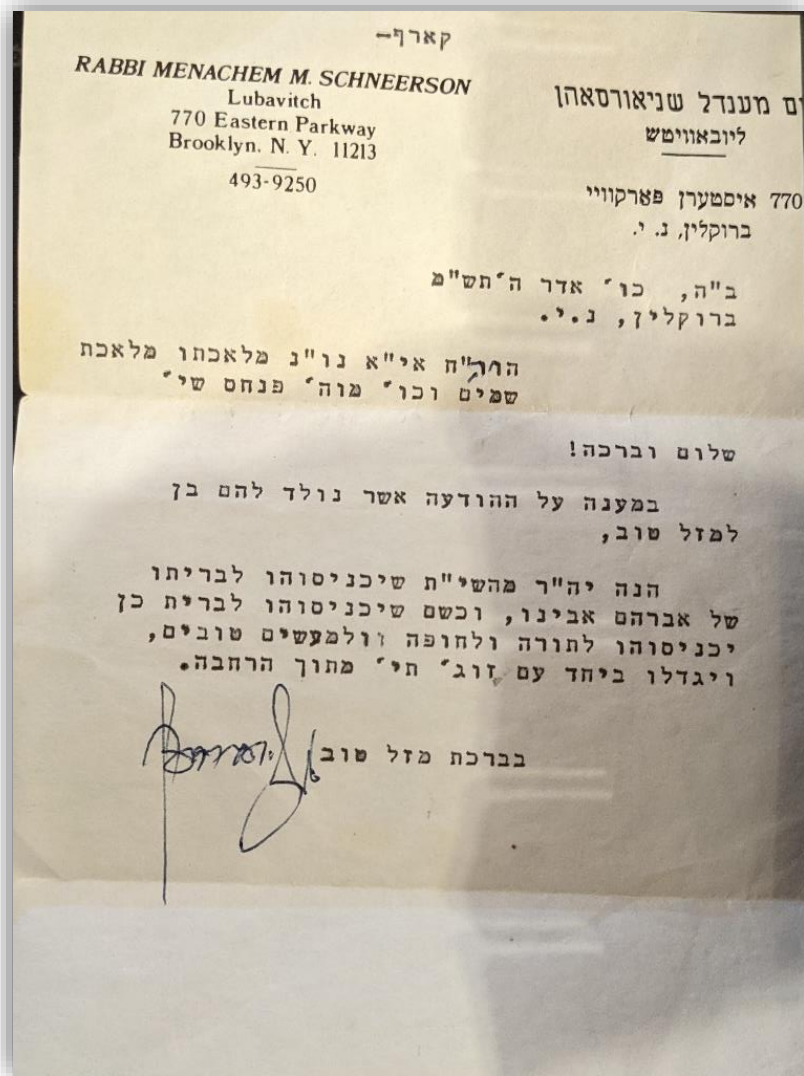

עב. מענה בקשר ללידת א' מבניו

מענה שקיבל בקשר להולדת א' מבניו :

ויגדלוהו לתחומע"ט מתוך הרחבה.

עג. מכתב כ"ו אדר תש"מ

הרה"ח ...

שער

ביאורים בתניא

ביאורים בתניא

בתוספת הערות ומ"מ מנכדו הרה"ת שמואל שי' קארף

*

דף השער

ספר לקוטי אמרים הנק' בשם ספר של בינונים – כך כתוב ב'היום יום' וכן בה'מורה שיעור', בהשמטת התיבות 'חלק ראשון'. ואפשר שזהו ע"פ הידוע שאדה"ז רצה מתחילה ששער היחוד והאמונה יהי' חלק ראשון, וא"כ אפשר שהלשון 'חלק ראשון' כאן אינו לשון אדה"ז, ולכן נשמט בשיעור היומי בתניא.

ספר לקוטי אמרים – היינו שנקרא בשם זה כי הוא "מלוקט מפי ספרים וכו"¹, ומצד גודל ענותנותו כתב שזהו הכל מלוקט, אבל באמת יש בזה הרבה שלו עצמו. ויש עוד פי' בשם זה בלקוטי דיבורים², שמכיון שזהו "לקוטי עצות" ממה שענה אדמו"ר הזקן ביחידות, לכן נקרא בשם "לקוטי אמרים", שמלקט תשובות אלו.

הנקרא בשם ספר של בינונים – לכאורה צ"ע, כי הרי מבואר בתניא גם דרגות בצדיקים? ואא"מ ז"ל מפרש הכונה, שזהו עיקר תוכן הספר לבאר מהות הבינוני, אף שמבאר גם מדרי' אחרות (גם של צדיקים). שמעתי גם ביאור אחר על זה מא' הרביים³, שגם מדרגת צדיק שבתניא, הוא "צדיק שבבינוני" (היינו מדרגה

(1) ראה גם סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 202.

(2) ח"א ע, ב.

(3) הוא מאדמו"ר הריי"צ במכתב כ"ד כסלו תרצ"ב. (הובא ב'ילקוט דרשימותי' – תו"מ רשימות היומן ע' תסב, והובא ע"י כ"ק אד"ש בכ"מ וש"נ).

בבינוני, וצ"ע הפי' בזה). ולפי ביאור זה פי' השם הוא שמדובר רק על ענינים בבינונים.

מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים - הרש"ח מפרש⁴ ספרים הרמב"ם ומהר"ל, ויש מפרשים⁵ המהר"ל והשל"ה, וסופרים מפרש הרש"ח⁴ המגיד ור' מענדל האראדאקער, ויש מפרשים⁵ הבעש"ט והמגיד (וצ"ע). וכנראה הפשט בזה שזהו דברים שנמסרו בע"פ).

[ולהעיר שעל פי' זה של חסידים כותב הרבי⁶, ש"לא שמעתי בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אף שבכלל מסורת חסידים בעלת סמכא היא"]

לבאר היטב איך הוא קרוב מאד - כמובן מפנים התניא, שהעיקר בא לבאר איך הוא קרוב גם "בלבבך", שבזה הוא עיקר הקושי להבין איך הוא קרוב מאד.

בדרך ארוכה וקצרה - יש בזה ב' פי'. פי' א'⁷, ש'דרך ארוכה' היא העבודה ע"י דחילו ורחימו שכליים, שזהו דרך ארוכה לעורר האהבה ע"י התבוננות, וצריך להתייגע על זה הרבה. ו'דרך קצרה' היא העבודה ע"י דחילו ורחימו טבעיים (שנת' בפ"ח ואילך), שזהו קרוב וקל יותר לעורר האהבה ויראה הטבעית. ובאופן זה ביארו החסידים מאז ומקדם. ופי' ב' שמביא הרבי⁸, כי דרך חב"ד בכלל (לא קאי בפרט על התניא) נק' דרך ארוכה וקצרה. כי בדרך האחר, אף שהוא יותר קצר כי לא צריך כ"כ עבודה, אבל היא ארוכה כי אח"כ באים מניעות ועיכובים (או שאין לה קיום), אבל בדרך של חסידות חב"ד אף שהיא דרך ארוכה, כי צריכים ע"ז הרבה עבודה ויגיעה לבוא לאהוי"ר ע"י התבוננות, אבל

(4) ביאורי ר' שלמה חיים ע' נה.

(5) כנראה הכונה לשיעורים בספר התניא ע' 4.

(6) ראה גם עד"ז בשיחת ש"פ תבא תש"ל (שיחות קודש תש"ל ח"ב ע' 495, תו"מ חס"א ע' 212 הע' 51).

(7) ראה בארוכה ביאורי ר' שלמה חיים ע' נו ואילך. וברוב מפרשי התניא.

(8) ראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ק* לד ע' 173 ואילך ובהע' 9 שם.

היא קצרה, כי עי"ז מסירים המניעות ועיכובים ומגיעים יותר להאמת, ויש לה קיום.

*

הסכמות ר' זוסיא ורי"ל הכהן

בתאריך⁹ של החתימה רמזו דעתם בענין התניא. רי"ל הכהן כתב "שנת תקנו" ר"ת תניא קטרת נשמה ורוח. ור' זוסיא כתב "שנת פדותנו", כי עם התניא יצאו לקראת משיח.

*

הסכמת בני הגאון המחבר

בחתימות ישנו שינוי בתוארים איך שהם מתארים את כ"ק אדמו"ר הזקן. יש בזה פי' בשם הרבי כמ"ש בשיעורים בס' התניא¹⁰. כי השלישי (ר' משה) הי' אז גאון וחסיד ולכן מדגיש שאדה"ז הוא גאון וחסיד, והשני (ר' חיים אברהם) הי' אז רב ופוסק "מרנא ורבנא" לכן כתב שאדה"ז הוא מרנא ורבנא, והראשון (אדמו"ר האמצעי) הי' אז רבי ונשיא ומורם מעם ולכן כתב שאדה"ז הוא קדוש ישראל.

ומהחסיד ר' בערל חסקינד שמעתי בשם הרבי, שר' חיים אברהם הי' בטל לאדמו"ר האמצעי שהי' אז רבי און ער האט דערהערט קדוש ישראל אין דעם מיטעלן רבי'ן, ולכן לא כתב זה על אדה"ז, ור' משה הי' יותר בטל לאדמו"ר

(9) ראה בכ"ז מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ (נדפס בסו"ס קיצורים והערות לתניא ע' קכה).

(10) ע' 49 הע' 16. וראה בהוצאה החדשה יותר פרטים בדבר.

האמצעי, און ער האט דערהערט אין עם אויך מרנא ורבנא, ולכן לא כתב זה על אדה"ז¹¹.

*

הקרמת המלקט

הקורא קורא לפי דרכו היינו לפי הדרך שלו איפה שהוא אוחו בעבודה ודעתו (לכאורה הכונה גם לענין בשכל, וכמ"ש לקמן) ולפי השגת ותפיסת שכלו היינו אופן הבנתו בשכל. ואם שכלו ודעתו מבולבלים היינו שיש בעי' בהבנתו בשכל בכלל (וזהו כנגד ענין הב' דלעיל), ובחשיכה יתהלכו בעבודת ה' בהנוגע לעבודה בפרט (היינו כנגד ענין הא' דלעיל).

11) ובקובץ העו"ב – אהלי תורה גליון תתקסא ע' 45 הביא הר' א. ב. יוניק מכתב מר' יהושע זעליג הכהן ע"ה כצמאן, וז"ל: "בהיות ר' דובער חאסקינד שי' כאן סיפר, שפעם א' דיקדק בלשון של הסכמת בני אדה"ז אודות הדפסת האג"ק, מה שכ"א ממעט בהתארים של כ"ק אדה"ז, ושאל את רש"ל ע"ה ולא אמר לו מאומה, אח"כ שאל את כ"ק הרמ"ש שליט"א, ואמר לו כן: אדמו"ר האמצעי כותב 'קדוש ישראל', וקדוש ישראל הוא ענין רבי, וע"כ להיות שהוא בעצמו אדמו"ר האמצעי הי' הרבי, על כן על אדמוה"ז שהוא רבי שלו [כותב קדוש ישראל]. משא"כ כ"ק הרה"צ רח"א שבעת כתיבת ההסכמה הי' כ"ק אדמו"ר האמצעי הרבי שלו, ע"כ לא הי' יכול לכתוב על אדמוה"ז קדוש ישראל כנ"ל. והרה"צ ר' משה הדגיש, שגם המרנא ורבנא שלו (היינו של הדור ההוא . . .) ג"כ אדמו"ר האמצעי, ע"כ לא כתב על אדמוה"ז מרנא ורבנא. כן השיב לו והוא ג"כ אמר פשט אבל אינו נראה . . .". ע"כ. ובהמשך לזה כתב הר"פ שם (ע' 47): אני הייתי בעת מעשה שהר' דובער חאסקינד ע"ה סיפר זה. זה היה בקיץ תשי"י, שהוא בדרך נסיעתו ביקר אז בישיבת תורת ברריונא, ולכבודו עשו אז התוועדות קצרה. ואני זוכר שסיפר מעשה הנ"ל כהאופן שכתב הר' יהושע זעליג הכהן כצמאן ע"ה (היינו דלא כגירסת ר"מ ע"ה לברטוב (שם ע' 45 הע' 1)).

ולכאורה לפי זה מובן מה שלכאורה צ"ע בביאור זה, דאיפה ראינו בסיפורי רבותינו נשיאינו וכיו"ב חילוקים בהתקשרותם לכ"ק אדמו"ר האמצעי? וראה בקובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קלה סי"ג מ"ש ר' ב.צ. שי' קארף בשם הר"פ שזהו מצד היות ר' משה יותר צעיר, (ומסיים שם "הלשון אינו ברור"). ולכאורה גם בזה אין די באר. אבל ע"פ המובא לעיל יש לבאר, שבגלל היותו יותר צעיר "נכלל" כביכול בדור אדמו"ר האמצעי (או עכ"פ הרגיש-הדגיש נקודה זו) יותר מאחיו רח"א. ועצ"ע.

וזהו חסרון שיש בקריאה, משא"כ בשמיעת דברי מוסר שהכוונה היא ליחידות, כדלקמן בהקדמה, הרי הרבי מדבר עמו פנים אל פנים ויכול להסביר לו באופן שיבין.

לכאורה הנ"ל הוא חסרון כללי ששייך הן לספרים הבנויים ע"פ שכל אנושי, והן לספרים אשר יסודתם בהררי קודש, מאחר שהחסרון הוא מצד המקבל שהשכל אינו עובד בטוב. ואח"כ מסביר שיש חסרון גם מצד הספר (גם אם אין בעי' במקבל), ובזה גופא ב' אופנים: א' ספרים הבנויים ע"פ שכל אנושי שבזה יש חילוקים בדעות, ודעת א' אינו דומה לדעת השני. ולכן זה שבשכל ודעת מחבר הספר ענין והשגה מסויימת מעוררים אצלו התפעלות וכו' בעבודת ה', לאו דוקא שזה יועיל לעורר את הקורא, כי הוא לא מתפעל מזה. וב' ספרי היראה שיסודתם בהררי קודש, שגם בזה יש חסרון מצד הספר. ואף שהתורה שייכת לכל א' (כי התורה מאוחדת עם הקב"ה, וכל א' מישראל מתקשר ע"י התורה בהקב"ה), וא"כ אין בזה חסרון של ספרי היראה שע"פ שכל, זהו רק באופן כללי, אבל בפרטיות לא כל א' זוכה למצוא מקומו הפרטי.

[כת' בשם רש"ח¹² למה מביא כאן ב' הענינים: א' ספרי היראה הבנויים על פי שכל אנושי, ב' ספרי היראה הבנויים על מדרשי חז"ל, מה זה נוגע להטענה בנוגע לספר התניא? כי בתניא יש ב' הענינים, יש מה שאדה"ז מסביר ע"פ שכל, ויש מה שמביא מחז"ל (ולכן הי' אפשר לומר שאין החסרון של ספרים שע"פ שכל, כי הוא גם מיוסד על מדרשי רז"ל)].

ובכל זה החסרון הוא רק כשקורא בספר, אבל אם הרבי מדבר עמו פנים אל פנים, הרי הרבי יודע המצב שלו ומדבר אליו לפי דרגתו.

וכמו שאמרו רז"ל גבי ברכת חכם הרזים על ששים רבוא מישראל – היינו כי מצד זה שאין דעותיהם דומות זו לזו, הרי השכל והדעה של א', הוא בגדר "רו" וסוד לגבי השני. ורק הקב"ה נק' חכם הרזים, שמבין מה שבלב כאו"א¹³.

(12) ביאורי ר' שלמה חיים ע' סו.

(13) ראה פרש"י בגמ' שם.

וכמ"ש הרמב"ן ז"ל . . שיכול להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד - כנראה הכונה, שהרמב"ן מפרש במ"ש בספרי "שיכול להלוך נגד רוחו של כאו"א" היינו מצד זה שבני אדם אין דעותיהם דומות זו לזו.

והנה אף בהלכות איסור והיתר הנגלות לנו ולבנינו מצאנו ראינו מחלוקת תנאים ואמוראים מן הקצה אל הקצה ממש - הכוונה בזה שהרי תורה הנגלית הוא לכולם בשווה, הכוונה שהדינים שכתובים בתורה הנגלית, כולם צריכים לקיימם בשווה, ואעפ"כ יש חולקים מן הקצה אל הקצה ממש (שזה אומר אסור וזה אומר מותר), אבל לא בחיוב קיומם, אלא חילוקי דעות בפירושם, ואלו ואלו דברי אלקים חיים היינו שא"ז שא' טעה בפירושו, אלא ששניהם אמיתיים. והטעם לזה מרומז בשם אלקים לשון רבים, דלכאורה מהו הפי' שקורים לה' בל' רבים? הנה (יש פרש"י בזה, אבל ע"פ חסידות) הבי' בזה שזהו על שם מקור החיים לנש"י ונש"י נחלקות לג' קוין, ומזה בא המחלוקת, מצד החילוקים בסוגי הנפשות, שכל נפש מקבלת דברי התורה באופן אחר. והדברים ק"ו, אם אפילו בתורה הנגלית שייך שיהי' חילוקים מצד שורש הנשמה, א"כ כ"ש וק"ו בהנסתרות לה' אלקינו ששם החילוק לא רק בחילוקי דעות בפירושן אלא החילוק הוא בחיובם, כי הוא בכלל חד לפום שיעורא דילי'.

אך ביודעי ומכירי קאמינא - הפי' בפשטות שאדה"ז כותב לאלו שמכיר אותם, וא"כ אין כל הבעיות שהוזכרו לעיל, וזהו כמו שמדבר עמו פנים אל פנים, ואינו כמו קריאה בספר.

ואומרים חסידים שמקובל שאדה"ז ראה כל הנשמות שילמדו ספר התניא וכתב בשבילם¹⁴.

וקצת מהם נרמזין לחכימין וכו' - אא"מ ז"ל מפרש¹⁵ הכונה על דברי התניא שקצת מדברים אלו מרומזין באגרות אלו (ולא שהכונה שקצת מהדברים שמפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון כו' נרמזין במכתבים אלו).

(14) להעיר מלקוטי שיחות חכ"ו ע' 38.

(15) לקוטי ביאורים ע' ט.

[ולהעיר שב'רבותינו שבאה"ק' - ל' רבים, צריך לומר שהכונה להרה"ק הר' מ"מ מהארדאק נ"ע, ועל הרה"ק הר' אברהם מקאליסק נ"ע, אף שלכאורה רק על רמ"מ מהארדאק ידוע שחשבו אדה"ו ל"רבותינו" (שנסע אליו אחר הסתלקות הרב המגיד וכו'), אבל אצל ר' אברהם הרי אדרבא היו במחלוקת, ויל"ע].

להיות כי אין הזמן גרמא עוד להשיב לכל אחד ואחד על שאלתו בפרטות - והיינו שאף שאין החסרונות הנ"ל, אבל אעפ"כ הרי יותר טוב לדבר בפרטיות, ועל זה כתב שאין הזמן גרמא.

ונכון יהי' לבו בטוח בה' גומר בעדנו - היינו שאיה"נ האדם צריך לעבוד, אבל אעפ"כ צריך לסמוך ולבטוח בה', שהוא זה ש"גומר בעדנו".

שלא לשום יד לפה להתנהג בענוה ושפלות של שקר ח"ו - והיינו שלומר שהם אינם הכי מבינים וטובים בזה, ויש שיותר טובים מהם, זהו בגדר ענוה (וכידוע הביאורים בחסידות בזה), אבל "לשום יד לפה" לומר שאינם יודעים שום דבר וכיו"ב, זהו שפלות של שקר.

זה שכותב "חס ושלום", היינו כמו שממשיך מצד עונש המר על מונע בר.

סופרים שונים ומשונים - "שונים" היינו שסתם היו מעתיקים שונים (ולכן נעשו טעויות) ו"משונים" הכונה לאלו שזייפו דברים בכונה¹⁶.

*

פרק א'

תניא בסוף פ"ג דנדה – אודות הקושיא על לשון "תניא", שהרי בנדה שם הלשון "דרש ר' שמלאי", מובא בשם הרבי¹⁷: 'א' יש גירסא "תניא". ב' כי יש קליפה המונעת מלימוד פנימיות התורה הנקרא "תניא". ולכן פתח אדה"ז ספרו בלשון תניא, כי בכח ספרו להכרית קליפה זו. ועוד ביאור שמובא¹⁸ כי תניא אותיות "איתן", כי הלימוד בספר התניא מעורר את האיתן שבנשמה.

משביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע – זהו להנשמה קודם הלידה¹⁹. והקושיא היא למה צריכים להשביע את הנשמה? הרי הנשמה רוצה לקיים תורה ומצוות, וכל המניעות ועיכובים הם מצד הגוף ונפה"ב, וא"כ למה צריכים להשביע את הנשמה?

והביאור בפשטות²⁰, שזהו כמו ש"נשבעין לקיים את המצוות"²¹, שגם שם יש להקשות, דממ"נ – אם רוצה לקיים את המצוה, שיקיים, ולמה צריך להשביע? ואם אינו רוצה, א"כ למה נשבע? אלא שזהו מפני שישנם מניעות ועיכובים, אם מבחוץ, אם מבפנים. ולכן נשבע, שהשבועה תתן לו כח לעמוד נגד המניעות ועיכובים. וכן כאן, שמשביעין את הנשמה, כדי שיהי' לה כח לעמוד נגד המניעות ועיכובים שיהיו לה מצד הגוף ונפה"ב, ועיני העולם.

(17) כנראה הכונה להמובא בליקוטי ביאורים ע' ט ואילך משיחת ש"פ וישב תשי"ד (שיחות קודש (הוצאת ה'תש"ס) ע' 160 ואילך, תורת מנחם ח"י ע' 276 ואילך). וראה בהגלקט מדברי כ"ק אד"ש בתניא עם ליקוטי פירושים (החדש) ע' ה ואילך, וש"נ.

(18) ביאור זה מובא בשם הצמח צדק בספר השיחות תש"א ע' 142, ובכ"מ.

(19) וכמפורש בנדה שם.

(20) בכל הבא לקמן ראה בארוכה בהנסמן בתניא עם ליקוטי פירושים שם ע' ט ואילך. ובפנים נתבאר בסגנון פשוט, ובמקומות הנ"ל נתבאר יותר ע"ד החסידות, ועייש"ב.

(21) נדרים ה, א.

יש עוד פירוש ב"משביעים" בשי"ן שמאלית, מלשון שובע. שמשביעין את הנשמה, ונותנים לה כח לעמוד נגד המניעות ועיכובים, וזהו ענין א' עם פירוש הקודם.

ואפי' כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה הי' בעיניך כרשע – הרבי מביא²² שיש בזה ב' פירושים, אם זהו חלק מהשבועה, או שזהו הכשר כדי לקיים את השבועה, היינו שהשבועה היא רק "תהי צדיק", אלא שאם לא יוסיפו נקודה זו, יחשוב שהוא כבר צדיק, כי הרי כך אומרים לו "כל העולם", ולא יקיים את השבועה באמיתיות, אבל זה לא חלק מהשבועה. והרבי נוטה לפירוש הב'.

ואפי' כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה הי' בעיניך כרשע – מפרש הרבי²³, שאין חסרון לצדיק המכיר מדרגתו ויודע שהוא צדיק, לחשוב שהוא צדיק. מדברים רק על מי שכל ידיעתו שהוא צדיק נובעת מזה שהעולם אומרים כך, על זה אומרים לו שלא יסמוך על מה שהעולם אומרים.

ואפשר שעל פי זה יכולים לומר ג"כ, שאף שמפרש בתניא להלן (פי"ד) שהפירוש ב"הי' בעיניך כרשע" הוא "ולא רשע ממש" אלא בינוני, המדובר הוא רק במי שכל העולם כולו אומרים לו צדיק אתה, שאומרים לו שיחזיק עצמו רק כרשע (כבינוני) – אבל לא רשע ממש, מצד הקושיות הנ"ל²⁴. אבל מי שיוודע שהוא רשע, בודאי צריך לידע שהוא רשע, ולא לרמות עצמו שהוא במדרגת בינוני, ולעבוד ככל יכלתו שלא ישאר רשע²⁵.

וגם אם יהי' בעיניו כרשע ירע לבבו ויהי' עצב – היינו שמקשה גם מצד הסברא שלא כדאי שיחזיק עצמו לרשע. ואף שכבר הקשה ממשנה מפורשת,

(22) ראה בארוכה אגרות קודש ח"ו ע' סח ואילך, ע' רסט ואילך.

(23) אגרות קודש שם ע' ער.

(24) ראה ברשימות על התניא פי"ד שם.

(25) ואף שישנו עדיין להקושי' שמצד הסברא (ש"ירע לבבו ויהי' עצב") הנה קושי' זו ישנו בלאה"כ (גם לפי התניא), כי אף שמחזיק עצמו לבינוני (ולא רשע ממש), יכול להיות בעצבות מזה שהוא במדרגה זו, וראה בכ"ז בארוכה קיצורים והערות ע' מא ואילך, ע' קעד ואילך, ודו"ק.

מבאר הרבי²⁶, כי הרי במשנה ישנם גם פירושים אחרים, ולכן מקשה גם מצד הסברא.

ואם לא ירע לבבו כלל מזה – ראיתי²⁷ שהקשו למה שינה אדה"ז כאן והשמיט ענין העצבות, ורק כתב שלא ירע לבבו.

ונ"ל שהתירוץ הוא פשוט מאד, כי בתחילה מדבר אדה"ז אודות הבעי' הראשונה, ש"לא יוכל לעבוד ה' בשמחה וטוב לבב" – ובזה נוגע לומר ש"יהי' עצב", כי עצבות היא בניגוד ל"שמחה וטוב לבב". ולכן צריך אדה"ז להבהיר את זה. אבל בהמשך, כשמדבר אדה"ז אודות הבעי' השני', ש"יכול לבוא לידי קלות ח"ו" – הרי כאן הסיבה לזה היא רק מפני ש"ירע לבבו", ולא בגלל ש"יהי' עצב". ולכן שייך לומר רק הענין ד"ירע לבבו", ולא "יהי' עצב".

לא שביק מר חיי לכל ברי' – פירש"י "אם אתה בינוני א"כ אין צדיק גמור בעולם". והרבי מפרש²⁸ שאין הכוונה שאין גם צדיק גמור א' בעולם, אלא הכוונה שאם כן כמה אנשים יהיו במדריגת צדיק. והרבי מביא פירוש אביו ז"ל (ובהוספה מדילי' ע"פ פרש"י בעין יעקב שע"ז "משווינן לכולי עלמא רשעים") "שא"כ כל ברי' הוא מאלו שנחתמין לאלתר למיתה".

ולהבין כל זה באר היטב – הכוונה (ע"פ פירוש אא"מ ז"ל²⁹), א' להבין בדיוק החילוקים בהה' חלוקות, גם מהו ביאור הלשון "שופטן", הול"ל "מושל בהם" וכיו"ב. וגם מאי קמ"ל בזה שאומר "צדיקים יצ"ט שופטן וכו'"? הרי זה דבר פשוט שהענינים הטובים באים מהיצר טוב, וענינים הרעים באים מיצר הרע. וגם בהשקו"ט בין רבה לאביי אם הוא צדיק או בינוני, הרי מזה שנחלקו בזה,

(26) ראה ליקוטי ביאורים ע' טז.

(27) הבא לקמן מקובץ הערות התמימים ואנ"ש (מתיבתא אהלי תורה) גליון יט ע' 50, והוא תשובה על מה שהקשו בגליון שקדם.

(28) אגרות קודש ח"ג ע' ס ואילך.

(29) ליקוטי ביאורים ע' יח.

בפשטות הי' בזה סברא לכאן וסברא לכאן, שכל א' סבר אחרת בזה. וצריך ביאור באיזה ענין הי' המחלוקת ביניהם?

והא צדיק ורשע לא קאמר – היינו שאדה"ז אינו מפרש כפירוש המהרש"א³⁰, שהטענה של איוב "בראת צדיקים כו'" הי' באמת דברי כפירה, שכפר בזה ש"צדיק ורשע לא קאמר", ויש ענין הבחירה. אבל אדה"ז לא לומד כך, אלא שהטענות של איוב שהובאו בגמרא הם ענינים אמיתיים (בודאי יש תשובות לטענות, אבל הענינים הם אמיתיים), וכמו שמפרש אח"כ בתניא (פי"ד) הפי' בזה.

וגם להבין מהות מדרגת הבינוני – היינו ש"בינוני" פירושו מישהו שהוא בדרגת ביניים, וצריך ביאור באיזה ענין מודדים את זה.

איך טעה רבה בעצמו לומר שהוא בינוני – בפשטות מפרשים שבאמת טעה רבה בעצמו, וכמ"ש גם בהמשך התניא (בהביאור) "ומש"ה טעה רבה בעצמו לומר שהוא בינוני", כי בודאי הי' צדיק, אלא שמצד ענוה העריך עצמו למטה ממדרגתו האמיתית. אבל בודאי מה שאמר על עצמו החזיק כן באמת, ולא אמר כך מצד ענוה ולא חשב כך באמת, כי זהו ח"ו עניוות של שקר. ועל כן מקשה איך טעה רבה בעצמו – כי מאחר שלא פסיק פומי' מגירסא, איך הי' יכול לחשוב באמת שיש לו מחצה עוונות? דאף שהי' טעות, הרי טעות שייך דוקא בדבר שבערך, שמצד עניוות העריך את עצמו יותר מדאי עם ה"עין השמאלית" (וכפתגם הידוע שעל הזולת צריך להסתכל בעין ימנית, אבל על עצמו צרייכם להסתכל בעין שמאלית), אבל זה לא שייך בדבר שאינו בגדר לטעות כלל.

[וע"ד הסיפור³¹ מאדה"ז שאמר פעם לר' מרדכי לעפליער על עצמו, שהוא במדרגת בינוני. ואמר לר' מרדכי "הרי אני גם לא מחזיק עצמי רשע, ואם אתה בינוני אז מה אני?", וענה לו אדה"ז "בבינוני יש ת"ק מדרגות". והיינו שאדה"ז באמת החזיק עצמו לבינוני].

(30) בבא בתרא טז, א ד"ה על דעתך.

(31) ראה לקוטי סיפורים ע' קיט, וראה בית רבי ע' עד ובהע' ג.

בשעה שעושה עונות נקרא רשע גמור [ואם אח"כ עשה תשובה נקרא צדיק גמור] – מהו גדרו בשעה שאינו עושה עונות ועדיין לא עשה תשובה? מפרש הרב³² "הרי נפסק הדין בנגלה בהנוגע לפסולי עדות. ובחסידות שהחטא עושה כתם, וקודם שעשה תשובה הרי הכתם במעמדו, ובמילא גם השם".

ואפי' מי שיש בידו למחות ולא מיחה נק' רשע – ראית³³ א' שכתב³⁴ שמדבר כאן בענין איסור דרבנן, מאחר שזה בא בהמשך לדברי אדה"ז "ואפי' העובר על איסור קל של דברי סופרים". ועפ"ז מפרש שהכוונה של "בידו למחות" הוא בנוגע לאיסור דרבנן. ואיני יודע מהו המקור לזה, כי בפשטות זהו ענין נוסף, שלא שייך לענין הקודם. שמתחילה כותב שאפי' העובר על איסור קל של דברי סופרים נקרא רשע, ואח"כ כותב שאפי' מי שיש בידו למחות ולא עשה שום דבר בעצמו ג"כ נק' רשע אבל אינו שייך להקודם³⁵.

וכ"ש וק"ו במבטל איזה מ"ע – היינו שענין זה אינו לומד ממקור בגמ', אלא מסברא מק"ו. דהרי במבטל תורה, שהעבירה בזה הוא ביטול מ"ע (דתלמוד תורה) – הרי עליו נאמר דבר ה' בזה (כי מראה שלא חשוב לו "דבר ה'" – תורה), ו"הכרת תכרת" (לא ברור אם הפי' כרת כפשוטו, או כאילו שהוא נכרת), ובודאי פשוט שיהי' נקרא רשע, יותר מבעובר איסור דרבנן³⁶. וא"כ על כרחך הבינוני

(32) אגרות קודש חי"ט ע' רצו.

(33) הבא לקמן מקובץ העו"ב – אהלי תורה גליון א' מב ע' 42.

(34) הרב פ. ב. שי' – בקובץ הנ"ל גליון א' לו ע' 84.

(35) אבל ראה מה שהביא הרב פ. ב. שי' בגליון א' מג ע' 43 מלקוטי ביאורים והלקח והלכות שפי' כן (וההכרח לזה, כי הרי גם מחאה הוא חיוב דאורייתא). אך להעיר ממה שכתבו בזה בפ' חסידות מבוטאת עיונים ח (ח"א ע' של ואילך), שלא נראה לפרש כן, ושפיר אפ"ל באופן שאין חיוב להוכיח מה"ת, עייש"ב.

(36) כך נראה שמפרש בשיעור בהקלטה. ולכאורה ההכרח לפירוש זה (ולא לומר שזהו ק"ו מעצם הענין (דאם נק' רשע בעובר איסור מד"ס, ואם נק' רשע גם בלא עשה בעצמו אלא שלא מיחה, אם כ"ש הוא במבטל מ"ע דאורייתא בעצמו, וביטול תורה הוא רק דוגמא) ולכאורה כן נראה שמפרש ברשימות על התניא), דא"כ צ"ע כל האריכות בחומר דברי תורה, וממשיך "ופשיטא דנק' רשע" – שזהו בפשטות המשך למבטל תורה, ואם הוא ק"ו מצד עצמו, למה נצרך לזה. אבל לכאורה צ"ע בפ'

אין בו אפי' עון ביטול תורה. ולכאורה מהו שאומר "אפי'", הרי עכשיו אמר שזהו דבר הכי חמור? אלא הפי' הוא דהגם שנאמר על זה³⁷ שאין אדם ניצול ממנו בכל יום, וזהו הכי קשה לינצל מזה, אעפ"כ גם על זה לא עבר הבינוני.

ומ"ש בזהר . . כל שממועטין עונותיו – לכאורה מאי אולמי' זהר זה, על מה שמביא בפנים התניא מ"הא דאמרי' בעלמא" שצדיק הוא רוב זכויות? מבאר הרבי³⁸, כי הביאור שאומרים על זה בתניא (שנק' צדיק בשם המושאל) שייך רק בגמרא, ששם מדברים על פי גדרי דין והלכה, בנוגע לשכר ועונש, שנדון אחר רובו (וכדלקמן), אבל בזהר הרי מבואר על פי אמיתית הענין.

ושבעים פנים לתורה – מפרש הרבי³⁹ שבזה רוצה לתרץ, איך הי' ההו"א של רב המנונא שצדיק ורע לו הוא זה שממועטין עונותיו, מצד הראיות שהביא אדה"ז לעיל? ועל זה מתרץ "ושבעים פנים לתורה" שהוא חשב שגם פירוש זה יכול להכנס לא' מהפנים לתורה, והתשובה של אליהו הי' שגם בזה אינו נכנס.

שם המושאל – היינו שאינו שמו האמיתי, אלא שמצד איזו טעם קורין לו כך (כי אפשר לומר כך מצד נקודה מסוימת⁴⁰), היינו שמשמשים בזה לומר שצדיק בדין. ועד"מ כשהדיין אומר בדין "פלוגי אתה זכאי", האם הפי' בזה שהוא אליבא דאמת בן אדם זכאי? הפי' הוא רק שבדין זה הוא זכאי.

אבל לענין אמיתת שם התואר . . צדיקים . . ארז"ל צדיקים יצ"ט שופטן – היינו שמדייק לומר "שופטן", ולא "מושל בהם" – כי רוצה לדייק שיש שם רק

זה, כי אם המקור של הק"ו הוא מזה שרואים כן בביטול תורה, הרי אפשר לומר שזהו רק מצד החומר במבטל תורה, ואין ללמוד מזה לכל מבטל מ"ע. ואולי הפי' בזה הוא שאדרבה יש בביטול תורה חידוש שיקרא רשע, וכהמשך הביאור בפנים שאין אדם ניצול ממנו בכל יום, וא"כ אם בזה נקרא רשע כ"ש בכל ביטול מ"ע (וכן נראה שמפרש בפניני התניא). ולהעיר שבשיעור אחר שבהקלטה, נראה שאינו מפרש כפנים. ועצ"ע בכ"ז.

(37) תניא פכ"ה (לב, א). וראה בארוכה רשימות על התניא כאן.

(38) אג"ק חי"ב ע' קנח.

(39) שיעורים בספר התניא ע' 12 הע' 11.

(40) ראה לקוטי ביאורים ע' כ.

שופט א' (ולא שיש שניים, יצ"ט ויצה"ר, והיצ"ט מושל ושולט, אלא שיש רק א' האומר דעתו (וכדלקמן פי"ד)) כי אין לו יצה"ר.

ולבי חלל בקרבי – יש לפרש בזה ב' פירושים: א' "חלל" מל' הרוג (וכלשון הפסוק "כי ימצא חלל באדמה"), ב' "חלל" מל' ריקנות, והרבי מכריע⁴¹ כפי' הב', כי הרי ממשיך ואומר "שאין לו יצה"ר", ומשמע שזהו עיקר הפירוש (אלא שמפרש אחר כך, שזה קרה "כי הרגו בתענית", אבל לא שזהו עיקר הפי' ב"חלל"). והיינו שאין תנאי אצל צדיק שצריך להיות הרגו ליצה"ר (ואדרבא אצל אברהם כתוב⁴² ש"הפכו"), אלא שזהו אופן שאין לו יצה"ר.

אבל כל מי שלא הגיע למדרגה זו . . . אינו במעלת ומדרגת צדיק כלל – לכאורה הרי אינו גם במדרגת בינוני, ולמה אומר רק שאינו במעלת צדיק? (יש המבארים⁴³ שגם בינוני יכול ליכלל בתואר צדיק, אבל) בפשטות הביאור, שכאן בא בהמשך למה שמבאר, שזה שאומרים שרוב זכיות נק' צדיק, היינו רק בשם המושאל, אבל באמיתית אינו במעלת צדיק כלל, אבל איה"נ שאינו גם במדרגת בינוני.

אמרו רז"ל במדרש – מפרש הרבי⁴⁴ שבאמת זה נמצא בגמרא (יומא לח, ב), וכוונתו בזה שאומר "במדרש" הוא שזהו בחלק הדרוש היינו האגדתא שבתורה. והכוונה בזה, כי זה שנאמר שצדיק הוא "רב זכויות" היינו בחלק ההלכה, שע"פ הלכה נדון אחר רובו. וזה שנאמר בצדיקים שהם מועטים, שבזה הכוונה על אמיתית שם התואר, זהו בחלק הדרוש, שזהו האגדתא ופנימיות התורה, ולכן שם מדבר כפי אמיתית שם התואר של צדיק⁴⁵.

(41) שיעורים בספר התניא ע' 151.

(42) בירושלמי ברכות ספ"ט.

(43) ראה הלקח והלבוב ח"א ע' כב, ביאורי רש"ח ע' עד.

(44) ליקוטי שיחות ח"ד ע' 1236 בשוה"ג להע' 34.

(45) צע"ק לפרש כן בלקו"ש שם, דשם משמע שזהו לא מצד זה שאגדתא הוא הפי' הפנימי (כי אדרבא י"ל שאין זה פירוש שם צדיק בפשטות) אלא מצד זה שזהו פירוש המקרא, והיינו שבחלק הדרוש מבארים כוונת ופי' הפסוקים, ולא כפי גדרי הלכה, וק"ל.

וכמ"ש וצדיק יסוד עולם – פסוק זה לא מופיע בגמרא בסוף מאמר הנ"ל, אלא בסוף המאמר הבא אחריו⁴⁶ (וזהו מה שאומר "עמד ושתלן בכל דור ודור וכו'", כי הפסוק שיאמר אח"כ הוא בהמשך הגמרא, ואינו מופיע מיד), אלא שבפסוק זה מרמז אדה"ז שיש עוד מדרגה בצדיק שהוא רק אחד בדור, שהוא צדיק הדור, והוא יסוד העולם⁴⁷.

לכל איש ישראל א' צדיק. . יש שתי נשמות – לכאורה יוקשה, הרי נת"ל שלצדיק אין יצה"ר, ואם כן אין לו נפה"ב? ובפשטות הפי"מ⁴⁸ שזה רק נעשה אח"כ, ע"י עבודת הצדיק, אבל כשנולד יש לו ב' הנשמות, אבל א"כ מהו ההדגשה בכלל "אחד צדיק ואחד רשע" הרי לא נולד צדיק? אלא שזה גופא הוא ההדגשה, שכל יהודי אפי' מי שהוא צדיק, אין הפי' שנולד כך בלי יצה"ר, כי כל א' בלי יוצא מן הכלל נולד עם ב' הנפשות (וכן גם ההדגשה בצד ההפכי, בנוגע לרשע).

וכדכתיב ונשמות אני עשיתי – לכאורה אי"מ מהו הראי' מפסוק זה? הרי אפשר לפרש שמדובר על כל בני"י, שזהו נשמות ל' רבים, אבל לכל יהודי בפרט יש רק נשמה אחת?

ויש מפרשים⁴⁹ שהראי' מפסוק זה היא, כי תחילה אומר "רוח מלפני יעטוף" לשון יחיד, ואח"כ אומר "ונשמות" לשון רבים, אבל יש לפקפק על פירוש זה, כי הרי אינו מביא כאן תחילת הפסוק.

ויש מפרשים⁵⁰ שזהו לא בתורת ראי', אלא שאחר שאנו יודעים שהענין הוא כך, אנו יודעים שזהו הפי' בפסוק זה. וזה מתאים יותר לפי לוח התיקון שמתקן

(46) ש"אפי' בשביל צדיק א' העולם מתקיים".

(47) ראה לקו"ש שם בהע' 34.

(48) ראה לקו"ש חי"ז ע' 13 הע' 43.

(49) ראה שיעורים בספר התניא ע' 14, לקוטי ביאורים ע' כד, ביאורי ר' שלמה חיים ע' עה, ביאור

על התניא לרש"ג ע' י.

(50) ביאור על התניא לרש"ג ע' ט (הובא בתניא חיטריק על אתר).

ממ"ש לפנינו "דכתיב" (שפירושו שהוא ראי') ל"וכדכתיב" (שפירושו שכן גם הכונה בהפסוק).

שהן שתי נפשות – בזה שמשנה מהלשון "נשמות" שכתב לפני זה וכותב "נפשות", יש בזה ב' ביאורים מהרבי. ביאור א'⁵¹: התואר נשמה יש בו ב' פירושים: א' תואר כללי של החיות ונפשיות באדם. ב', דרגת נשמה מה' המדרגות נרנח". ולכן בא כאן לשלול שאין הכוונה לדרגת נשמה כי "זה אין הכרח בכאו"א (ופשיטא - לא בנה"ב) כ"א המדרגה ההכרחית - נפש", והכוונה בתואר 'נשמה' לפני זה הוא במובן הכללי.

וצ"ל⁵² מה הכוונה "ופשיטא לא בנה"ב" מהו הפשיטא? הרי גם בנפה"ב יש אלו הדרגות, ועכ"פ הארבעה דרגות "נרנח" כידוע, שזהו גם בפשטות הפי' במה שאומר כאן "ופשיטא לא בנה"ב" היינו שיש בנפה"ב אלו הבחינות, וא"כ מהי הפשיטא? כי הרי זה שאין כל א' זוכה לדרגת נשמה, הרי זה מצד גדלות המדרגה בקדושה (וכנראה מיוסד על מאמר הזהר (הובא במענה לשון) "בכלהו בני נשא אית נפש, ואית נפש עילאה מנפש, זכה בר נש בהאי נפש מריקין עלי' עטרא חד דאקרי רוח כו" עיי"ש. ועוד יש מאמר הזהר (הובא במאמר ויחלום תש"ח) כד איהליד בר נש יהבין לי' נפשא מסיטרא דבעירא דכי' כו" עיי"ש (בהמאמר), אבל הדרגות בנפה"ב הרי אינם דרגות בקדושה, ולמה שלא יהיו בכל א'⁵³?

ומה שנ"ל לפרש (בדוחק עכ"פ) שזה שאומר "ופשיטא לא בנה"ב" שמזה משמע שבנפה"א אינו "פשיטא", אף שכנ"ל כתוב בזהר שלא כל א' זוכה מצד מעלתו, הכונה שבנפה"א מצד ענין ההתכללות יש אצל כאו"א כל המדרגות (וכידוע שגם אצל קל שבקלים יש יחידה שבנפש, אלא שבגילוי דרגתו רק דרגת

(51) שיעורים בספר התניא ע' 14 הע' 18.

(52) הבא לקמן מקובץ העו"ב אהלי תורה גליון תמח ס"ט, גליון תנ ס"ט.

(53) בקובץ העו"ב גליון תמט ס"י, גליון תנא ס"ז כתב הרב חצ"וו לתרץ בזה, והפי' דחוק ואכ"מ.

נפש וכו'⁵⁴). ואפשר שזהו הכוונה "ופשיטא לא בנה"ב" כי בנה"ב אין ענין הההכללות, כי ישנו רק בקדושה, ולכן אומר שפשוט שלא יהי' בנפה"ב⁵⁵.

ביאור ב'⁵⁶: "למעלה בבחי' אני עשיתי – נשמות, בירידתן למטה להתלבש בגוף – נפשות".

נפש אחת מהקליפה וס"א .. ונפש השנית היא חלק אל-ה ממעל ממש – ראית י'⁵⁷ א' שהקשה⁵⁸ דלכאורה צ"ע בכללות הסדר בביאור ענין הנפשות בתניא. שמתחיל לבאר בפ"א ענין נפש הבהמית, ואח"כ בפ"ב מבאר מהות נפש האלקית, ואח"כ בפרקים ג – ה מבאר כוחות נפה"א ולבושי', ורק אח"כ בפרק וחוזר לבאר כוחות נפה"ב ולבושי'. וצ"ע דממ"נ – אם רוצה לבאר קודם נפה"א, יתחיל בזה מלכתחילה, ואם רוצה לבאר קודם ענין נפה"ב, למה המתין לפרט עד אחר שביאר פרטי נפה"א?

ולכאורה הביאור בהסדר הוא, כי בתחילה כשמזכיר שיש ב' נפשות, צריך לבאר מהותם. ומפני שהתחיל בנפש הבהמית הרי צריך לבאר מהותו, ולכן מבאר שמהותו הוא שיש בו רע (מדות רעות) ויש בו טוב (מדות טובות)⁵⁹, ואח"כ מבאר מהות נפה"א שהוא חלק אלוקה ממעל וכו'. ואח"כ בפרקים ג – ה

(54) צע"ק כי בפשטות זהו לא מצד ענין ההתכללות ואכ"מ.

(55) ואולי אפשר לומר בזה שהכוונה ע"ד מ"ש ברשימות על התניא פה (מע"ח וכו', ולהעיר מד"ה נר חנוכה תרס"ו) שאין באמת דרגת נשמה בנפה"ב. וזהו פירוש "ופשיטא לא בנה"ב" שאין הכרח שיהי' דרגא זו בנפה"ב. וזה שנת' בחסידות שיש דרגא זו בנפה"ב, הכונה לענין השכל, שזהו לעומת-זה של דרגא זו בקדושה, אבל אינו בדרגת נשמה (ואדרבא בקליפה סדר ההשתלשלות של נרנ"ח היינו שהדרגות היותר געלות הם למטה יותר), ועצ"ע.

(56) במכתב כללי-פרטי עש"ק תולדות תשכ"ג הערה ד"ה נשמות . . נפשות (אגרות קודש חכ"ב ע' שס, לקו"ש ח"ה ע' 415), נת' בארוכה בשיחת י"ט כסלו תשכ"ג (שיחות קודש תשכ"ג ע' 106 ואילך, תו"מ חל"ה ע' 297 ואילך).

(57) הבא לקמן מקובץ הערות וביאורים – אהלי תורה גליון א'כח ע' 45.

(58) ר' ג. הלוי שי' לוי - בקובץ הנ"ל גליון א'כו ע' 37.

(59) ראה לקמן ד"ה וממנה באות.

מבאר הכוחות והלבושים דנפה"א באריכות, ובפרק ו הכוחות והלבושים דנפה"ב בקיצור.

ומהטעמים בכהנ"ל: זה שכשמזכיר ב' הנפשות מתחיל בנפה"ב, הרי מבואר בזה⁶⁰ או מצד ששרשו גבוה יותר, או מצד שהוא נכנס בהאדם קודם הנפה"א. אך אחרי שביאר מהותם, ומבאר כוחותיהם בפרטיות, הרי מבאר הכוחות והלבושים דנפה"א, שזה נוגע כדי לידע איך שצריך להיות העבודה, לכן ממשיך בזה וגם זה כתב קודם, כי זהו העיקר. ואח"כ מבאר הכוחות והלבושים של נפה"ב בקיצור, כדי לידע ממה שצריכים להזהר.

והיא המתלבשת בדם האדם להחיות הגוף – והתלבשות הנפש שהיא רוחנית, בדם שהוא גשמי, היא ע"י שהגשמיות שברוחניות של הנפש מתלבשת ברוחניות שבגשמיות של הדם שזהו (האדים ו) החממות שבדם⁶¹.

כי נפש הבשר – נפש זו נקרא נפש הבשר כי יש לה קירוב מיוחד אל הבשר וענינים הגשמיים⁶² (משא"כ נפה"א, כדי שתהי' שייכת ותתלבש בגשמיות הגוף, צריכה לנפה"ב, כמו שיתבאר לקמן בפל"ה).

וממנה באות כל המדות הרעות שבאדם – לכאורה צריך ביאור, מה שייך כאן ענין המדות של נפה"ב, הרי ענין הכוחות (שכל ומדות) של נפה"ב ית' בארוכה בפ"ו, וכאן בא רק לבאר מהותו בכללות (כנ"ל), וא"כ למה נכנס לזה פה?

והביאור בזה, כי בלי זה אינו מובן למה זהו נפש שמצד הקליפה וס"א, כי רק כותב שזהו הנפש שמחי' את הגוף, וזה אינו מספיק לבאר למה זהו מצד הקליפה, וע"כ מבאר שממנה באות מדות רעות⁶³. אבל אח"כ ממשיך שלא

(60) ראה לקמן פ"ב ד"ה ונפש השנית, וש"נ.

(61) ראה בכ"ז בארוכה בסה"מ תרנ"ט ע' קה (בהוצאה החדשה).

(62) ספר המאמרים קונטרסים ח"א קו, א.

(63) ואף שנת' בפ"ו שכל ענין שאינו מצד הקדושה ה"ה קליפה וס"א, ראה בלקוטי ביאורים ע' כה ש"ז ונתנית טעם במה ניכר שייכותה לקליפה ולסט"א", ודו"ק.

נחשוב שהוא קליפה שיש בו רק רע, אלא מפני שבישראל הוא מקליפת נגה, גם מדות טובות באות ממנה.

כעס וגאווה מיסוד האש שנגבה למעלה – שנגבה למעלה קאי גם על כעס (ולא רק על גאווה), כי בשעת הכעס לבכו של האדם רותח ועולה כלפי מעלה⁶².

והוללות וליצינות והתפארות ודברים בטלים מיסוד הרוח – היינו שאין בהם שום ממשות גם מצד גשמיות העיניים, שאין בהם שום תוכן⁶², ודלא כתאווה וגאווה וכו' שיש בזה ממשות ותוכן (גם הגאווה כאן היא מאיזה סיבה שמרגיש טוב מעצמו, וזהו החילוק בין גאווה והתפארות).

ועצלות ועצבות הם מיסוד העפר – כי עפר הוא היסוד הכי כבד, שאין בו שום תנועה של חיות. וכן הוא במי שהוא עצל ועצב, שמתגבר בו טבע הכבדות ואין בו תנועה של חיות.

וגם מידות טובות שבטבע כל ישראל בתולדותם כמו רחמנות וגמילות חסדים באות ממנה – לכאורה מהו הראי' שזהו מנפה"ב, הרי בגמרא⁶⁴ נת' רק שזהו מהסימנים של בנ"י, ואפשר לומר שזהו מצד נפה"א? והביאור, כי בגמרא שם נת' שמצד שדוד ראה בגבעונים שאין בהם סימנים אלו, גזר עליהם שאסורים לבוא בקהל (אף שנתגירו), ו"לא מבנ"י המה". ולכאורה אם זהו מצד נפה"א, מהי הראי' מזה על מהותם, שאינם שייכים לבנ"י, הרי זה יכול להיות מצד התגברות נפה"ב על נפה"א? אלא מוכרח שהוא בטבע נפה"ב שבישראל.

ומה שאינו חושב "בישנות" שזהו א' ממדות הטובות שבישראל, מבאר הרב⁶⁵ כי ישראל בטבעם הם "עזים שבאומות"⁶⁶ – היפך הביישנות. ומה שהם ביישנים בא בהם מצד מ"ת, שהתורה התישה כחם, ופעלה בהם הכנעה.

64 יבמות עט, א.

65 אגרות קודש ח"ג ע' ט, ובכ"מ.

66 ביצה כה, ב.

והנה⁶⁷ ראיתי שא' הקשה על ביאור זה⁶⁸, מאחר שסוף סוף נעשה הדבר טבע אצלם, א"כ למה השמיטו אדה"ז. ואיני יודע קושיא זו מהי, כי הלא בתניא חשיב המדות טובות הבאים מצד הנפה"ב, ומבאר שאף שהנפה"ב היא נפש דקליפה, מ"מ יש בה ג"כ טוב, מאחר שבאה מקליפת נוגה שיש בה ג"כ טוב, אבל הביישנות הרי באה מצד מ"ת, ולא מצד הנפה"ב שהיא מקליפת נוגה, וק"ל.

משא"כ נפשות אומות העולם הן משאר קליפות טמאות שאין בהם טוב כלל – הרבי מביא⁶⁹ מסידור שער חהמ"צ⁷⁰ שיוצאים מהכלל הם חסידי אומות העולם ששייך אצלם מדות טובות מפני שבאים מנוגה.

וכמ"ש בע"ח . . דכל טיבו דעבדין או"ה לגרמייהו עבדין וכדאיתא בגמרא . . שכל צדקה וחסד שאו"ה עושין אינן אלא להתייהר כו' – הנה פשטות הלשון משמע ש"לגרמייהו" ו"להתייהר" זהו אותו ענין, ורק מפרט איך רואים זה בגמרא, אבל יש המבארים בפרטיות יותר⁷¹ שהם ב' אופנים, ובאים מב' סוגי קליפות, קליפת ישמעאל וקליפת אדום. קליפת ישמעאל היא בטבע העצבות ומרה שחורה, והחסד שעושים הוא כי קשה להם לראות שמישהו סובל, וזהו הפירוש "לגרמייהו". קליפת אדום היא בטבע ההתפשטות ומרה לבונה, ולכן כשהם מטיבים זהו כדי להתייהר.

*

(67) הבא לקמן מקובץ העו"ב – אהלי תורה גליון א'מו ע' 51.

(68) הרב ח. י. ע"ה אייזנבאך בקובץ הנ"ל גליון א'מו ע' 61-60.

(69) ליקוטי ביאורים ע' כט.

(70) רפד, ג ואילך.

(71) ראה ביאור הר"י מקיידאן ע' יא.

פרק ב'

ונפש השנית – בביאור הטעם שנקרא "נפש השנית", הנה בפשטות מבארים⁷² שזהו כי נכנס אחרי נפש הבהמית, כי נפש האלקית נכנסת רק בשעת הבר-מצוה. [ואף שבאמת נכנסת כבר לפני זה, והוא עיקר החיות אצל יהודי, הנה זהו ע"ד החילוק בין התפשטות הנשמה בגוף קודם התפלה ולאחר התפלה, דקודם התפלה אינו בהתפשטות ובגלוי כ"כ, והגילוי נפעל ע"י התפלה. ועד"ז הוא החילוק בין מציאות הנשמה בגוף לפני הבר-מצוה, ואיך שזה אחרי הבר מצוה.]

אבל הרבי מוסיף בזה⁷³, שזה שבאה אח"כ בזמן, אינו מספיק לקרותה שנית, שהוא שני' לנפה"ב, שמשמע שהוא שני בדרגה. ועל זה מבאר שבאמת הנשמה באה בשביל נפה"ב, ולכן היא "שנית", כי הנשמה "לא ירדה בשביל עצמה, כ"א לתקן הגוף ונה"ב"⁷⁴ (וזה ש"ירידה צורך עלי", הרי זה בגדר שכר, אבל לא זהו כוונת הירידה⁷⁵). וא"כ היא באה רק אחרי ובשביל הנפה"ב.

[יש גם ביאור⁷⁶ שהיא שני' לנפה"ב, כי הנפה"א שרשה מעולם התיקון, ונפה"ב שרשה בעולם התהו].

ונפש השנית בישראל – היינו שסוג זה של נפש ישנו רק בישראל. הנפש הבהמית ישנו גם אצל או"ה, אלא שהחילוק הוא שבישראל הוא מק"נ, ואצל או"ה הוא מגקה"ט, אבל זה אותו סוג נפש "נפש הבשר". אבל ה"נפש השנית" אינו נמצא בדוגמתו אצל או"ה.

(72) ראה סה"מ עת"ר ע' פח.

(73) ראה שיחת ש"פ מקץ תשכ"ז (שיחות קודש תשכ"ו ע' 135, תו"מ חמ"ה ע' 311), ובכ"מ.

(74) תניא פל"ז.

(75) ראה בכ"ז בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 247 ואילך, ויש"נ.

(76) ראה קיצורים והערות ע' עב.

חלק אלו-ה ממעל ממש – הביאור בזה שהנשמה היא חלק אלו-ה, יבואר לקמן כי בא מבחי' נפיחה, שהוא מתוכיות ופנימיות כביכול של הקב"ה.

מהו הפירוש "ממש"? מביא הרבי בזה ב' פירושים⁷⁷: פירוש א' הוא שאינו "בשם המושאל", אלא שזה ממש חלק ממעל. ופי' ב' שההכונה ב"ממש" הוא לממשות וגשמיות הגוף ונפה"ב, שגם בירידתה בגוף נשאר חלק אלו-ה ממעל.

ישנו הביאור של אדמו"ר הרש"ב (הובא בהיום יום⁷⁸) ש"הנושאים בתיבת ממעל ובתיבת ממש הם הפכים. ממעל תוארו רוחניות שברוחניות, וממש תוארו גשמיות שבגשמיות. ויבאר, כי זהו מעלת נפש השנית, שעם היותה רוחניות שברוחניות, פועלת בגשמיות שבגשמיות".

וכמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים - ראית⁷⁹ שא' הקשה, הרי פסוק זה מדבר גבי אדה"ר שממנו נולדו כל בני אדם, וא"כ איך מוכיח מזה שדוקא אצל בני"י יש הענין דחלק אלק'? ואח"כ מקשה הנ"ל מפיי"ח דשם כותב על הנפה"א שהיא ירושה מאבותינו ומקשה דאיך יתאים זה עם מ"ש בפ"ב שענין זה למדים מאדה"ר.

והנה ע"י הקושיא השני' יכולים לתרץ קושיא הראשונה. דהנה בפיי"ח מבאר הטעם על זה שהיא ירושה אצל בני"י, שמכיון ש"האבות הן הן המרכבה, ע"כ זכו להמשיך נר"נ לבניהם אחריהם עד עולם מע"ס. .", ובזה מתורצת קושיא הראשונה, שמאחר שויפח באפיו כתוב אצל אדה"ר, א"כ מדוע אין זה אצל כל בני האדם, משא"כ אצל בני"י הרי רואים שזכו שיהי' בהם נשמה קדושה. דמוכרח שאין זה מפני שהם בנים מהאבות, ובמילא יש להם נשמה קדושה כמו האבות, שהרי א"כ לכל בני"א צ"ל המעלה ד"ויפח" כבאדה"ר, אלא הביאור כנ"ל מפיי"ח שלאבות הי' זכות מיוחדת ע"ז, משא"כ על אדה"ר לא כתוב זאת, ועל כן לא נמשך זה להמשך הדורות.

77 ראה בהנסמן בתניא עם ליקוטי פירושים (החדש) הערה 98.

78 כג מנחם-אב.

79 הבא לקמן מקובץ הערות התמימים ואנ"ש (770) שנה לה גליון ד' ע' 29 ואילך.

ובזה ממילא מתורצת גם קושי' הב', כי הזכות שיש לבנ"י נשמה קדושה זהו מצד האבות ולא מצד אדה"ר כנ"ל.

אלא שא"כ יוקשה איך מביא ראי' מהפסוק ד"ויפח" שיש אצל כל א' מבנ"י נשמה שהיא חלק אלק', וזה יובן עפ"י המבואר בדרך מצותיך מצות אהבת ישראל "שאדה"ר הי' כללות כל הנשמות כולם שבישראל", והיינו דלא תלוי בזה שכולם נולדים מאדה"ר, אלא זהו מצד ששרש כל הנשמות כלולות באדה"ר, וק"ל.

ואתה נפחת בי – היינו שלא הי' רק אצל אדה"ר (שהי' כנ"ל כללות כל הנשמות), אלא הוא בכאו"א בפרטיות. והביאור בזה הוא כמו שממשיך ממז"ש בזהר, שהוא מתוכיותו ופנימיותו כבי' דלמעלה.

הרבי שואל⁸⁰, שלכאורה אדה"ז משנה פה מהמקור (בברכת אלקי נשמה), ששם כתוב "ואתה נפחתה בי". ולכאורה הי' אפשר לומר, כי כאן הרי אדה"ז רוצה לבאר שהנשמה עצמה נמשכת מבחי' "נפיחה" – פנימיות החיות, אבל אם הי' מביא "אתה נפחתה", הי' אפשר לפרש שהאופן שהקב"ה נתן הנשמה בגוף הי' ע"י נפיחה, אבל לא שזהו מקור הנשמה עצמה. ולכן כותב "ואתה נפחת". אבל הרבי אומר על זה שזהו דוחק, וגם שבלקו"ת שמביא תוכן זה בתניא, כן כתוב עם ה'. ולכן מבאר הרבי פשוט, שהי' כתוב נפחת' – עם קו, אלא שהמדפיס טעה ולא הכניס הקו.

מאן דנפח מתוכי' נפח . . כך עד"מ נש"י עלו במחשבה - בפשטות הביאור בהמשך הדברים הוא, שע"ד החילוק בין דיבור לנפיחה, שבדבור יש רק ההבל החיצוני, ובנפיחה מלוכש מתוכיות ופנימיות החיות של האדם, עד"ז הוא החילוק בין דבור ומחשבה. שדבור הוא רק בשביל הזולת, ולכן "עת לדבר ועת לחשות מלדבר", כי הדבור אינו חלק מממותו, והוא רק בשביל להתגלות לזולתו, אבל מחשבה משוטטת תמיד, כי הוא ענין פנימי, שמיוחד עם הנפש.

(80) אגרות קודש ח"א ע' שיג ואילך.

וא"כ מחשבה הוא ע"ד ענין הנפיחה. וע"ז ממשיך ומביא ראי' שנש"י נמשכו מבחי' המחשבה, שה"ה כמשל הבן, שנמשך ממח האב.

אבל לכאורה עצ"ע, כי נפיחה באה מפנימיות החיות, שזהו מפנימיות הלב, ומהו השייכות למחשבה שזהו בחי' המוחין? ומבאר ע"ז הצ"צ⁸¹ "י"ל דאו"א תרין רעין [דלא מתפרשין], בד"ה בכ"ה בכסלו⁸² פנימית הלב והמח כו". ולכאורה צ"ע הפי' בזה, דמילא או"א הן תרין רעין, אבל מהו השייכות ומהו הביאור לפנימיות הלב והמח, ויל"ע⁸³.

[ולהעיר⁸⁴ שבד"ה זה היום תשמ"א⁸⁵ כותב כ"ק אדמו"ר: "ומבאר רבינו הזקן כמ"ש בזהר מאן דנפח מתוכי נפח, ומפרש מתוכיותו ומפנימיותו, היינו ד(שרש) הנשמה הוא בעצמותו ית'. והגם שממשיך שם, דכמו שהבן נמשך ממוח האב כך כביכול נשמת כל איש מישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית', הנה זה שהנשמה היא בבחי' מחשבתו וחכמתו ית' הוא כמו שהיא באה בהמשכה, אבל שרשה (האמיתי) הוא בעצמותו ית'".

וצ"ע לפי זה איך יתפרש ההמשך בהפרק, שאחר שכתב "מאן דנפח מתוכי נפח", שהכונה בזה דשרש הנשמה הוא בעצמותו ית', איך ממשיך אח"כ "כך עד"מ נשמות ישראל עלו במחשבה", שזה קאי על הנשמה כמו שהיא באה בהמשכה?]

דאיהו חכים ולא בתכ' ידיעא אלא הוא וחכמתו אחד – הכונה לבאר בזה, שאם הנשמה נמשכה מבחי' החכמה, איך הוא "חלק אלו-ה"? והביאור, שאצל הקב"ה החכמה אינו כ"חכמה ידיעא" – החכמה שידוע אצל הנבראים, שאצלם

(81) קיצורים והערות ע' עה.

(82) תו"א וישב כט, סע"ג ואילך.

(83) לכאורה הבי' בזה, כמו שמבואר בכ"מ שפנימיות הלב (המדות) נמשכת ממילא אחר המוחין (ראה קונטרס ההתפעלות פ"ג, וש"נ), וכן משמע בתו"א שם.

(84) הבא לקמן מקובץ העו"ב – אהלי תורה גליון תתקמד ע' 55-54.

(85) סה"מ מלוקט ח"ב ע' קב.

החכמה והמדע הוא ענין נוסף על מהות היודע, אבל אצל הקב"ה הוא וחכמתו אחד.

[בדרך כלל מבואר⁸⁶ ש"איהו חכים ולא בחכמה ידיעא" זהו בחכ' דאצי', אבל בחכמה דבי"ע זהו בגדר "חכמה ידיעא" - אך כאן בפשטות בעיקר רוצה להדגיש שהוא וחכמתו אחד - לא כהחכמה שלנו].

וכמ"ש הרמב"ם שהוא המדע והוא היודע כו' - כאן אינו מביא גם ש"הוא היודע" כברמב"ם⁸⁷, כי כאן נוגע רק שבחי' החכמה (המדע) והקב"ה (היודע) הם אחד, ולא נוגע שהדבר היודע גם כן אחד אתו.

והודו לו חכמי הקבלה - הרמב"ם כתב ספרו ע"פ שכל (אף שהי' מקובל ג"כ וכו' כידוע, אבל לא כתב ספריו בסגנון זה), ולכן צריך להביא שגם ע"פ יסודות הקבלה הוא כן.

והסיבה שצריך פה הסכמה מהקבלה הוא (כמו שהאריך בזה הצ"צ במצות האמנת האלקות), לתרץ השגת המהר"ל על שיטת הרמב"ם, שכותב בחריפות ש"סכלו" האומרים שיש ענין של חכמה בהקב"ה, כי הרי הקב"ה הוא פשוט בתכלית הפשיטות. ועל זה מבאר שגם חכמי הקבלה הודו להרמב"ם.

וגם לפי קבלת האריז"ל יציבא מילתא - הכונה לתרץ דלכאורה לפי קבלת האריז"ל נתוסף בגדלות בהפלאות רוממות הא"ס, שהאריז"ל גילה ענין הצמצום, שלא הי' הגילוי מאיתו ית' מדרגא לדרגא שהם בערך זל"ז, אלא הי' ענין של צמצום, וכל המדרגות באו רק אחרי זה, היינו שכל ענינים אלו הם באין ערוך אליו ית'. ע"ז מבאר שגם לפי קבלת האריז"ל שייך לומר כך בהתלבשות בספירות דאצילות, ששם יש גדר ענין מדע וכו', שגם שם הקב"ה מתייחד עם הספירות עד ש"הוא וחכמתו אחד".

ע"י צמצומים רבים - כמו שמפרט בפ"ט בשעהיוה"א בהגה"ה, עייש"ב.

(86) ראה לקוטי תורה פקודי ג, ד, ובכ"מ.

(87) בשמונה פרקים, ועד"ו בכ"מ במשנה תורה.

כללות תוכן ההגה"ה - כנ"ל⁸⁸ בכ"ז נמצא מבואר מ"ש בתחלת הפרק שהנשמה הוא חלק אלק' ממעל ממש, שמפני שהנשמה נמשכה מחכמה, והוא וחכמתו א', לכן גם הנשמה שנמשכה מחכמה ה"ה חלק אלק' ממעל ממש.

אלא שלפ"ז צריך להבין מה שמבואר בס' דרך מצותיך בשורש מצות התפלה בתחילתו בענין הכוונה להספירות, שזה שכתוב שהשמות מכוונים לספירות, כל שם לספירה ידועה, הכוונה היא להאור המלובש בהספירה ולא להספירה עצמה, והמכוון בתפילתו להספירות, כאילו מתפלל לא-ל שאינו אלק' כלל.

ולכאורה צריך להבין שהרי ע"פ המבואר בתניא פ"ב, הרי הספירות עצמם מיוחדים באוא"ס, עד שכולא חד כנ"ל, וא"כ למה אין יכולים לכוון לספירות?

ולכאורה הכוונה היא בפשטות, שאף שהספירות הם מיוחדים באוא"ס, אעפ"כ ה"ה נקראים ממוצעים בין אוא"ס והעולמות, וכידוע שאצילות הוא ממוצע בין אוא"ס ועולמות.

והביאור הוא, שאף שאצילות היא מיוחדת בתכלית באוא"ס, אעפ"כ יש מציאות של ספירות, והספירות במציאותם הם מיוחדים בתכלית באוא"ס. וזהו כל ענין התהוות הספירות, כדי שעל ידם יוכלו העולמות לקבל השפעה מאוא"ס, וכמבואר בשורש מצות התפילה בתחילתו שעי"ז שהספירה היא מוגבלת, גם ההשפעה שבא על ידה מאוא"ס להעולמות הוא באופן מוגבל.

וזהו באמת דבר שאינו מושג בשכל, כי לכאורה איך יכול להיות שהספירה שהיא מוגבלת, תהי' מיוחדת וכולא חד עם אוא"ס שהוא למעלה מהגבלה, וכמו שמובא בשער היחוד והאמונה בפרק ט'. ולכן, כשמדברים אודות דרגת הנשמה, הרי מאחר שנמשכה מחכמה, וחכמה הרי מיוחדת באוא"ס עד שכולא חד, א"כ הרי גם הנשמה מיוחדת וכולא חד באוא"ס, ולכן אומרים שהיא חלק אלק' ממעל ממש.

88) הבא לקמן מקובץ פלפולים - אהלי תורה חכ"ד ע' קצא ואילך. ואף שהתוכן הוא כללי יותר, הכנסנו ענין זה לשלימות הענין.

משא"כ כשמדובר אודות תפילה, הרי אם מכוון בתפילה להספירה, היינו כשהוא מתפלל להספירה, הרי הוא מכוין להספירה מצד עצמותה, ולא מצד יחודה, כי אם ה' כוונתו להספירה מצד יחודה שהיא כולא חד עם הקב"ה, א"כ למה צריך לכוון להספירה, יכוון להקב"ה, מפני שסו"ס הספירה היא כולא חד עם הקב"ה, ומאחר שהוא מכוין ומתפלל להספירה, הרי הוא מחשיב את הספירה מצד עצמותה, וזהו אסור, כי אסור להתפלל לאף אחד חוץ מהקב"ה עצמו.

ואף שבאמת ההשפעה עוברת דרך הספירות, (שזהו ענין הספירות מצד עצמם, כי הטעם שנמשך ע"י הספירות הוא כדי שתהי' ההשפעה מוגבלת כנ"ל, וזהו מצד הספירה עצמה כנ"ל, וכמובן), אבל זהו רק כגרזן ביד החוצב בו.

וזהו הביאור, שאף שהספירות והקב"ה הם כולא חד, אעפ"כ יש מה שהוא מצד עצמו, ויש מה שהוא כולא חד. וזהו תלוי במה מכוונים.

ועד"ז יובן בענין ממוצע המחבר, המבואר בלקו"ש ח"ב⁸⁹, שאף שהוא ממוצע המחבר וכולא חד, אעפ"כ הוא ממוצע המחבר, היינו שיש דבר שהוא אמצעי. וזהו בכדי שבני ישראל יוכלו להתחבר על ידו בהקב"ה, כי בלאו הכי "וכי אפשר להידבק בשכינה", וכנ"ל שזהו תלוי במה מכוונים.

ודבר זה אין ביכולת האדם להבינו על בוריו – כי כל מה ששייך להבין הוא רק מהענינים איך שהם למטה (בכוחות האדם למטה וכיו"ב), שהם משל על הענינים שלמעלה. אבל הענין של "הוא היודע כו" הרי אינו נמצא כלל בגדרי הנבראים, ולכן שייך לומר שהוא כך, אבל לא "להבינו על בוריו"⁹⁰.

ואף שיש רבבות מיני חלוקי מדרגות בנשמות – בפשטות לומדים שזה קושי⁹¹, שאיך אומרים שכל נשמה הוא חלק אלו-ה ממעל ממש, הרי רואים שיש חלוקי מדרגות, ולפי הנ"ל היו כולם צריכים להיות בדרגא אחת. אבל

(89) ע' 510 ואילך.

(90) וכמבואר בארוכה בשעהיזה"א פ"ח.

(91) שיעורים בספר התניא ע' 22, וברוב מפרשי התניא.

אפשר ללמוד שאי"ז קושי, אלא "באווארעניש" שאף (היינו אע"פ) שיש חילוקי מדרגות, אעפ"כ כולם נמשכו מאותו שורש, וכמו שיתבאר.

נשמות דורותינו אלה דעקבי משיחא שהם בחי' עקביים ממש לגבי המח והראש – היינו שמפרש ל' "עקבי משיחא" שהנשמות של דור זה הם בבחי' עקביים.

וכן נפשות לגבי נפשות כי כל נפש כלולה מנפש רוח ונשמה – יש בזה ב' ביאורים⁹²: יש המבארים הכונה בזה (וכן תמיד ביארו), שרוצה לומר לא רק שיש חילוקי דרגות בדרגת נשמה, אלא גם בדרגת נפש. והחידוש שבזה שהי' אפ"ל שמילא בדרגות היותר נעלות של רוח ונשמה, שהם עולם הבריאה ויצירה, והם המדרגות של מוחין ומדות, הנה בזה שייך חילוקי מדרגות, אבל בדרגת נפש, שהוא ענין המעשה, מה שייך חילוקים בזה, והרי "תורה אחת . . . לכולנו . . . בבחי' מעשה"⁹³? וע"ז מבאר, שכל נפש כלולה מנר"ן, היינו שאמת שבמעשה עצמו אין חילוקים, אבל ברוח שבנפש – שזהו החיות שבמעשה, ונשמה שבנפש – שזהו השכל שבמעשה, בזה שייך חילוקים.

אבל יש המבארים יותר בפשטות, שלפני זה ביאר שיש חילוקי דרגת בדרגת נשמה, ואח"כ ממשך שכ"ה גם בנפשות (ולא שר"ל שיש חידוש בזה, אלא שמפרטם על הסדר), וההמשך "כי כל נפש כלולה" אין הכונה לדרגת נפש, אלא לומר עצם הענין שיש ג' מדרגות בנשמות בכלל, ולכן כמו שיש חילוקים בדרגות בדרגת נפש, כ"ה גם בדרגת נשמה.

מראש כל המדרגות עד סוף כל דרגין – הרבי מבאר הדיוק בזה⁹⁴, ש"מדרגות" בל' הקודש, ו"דרגין" בל' תרגום. ועל זה אומר מהדרגא הכי נעלית – "ראש כל המדרגות", עד דרגא הכי תחתונה – "סוף כל דרגין".

(92) ראה לקוטי ביאורים ע' לח. ביאורי ר' שלמה חיים ע' פא ואילך.

(93) תניא פמ"ד.

(94) לקו"ש חי"א ע' 76 הע' 25.

המלוכש בגוף עמי הארץ וקל שבקלים – לכאורה מה שייך היותו עם הארץ לדרגת הנשמה? מבאר אא"מ ז"ל⁹⁵ שמצד שדרגת נשמתו יותר נמוכה, נמשך שכוחותיו פשוטים יותר, ולכן הוא עם הארץ, ועד"ז בקל שבקלים, שבפשטות הסיבה לזה הוא חלישות הנפש וכוחות'.

ע"י שהייתה תשעה חדשים . . – בא לבאר איך הוא שאף שכל הנשמות נמשכו ממקור אחד, ושם אין התחלקות מדריגות, נעשו חילוקי מדרגות ע"י ההמשכה למטה, דהרי זה כמשל הבן, שאפי' האבר הכי תחתון בגוף האדם (הצפרנים) נמשכו מאותה הטפה, אלא שנעשה ההתחלקות ע"י השהייה בבטן האם⁹⁶.

[אדמו"ר הרש"ב⁹⁷ כותב שעיקר ענין השהייה בבן האם הוא בשביל הצפרנים וכיו"ב].

ועם כל זה עודנה קשורה ומיוחדת . . טפת מח האב וגם עכשיו בבן יניקת הצפרנים . . נמשכת מהמח שבראש – בביאור המשך הענינים בהמשל, יש ב' אופנים.

א' יש שלומדים⁹⁸ שהכונה ב"ועכ"ז עודנה קשורה" על הבן איך שנולד כבר, ויש לו צפרנים, שהם עדיין קשורים במח האב. ו"וגם" היינו כמו נתינת טעם. וצ"ע לפרש כך, דא"כ הול"ל "דגם עכשיו בבן" וכיו"ב.

ב' אא"מ ז"ל מפרש⁹⁹ שב"עכ"ז עודנה קשורה" הכונה להבן איך שהוא עדיין בבטן האם, שאע"פ שהי' ירידה שנתהוו הצפרנים, עכ"ז היא עדיין קשורה בעצם הטפה. ו"וגם עכשיו בבן" מדבר על הבן אחרי שנולד.

(95) לקוטי ביאורים ע' לח.

(96) בביאור המשך המשל והנמשל ראה ד"ה הבאה.

(97) קיצורים והערות ע' קיב.

(98) שיעורים בספר התניא ע' 25, תניא עם ביאורים ופנינים (ביאור הר"י ע"ה כהן) ע' מד, ובכ"מ.

(99) לקוטי ביאורים ע' לט.

וראה לקמן¹⁰⁰ שכנראה הרבי לומד כפי' הב'¹⁰¹.

נמשכת מהמח שבראש – הרבי מפרש¹⁰² שהכונה ב"מח שבראש" היינו להמח שבראש הבן (לא של האב), וראה לקמן בהנמשל ב' אופנים בביאור הענין בזה.

וכדאיתא בגמ' נדה שם לובן שממנו גידים ועצמות וצפרנים – לובן היינו טפת מח האב, רואים מזה שהצפרנים נמשכים ממח האב¹⁰³.

וככה ממש כביכול . . בירידתה . . ע"י התשלשלות העולמות . . נתהוו ממנו נר"ן של עמי הארץ ופחותי הערך וכמו בהמשל שע"י ההשתלשלות של הטפה בשהייתה בבטן האם נתהוו גם הצפרנים.

כדכתיב כולם בחכמה עשית – ברשימות¹⁰⁴ על התניא כאן מציין ל"שער רוה"ק ג א". והמו"ל פענחו שם שהכונה לסה שנתבאר שם שהחכמה הוא החיות דכל עולם האצילות, אלא שצ"ק ששם לא נתבאר שהוא החיות של כל עולמות אבי"ע. וראיתי שהקשה הרב י. ל. שי' אלטיין¹⁰⁵ על פי' זה שחוץ מזה שצ"ע מ"ש ששם איירי רק באצילות, הנה ענין זה מבואר בכ"מ בכתבי האריז"ל, ואין משום חידוש בציון זה דוקא, עיי"ש.

ולכן מפרש באופן אחר, ובהקדים הפירוש במה שכתוב בתניא כאן, וז"ל: "וככה ממש כביכול בשרש כל הנר"ן של כללות ישראל למטה, בירידתו ממדרגה למדרגה ע"י השתלשלות העולמות אבי"ע מחמתו ית' כדכתיב כולם בחכמה עשית". והנה במפרשי התניא פירשו (וכן גם פירשו המו"ל הנ"ל) שקאי

(100) ד"ה ועם כל זה.

(101) ולהעיר שבלקו"ש חכ"ה ע' 206 ואילך, לומד הרבי מפורש ממש כאופן זה. ושם נראה שבביאור הנמשל לומד קצת בהוספה על מה שנתבאר במכתב הרבי דלקמן, ועיי"ש.

(102) אגרות קודש ח"ב ע' ש.

(103) וראה רשימות על התניא כאן.

(104) הבא לקמן מקובץ העו"ב – אהלי תורה גלין תתקכו ע' 63 ואילך

(105) בקובץ הנ"ל גלין תתקכב ע' 99 ואילך.

"מחכמתו ית'" על השתלשלות העולמות, שזה נמשך מחכמתו ית'. אבל י"ל שקאי על שורש כל הנר"נ, שיורד מחכמתו ית' (והשתלשלות העומות אבי"ע הוא כעין מאמר המוסגר). וע"פ זה מפרש שע"ז בא הציון לשער רוח"ק, והכוונה למה שמבואר שם בהמשך, שבחי' החכמה מתלבשת בדם האדם עיי"ש.

וע"ז חזר המו"ל¹⁰⁶ והקשה ע"ז כמה קושיות, הן על עצם הפירוש בתניא וגם על פירושו בהציון ברשימות, עיי"ש בדבריו. ואח"כ חזר א'¹⁰⁷ לתווכך כל הדברים, וביאר הציון באופן שלו, עיי"ש בדבריו. ואני אודה ולא אבוש שלא הבנתי דבריו. לכן אענה גם אני חלקי בזה:

הפירוש בתניא הוא פשוט שמחכמתו ית' קאי על השתלשלות העולמות, ולא על הנשמה. כי הרי זה שהנשמה נמשכה מחכמתו ית' כבר נת' בתחילת הפרק ומפסוק אחר¹⁰⁸. והפי' שמפרש ב"כולם בחכמה עשית" הוא שהחיות מבחי' החכמה נמשכת (ע"י ההשתלשלות) עד בחי' עשי'. והפירוש בציון לשער רוח"ק הוא כפי שפיענחו המו"ל, שקאי על מה שכ' שם שחכמה הוא חיות האצילות.

ולתרץ הקושיות שהקשו על זה, הנה מה שהקשו שלכאורה ענין זה (שחיות העולמות נמשכות מחכ' ית') זהו פירוש הפשוט, כמ"ש במפרשי הפסוק שם, ולא הוצרך לציון לשער רוח"ק, הוא תמוה. כי פירוש הפשוט של הפסוק הוא שהקב"ה ברא הכל בחכמה ובשכל, אבל לא ש(חיות) העולמות נמשכים מחכמתו ית'. ומה שרצו לפרש בתניא ורשימות שהכוונה בפסוק היא שבדבר הנעשה עצמו יש בו תכונת החכמה, איפוא הוזכר בתניא ענין זה? וגם לומר שבדמו ובחיותו יש ענין החכמה איפוא הוזכר בתניא ענין זה?

106 בקובץ הנ"ל גליון תתקכה ע' 53 ואילך.

107 הרב א. שי' אלטיין בקובץ הנ"ל גליון תתקכו ע' 43 ואילך.

108 ואף שאפ"ל שמחדש על תחילת הפרק שגם כפי שהנשמה נמשכה בגוף עדיין החיות מחכמתו ית' (ע"ד כללות התוכן כאן שגם הנשמות שמבחי' עקביים נמשכות מחכ' ית'), הרי זה ממש בדרך אגב ולא ברור בדברי התניא, כמ"ש המו"ל באורך, וכדלקמן.

ומה שהקשו שהרי בשער רוח"ק מדובר רק ע"ד אצילות ולא על כל העולמות אבי"ע, אפשר לומר כי העיקר מה שמציינים לשם הוא ע"ד הפירוש בהפסוק כולם בחכמה עשית, שחיות העולמות נמשכת מחכמה עילאה, ולא כפי' הפשוט (כנ"ל) שהעולם נברא בחכמה ושכל. ומצד נקודה זו אין חילוק אם הפי' שבחי' החכמה נמשך רק באצילות או שהוא נמשך לכל העולמות אבי"ע, כי העיקר כאן הוא בענין הפי' שהכונה ב'בחכמה עשית' הוא שנמשכו העולמות מחכמה עילאה.

ובזה יבואר גם מה שהקשו שהמו"ל הוסיפו בפיענוחם "וראה שער רוח"ק", מצד הקושי' הנ"ל ששם לא מדובר ע"ד עולמות אבי"ע, רק ע"ד עולם האצילות. וע"ז הקשו שהרי לא כתב כאן וראה. אך ע"פ הנ"ל אפשר לומר, שאי"צ להוסיף מלה זו, כי כאן הוא המקור לפירוש הזה, דכנ"ל עיקר החידוש של הפירוש הוא, שקאי על המשכת החיות מבחי' החכמה לעולמות, ומצד זה אין נפק"מ באיזה עולם קאי, וכנ"ל¹⁰⁹.

109) ולתרץ הקושי' שהקשו שבשער רוח"ק גופא כתב ש'כבר נתבאר' הפי' ב'בחכמה עשית', כתב הר"פ שאולי זהו המקור הראשון בספרים הנדפסים, ונתבאר במקום שלא הי' נמצא בדפוס. אבל לכאורה א"א לומר כן, כי עצם הפירוש (כמ"ש בפנים) נת' באורך בשער ההקדמות בכ"מ (שהוא שער הראשון של שמונה שערים), וגם בע"ח בכו"כ מקומות, וכל ספרים אלו היו בדפוס זה כמה שנים לפני זה, והובאו בתניא. ועצ"ע.

ואולי אפשר לומר, דהנה אמת נכון הדבר, שההוספה שבשער רוח"ק שם הוא (כמ"ש הר' אלטיין) שחיות זה של בחי' החכמה יורד ונעשה חיות האדם (ולכן עפ"ז אפשר לראות החילוקים בדופק האדם), משא"כ בשאר המקומות שבכתבי האריז"ל, מדובר באופן כללי, שכללות החיות של כל העולמות נמשך ע"י הממוצע של בחי' החכמה, אבל ודאי לא ברור שם שזהו בפרטיות בנש"י (וראה שם שהוא עצמו הרגיש בזה), אלא שזהו בכלל בכל אדם (והרי מה שמבאר שם החילוקים באופני הדופק שיש באדם, הרי ישנם גם באו"ה). אך ע"פ הבי' הפשוט (במפרשי התניא, ראה לקו"ב על אתר) שמדובר על השתלשלות הנשמה דרך ההשתלשלות שעוברים כל העולמות, רק שהחילוק שבין נש"י וכל הנבראים, הוא שנש"י נמשכים מפנימיות החיות (וכמבואר בכ"מ). א"כ שוב אפ"ל שכמו שנתבאר בשער רוח"ק שהחיות מבחי' החכמה יורד עד לחיות האדם בנוגע לכללות השתלשלות העולמות, כ"ה גם בהחיות של הנשמה שיורד ע"י השתלשלות זה, וא"כ הציון כאן הוא למקום שנת' פירוש הפסוק (שקאי על החיות הנמשך מבחי' החכמה) בענין השתלשלות החיות עד להיות חיות באדם, ודו"ק. ואם שגיאתי את"ם.

ואולי אפשר לומר שלכן גם לא הועתק ברשימות המילה 'כולם', רק 'בחכמה עשית', כי המראה מקום הוא רק להפירוש של 'בחכמה עשית', אבל המילה 'כולם' לא מפורש שם כמו שמפורש כאן בתניא (כי שם קאי רק על עולם האצ"י, וכאן גם על עולמות בי"ע).

ועם כל זה עודינה קשורות ומיוחדות . . המשכת חכמה עילאה כי יניקת נר"ן של עמי הארץ הוא מנר"ן של . . ראשי בני"י שבדורם – לכאורה מהו הביאור, שכותב שנשמות ע"ה קשורות בחכמה עילאה כי הם יונקים מנשמות הצדיקים, וכן בהמשל לכאורה רק אמרנו שבהבן איך שמתהווה בפועל, הצפרנים עדיין קשורות במח הבן? מבאר הרבי בזה ב' אופנים¹¹⁰: אופן א', שגם בהמשל במח הבן טפת האב לא נשתנה, ולכן ע"י ההתקשרות במח הבן קשורים בטפת האב. ועד"ז בנמשל, שהת"ח הם כמו בחי' הראש של בני"י (שהם כקומה אחת שלמה), הנה בהם לא נשתנה ההמשכה מחכמה עילאה, ולכן ע"י ההתקשרות בת"ח, קשורים עם חכמה עילאה. ואופן ב', שאולי באמת זהו החילוק בין למטה ולמעלה, היינו שפרט זה שגם איך שנתהווה לפועל, קשור עם השרש הראשון, זהו רק בנשמה ולא בבן הגשמי [וזהו דלא כפי' הא' לעיל ש"וגם עכשיו בבן" מבאר איך שהבן קשור עם טפת מח האב]. כי הבן למטה, אף שנמשך ממח האב נעשה נפרד ונבדל ממנו (ולכן אינו מחוייב למסור נפשו בשביל אביו), משא"כ הנשמה גם למטה מאוחדת עם הקב"ה (ולכן יש חיוב מסירת נפש). והיינו ע"י ההתקשרות עם הת"ח.

ובזה יובן מרז"ל . . שכל הדבק בת"ח . . כאילו נדבק בשכינה ממש דלכאורה איך אפשר לומר כך, שע"י שהוא מקושר בתלמיד חכם הוא מקושר בהקב"ה? אלא ע"פ הנ"ל מובן כי ע"י דביקה בת"ח קשורות . . שרשם שבחכמה עילאה וכנ"ל שב"ראש" של בני"י שורה מהות השרש הראשון – שהוא בחי' החכמה, ועי"ז קשורות ב"שכינה ממש" כי הוא וחכמתו אחד והוא המדע כו'.

והפושעים ומורדים בת"ח – לכאורה למה זה נוגע לבאר? מבאר הרבי¹¹¹, כי ע"פ הנ"ל שכל נפש מישראל (אפי' היותר תחתון) הוא חלק מגוף אחד, והתקשרותו בשרשו הוא ע"י ההתקשרות בהראש שהם הת"ח, א"כ מוכרח שגם הפושעים גם צ"ל קשורות במקורם, כי בלי זה איך יקבלו חיותם? ולכן צריך לבאר איך מקבלים מת"ח.

ומ"ש בזהר . . שהעיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת תשמיש דוקא משא"כ בני ע"ה כו' – הנה האופן שתמיד ביארו כאן¹¹² הוא שהעיקר כאן הוא ה"כו", שבני ע"ה ממשיכים נפש דקליפה, והיינו שיש מזה קושי' על דלעיל, אבל הרבי מבאר¹¹³, שאין זה קושי' על מה שנתבאר לעיל, אלא רוצה להדגיש עילוי הנשמה, שעד כדי כך הנשמה היא נעלית ("ממעל"), שאין כל פעולה מלמטה (בעוה"ז). משא"כ השתלשלות העולמות כנ"ל) יכולה לשנות מהותה, עד שהענין דקדושת התשמיש פועל רק בלבוש הנשמה, ולא במהותה, וכמו שממשיך אח"כ "אבל הנשמה עצמה וכו'".

שאיין לך נפש רוח ונשמה שאין לה לבוש – הצ"צ¹¹⁴ כותב "ואפשר לומר לבוש זה היינו נפש השכלית".

וכל המצות שעושה הכל ע"י אותו הלבוש כו' – והיינו שזה פועל על האופן שיקיים מצות (באופן עדין יותר או גס יותר וכיו"ב), ואפי' השפע שנותנים לו מן השמים – היינו התגלות אלקות, הרגשים רוחניים שבאים בזמנים מיחודים בשנה, רוח הקודש וגילוי אליהו וכיו"ב, מקבלם ע"י לבוש זה.

הנה לפעמים נשמת אדם גבוה לאין קץ בא להיות בנו של אדם נבזה ושפל – לכאורה צ"ע שכותב "לפעמים", שמשמע שבדרך כלל אין זה כך, אלא אדם

(111) לקו"ש ח"ד ע' 1051 הע' 17.

(112) ביאור על התניא לרש"ג ע' לט, ביאורי ר' שלמה חיים ע' פו, וכן כתב ר' יוסף וויינבערג בשיעורים בס' התניא (וע"ז כתב הרבי כדלקמן).

(113) שיעורים בספר התניא ע' 31 הע' 20.

(114) קיצורים והערות ע' עה.

נבזה ממשיך נשמה נמוכה, והרי לכאורה רוצים לומר שפעולות האדם אינם משנים במהות הנשמה? אך מפורש בפי"ח "ועל כל פנים אפי' קל שבקלים ופושעי ישראל נמשך בזיווגם נפש דנפש דמלכות דעשיי". והיינו שאין זה שמעשיו פועלים בזה, אלא ש(בדרך כלל) צריך זכות כדי להמשיך נשמה גבוהה, אבל מישהו שהוא שפל יקבל נשמה יותר נמוכה. אבל זה עצמו ש"לפעמים" זה כן קורה, יש ראי' שאין פעולות האדם פועלים במהות הנשמה. והיינו שזה שבדרך כלל אין זה כך, היינו מצד החשבונות שלמעלה מי זוכה לאיזה נשמה, ויש סדר מתי כן נותנים נשמה גבוהה ומתי לא, אבל זה שלפעמים כן יכול להיות כך אף אם לא הי' הקידוש כדבעי, מזה מוכח שכל החלוקים במהות הנשמה הוא מצד למעלה, והמטה לא יכול לקלקל בזה.

ובביאור הדבר למה לפעמים זה קורה, הנה א' הביאורים שכתוב בזה¹¹⁵, שחטאים שונים כלליים כמו חטא עה"ד וכיו"ב גורמים שהנשמה הזאת תפול בעמקי קליפות (והרי למעלה הכל בדין ומשפט, וא"כ ניתן להם הרשות עלי'), והם יודעים שלנשמה הזאת יש הכחות להתגבר עליהם, והם לא רוצים בזה, ולכן לא נותנים נשמה זו לאלו שיש להם לבושים זכים, אלא לאדם נבזה, שמצד זה לבוש הבן יהי' לבוש גס יותר, וכך אדרבא יקבלו יותר יניקה. וע"ד שרואים שהי' אצל אברהם שנולד אצל תרח וכו'.

*

פרק ג'

והנה כל בחי' ומדרגה משלש אלו נפש רוח ונשמה כלולה מעשר בחי' – ולהעיר שמכאן יש להוכיח לכאורה כפי' הב' שנתבאר לעיל בפ"ב¹¹⁶ ב"כי כל נפש כלולה מנפש רוח ונשמה", שאין הכונה לבאר שכל בחי' (גם בחי' נפש) כלולה מכולם, אלא לומר שלכל נשמה יש ג' הבחי' נפש רוח ונשמה. כי לפי'

(115) ראה תניא פי"ח בסוגריים, ובמפרשי התניא שם.

(116) ד"ה וכן נפשות לגבי נפשות.

הא', מהו הפירוש כאן "משלש אלו נפש רוח ונשמה", איפה ביארנו ג' בחי' אלו לעיל? – בפרק ב', אבל שם לא הי' הכונה לומר שיש ג' בחי' בנשמה בכלל? אלא ע"כ כפי' הב'.

כלולה מעשר בחי' – אינו כותב "כלולה בה", שפירושו שהנפש עצמה יותר נעלה מזה, אלא שמהות הנפש כלולה מעשר הבחי', היינו שפי' מהות הנפש בתניא הוא עשר הכוחות, וכמבואר בכ"מ¹¹⁷.

שלש אמות – הם המוחין, וכפי שיתבאר. ושבע כפולות – הם המדות, ואא"מ ז"ל מביא הביאור בזה¹¹⁸, דהנה המקור לכינוי זה הוא מס' יצירה¹¹⁹, והכונה על שבע האותיות בג"ד כפר"ת, שיש להם דגש ורפה (באותיות בכפ"ת הכונה לב' וב' וכו', ובאותיות גד"ר ישנם חילוקים אלו אצל התימנים וכיו"ב). והכונה שבמדות יש ב' אופנים, אם הם בבחי' גדלות או בבחי' קטנות. והכונה בזה, לא שהמדות מצ"ע בגדלות או קטנות (היינו תוקף או חלישות), אלו הגדלות והקטנות הם מצד המוחין. שכשמאירים מוחין דגדלות, אז המדות הם בבחי' חלישות (רפה), אבל אם הם מוחין דקטנות, המדות יותר בתוקף (דגש).

ופחדו ויראתו – פחד בלב (כי פחד הוא מקרוב, והיינו כשנרגש בלב, שאז הענין קרוב אליו), ויראה היא במח (כי יראה הוא מרחוק, ובמח הענין עדיין רחוק ממנו).

הרבי מבאר¹²⁰ שכאן מקדים פחד ליראה, כי פה מבאר ענין המדות, שעיקרם בלב, אבל אח"כ בהמשך הפרק מקדים יראה לפחד, כי שם מדבר בסדר הולדת המדות מהשכל, ובזה יראה קודם לפחד.

(117) ראה בארוכה בהמובא ונסמן בתניא עם לקט פירושים החדש כאן.

(118) לקוטי ביאורים ע' מב.

(119) פ"א מ"ח.

(120) רשימות על התניא.

השכל כולל חכמה בינה ודעת והמדות הן אהבת ה' ופחדו ויראתו ולפארו כו' – וראיתי¹²¹ שא' הקשה¹²² דצריך ביאור, למה בחב"ד שבנפש אינו מתאר במה עוסקות בחי' חב"ד, ורק אומר שישנם כוחות אלה, משא"כ באהוי"ר מפרט שהמדות הם כלפי ה' (אהבת ה' ופחדו . . . ולפארו)? ומתרץ דאיה"נ, באמת החב"ד של נפה"א הוא לאו דוקא בעניני אלקות, ורק במדות זהו דוקא באלקות, עיי"ש בדבריו. אבל לכאן אינו כן, שהרי תיכף לאח"ז בתניא כותב "וביאור הענין, כי הגה השכל שבנפש המשכלת . . . והן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו", הרי מדובר בשכל כזה שמוליד אהוי"ר. וכן אח"כ ממשיך: "כי השכל שבנפש המשכלת כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה'", הרי מדובר בהשכלת אלקות, אלא שבאמת יכולים לדחות ראי' זו, כי אפשר לומר שהנ"ל בא רק להסביר מה שכתב בסוף (תיכף לפני "וביאור הענין") "וחב"ד נקראו אמות ומקור למדות, כי המדות הן תולדות חב"ד".

כי המדות הן תולדות חב"ד – לכאורה מה מוסיף בזה, הרי כבר אמר "וחב"ד נקראו אמות ומקור למדות"?

והביאור בזה¹²³, כי לכאורה אינו מובן, הרי למדות יש מקור בפני עצמו בנפש, ואדרבא מקורם יותר נעלה מהמוחין, ולמה אומרים שהמדות מקורם מהמוחין? וע"ז מבאר ש"המדות הן תולדות חב"ד", היינו שלפועל "לידתם" והתגלותם הוא מהמוחין, ולכן אף שלא זהו שרשם, אבל מצד שלפועל נולדים מהן, נק' המוחין "מקור" למידות.

השכל שבנפש המשכלת שהוא המשכיל כל דבר – הרבי כותב¹²⁴ שהכונה כאן על ז' תחתונות דחכמה. ואא"מ ז"ל מסביר שהכונה היא ע"ד הדרגא בחכמה המבוארת בד"ה כי חלק ה' תש"ח¹²⁵ שיש שהאדם מרגיש תמיד שיש לו שכל

(121) הבא לקמן מקובץ הנ"ל גליון תתקכו ע' 64.

(122) בקובץ הנ"ל גליון תתקכו ע' 44 ואילך.

(123) קיצורים והערות ע' קיב – מאדמו"ר הרשב"ב.

(124) לקוטי ביאורים ע' מג, ושם הביאור דלקמן ג"כ.

(125) סה"מ תש"ח ע' 28.

בראש, היינו שאין הכונה כאן לגילוי שכל פרטי (גם לא גילוי נקודת החכמה ("ברק המבריק")), אלא לגילוי כללי זה, שזהו השכל שבראש שמשכיל כל דבר.

נקרא בשם חכמה כח מ"ה – והיינו שזהו "כח", שישנו כח שמביא לשכל והבנת כל דבר, אך הוא גם "מה" שאין לו מציאות, כי אין כאן עדיין מציאות שכל (וזהו גם כח, שאינו עדיין שכל לפועל, וכמו שממשיך "וכשמוציא כחו אל הפועל").

להבין דבר לאשורו ולעמקו – "לאשורו" זהו ענין האורך (להוריד השכל למטה יותר) והרוחב (היינו ריבוי הפרטים וההסברים בהענין), "ולעמקו" זהו להתעמק בעומק הענין.

מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו – הכונה ב"חכמה" כאן, אינה לבחי' החכמה שנת' לפני זה, שזהו כח להבין כל דבר, אלא הכונה ל"דבר חכמה" שזהו נקודה שכלית פרטית (שזהו בחי' "ברק המבריק").

והן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו – "אב" הוא חכמה ו"אם" הוא בינה (בסדר המוחין גופא). ואעפ"כ נקראו (כל בחי') המוחין "אמות", כי החלוק בין אב ואם הוא, שהאב הוא המקור של הולד, והאם היא זה שמולידה בפועל, וזה שהמוחין נקראי' מקור המדות, היינו כי לידתם והתגלותם בפועל הוא מהמוחין, ולא כי זהו שרשם (וכנ"ל¹²⁶), ולכן נראו אמות דוקא.

כי הנה השכל שבנפש המשכלת – היינו עד עכשיו ביאר שמהמוחין נולדים מדות, ועכשיו יבאר איך המוחין מולידים את המדות.

איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמי' כלא חשיב – הנה בפשטות הפי' כאן ש"ממכ"ע וסוכ"ע" זהו הבחי' בגדלות ה' שמתבונן בהם, וכולא קמי' כלא חשיב הוא ההתבוננות איך הכל אין ערוך אליו ית'. אבל מהרבי נראה שהפירוש¹²⁷ שזהו דרגא נעלית יותר מממכ"ע וסוכ"ע, כי "ממכ"ע" זהו בחי' חיות הפרטי,

(126) ד"ה כי המדות

(127) לכאורה הכונה למה שהביאו בתניא עם לקוטי פירושים (החדש) משיחת ש"פ פקודי תשד"מ (תו"מ תשד"מ ח"ב ע' 1150 ואילך), וראה בהנסמן שום שפירוש זה מיוסד בכ"מ בדא"ח.

ו"סוכ"ע זהו חיות הכללי, ועל כן הגם שהוא טוב ולמעלה מעלמין, אעפ"כ הרי הוא שייך לעולמות, ונמצא שלגבי מדרגות אלו יש למציאות העולמות איזו שהיא תפיסת מקום, וא"כ "כולא קמי' כלא חשיב" היינו לגבי עצמות.

יראת הרוממות . . לירא ולהתבושש מגדולותו ית' שאין לו סוף ותכלית –
 אין הכונה כאן רק לשלול יראת העונש, שעל זה כתוב בחסידות שהוא מק"נ, אלא שגם אינו כמו יראת המלך, כידוע ש"מאן דמחוי במחוג קמי' מלכא חייב מיתה", שזה אינו יראה וביטול מצד הבנתו בגדלות המלך (חכמתו ומעלתו), אלא מצד היות המלך השליט ומושל, שצריכים לעמוד לפניו באימה ופחד, שזהו בחי' יראה תתאה, אלא כאן הכונה ליראה נעלית יותר – יראה עילאה, הבאה מצד רוממות של הקב"ה, לא מצד היותו שליט ומושל העולם, אלא שמצד גדלות ה' "מתבושש מגדולתו ית'", שלגבי גדלות ה' הרי הוא מרגיש בושה (לא יראה ופחד), היינו שהוא ממש כלום ובטל במציאות לגבי הקב"ה.

ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש – במאה שערים¹²⁸ מביא ממאמר אדה"ז קושי' על זה, דלכאורה דרגת יראה זו היא יותר נעלית מאהבה כרשפי אש, וא"כ למה האהבה מגיעה אחרי היראה?

ובהתחלה מבאר שם שכאשר מתבונן בגדולת ה' הפעולה הראשונה שנפעלת עליו היא שמתבטל לגבי גדלות ה' שמתבונן בו, ורק אח"כ מרגיש שרוצה להתדבק בהקב"ה. אך אחר כך מביא עוד אופן לפרש (לא ברור כ"כ שם אם זהו אופן אחר או המשך להקודם, אך עכ"פ מביא שם) שהיראה הוא במח (כנ"ל), ומהיראה שבמח אפשר לבוא בב' אופנים בלב, או פחד או אהבה, וזה תלוי "לפי דעת המולידה".

והיא כלות הנפש – אא"מ ז"ל כותב¹²⁹ שאין הפירוש כפשוטו שרוצה לצאת מהכלים ממש. ואיני יודע מהו ההכרח לפרש כך, ולא כפי' הפשוט.

(128) ע' 60, נדפס במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תצ.

(129) לקוטי ביאורים ע' מה.

כדכתיב נכספה וגם כלתה נפשי וגו' וכתוב צמאה נפשי לאלקים וגו' וכתוב צמאה לך נפשי וגו' – אא"מ ז"ל מבאר¹³⁰ שג' פסוקים אלו הם כנגד ג' המדרגות דלעיל ממכ"ע, סוכ"ע, ועצמות: נכספה וגם כלתה נפשי" – המשך הפסוק הוא "לחצרות ה'", שזהו ממכ"ע. "צמאה נפשי לאלקים" – זהו סוכ"ע¹³¹, ו"צמאה לך נפשי" – הכונה על עצמות.

והצמאון הוא מיסוד האש . . שיסוד האש הוא בלב . . – אא"מ ז"ל מבאר¹³², שהסיבה שמביא ענין זה הוא כדי לבאר למה מביא כאן אהבה כרשפי אש דוקא, ולא אהבה כמים, שזהו מכיון שעיקר הצמאון הוא מיסוד האש שבלב, וכיון שפה מדובר על מדות שבלב, לכן מביא אהבה זו. ובאמת לקמן בפ"ט מאריך אודות אהבה בתענוגים, ש"הוא במוח חכמה ושכל המתענג בהשכלת ה' וידיעתו . . והוא בחי' המים". ויתבאר שם בעז"ה.

ושאר המדות כולן הן ענפי היראה והאהבה ותולדותיהן – היינו שכל המדות (חוץ מאהבה ויראה) הם או ענפים של היראה והאהבה – והיינו כמו שנצח ענף החסד והוד ענף הגבורה, או "תולדותיהן" – היינו ענין התכללות המדות זו בזו (גבורה שבחסד וחסד שבגבורה וכיו"ב)¹³³.

התקשרות והתחברות אא"מ ז"ל מפרש¹³⁴ ש"התקשרות" היינו שכל כח שכלו מקושר ומונח רק בזה (ולא בדבר אחר), ו"התחברות" היינו שמתחבר באמת עם הענין בו הוא מונח. וזהו גם כן ב' הענינים בהמשך שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד שכל חלקי שכלו מקושרים לענין זה, ויתקע מחשבתי בחוזק בגדולת א"ס ב"ה היינו שהוא מחובר רק לדבר זה, ואינו מסיח דעתו זהו

130) לקוטי ביאורים ע' מה. וראה בביאור על התניא לרש"ג ע' מו שכתב כן.

131) ראה שם שביאר שמרומז בהמשך הפסוק "לא-ל חי" עיי"ש.

132) לקוטי ביאורים ע' מו.

133) וכ"כ גם בביאורי הר' ניסן נמנוב ע' יא.

134) לקוטי ביאורים ע' מו.

בכמות בזמן, היינו שמונח בזה למשך זמן. וכן אח"כ "ויתקע מחשבתו בחוזק (שזהו באיכות) ובהתמדה (שזהו בכמות)".

כ"א דמיונות שוא – אופן א' לפרש 'שוא' שהוא לשון שפירושו שקר, והפירוש ע"ד המבואר בחסידות בענין "נהרות המכזבין", שדבר שאינו מתקיים לתמיד סימן שאינו אמת, וזהו הפי' כאן שיתעורר הרגש אהבה, אבל לא יהי' לזה קיום, וא"כ "אינם יראה ואהבה אמיתיים כ"א דמיונות שוא".

ואא"מ ז"ל מפרש¹³⁵ שכאן אין זה שקר, כי הי' חכמה ובינה, ויצא מזה הרגש אהוי"ר, אלא שזהו ע"ד החילוק בין שבועת שקר ושבועת שוא, ששבועת שקר פירושו שנשבע על עץ שהוא אבן, שזה שקר. ושבועת שוא פירושו שנשבע על עץ שהוא עץ, שאינו שקר, אבל הוא שוא שאין בו תועלת. וכן כאן אף שיש לו הרגש, אבל כיון שאין לזה קיום, אין בזה תועלת, ולא יפעל כ"כ על המעשה בפועל. וזהו הפי' "דמיון" שהוא מדמה וחושב שיש לו מדה זו, אבל אין לו באמת, כי זה יחלוף ויעבור.

וזהו הענין בהתבוננות, שאף שמבין טוב, צריך ל'דעת'.

והוא כולל חסד וגבורה – היינו שדעת כולל חסד וגבורה (ולכן בענין הדרגות בתפלין מבואר שיש ד' מוחין), כי הם קיום המדות וחיותם. וע"י חסד וגבורה כולל כל המדות כהמשך.

*

פרק ד'

ועוד יש לכל נפש האלקית שלשה לבושים שהם מחדו"מ של תרי"ג מצוות התורה – "ועוד" היינו בנוסף להעשר כוחות (לעיל פ"ג). מלשון התניא כאן נראה, שאין הפי' שיש שלשה לבושים מחדו"מ, והחילוק הוא רק איזה נפש

מלובשת בהם, אלא שלכל נפש יש הלבושים שלה, כמו שיש לכל נפש כוחות משלה. ועי' בס' אא"מ ז"ל¹³⁶ שמביא ע"ז כמה ראיות מכ"מ בתניא.

מחדו"מ של תרי"ג מצוות התורה – ובזה נכלל גם תורה (וכדלקמן שלבושי מחשבה ודיבור הוא בתורה) כי לימוד התורה הוא ג"כ מצוה.

בדיבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצוות והלכותיהן, ובמחשבה הוא משיג . . בפרד"ס התורה – היינו דגם מחשבה וגם דיבור הם בתורה, אלא שבתורה גופא יש ב' ענינים: פירוש המצוות והלכותיהן, והשגת התורה בכל פרד"ס התורה. וצ"ע למה מחלק כאן בין מחשבה ודיבור, הרי בשתייהן שייך גם פירוש המצוות והלכותיהן, וגם השגה בפרד"ס התורה (שלאו דוקא קשור עם פי' המצוות והלכותיהן, אלא בכלל הבנה בחלקי התורה), וצ"ע¹³⁷.

גם צ"ע כאן: א) למה בדיבור אומר רק דיבור בפירוש המצוות (תורה), ולא שאר מצוות שבדיבור (כמו תפילה וכיו"ב). ב) למה במחשבה אומר רק מחשבה בתורה, ולא שאר מצוות שבמחשבה (כמו אהו"ר).

הרבי מבאר בזה¹³⁸ (אבל כותב שזהו דוחק), שרק רוצה להדגיש את החידוש שאפשר להגיע ע"י הלבושים של דיבור ומחשבה (על מעשה), שזהו השגת התורה, שהיא המעלה והדביקות הכי נעלית, כפי שיבואר לקמן בתניא בכ"מ, ולכן נוקט דוגמאות אלו¹³⁹.

(136) לקוטי ביאורים ע' מח. והוא דלא כביאור ר' גרונום בענין זה (ביאור על התניא לרש"ג ע' נ).

(137) ראה בביאור הרבי שבהערה הבאה שהקשה כן בנוגע למחשבה, למה אינו כותב בזה חשוב בפירוש כל תרי"ג מצוות והלכותיהן. ושם כתב הביאור דלקמן גם על קושי' זו. ולכאורה הפי' בהתירוח שם הוא, כי עיקר ההדגשה בזה הוא ההשגה, שזה אינו נמצא בדיבור (ורק במחשבה), ועדיין צע"ק איך מתורץ הדיוק למה משנה ומוסיף בפרד"ס התורה (כי הרי אפשר גם לדבר בפרד"ס התורה, ועילוי המחשבה הוא רק ההשגה, וממ"נ). וראה לקמן הערה 139, וצ"ע.

(138) תניא עם מ"מ ליקוט פירושים ונוסחאות (חיתריק) ע' רטו.

(139) לכאורה צע"ק לפרש כן הכונה שם כי שם לשון התשובה הוא "שמפרש רק החידוש שנוסף בדיבור על מעשה ובמחשבה - על דיבור ומעשה". ובפשטות הכונה שרוצה לומר שהחידוש שיש בכל לבוש שאין בחבירו, שבדיבור יכול לא לעשות מצוה בפועל, אלא אפשר גם לדבר על תוכן המצוה

הרי כללות תרי"ג אברי נפשו מלובשים בתרי"ג מצות התורה . . ובפרטות . . – היינו שבתחילה אומר שכאשר יש ההתלבשות בכל שלשה לבושי דתומ"צ, הרי כל הנפש מלובש בזה. ועכשיו יבאר בפרטיות איזה חלקים הנפש מתלבשים באיזה מהלבושים. שבחי' חב"ד שבנפשו מלובשות בהשגת התורה שזהו ענין המחשבה כנ"ל.

ושורש נפשו למעלה – היינו שלכל א' יש חלק בתורה שאליו הוא שייך, וע"ד הסיפור הידוע¹⁴⁰ על האלשיך והאריז"ל, שהאריז"ל אמר עליו שהוא מעולם הדרוש, לא מעולם הסוד, ולכן לא הי' שייך ללימוד זה.

והמדות שהן יראה ואהבה . . מלובשות בקיום המצות . . כי האהבה היא שורש כל רמ"ח מ"ע . . – היינו שבזה מפרש איך המדות מלובשות בקיום המצות, כי אהוי"ר הן השורש וכו' לקיום המצות. וא"כ הפי' כאן "מלובשות" אינו כמו במחשבה, ששם הפירוש כפשוטו שהשכל מלובש במחשבה, אבל כאן מפרש שהפי' הוא שמדות הן שורש המצות, ולא דוקא שהן מלובשות במצות עצמן.

ובלעדה אין להם קיום אמיתי כי המקיימן באמת הוא האוהב את שם ה' – היינו שבזה בא לבאר מה שאמר לפני זה שזהו השרש של המצוות, שאין הפירוש בזה שא"א להיות קיום המצות בלי אהוי"ר, כי הרי אפשר לקיימן מצד 'מצות אנשים מלומדה', או קב"ע וכיו"ב. אבל בלי אהוי"ר, לא יהי' להם קיום אמיתי, כי "המקיימן באמת" – דהיינו (כמו שמבאר אדמו"ר הרש"ב בקונטרס

והלכותיו, ובמחשבה יש חידוש על דיבור, שאיתו יכול גם להשיג השגת התורה (שזה לא שייך בדיבור). והיינו שלא מתכונים (במו"ד) להעילוי מצד תורה, אלא שבכל לבוש יש חידוש וענין נוסף על חבירו (וכן פירשו הכונה בתניא עם לקט פירושים החדש). אבל לפי הביאור שבפנים, שהכונה על מעלת היחוד שע"י התורה, אז מהו המעלה במחשבה על דיבור (ראה לקמן תניא פל"ז, שמשמע שבשניהם הוא אותו מעלה)? וכנראה שלמד הר"פ בפי' דברי הרבי, ש"החידוש הנוסף" הוא בתוכן, היינו שמגיעים לעילוי יותר נעלה. וא"כ בדיבור היינו גם מצד מעלת התורה. ולפי זה צ"ל, שהפי' במעלת המחשבה על הדיבור הוא, כי היחוד שמצד השגת התורה, יש בו מעלה על היחוד ע"י הדיבור בתורה, מצד המבואר בפ"ה, שזהו מצד המעלה שע"י היחוד שנפעל בשכל דוקא. ועצ"ע.

(140) ראה שם הגדולים להחיד"א ע' ר' משה אלשיך, והובא ע"י כ"ק אד"ש בכ"מ.

העבודה¹⁴¹) עם חיות, ובמילא יהדר בהמצוה, כי אם עושה רק כדי לצאת ידי חובתו, הרי כבר קיים המצוה. אבל אם עושה מתוך אהוי"ר, יעשם בחיות, ואז יקיימם באמת (הכונה באיכות).

וא"א לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כביכול – היינו שמי שמשגיג אלקות או מרגיש קרוב להקב"ה, הרי זה השגה או הרגשה, אבל אין בזה מהקב"ה עצמו, ואם "חפץ לדבקה בו", צריך לקיים המצוות, שמכיון שהם האברים של המלך, ע"י שנדבק בהמצות (שהם האברים) נעשה דבוק בהמלך.

והיראה היא שרש לשס"ה ל"ת כי ירא למרוד בממה"מ הקב"ה – ולכאורה צריך ביאור, הרי גם מצד האהבה לא ירצה לעשות משהו שהוא היפך ומנגד להקב"ה, ולמה צריך ליראה דוקא?

אלא הביאור בזה, שאדרבא זה גופא רוצה להדגיש, שמצד האהבה הפי' הוא רק שכל כולו דבוק מונח בדבר זה, ומצד זה אין דבר אחר חוץ מזה (וע"ד מ"ש "באהבתה תשגה תמיד"), ולכן לא יעשה עבירה, אבל לא יהי' היראה ופחד מעבירה, היינו ה'געוואלד' וה'אש' שלא לעבור עבירה, לא יהי' לו מצד האהבה בלבד, ורק ביראה שמרגיש שהקב"ה הוא המלך והשליט, אז איך יכול למרוד במלכותו!?

או יראה פנימית מזו שמתבושש מגדולתו – היינו שהיראה שלפני זה היא יראה תתאה – היינו יראה חיצונית, כי ה' הוא המלך ושליט. אך יראה זו היא יראה עילאה, שמתבטל במציאות לגמרי, מצד גדלות המלך (כמו שנתבאר לעיל פ"ג), שמצד זה איך הוא יכול למרות עיני כבודו – לילך נגד רצונו, ולעשות עבירות. ולעשות הרע בעיניו .. הן הקליפות וס"א אשר יניקתן .. הוא בשס"ה מל"ת - הפירוש "לעשות הרע בעיניו" היינו לעשות ולהמציא מציאות שהוא רע בעיניו (לא עצם פעולת העבירה), כי ע"י העבירה כאילו עושה הקליפות, וכמו שממשיך ששרש יניקתם הוא ע"י העבירה.

אף שנקראים לבושים - ובדרך כלל לבוש הוא יותר נמוך מהמלוּבש, אעפ"כ החידוש כאן הוא שהלבוש יותר נעלה.

כי הוא היודע והוא המדע וכו' - זהו ביאור למה הלבושים הם למעלה מהנשמה עצמה, מצד המעלה בתורה, דאורייתא וקוב"ה כולא חד, כי הוא הוא היודע והוא המדע. וצריך להבין, הרי זה כתוב גם לגבי הנשמה, כמ"ש לעיל בפ"ב ש"נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' . . הוא וחכמתו א' כמ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא המדע כו", וא"כ במה מעלת התורה על הנשמה?

ומבארים בזה בכמה אופנים¹⁴². ומהם: אופן א'¹⁴³, שכאן מדובר רק לגבי מעלת הלבושים על עשר הכוחות של הנשמה, אבל מהות הנשמה באמת חד עם הקב"ה. ואופן שני¹⁴⁴, שאף שהנשמה נמשכה מבחי' החכמה, אבל בירידתה למטה (בהשתלשלות העולמות (כנ"ל פ"ב)) היא נעשית דבר נבדל, וכמו שהבן נבדל מאביו. משא"כ בתורה, הרי גם כמו שנמשכה למטה הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, והוא וחכמתו א'.

ואפשר יכולים לומר בזה, שהחילוק בזה הוא, כי התורה היא עצמה בחי' החכמה ("דאורייתא היא חכמתו ורצונו של הקב"ה"), והקב"ה הוא וחכמתו א', אבל הנשמה נמשכה מבחי' חכמה, ואינה בחי' החכמה עצמה.

ואף שהקב"ה נקרא א"ס, ולגדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא בי' כלל, וכן ברצונו וחכמתו . . הנה ע"ז אמרו במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו - אא"מ ז"ל כותב¹⁴⁵ שיכולים לפרש זה בב' אופנים, א' שזוהי קושיא ותירוץ. ב' שזהו להפליג הענין, שאף שהקב"ה אין סוף

(142) ראה בלקוטי ביאורים ע' נב-נג, ביאור על התניא לרש"ג ע' סא-סב, ביאורי ר' שלמה חיים ע' צה, ובכ"מ. וראה הנלקט בזה מביאורי רבותינו נשיאינו בתניא עם לקוטי פירושים (החדש) ע' צ-צא, וש"נ.

(143) לקוטי ביאורים ע' נב.

(144) ראה בהנסמן לעיל הע' 142.

(145) לקוטי ביאורים ע' נג.

ולגדלותו אין חקר וכו', אעפ"כ צמצם הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה.

ולענ"ד נראה לומר כפי' השני, כי אם הוא כפי' הראשון אינו מובן, וכי לא ידענו לפני זה שהתורה הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, הרי זה יודע גם בר בי רב, ולא זהו החידוש של התניא פה. וא"כ קושי' זו שמקשה שלכאורה א"א להבין חכמתו ורצונו של הקב"ה, לא שייך לתניא דוקא.

וכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם – היינו לא רק שהמחשבה שלנו אינו כמו המחשבה של הקב"ה, אלא שע"י המחשבה שלנו א"א לתפוס המחשבה והשכל של הקב"ה.

צמצם הקב"ה רצונו וחכמתו – מפרשים¹⁴⁶ שהכוונה כאן "צמצם הקב"ה" אינה כמו הצמצום הראשון (בדרך סילוק) או שאר הצמצומים של סדר השתלשלות (בדרך מיעוט, ונמשך רק הארה), אלא הכונה כאן "צמצם" הוא "אריינגעקוועטשט", וע"ד "צמצם שכינתו בין בדי הארון". והיינו שפה נמצא ממש חכמתו ורצונו של הקב"ה.

בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן – יש מפרשים¹⁴⁷ שהכוונה במ"ש "בתרי"ג מצות התורה" היינו קיום המצות, ועפ"ז מובן מה שמוסיף אח"כ "ובהלכותיהן", היינו ההלכות של המצות. ויש מפרשים¹⁴⁸ שהכוונה ללימוד בתורה על תרי"ג מצות (ע"ד מ"ש בתחילת הפרק "ובדיבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצות והולכותיהן"), ועפ"ז מובן ההמשך למה שכתב קודם "לית מחשבה תפיסא ב'י וכן ברצונו וחכמתו"¹⁴⁹.

146) ראה בתניא עם מ"מ לקוט פירושים ונוסחאות (חיתריק) ע' קכח בשם ר' אלתר סימחאוויץ,

147) שיעורים בס' התניא ע' 48.

148) לקוטי ביאורים ע' נד.

149) צע"ק הדיוק בזה, דלמה אין לומר שההמשך הוא מצד זה שרצונו העליון מתלבש בהמצוה (וכמו שכתב כמ"פ, ונתבאר בארוכה בפכ"ג), וזהו המשך למה שכתב "וכן ברצונו וחכמתו".

ובצירופי אותיות תנ"ך – הדיוק במה שכ' "בצירופי אותיות תנ"ך", היינו כי בתושב"כ גם הצירופי אותיות עצמם גם אם אינו מביין פירושם, זהו ג"כ תורה.

בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שבגוף האדם תוכל להשיגן בדעתה – אפשר לפרש כאן בכ' אופנים: א' שכל א' יוכל להבין, הן אלה שיש להם נשמה ממדרגת נשמה, והן אלה שיש להם נשמה מבחי' רוח ונפש. ב' שכל בחינה בכל נפש, היינו לא רק דרגת נשמה אלא גם דרגת רוח ונפש תוכל להשיג.

ולקיימן כל מה שאפשר לקיים מהם במעשה דבור ומחשבה – מזה משמע קצת כפי' הא' לעיל (ד"ה בתרי"ג מצות) שהכונה לעיל הי' גם על קיום המצות (ולא רק הלימוד בעיני המצות).

ולכן נמשלה התורה למים – מפרשים¹⁵⁰ שהכונה כאן לומר, שהירידה של התורה למטה היא לא כמו ירידות אחרות, וכמו אור השמש שיורד רק הארה, כי כאן התורה כמו שהיא למעלה נמשכה למטה, כמו מים, שעצם המים יורדים מגבוה לנמוך.

ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות – גם כאן מפרשים¹⁵¹ שהדיוק "בסתר המדרגות" הכוונה שהתורה שלמטה היא לא הארה מהתורה שלמעלה, אלא שחכמתו ית' שלמעלה מסתרת בתוך המדרגות שמשלתלשלות בהשתלשלות העולמות (וכידוע בענין "על תורתך שבאצילות שלמדתנו בבריאה") על תורה שלנו.

ובצירופי אותיות גשמיות בדיו על הספר – הרבי מפרש¹⁵² שיש חילוק בין השכל שבתורה, שזוהי חכמתו ית' עצמה, והאותיות הכתובים שבתורה, שבהם מלובש חכמתו ית', אבל לא שהן חכמתו ית' עצמה.

150) לקוטי ביאורים ע' נד (וש"נ), ביאור על התניא לרש"ג ע' סב.

151) ראה הלקח והלבוב ע' לו, פניני התניא ע' 130.

152) לקוטי ביאורים ע' נה.

הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש ואור ה' ממש מקיפה ומלבישה מראשה ועד רגלה – אא"מ ז"ל מפרש¹⁵² ש"צרורה בצרור החיים" היינו שהנשמה מתאחדת עם הקב"ה, ו"אור ה' ממש מקיפה ומלבישה" היינו שאור ה' מגין עליו, וכמו שממשיך "צורי אחסה בו", ו"כצנה (היינו מגן) רצון תעטרנו".

ואף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים גשמיים – וא"כ אף שלמעלה הוא רק זיו, וכאן הוא הקב"ה בעצמו, אבל הרי למעלה יש המעלה שרואים כמו שהוא, וכאן נתלבשה וירדה בדברים גשמיים.

הרי זה כמחבק את המלך דרך משל . . . וכן אם המלך מחבקו בזרועו – יש אומרים¹⁵³ שהדוגמא משני אופני חיבוק, זהו ע"פ המבואר בפ"ה ענין מקיף ומוקף. ויש הממאנים לפרש כך¹⁵⁴, כי זהו חידוש של פרק ה'.

וכמ"ש וימינו תחבקני שהיא התורה שניתנה מימין – היינו שבזה מביא ראי' על אופן הב' בחיבוק שהמלך מחבקו (בזרועו), שזהו נתינת התורה (מימינו של) הקב"ה, שהיא בחי' חסד ומים – כי נתינת התורה למטה זהו מחסדו של הקב"ה, וזהו כמו מים היורדים ממקום גבוה לנמוך כנ"ל.

*

פרק ה'

ולתוספת ביאור באר היטב לשון תפיסא שאמר אליהו לית מחשבה תפיסא בך כו' – מה שבא לבאר לשון תפיסא, הוא כי לכאורה קשה איך שייך בדבר רוחני (שכל ומחשבה) לשון תפיסא, ששייך לכאורה רק בדבר גשמי.

והנה לכאורה זהו שאלה בפי' מאמר אליהו, שהובאה רק בדרך אגב בפרק ד', שם נאמר שאעפ"כ נתפס ע"י תומ"צ, אבל מה נוגע לבאר לשון זה? והביאור שבכל דבר שכל יש ענין התפיסא, ובאופן שמסביר פה בהמשך, ועי"ז נבין שענין

(153) כ"כ בביאור הר"י מקיידאן ע' לט, ובלקוטי ביאורים ובי' הר"י ע"ה כהן כאן.

(154) כן נראה מביאורי ר' שלמה חיים ופניני התניא ופי' חסידות מבוארת כאן.

התפיסא שייך בעיקר בלימוד התורה, ומזה אנו יודעים מעלת התורה על המצוות.

כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל – "משכיל" זה חכמה, "ומשיג" זה בינה.

הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלובש בתוך השכל שהשיגו והשכילו, וגם השכל מלובש במושכל בשעה שמשיגו ותופסו בשכלו – בקטע זה יש ב' ביאורים מהרבי, (באמת שתיים שהן שלש), שלכאורה נראה שהם קצת בסתירה א' להשני, וגם קשה בביאור הב' גופא:

ביאור א': מישהו שאל את הרבי, דלכאורה מאי קמ"ל, בקטע הב' "והמושכל נתפס . . בתוך השכל", הרי אם השכל תופס את המושכל, פשוט שהמושכל יתפס בתוך השכל, ולכאורה מה מוסיף בזה? והרבי תירץ¹⁵⁵ בשתיים: א) גם אם לא הי' בזה כל חידוש נוסף, כותבו בפירוש, כי רוצה להדגיש נקודה זו, שנתפס בתוך השכל, מצד מה שרוצה להסיק מזה שזהו יחוד נפלא כו'. ב) בלימוד התורה זהו באמת חידוש גדול מאד. דגם הלומד שלא לשמה, ואפילו זה שעליו נאמר "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי", ונעשית לו סם המות, הנה בכל זה אם רק שכלו תופס כו' הרי המושכל נתפס כו', כי זהו ענין בכל שכל, וא"כ אם הוא מבין שכל התורה, יש יחוד זה ונעשה דם ובשר כבשרו.

ביאור ב': בשיעורים בס' התניא, מובא הערת הרבי¹⁵⁶: "סדר הבנת שכל – בתחלה תופס כללות הסברא והשכל, ואז השכל מקיף את המושכל, ואח"כ מתחיל לפרט הכלל ע"י שקו"ט וכו', ואז השכל מלובש בהמושכל, וכאשר גמר זה [כבר מבינו, כאומרו "שהשיגו והשכילו"] אז השכל מקיף את המושכל. ולהעיר ג"כ מהגהות הצ"צ (הנדפסות) על הנ"ל".

155) אגרות קודש ח"ג ע' קכב.

156) שיעורים בס' התניא ע' 57 הע' 1.

והיינו שהרבי מבאר שג' לשונות אלו הם בג' זמנים. בתחילת הלימוד הרי השכל תופס את המושכל בכללות (וזהו לשון הא'), ואח"כ השכל מלובש במושכל ויורד לפרטים (וזהו לשון הג'). וכשמבינו על בוריו, אזי המושכל נתפס ומוקף ומלובש, שהוא מתאחד עמו (וזהו לשון הב').

[ולהעיר מבי' הרש"ח¹⁵⁷ שבלשון הג' (היינו שלב הב') מדייק שהוא "בשעה שמשגו ותופסו בשכלו", כי זה שהשכל מלובש במושכל הוא רק בשעת העיון ולא אחרי ש"עוזב" שכל זה, וחושב בעינינים אחרים]

ובזה ביאור זה שונה (וקצת בסתירה) מהביאור הראשון, ששם נראה שב' הלשונות הראשונים הם בשלב אחד, והחילוק בל' התניא הוא איזה נקודה מדגישים¹⁵⁸.

וצריך להבין שא"כ מהי הכוונה במה שכותב אח"כ "וגם שכלו מלובש בה באותה שעה"? שמשמע שבאותה שעה ששכלו מקיף אותה, באותה שעה גופא שכלו מלובש בה. וגם בלשון שמסביר הענין בהמשך הפרק "והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות, להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה" הרי מזה ג"כ משמע שזהו באותה שעה, כי אם אינו באותה

(157) ביאורי ר' שלמה חיים ע' צח.

(158) ולהעיר, שלאחרונה נתגלה הכת"י של מענה הרבי שנדפס בשיעורים בס' התניא (נדפס בליקוט מענות תש"כ-כ"ג ע' 34 ואילך), ובאמת כתב הרבי ענין זה לא כביאור על ג' הלשונות כאן כדמשמע בס' שעבסה"ת, אלא על סתירה בין המובן מהתניא כאן (ע"פ ביאורי חסידים), שקודם המושכל מקיף את השכל, ואח"כ "כשהשיגו והשכילו" נתפס המושכל בהשכל, ומ"ש ברשימת המאסר (לקוטי דיבורים ח"ד תרסא, א) שקודם מקיף שכלו את המושכל, ואח"כ המושכל מקיף את שכלו. וע"ז מבאר הרבי שאינו סתירה, כי תרוייהו איתנהו, בתחילת ההשגה הסדר הוא שהשכל מקיף את נקודת כללות הענין, ואח"כ כשנכנס לפרטים המושכל מקיף את השכל (וזהו המדובר ברשימת המאסר), ואחרי שמבינו המושכל נתפס בשכל (וסדר זה הוא המדובר בתניא). ולפי זה בתניא רק מדובר על שלב הב' והג', וא"כ אין זה ב' ביאורים שונים, כי עדיין קשה כפל ב' לשונות הראשונים, ועל זה הביאור הוא כנ"ל בביאור הא'. ועפ"ז יובן ג"כ שלקמן בהדוגמא שמביא כותב רק "הרי שכלו תופס ומקיף אותה, וגם שכלו מלובש בה באותה שעה", ואינו כותב ג' לשונות, וק"ל.

שעה מהו החידוש ביחוד זה, הרי נמצא יחוד כזה ג"כ בגשמיות שמתחלה הוא מקיף את הדבר ואח"כ הדבר יקיף אותו?

ומצד¹⁵⁹ הדוחק הי' נראה לומר (לתרץ קושי' השני'), שהפי' במעלת יחוד זה על יחוד בגשמיות הוא שבגשמיות אין דבר כזה שיהי' הן מקיף והן מוקף, כי אם הוא ענין פנימי (כמו מזון) אינו ענין מקיפי, ואם הוא ענין מקיפי (וכמו לבוש) אינו ענין פנימי, משא"כ בחכמה שהוא הן ענין פנימי (מזון), והן ענין מקיפי (לבוש), ועי' בסוף הפרק.

ולתרץ קושי' הראשונה אפשר לומר (כמו שכתב א' לתרץ¹⁶⁰) שאין הפי' ב"באותה שעה" שהוא בבת אחת, אלא הפי' "באותו שעה" קאי על מ"ש לפני זה "בשעה שמשיגו ותופסו בשכלו".

אבל יותר נראה לומר הביאור בזה שהענין הב' והג' יכול להיות באותו זמן, כי בהלימוד בפועל, אינו באופן שאחרי שהבין הפרטים, כבר גמר עם השכל ואינו חושב ומעיין בו עוד, אלא עדיין חושב ומעיין בו יותר, ואם כן אפשר להיות גם מה שהמושכל נתפס בשכלו, וגם מה שהמושכל מקיף שכלו באותו זמן¹⁶¹.

עוד פירוש ממאמר הרבי ע"ז שהשכל מלובש במושכל¹⁶², שהפי' בזה כפשוטו, שהוא טרוד בזה, ואינו יכול לחשוב ענין אחר, וזהו בפשטות רק לפני שמשיג, אבל באמת גם לאחר שהבין הרי המושכל מקיף את השכל שלו, כי מאחר שהוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, הרי אינו תופס לגמרי את המושכל, והמושכל נשאר מקיף עליו. והרבי מסיק שם שבאמת הוא כן (לא רק בחכמתו

159) קטע זה הוא מקובץ הערות וביאורים – אהלי תורה גליון תנא ע' כ.

160) הר' ח.צ. ש' וואלאסאוו בקובץ הנ"ל גליון תמט ע' טו ואילך, עייש"ב.

161) ע"פ מ"ש לעיל בהע' 158 בפי' הביאור, ע"פ מה שנתגלה לאחרונה, הנה גם מדוייק בתניא לבאר כפי המבואר בפנים, כי בתניא לא מדובר על שלב הא' בכלל, ודו"ק.

162) ד"ה וידבר גו' והקרייתם תשי"ז (סה"מ תשי"ז – י"ט ע' 230 ואילך. סה"מ תשי"ז (לה"ק) ע'

רצה).

של הקב"ה, אלא גם) בכל מושכל, כי את נקודת השכל אינו תופס, ונמצא שתמיד המושכל מקיף את השכל.

דרך משל כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה – ראיתי בא' מקובצי הערות שהקשה, דלכאורה אין זה "משל" כאן, אלא הוא הוא הענין שמבאר, ולא משל שמבאר יותר הענין המדובר, אבל זה פשוט שאין זה המובן היחיד של משל, ואפשר להשתמש בלשון זה גם כשמביאים דוגמא לאיזו ענין (כבנדו"ד, ועד"ז בכ"מ בתניא).

שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל - מה שנותן דוגמא מענין של חושן משפט (שזהו החלק הרביעי משו"ע, ולא מחלקים שלפני זה) מבאר הרב¹⁶³ שהחידוש הוא, שגם כשטענה אחת היא שקר, גם אז הוא תופס חכמתו של הקב"ה.

ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם – לכאורה אינו מובן מה הוא רוצה להדגיש בזה? ושמעתי בהשיעור של ר' יואל הביאור בזה¹⁶⁴ (כמדומה בשם הרב¹⁶⁵), שרוצה להדגיש שבתורה מלובש חכמתו העצמיית של הקב"ה, ולא שהוא החכמה איך שהלבישה בענינים ששייך למעשה, והיינו שהיינו יכולים לומר, שחכמת התורה זהו ע"ד חכם גדול שנקרע מנעליו ונצרך לתפור מנעלים לרגליו, ה"ה מכניס שכלו בזה, הנה לא זהו דרגת שכלו העצמי, אלא שהוא מכניס שכלו לצורך המעשה, וכך היינו יכולים לומר, שחכמתו העצמיית של הקב"ה הוא בענינים שבאין ערוך לגמרי, ושכל התורה זהו שה' הוריד שכלו כביכול בשביל העולמות, מה שהם יעשו, אבל אין זה שכלו העצמי של הקב"ה. וזהו מה שמסיק, שגם כשלא יהי' הדבר הזה למטה ה"ז ג"כ חכמתו של הקב"ה, וא"כ אדרבא זהו שכלו העצמי.

163) תניא עם מ"מ לקוט פירושים ונוסחאות (חיטריק) ע' רטז.

164) ראה בתניא עם ביאורים ופנינים ע' עו הע' ד.

165) ראה בספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 32 ובהע' 49. ועצם תוכן הענין נמצא בתורת כ"ק אד"ש

אבל מהלשון שמסיק אח"כ "מ"מ מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה . . ה"ז משיג ותופס בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה" משמע, שרוצה להדגיש כאן (לא עצם ההבנה במהות התורה, שזהו חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולא רק לצורך העולמות, אלא) שלא נחשוב שעיקר התורה (ולימודה) היא בכדי לידע את המעשה אשר יעשון, אלא שמצד זה שכל הלכה (גם אם לא נוגע למעשה) עלה ברצון ה', הנה ע"י לימוד ענין זה תופס ומשיג רצון הקב"ה, וזה כשלעצמו הוא ענין ועילוי התורה¹⁶⁶.

שכשיטעון זה כך וזה כך יהי' הפסק כך – כאן שינה ממ"ש לפני זה "כך וכך" – ב' פעמים, ומבאר הרבי¹⁶⁷ ששני פעמים כך, היינו א' כמו שהפסק הוא למעלה, וא' כמו שהוא למטה. ולכן כאן כשכותב "ואף אם לא הי' ולא יהי' הדבר הזה לעולם" וא"כ ה"ז רק למעלה, ולכן כותב רק פ"א כך.

והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות – לכאורה זוהי הקדמה למה שאומר אח"כ "וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה, על כל המצות מעשיות", דהיינו שמעלה זו היא בכל שכל, אלא שמאחר שבשכל יש יחוד נפלא מה שאין כמוהו בענינים גשמיים, מובן מזה המעלה בלימוד התורה שזהו ענין שכלי, לגבי כל המצות שהם רק בגשמיות, ואפי' על תורה שבדיבור (וכנ"ל בתחילת הפרק)¹⁶⁸.

וזאת מעלה יתרה . . אשר במצות ידיעת התורה והשגתה . . ואפי' על מצות ת"ת שבדיבור – והיינו שאף שמצות תלמוד תורה הוא בדיבור, הנה יש גם מצות ידיעת התורה, שצריך ללמוד כל התורה כולה (ולא שיוצא רק בפרק א' שחרית וכו'), וכמבואר בהל' ת"ת, ובענין זה יש מעלה על עצם מצות תלמוד תורה שהוא בדיבור, מצד היחוד שבשכל.

166) ומ"ש בסה"ש הנ"ל לכאורה אינו דיוק מוכרח, ואכ"מ.

167) תניא עם מ"מ לקוט פירושים ונוסחאות (חיטריק) ע' רטז ואילך.

168) וראה ביאור בעומק יותר בשיחת נר ה' דחנוכה תשי"ז (שיחות קודש תשי"ז ע' קנד ואילך,

תו"מ חח"י ע' 313 ואילך).

וכח ידיעתו והשגתו בפרד"ס - ולכאורה הרי בסוד אינו משיג המהות? א' הרי ידיעת המציאות הוא גם ידיעה, ומלבד זה איתא לקמן בקונטרס אחרון¹⁶⁹ שכשלומד סוד המצות לא גרע מלימוד הלכות, אף שאינו משיג המהות.

לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש - והיינו שמצד יחוד זה, נפעל ענין חדש בתורה, שאין כדוגמתו כלל במצות, היינו לא רק שהיחוד של תורה הוא יותר נפלא מהיחוד שע"י המצות (אבל בשתייהם הוא יחוד של ב' דברים נפרדים, אלא שבתורה מקיף ומוקף), אלא שנעשה מזון, שהוא "דם ובשר כבשרו", וחלק ממנו.

כך בידיעת התורה והשגתה - שמעתי בשיעור של ר' יואל¹⁷⁰ (בשם א' הרביים¹⁷¹) שהכוונה בזה שהתורה נעשה חיותו הוא שהתורה נעשה שכלו, שהשכל אצלו נעשה שכל התורה. וכידוע סיפור הצ"צ והתורת חסד בזה¹⁷².

ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' - מפרש הרבי¹⁷³ שבא לשלול, שלא נחשוב שזה שהתורה נעשה מזון להנשמה, זהו מצד הלשמה, שזהו ענין צדדי, ואין מכאן ראי' שהתורה מצד ענינה הוא מזון, ע"כ מפרש ש"לשמה היינו כדי לקשר נפשו לה", הרי כל הלשמה הוא כדי לקשר נפשו ע"י התורה, הרי שענין המזון בא מצד התורה.

[ואף שהובא לעיל (ד"ה הרי השכל) ביאור הרבי, שעל פי הביאור בתניא כאן, גם בלומד שלא לשמה, מאוחד עם התורה מצד השכל, אולי י"ל שלהיות מזון להנשמה בגן עדן צ"ל לשמה דוקא, כי הרי לעיל שם לא דובר כלל בענין המזון,

169 קנו, ב.

170 ראה תניא עם ביאורים ופנינים ח"א ע' עט.

171 לא ברור לי איפה. וראה בהשיחה שבהערה הבאה בכללות ענין תורה לשמה, אבל לא נתפרש שם על ענין המזון.

172 בכ"מ בשיחות אדמו"ר הרי"צ (ראה סה"ש תר"ץ ע' 87, וש"נ).

173 שיעורים בס' התניא ע' 61 הע' 3.

אלא רק בעצם היחוד, וי"ל שכדי להיות מזון (שזהו ענין נעלה יותר באחדות) צ"ל הלימוד מצד האלקות שבתורה¹⁷⁴].

והמזון הוא בחי' אור פנימי והלבושים בחי' מקיפים - מפרש אא"מ ז"ל¹⁷⁵ שאפשר שבא לפרש, שלכאורה מה שייך בנשמה שבג"ע ענין המזון והלבוש? הרי למטה המזון מקשר הנשמה בגוף, והלבוש מגין מקור וחום, אבל מה זה שייך למעלה? וע"ז מפרש שמזון הוא אור פנימי, ולבושים בחי' מקיפים.

ולכן אמרו רז"ל שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצות לפי שהמצות הן לבושים לבד והתורה היא מזון וגם לבוש - היינו אף שכבר הדגיש המעלה של התורה על המצות, לפי שהמצוות הם לבושים לבד, והתורה היא מזון וגם לבוש. אבל שם רק הסביר המעלה, אבל כאן מבאר לשון רז"ל שת"ת שקול כנגד כל המצות. וזהו מצד אותו הביאור גופא, שמאחר שהתורה היא מזון וגם לבוש, ומצוות הם רק לבוש, א"כ ת"ת שקול כנגד כל המצות, כי יש לו מעלה של כל המצות וגם מעלה נוספת.

* * *

[המשך יבוא אי"ה]

174) ובהשקפה ראשונה קשה איך לתווך זה עם הביאור דלעיל ד"ה ולשמה, דמשמע שהוא מצד עצם זה שנעשה שכלו השכל התורה. אלא דע"ז הובא הסיפור עם הצ"צ והתורת חסד, שאינו רק עצם ההבנה בתורה, אלא כמו שאמר הת"ח על הצ"צ ש"זהו תורה לשמה", אף שגכמובן התורת חסד הי' גאון גדול וכו' כשלעצמו, אבל שיהי' שכלו השכל התורה, זהו רק בלימוד לשמה. וראה בשיחת שמח"ת תר"ץ שם (כהקדמה לסיפור): ". האט דער טאטע גערעדט ביים טיש וועגען לימוד התורה לשמה, לשם התורה, מען ווערט פאראייניגט מיט דער תורה, ביז ער - דער לערנער און די תורה - ווערען איין זאך, זיין סגנון הלשון ווערט א תורה לשון, און זיין שכל ווערט תורה שכל." ועיי"ש.

שער

השיעורים

הצפי' לגאולה

בשיחת ש"פ לך לך תשנ"ב מקשה מפני מה נוגע עכשיו הענין דלך לך מארצך, והרי התורה היא נצחית? ומבאר:

"..ווען דער אויבערשטער האט אפגעגעבן ארץ ישראל צו אברהם'ן אין דעם ברית בין הבתרים האט ער אפגעגעבן בפועל אלע עשר ארצות – ניט נאר די שבעה ארצות..ואת החתי וגו'", נאר אויך די ג' ארצות – "את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני". נאר בגלוי ובפועל 'לא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה וכו' עתידים להיות ירושה לעתיד, בימי המלך המשיח'. אבער דער אויבערשטער האט דאס אלץ אפגעגעבן גלייך בבת אחת (נאר אין קיום הענין בפועל זיינען פאראן שלבים, ע"ד ווי אויך בנוגע צו כיבוש ז' ארצות, איז דאס ניט געווען גלייך בזמן אברהם, נאר לאחר זמן, און ניט בבת אחת, נאר בכמה שלבים וכו')".

"עפ"ז איז פארשטאנדיק ווי דער ענין בפרשתנו פון "לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך", און דער ענין פון קנין הארץ – איז נוגע בפועל אויך בזמן הזה, ווארום כל זמן וואס מ'האט נאך ניט בפועל די ג' ארצות קיני קניזי וקדמוני, בגאולה האמיתית והשלימה – האלט מען נאך אין מיטן קנין הארץ, און עס פאדערט זיך נאך אז עס זאל זיין "לך לך מארצך וגו'", אידן בכל המקומות זאלן גיין פון חוץ לארץ "אל הארץ אשר אראך", און קונה זיין ארץ ישראל בשלימותה – אלע עשר מצוות ארצות.

און היות אז "אחכה לו בכל יום שיבוא" – דעריבער האבן אידן בכל הדורות משתוקק געווען צו דעם אז עס זאל שוין זיין "לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך", און צו דעם קנין פון כל עשר ארצות".

ובזה יכולים לשאול שמאחר שזהו כ"כ פשוט שיש הבטחה מפורשת בתורה על העשר ארצות, ומצד אחכה לו הרי צריכים תמיד לחכות לזה, ובכל הדורות השתוקקו לזה, למה לא דיברו עד"ז בזמנים הקודמים ?

הנה עד"ז הקשה כ"ק אדמו"ר מה"מ בשיחת ש"פ ויגש ה'תשמ"ז (בלתי מוגה)

ושם:

..עס זיינען דא די וואס פרעגן: דאס אויבענדערמאנטע (אז די שלימות פון יעדער איד בזמן הזה איז צו בויען דעם ביהמ"ק השלישי), איז לכאורה "ווילדע" רייד, נייע רייד, וואס מ'האט קיינמאל ניט געהערט, אין אלע דורות ביז איצטער איז דער סדר העבודה געווען באופן פון "תמידין כסדרן", און איצטער מיט אמאל זאגט מען אז דער סדר העבודה איז צו בריינגען משיח און בויען דעם ביהמ"ק השלישי ?

איז ערשטנס, די ערשטע בחינה אויף יעדער זאך צו זעהן צי דאס איז אויסגעהאלטן - איז דורך אריינקוקן אין תורה, און זעהן וואס תורה זאגט - און אויב תורה זאגט באופן מסויים - איז אזוי דער אמת און אזוי דארף מען זיך פירן, און ניטא וואס צו נתפעל ווערן פון דעם וואס די וועלט האלט אז דאס איז ניט קיין סדר.

ובנוגע לענייננו - שטייט בפירוש אין תורה, אין פסוקים און אין מאמרי רז"ל און אין ספרים פון גדולי ישראל במשך הדורות, אז אמונה בביאת המשיח איז א יסוד אין תורה "אחכה לו בכל יום שיבוא", און ווי מ'זאגט בתפלת העמידה בכל יום ויום - "לישועתך קוינו כל היום", "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", און בשבתות ויו"ט - "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" וכיו"ב, וכמבואר בכמה מקומות, אז אידן דארפן מתפלל זיין און מאנען "עד מתי" וועט זיך ציען דער גלות, כמדובר כמ"פ בארוכה".

ולכאורה אינו מובן כי הלא כאן לא נתרצה הקושיא מה שלא ראינו זה בדורות הקודמים? אלא כי מאחר שמוצאים שע"פ תורה צ"ל כן, א"כ עכשיו אין צריכים טעם למה עוסקים בזה, אלא למה לא עסקו בדורות הקודמים בזה.

וע"ד ענין לימוד החסידות, שבחסידות מבארים שזהו פסוק בתורה וידעת היום וגו', ומפורש ברמב"ם: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע ולהאמין", ואף שא"כ הרי הקושיא למה לא למדו גם בדורות הקודמים? אבל מאחר שיש ע"ז פסוק מפורש והלכה מפורשת, וא"כ עכשיו אין צריכים לבקש טעם על זה שלומדים חסידות עכשיו, אלא למה לא למדו בדורות הקודמים ?

ויש להביא לזה סיפור מענין בזה הענין, ששמעתי מפי ר' שמואל ע"ה לעוויטין, כי בעיר שהי' שם רב התורת יקותיאל, גר שם גם ר' אהרן הגדול מקארלין (ומספרים בזה מה שהזהירו את ר' אהרן בנוגע להתורת יקותיאל, אבל איני זוכר בדיוק) פעם נכנס ר' אהרן להתורת יקותיאל (בתור בעה"ב שנכנס להרב לשאול שאלה) וא"ל: "רבי! יש לי שאלה כתוב בתורה "ואהבת את ה' אלקיך", "את ד' אלקיך תירא" וואס

טוט מען אז עס האט זיך ניט ליב און עס האט זיך ניט מורא ? (התורת יקותיאל הבין שהוא כן יודע התירוץ, ומה שהוא שואל אותו, כוונתו להתורת יקותיאל עצמו, היינו לשאול אותו אם הוא יודע התירוץ) וא"ל התורת יקותיאל: איז וואס איז די עצה ? וענה לו: פאר אין מעזריטש, און אויב דו ווילסט וועל איך דיר געבן א כתב המלצה, והסכים. ור' אהרון נתן לו כתב המלצה. התורת יקותיאל נסע למעזריטש, וכשבא להמגיד ונתן לו הכתב, והמגיד קרא בהכתב והביט עליו, ואמר: איך זע ניט וואס ער שרייבט. כי כתב עליו "מכף רגל ועד קדקד אין בו מתום" ואח"כ אמר המגיד: אפשר האט די וועג איבערגעמאכט.

מזה רואים שהוא שאל לו שאלה פשוטה מפסוק בתורה, והמסקנא היתה פשוטה שצריך לנסוע להמגיד וללמוד חסידות, וגם אצלו נתקבל הענין ואף שרבו לא למדו וכו' אין זה נוגע מאחר שכן הוא האמת.

*

אמונה חזקה

בשיחת ש"פ בא וש"פ בשלח תשנ"ב:

.. "ולהוסיף, ששנת הנ"ב (תשנ"ב) קשורה במיוחד עם "גן" (נ"ב, עם הכולל בגימטריא ג"ן) - באתי לגני. שהשלימות בזה היא בגאולה האמיתית והשלימה שאז יהי' הגילוי דעיקר שכינה (דירה לו ית') בתחתונים".

ע"פ הנ"ל הרי בשנה זו [תשס"ד] שהוא שנת הנ"ג לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ, הרי מתאים זה התואר "גן שנה" ובקשר עם "באתי לגני".

וההדגשה ב"גן" ו"באתי לגני" הוא כמו שמסיים בקטע הנ"ל, "שהשלימות בזה היא בגאולה האמיתית והשלימה". וזה מקשר אותנו להמאמר הראשון מהתחלת הנשיאות, ששם מבואר שכמו משה רבינו שהי' השביעי, הוריד את השכינה למטה, וכמו"כ בדור השביעי עכשיו, תהי' המשכת השכינה למטה, וכמוכן שהכוונה הוא בגאולה האמיתית והשלימה.

וכידוע מה שאמר א' מגדולי המתנגדים כשראה המאמר הראשון, שהוא אומר ע"ע שהוא משיח, ואנחנו אומרים זה בניחותא ובפשטות.

ישנם כאלו המפקפקים אם לומר זה להעולם, אבל העולם הלא כבר יודע, ויודעים שהרבי אמר כן. ועכשיו כשמגמגמים בזה ואין אומרים את האמת, הרי בזה מטילים ספק ח"ו בדברי הרבי. וכידוע הפסק מה שקיבלו מהרבי מה"מ אלו שטענו כנגד מה שהדפיסו בעיתון אודות מה שהרבי מה"מ שרק או צוה לשרוק באמצע ההתוועדות, "חכם" א' עוד כתב טענתו בעיתון.

והפ' הוא מאחר שהרבי עשה זה בפומבי, אין לדאוג ע"ז, און מ'דארף ניט פארדאגה'נען דעם רבי'ן מער ווי דער רבי אליין, וכשמוציאים עוד הטענות לחוץ, הרי בזה מטילים ספק ח"ו בדברי הרבי.

וכן הוא בענין מה שהרבי הוא מלך המשיח הרי בשיחות תשנ"ב הרי זה מפורש, והרי הורה גם להדפיסם והעולם יודע מזה, וכשמטילים ספק בזה, ובפרט ברבים, הרי ח"ו מבזים את הרבי, וח"ו מטילים ספק אם דברי הרבי נכונים.

וכן הקונץ של אמונה, הוא דוקא כשאינו נראה כ"כ געשמאק. וכמו ששמעתי פעם סיפור מר' י"ל גראנער שי' שפעם ביקשו תלמידי הבעש"ט מהבעש"ט שיזכו לגילוי אליהו, ואמר להם הבעש"ט פ"א שילכו למקום א' ששם עומדים אנשי חיל בשורה, והשלישי מהשורה הוא אליהו הנביא, והלכו לשם וראו שהוא נראה ממש כמו איש חיל פולני. והי' קשה להם לדבר אליו בלשון אידיש, ואמרו לו בלשון פולני' (פוליש) שהרבי שלחם אליו שיאמר להם משהו, ואמר להם זאגט אייער רבי'ן אז ער זאל צו מיר אזעלכע שוטים ניט שיקן, וכשבאו להבעש"ט וסיפרו לו זה, אמר להם כשאני אמרתי לכם שזהו אליהו הנביא, לא הי' צריך להיות אצלכם שום ספיקות, ולומר לו "ילמדנו רבנו" אבל כשבאתם אליו, ודברתם אליו בלשון פולני', זה הוכיח שאתם מפקפקים לכן אמר לכם מה שאמר.

גם סיפור מכ"ק אדמו"ר מה"מ שהי' בבית משיח בשבועות האחרונים, אבל יש טעויות שם בסיפור, כי חלק מהסיפור ראיתי בעצמי, וגם אח"כ ביררתי, אצל מספר סיפור הנ"ל בבית משיח, והוא אמר לי שהוא סיפר נכון, אבל הדפיסו בטעויות.

הסיפור הי' בשנת תשט"ו שאז בא ר' פרץ מאצקין ע"ה ממאנטרעאל להתוועדות דיו"ד שבט, ואף שזה לא הי' חידוש, כי הוא הי' בא בכלל ליו"ד שבט להתוועדות, אבל

אז בא במיוחד בשביל לבקש ברכה עבור כלתו אשת ר' לייב שי' מאצקין שהייתה אז במצב מאד מסוכן ל"ע ול"ע, וכשניגש בפעם הראשון וביקש ברכה, ונתן לו כ"ק אדמו"ר מה"מ ברכה, וגם נתן לו חתיכת מזונות עבודה, ואז בא ידיעה הטלפון ממאנטרעאל כי הרופאים אומרים שח"ו השעות, ואז הי' עוד א' מקרובי המשפחה בבית הוא קיבל טלפון ולקח טעקסי ובא לה"האל" וסיפר לר' פרץ ואז ניגש פעם שני', וזה הי' באמצע הניגון שלפני המאמר וזה ראיתי, אף שלא ידעתי אז במה מדובר, וראיתי שהרבי מה"מ הוריד לו הכובע על אפו, ואח"כ סיפר ר' פרץ שהרבי אמר לו, אז איר האט אין מיר ניט קיין אמונה, איז זי שולדיק, וב"ה נתרפאת לאורך ימים ושנים טובות. מזה רואים עד כמה צריך להיות האמונה חזקה, ובלא שום פקפוקים.

יש גם סיפור אודות אמונה חזקה בדברי הרבי ולקיים זה גם אם לא נראה נעים.

א' שלא הי' חסיד ליובאוויטש, שבתו היתה ל"ע חולנית והוא ביקש ברכה מהרבי (ואיני יודע אם בעצמו או ע"י ר' זלמן גורארי') והרבי נתן לו ברכה, וגם דיבר עמו אודות בחינוך של ביתו, שיעבירוה לבית יעקב והנ"ל לא חשב לעשות זה עכשיו, כי הלא הייתה חולנית, ולפועל המצב לא השתפר ואדרבה, ור' זלמן מסר עד"ז להרבי, איך שהמצב נעשה גרוע, ושאל אצלו הרבי אם הוא רשם את בתו להיות תלמידה בבית יעקב? וענה שלא, וא"ל הרבי תאמר לו שכשירשום את בתו לבית יעקב תשתפר, ולר' זלמן הי' מאד לא נעים לדבר עמו עד"ז, כי בתו היתה מסוכנת ושהוא ידבר עמו שצריך לרשום אותה לבית יעקב אבל התגבר ע"ע והגיד זה להאב, והוא קיים בפועל, ומצב הבריאות השתפר, ור' זלמן בא ואמר זה להרבי, וא"ל הרבי: דער מופת איז, וואס איר האט דאס איבערגעגעבן.

וכידוע גם הסיפור עם הרב שוחאט ממאנטרעאל (אבי הרב דוד ור' עמנואל שוחאט שי') בזמן הראשון כשלא הי' עדיין חסיד, ובבוא אצלו מצב טראגי ל"ע שבתו הקטנה נכותה כל גופה במים רותחים, ולאחר כמה פרטים בזה והרבי אמר לו לעשות "קידוש" בשבת בבית. בעת שביתו היתה במצב מסוכן מאד, ולא ראו עדיין שום שיפור, והוא לפועל קיבל זה, ועשה "קידוש" בבית, וזה הי' הכלי לברכת הרבי מה"מ, ובתו נתפראה לחלוטין לאריכות ימים ושנים טובות.

הרבי מלך המשיח

בשיחת ש"פ חיי שרה תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 98):

און דאס איז געווען כוונת משה מיט בעטן "שלח נא ביד תשלח" (אע"פ וואס ער האט געוואוסט אז דער אויבערשטער ווייס אז ער וועט שפעטער שיקן משיח) – צו פארבינדען דעם "גואל ראשון" מיט דעם "גואל אחרון", אז אויך די גאולה ראשונה (ממצרים) זאל זיין פארבונדן מיט "ביד תשלח" (משיח), און אויך די גאולה האחרונה זאל זיין פארבונדן מיט משה'ן ("גואל ראשון").

דאס הייסט אז אע"פ וואס משה און משיח זיינען צוויי באזונדערע מענטשן (ומשה איז פון שבט לוי און משיח איז פון שבט יהודה (בית דוד)) און באדייטן צוויי באזונדערע ענינים, ווערן זיי פארבונדן און פאראייניקט.

ולקמן [ע' 107] מבאר בפרטיות מדריגת משה ומדריגת משיח:

עפ"ז וועט מען פארשטיין דעם תוכן פון בקשת משה "שלח נא ביד תשלח": מיט דער בקשה והצעה האט משה געוואלט אויפטאן – און אויפגעטאן בפועל – דעם חיבור והתאחדות פון "גואל ראשון" (משה) מיט דעם "גואל אחרון" (משיח).

משה מצ"ע איז ענינו (בעיקר) חכמה (תורה), כמ"ש "זכרו תורת משה עבדי", ו"משה קיבל תורה מסיני", משיח מצ"ע איז ענינו (בעיקר) מלכות – "יעמוד מלך מבית דוד". ויש לומר אז דאס איז ע"ד דער חילוק צווישן מעלת המשפיע (חכמה, ראש הספירות) און מעלת המקבל (מלכות), ע"ד דער אונטערשייד צווישן אור השמש (משפיע) און אור הלבנה (מקבל, מלכות, פארבונדן מיט דוד מלכא משיחא).

"משה קיבל תורה מסיני ומסרה וכו'", ער האט מקבל געווען כל התורה, וואס זי איז דער מקור אויף אלע השפעות, און פון איר ווערט נמשך דער כח אויף אלע ענינים, כולל – אויך דער כח אויף דער גאולה (אויך די גאולה העתידה):

משיח איז ענינו "גואל אחרון" – וואס ער קומט בסוף העבודה (מלכות, סוף הספירות) בסוף זמן הגלות, אבער אין עם איז דא די מעלה פון מקבל, וואס דורך זיין ביטול איז ער אין זיך כולל אין א פנימיות אלע השפעות מלמעלה, נאדרבה – דער אור המקבל דערגרייכט און נעמט זיך נאך העכער פון דעם אור המשפיע, ווי עס וועט

נתגלה ווערן בגאולה האמיתית והשלימה אז "נקבה תסובב גבר", די מעלה פון דעם גוף פון אידן (לגבי זיין נשמה), וואס דוקא אין אים איז דא דער כח העצמות, ביז אז לע"ל הנשמה ניוזנית מן הגוף, און דעריבער וועט דוקא משיח צדקנו ברענגען די גאולה - די גאולה און שלימות פון אלע ענינים, אויך פון משה רבינו.

ויש לומר אז דורך דעם וואס משה האט אויסגעפירט "שלח נא ביד תשלח", עי"ז וואס "גואל ראשון הוא גואל אחרון" האט זיך אויפגעטאן דעם יחוד פון ביידע ענינים ומעלות - אז משיח האט אין זיך ביידע עניני ומעלות: נוסף צו דעם וואס ער איז א מלך איז ער אויך א רב (חכמה), וילמד תורה כל העם כולו, און אויך צו משה רבינו און די אבות כו' [ועד"ז אין משה - האט ער אויך די מעלה פון מלך, "ויהי בישורן מלך"].

ומכאן תשובה להמקשים (או לאותם שתואנה הם מבקשים) שכל הזמן היינו רגילים לקרוא "רבי", ובזה הי' כל החיות והקאך, ופתאום חדשה נהייתה והוסיפו "מלך המשיח"!

התשובה ע"ז:

הא' - החידוש הוא של הרבי, ונעתיק קטע משיחה שם [שם, ע' 110]:

"און דאס איז: ע"פ הידוע אז "בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל" "א' הראוי מצדקתו להיות גואל וכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו", וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, דער איינציגער שליח שבדורנו, דער איינציגער משיח שבדורנו, אז מ'האט שוין אלץ פארענדיקט - איז פארשטאנדיק אז ס'הויבט זיך אן מקויים ווערן דער "שלח נא ביד תשלח", די שליחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, און דערפון איז מובן, אז די איינציגע זאך וואס איז איצטער געבליבן אין דער עבודת השליחות, איז: צו מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש, בכדי ער זאל קענען מקיים שליחותו בפועל און ארויסנעמען אלע אידן פון גלות!"

ואם ישאל השואל הלא שם כתוב "כ"ק מו"ח אדמו"ר", הרי מלבד הכלל הידוע שהרבי אמר פעם, שהוא אומר על הרבי הקודם, וכוונתו על עצמו, הרי כאן בשיחה זו בסיום השיחה יכולים לראות מפורש שכוונתו על עצמו.

ונעתיק קטע מסיום השיחה [שם, ע' 112]:

"ויהי רצון אז דורך דעם וואס יעדער שליח וועט ממלא זיין תפקידו מיט אלע זיינע עשר כחות הנפש, און בפרט אז אלע שלוחים וועלן זיך "צוזאמענלייגן" יכנסו אין דעם

– וועט מען תיכף ומיד ממש ברענגען (הגילויי ושלימות פון) דעם שליח העיקרי והאמיתי צוזאמען מיט גילוי עשר כחות שלו – "שליח נא ביד תשלח", דער שליח שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – און ווי דאס איז געווען בדור שלפניו, אז כ"ק מו"ח אדמו"ר איז נתאחד געווארן מיט אביו וואס ער איז געווען בנו יחידו, אזוי אז מ'האט די שלימות פון אלע "שבעה קני המנורה", אלע שבעה דורות".

פה בקטע זה אינו מובן: לכאורה מה שהוא מסיים "אזוי אז מ'האט די שלימות פון אלע "שבעה קני המנורה", אלע שבעה דורות". ולכאורה איך יש כאן החשבון של "שבעה דורות", הרי הזכיר רק הרבי הרש"ב והרבי הקודם וא"כ ה"ז רק ששה דורות? וגם מהו הפי' במילים "און ווי דאס איז געווען בדור שלפניו", על מה זה קאי? אלא בודאי הפי' הוא, שהוא לבאר מה שאמר "שליח שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו", והרי השליח שבדורנו הוא "הרבי"? וע"ז הן אומר שכמו שבדור הקודם הרבי הקודם נתאחד עם אביו, כמו"כ הרבי מתאחד עם הרבי הקודם ובמילא ישנם כל השבעה דורות, וא"כ מובן מה שאמר "שליח שבדורנו" וכן מה שאמר "משיח שבדורנו" קאי על הרבי.

והב' – הרי מבואר כאן שאצל משיח העיקר הוא ענין של "מלך", אלא מצד הענין ד"גואל ראשון הוא גואל אחרון" יש גם הענין ד"רבי", לכן קודם זמן התגלות המשיח, ה' אז הענין ד"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", וזהו הענין ד"רבי", אבל עכשיו שהרבי גילה שכבר יש הענין ד"התגלות מציאותו של משיח", לכן עכשיו אדרבה העיקר הוא הענין ד"מלך המשיח" אלא מצד הענין ד"גואל ראשון הוא גואל אחרון" וכמבואר בשיחה זו שיש אצל משיח שני ענינים' לכן אומרים הרבי מלך המשיח.

*

ענין הכרזת "יהי"

בספר השיחות תשנ"ב ע"א ע' 133:

"ההפטורה דשבוע העבר מסתיימת בהכרזת "יהי אדוני המלך דוד לעולם" – נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלימותה ע"י המלך המשיח שהוא

"מבית דוד ומזרע שלמה" – שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות מציאותו דמלך המשיח".

בענין מ"ש אודות ההכרזה "יחי אדוני", הגם שלכאורה לפי הסיפור בפשטות לא הי' שם הכרזה רק בת שבע בירכה את המלך. וגם לכאורה לא היו שם עם המלך רק בת שבע ונתן הנביא, ולא שייך לקרוא זה הכרזה. וגם מה שאומר אח"כ "שתוכנה של הכרזה זו היא התגלות מציאותו דמלך המשיח", גם לכאורה אינו מובן, כי בזמן דוד לא היתה עדיין התגלות מציאותו של המלך המשיח?

אלא לכאורה הוא מדבר כאן אודות הזמן דעכשיו, וזה מה שאומר "ההפטורה דשבע שעבר מסתיימת בהכרזה, "יחי אדוני וגו'", היינו שפה מרומז ההכרזה שהכריזו לפני כ"ק אדמו"ר מה"מ בש"פ תזו"מ "יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד", ושהרבי קרא זה בשם הכרזה, כידוע שהרבי אמר בשבת זה דוקא קודם כל ההכרזות, שההכרזה שיכריזו פה זוהי הכרזה בכל העולמות.

וע"ז הוא מבאר הטעם ע"ז למה דוקא עכשיו היתה ההכרזה משא"כ בזמנים הקודמים. "שתוכנה של הכרזה זו היא התגלות מציאותו דמלך המשיח", והיינו שהטעם של ההכרזה דוקא עכשיו מפני שעכשיו הוא הזמן של התגלות מציאותו של מלך המשיח.

והביאור בזה ע"פ מ"ש בשיחה דש"פ וירא תשנ"ב [ע' 95]:

"נוסף על המבואר לעיל שקיימת מציאותו של משיח בניצוח משיח (בחי' היחידה) בכאו"א מישראל, קיימת גם מציאותו של משיח כפשוטו (יחידה הכללית) – כידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל", "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו וכו'" ואילו לא היו מתערבים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים וכו', הי' מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו נתבטלו כל המניעות והעיקובים וכו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש".

וזה שאומר "ישנה" (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, הכוונה היא "התגלות מציאותו" ולכן עכשיו הזמן להכרזה זו. וצ"ל שגם בש"פ תז"מ תנש"א הי' כבר אחר "התגלות מציאותו".

וזהו מ"ש אח"כ בשיחה זו הנ"ל דש"פ תולדות "ועי"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו וכו'", שזהו ע"פ המבואר בשיחה זו דש"פ תולדות מקודם לזה [ע' 131]:

"ויש לומר ש"אויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו של משיח", כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח ע"י פעולותיו (כמו "ילחם מלחמות ה'", עד ש"נצח" וכיו"ב), משא"כ אויר של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפני"ז למלכות), בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אויר שבאין ערוך מאורו של משיח) מתחילה ההתגלות לעיני כל ע"י פעולותיו (אור של משיח)".

שכאן הרי מבואר שבתחילה יש הענין ד"התגלות מציאותו" ואח"כ "התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו". ואח"כ הוא ממשיך [ע' 132]:

"ועפ"ז מובן שעיקר החידוש בביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו ("מצאתי דוד עבדי"), כי, כל פרטי הענינים שלאח"ז (התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו לגאול את ישראל, וכן הענינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכלולים בה, כשם שמולד הלבנה כולל התגלות אורה באופן של הוספה מרגע לרגע עד למילויי ושלימות הלבנה".

שע"פ המבואר כאן ..שעיקר החידוש בביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו, וע"פ הנ"ל דהתגלות מציאותו כבר הי', הרי העיקר כבר הי'. ועוד יותר מבואר כאן ..וכל הענינים דימות המשיח.. כלולים בה", היינו שבהתגלות מציאותו כלולים כל הענינים שיהיו בביאת המשיח.

ועפ"ז יכולים לבאר הלשונות שבשיחות תשנ"ב שלכאורה אינם מובנים, כמו [ע' 152]:

"און די איינציגע זאך וואס פעלט איז- א א איד זאל אויפגעפנען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אלץ איז שוין גרייט צו דער גאולה! מ'האט שוין דעם "שולחן ערוך", מ'האט שוין דעם לויטן ושור הבר ויין המשומר, און אידן זיצן שוים באם טיש-

"שולחן אביהם" (מלך מלכי המלכים הקב"ה), צוזאמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים אז בכל דור איז דא "א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, און נאך ארבעים שנה פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר האט מען שויך אויך "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע".

שלכאורה איך שייך לומר שיש לנו כבר הלוינתן ושור הבר, ויין המשומר, ושנחנו יושבים בשולחן אביהם, אבל ע"פ הנ"ל שכל הענינים בימות המשיח, כבר כלולים בהתגלות מציאותו של מלך המשיח, הרי מובן שכל הענינים ישנם כבר, אבל זהו באופן כמו שמבאר בשיחה דש"פ תולדות. שזהו כמו שבמולד הלבנה כלול כל מה שיהי' אח"כ בגילוי הלבנה, אבל מובן שזהו לא בגילוי, ולכן צריך לזה "נתן לכם .. עין לראות און עפענען די אויגן", משא"כ כשתהי' כבר הגאולה בפועל, ה"ז כמ"ש בשיחה הנ"ל דש"פ תולדות - ".ועי"ז ולאח"כ באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו וכו'", והיינו שזהו כבר "לעין כל", וא"צ לזה "עפענען די אויגן".

ועפ"ז מובן שכל הענינים הנ"ל שיושבים בשולחן אביהם וכו', אי"ז נוגע כלל לעניני הלכה (וכמו שראינו אצל כ"ק אדמו"ר מה"מ שגם אחר שיחות הנ"ל לא נשתנה שום דבר בהלכות תענית וכו'), כי עניני הלכה שייכים ותלויים בענינים שהם בגילוי לעין כל. וכידוע שהלכה הוא דוקא בגשמיות. ואין לדיין אלא מה שענינו רואות וכו' וכו'. אבל ודאי שהמצב בהתגלות מציאותו צריך ליתן עידוד וחזוק ולידע שאנו נמצאים במצב מרומם ביותר, והעיקר שקרוב זמן הגילוי וכו'.

ובדואי מובן שבהענין של "עפענען די אויגן", הכוונה בזה שיש הכחות להגיע לזה שנוכל להרגיש ענין משיח. שהרי כבר "נתן לכם לב לדעת ועינים לראות", אבל מובן שזהו דרגות, וואס מ'דארף האלטן דערביי.

אבי מורי ע"ה שהי' נוסע לטורונטו בשליחות הרבי בעניני מעמד, פעם כשהי' בחדר הרבי ונתן דו"ח להרבי, הרבי רצה לשלם לו בעד העבודה. ואמר להרבי שהוא רוצה רוחניות, ושאל לו הרבי: מה רוצה? ואמר: לב לדעת, ועינים לראות ואזנים לשמוע. ואמר לו הרבי: אלץ?! מזה מובן שאף שנתן לכם לב לדעת וגו', אבל זוהי מדריגה שצריכים להגיע לזה.

מען ווערט אן דעם געשמאק אין תורה

ב"היום יום" - כג אייר:

"ראשית הירידה, ר"ל, הוא העדר העבודה בתפלה, עס ווערט אלץ טרוקען און קאלט, די מצות אנשים מלומדה ווערט שוין אויך שווער, מען איילט, מען ווערט אן דעם געשמאק אין תורה, והאוויר מתגשם, ומובן הדבר שאינו שייך כלל לפעול על הזולת".

אפשטעלן זיך על מה שאומר "מען ווערט אן דעם געשמאק אין תורה", היינו שעבודת התפלה נותן טעם בלימוד התורה, וזהו ענין הנוגע ביותר לבחורים הלומדים ורוצים להצליח בלימוד ולשגשג בזה. ועבודת התפלה הלא לוקח זמן, ולכן נראה להם שעבודת התפלה זהו סתירה להצלחה בלימוד.

הנה מלבד שיש התשובה ע"ז במאמר ד"ה כי תשא תשי"א {ספר המאמרים תשי"א - תשי"ג ע' 19}:

"וכן הוא גם ביושבי אוהל הן באלה שנמצאים בד"א של תורה והן באלה שנמצאים בד"א של תפלה שלפעמים עוברים על דין בשו"ע בשביל עסקם בתורה ותפלה, כמו בבעלי תורה שאינם עוסקים באריכות התפלה, ומכל שכן בהתבוננות שקודם התפלה, ומכל שכן בג' ההכנות המבוארות בלקו"ת שצ"ל קודם התפלה שהם לימוד פנימיות התורה, טהרה וצדקה, ווארום ער טראכט אז דאס איז תורתו, און ער דארף אויפטאן מיט זיין שכל אנושי, ולכן מונע את עצמו מענינים הנ"ל כי כל זה לוקח זמן און ער דארף האבן צייט כדי ער זאל קענען אויפטאן אין תורה, אבל אם הי' לומד תורה מפני שתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, איך אפשר אז ענינים וואס דער אויבערשטער האט געהייסן, לערנען חסידות, גיין אין וואסער און געבן צדקה, שיהיו מניעה מלימוד התורה שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה שכל זה הוא מפני שאמונה היא בחינת מקיף..".

מלבד זה הרי ע"פ המבואר ב"היום יום" זה, הרי אדרבה "עבודת התפלה" נותן געשמאק וחיות ב"לימוד התורה". והטעם מובן בפשטות, כי כשעוסקים בעבודת התפלה, איז מען איידעלער, ובמילא יש לו חוש וחיות בענינים רוחניים, ובמילא הוא

מנצל כל זמנו ללימוד התורה, ואינו מאבד זמנו לריק, משא"כ כשאינו עוסק בעבודת התפלה.

וזהו ע"ד מ"ש בקונטרס עה"ח בהנוגע ללימוד החסידות [ע' 44]:

"וכשלומד פנימיות התורה אז יש חיות בלימוד התורה הנגלית וחי בהם וממילא הלימוד כאשר הוא בחיות ה"ה מתאים אל הכוונה האמיתית בלימודו כו', משא"כ כשאינו לומד פנימיות התורה הרי לימוד התורה הנגלית שלו היא כגוף בלא נשמה וה"ה כגוף מת בלי שום חיות וממילא גם כוונת הלימוד אינו כדבעי.."

*

יש להביא דוגמא מהחסיד ר' נחמי' זלמן איך שעבודת התפלה ולימוד התורה הולך ביחד.

בספר השיחות תש"ה ע' 136:

החסיד ר' נחמי' זלמן משווינציאן הי' תלמידן וחניכו של החסיד הידוע ר' מיכעלע מאפאצק - אחד מגדולי חסידי אדה"ז, והי' בעל כשרון נפלא בהעמקה, וכל ענין בין בנגלה בין בדא"ח, הי' מחדש בו עיונים עמוקים, אבל הי' מתבודד בטבעו.

החסיד רנ"ז הי' מסודר נפלא ושומר הזמן לרגעים ממש, ודרכו הי' להתפלל שחרית - בחול ובש"ק ויו"ט - בשעה תשיעית בוקר, אחרי הכנה של התבוננות כשש שעות כשטליתו על כתפו, ומתפלל כשש שעות בקיץ, הי' הולך לביתו לאכול סעודת היום ולנוח כשעתיים, ובחורף הי' מתפלל מנחה ומעריב ג"כ - באריכות כדרכו - ואח"כ הי' הולך לביתו לאכול ולנוח מעט, וככה התנהג שנים הרבה.

החסיד רנ"ז הי' נוסע לליובאוויטש להוד כ"ק אאזמו"ר בעל צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וע"ד הרגיל הי' מתעכב בליובאוויטש, כחמשה ששה שבועות וחג השבועות באמצע, והי' מהיושבים ראשונה בשלחן התורה שהיו מזמינים את הרבנים האורחים הבאים על חג השבועות לליובאוויטש לסעודת יו"ט ביום השני דחג השבועות, ביום ההילולא של מורנו הבעש"ט נ"ע.

בסעודה זו הנה מלבד המאמר חסידות שהי' כ"ק אאזמו"ר הרה"ק בעל צמח צדק אומר ומלבד איזה סיפורים שהי' מספר ממה ששמע מהוד כ"ק זקנו אדמו"ר הזקן נ"ע אודות מורנו הבעש"ט נ"ע ואודות מורנו הרב המגיד ממעזריטש נ"ע, הנה מלבד

זה הי' אאזמו"ר הרה"ק בעל צמח צדק משתעשע עם הרבנים הגאונים בדברי תורה בנגלה והי' מפליאם בחידושי הגאונים.

בקצה העיר ליובאוויטש ברחוב זארעטשיע, כשלש מאות צעדים בדרך העולה להאחוזה האנאראווע, בהר משמאל הדרך, הי' יער קטן מאילני סאסנע, באורך כרבע פרסא וכרוחב כשמינית פרסא, ושם סוכה קלועה מענפי אילנות ומתחת ההר עובר נחל קצר כארבע אמות ועמוק כחצי קומת איש ומימיו מפכים במרץ, וביער הזה קנה לו שביתה החסיד רנ"ז בכל משך היום – בימי החול – משעה שני' אחרי חצות הלילה עד כשעה או שעתים קודם תפלת ערבית.

הזמן הקבוע לקבלת חסידים ליחידות הי' בקיץ כארבע חמש שעות קודם תפלת ערבית ובחורף בערך זה אחר תפלת ערבית, וכידוע אשר עד שנת תרי"ג-י"ד- שהתחילו המלשינות הגדולות נגד המשכילים – הי' נוהג המנהג הקדום של יחידות מחול – דער יחידות טאנץ – אשר כל חסיד וחסיד שזכה להתקבל לראיון ליחידות, הנה בצאתו את פני הקדש הי' משתתף בהריקוד, וריקוד זה הי' יקר וחביב מאד לכל החסידים ועבודתם היתה לעמוד בעיגול סביב המרקדים – שהיו רק אלה שנכנסו ליחידות- לנגן ולהכות כף אל כף לפי טעם הניגון, וגם החסיד רנ"ז המתבודד הי' תאב וכוסף להתענג על המחזה הכי נשגב של התגברות הצורה על החומר.

אחר שסידר רנ"ז תקון חצות הי' הולך אל היער הנ"ל וטובל בנחל ויושב לו להתבונן בעיני תורת החסידות קודם התפלה ומתפלל לו כדרכו ואחר התפלה הי' נוטל ידיו מימי הנחל ואוכל סעודתו פת במלח ומים קרים ונח כשעה ועוסק בלימוד אח"כ התפלל מנחה וחזר העירה.

ככה נהג כל ימות החול מיום הראשון עד יום החמישי.

כארבעים שנה ישב הרנ"ז על שלחן חותנו החסיד ר' גבריאאל שלמה חנוני בעיר גריווא, פרווד עיר דענענבורג, אחד מחסידי הוד כ"ק רבינו הזקן, איש אמיד ומושפע בפרנסה, בינוני בידיעת התורה בנגלה ובדא"ח, אבל הי' בעלי עובדין טבין, בהכנסת אורחים ובצדקה ברוח נדיבה ובעין יפה, ואח"כ הי' הרנ"ז מתפרנס מעסק אשתו באופן אשר מעולם לא עסק בשום ענין של פרנסה אלא עסק רק בתורה ועבודה ביגיעת בשר ויגיעת נפש והי' אחד מגדולי הגאונים בנגלה ומשכיל נפלא בידיעת תורת החסידות ובעל מדרגה גדולה בעבודה שבלב.

אופן היציאה לשליחות

בספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 178:

"דערביי זעט מען דעם חידוש וואס איז צוגעקומען במיוחד בדורנו זה אין דעם יחס צו מדינת צרפת, בכח ובשליחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו..."

און דער חידוש בדבר איז מובן ע"פ הנ"ל: כשם ווי דאס איז בנוגע צו דער עבודה בכללות העולם, אז מדור לדור זיינען אידן אנגעקומען אין נייע, ווייטערע ערטער בכדי דארטן אויפטאן דעם בירור, ווארום די שלימות הבירור איז בשעת מ'באזעצט זיך אין דעם מקום און "הלך בנימוסי", מ'נוצט אויס די מנהגי המקום אויף מוסיף זיין אין עבודת השם... אזוי אויך בנוגע צו דער עבודה פון רבותינו נשיאנו אין הפצת התורה והיהדות און הפצת מעינות חוצה, אז בהמשך הדורות איז אין דעם צוגעקומען מער און מער, ביז אז בדורנו זה איז צוגעקומען דער בירור אויך פון מדינת צרפת, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס זי איז געווען א מקום תחתון ביותר און די מנהגי המקום זיינען געווען דאמאלס א סתירה צו עניני יראת שמים כו' (וואס דערפאר האט דער אלטער רבי מנגד געווען צו דעם נצחון פון צרפת), האבן אידן בדורנו זה (בכח פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו...) זיך באזעצט אין דער מדינה און איר מברר געווען און מזכך געווען, ביז אז אדרבה – מ'האט אויסגענוצט די מנהגי המקום ("הלך בנימוסי") אויף מוסיף זיין אין הפצת התורה והיהדות און הפצת תורת החסידות".

הוא מזכיר כאן אודות "צרפת" שהי' "מקום תחתון ביותר" ושהמנהגים דשם היו בסתירה ליר"ש (כתוב באיזה מקום שהרבי מהר"ש אמר פעם מאמר ביחוד כדי לבטל "מאדע" שיצאה בפראנקרייך), ואח"כ ממשיך – "ביז אז אדרבה – מ'האט אויסגענוצט די מנהגי המקום ("הלך בנימוסי") אויף מוסיף זיין אין הפצת התורה והיהדות און הפצת תורת החסידות", והיינו שהעבודה בעבודת השליחות הוא דוקא להתלבש במנהגי המקום ודוקא עי"ז לפעול עליהם.

וכדאי להביא בתור סמיכות לזה א ווארט ששמעתי פעם בהתוועדות מר' משה ע"ה סלונים שאמר: מספרים על ר' מאיר שמחה ע"ה חן שהוא לא רצה להכניס לבית אחר חתונתו שטחחן מהודר (אף שהי' בעל יכולת) כי כשיבואו חסידים להתוועד בביתו, אזי אם יהי' השולחן מהודר, לא ירצו לרקוד על השולחן. ואמר ר' משה: אבל

די אייניקלאך של ר' מאיר שמחה מביאים להבית שולחן מהודר כדי שיוכלו לקרב יהודים לחסידות.

והיינו שמקודם היו חסידים בורחים מעניני העולם כדי שלא יבלבל להם לדרכי החסידות, ועכשיו דרכי החסידות הוא ליקח עניני העולם ולעשות מהם כלי לחסידות.

ובפרטיות מנהגי צרפת שמזכיר בתחילה "די מנהגי המקום זיינען געווען דאמאלס א סתירה צו עניני יראת שמים" ואח"כ הוא מביא "האט מען דארט אויפגעטאן א בירור וזיכונ בדרך התלבשות דורך "הלך בנימוסי" ודוקא מתוך יראת שמים והידור".

וכן הוא כל דרך השליחות להתלבש בתוך הענינים שהם שייכים אליהם, ולדבר עמהם בשפה שלהם, אבל מה מדברים עמהם עניני חסידות ויר"ש, שזה נק' מה שיעקב מתלבש בבגדי עשו.

וזהו מה שנוגע לפועל לתלמידים הלומדים במוסד של הרבי שעיקר ה"וואונטש" שלהם צ"ל שיהיו שלוחים של הרבי (וכן הוא בודאי ברובא דרובא של התלמידים), לכן צריכים לידע אויף וואס זיי גייען, שהעבודה הוא התלבשות בהענינים של אלו שצריכים לפעול עליהם, כי אין יכולים לעמוד מלמעלה למטה ולפעול, וזה בעצמו שמוכנים מתחילה לזה, זה בעצמו עוזר שיוכלו דורכגיין דעם ענין בשלום, והעיקר הוא שצריכים לקבל הרבה כחות מהזמן שנמצאים בישיבה על הזמן ההוא.

וכמוכן שהעיקר הוא כחות הרבי וכמו שהרבי מה"מ מזכיר זה כמה פעמים בשיחה הנ"ל.

וכדאי להעתיק עד"ז קטע משיחת ש"פ מסעי תשכ"ז:

כאשר יוצאים לשליחות ישנם ב' דרכים: אפשר ללכת בדרך המרגלים, ואפשר ללכת בדרך התייר הגדול, והגם שלכתחילה רואים דרך האתרים – ל' רבים רה"ר, ואומרים לו "עלו זה בנגב", ופירש"י שזהו הפסולת שבה, וכשיוצאים מהישיבה אין וועלט צריך לדעת שעלול הוא לפגוש יהודי שלמד פוחת ממנו, ויודע פחות ממנו, וצריך להזהר לא ללמוד ממנו, אלא ללמד אותו וכו', ואחר שכבר בחר ללכת בדרך התייר הגדול, דארף מען וויסן אז ער וועט ערשט האבן צוטאן מיט עמלק און מיט'ן כנעני, שיכול לפגוש בענינים המקררים אותו, ויכולים להחלישו מעבודתו, ואע"פ שהוא הולך בשליחותו של משה, מ"מ את הבחירה לא נטלו ממנו, וצריך לדעת לא להתפעל מכל הדברים, איי פון וואו וועט מען האבן דעם כח אויף דערויף – התשובה:

הוא הולך בכוחו של משה, שזהו דרך התייר הגדול - שלכאורה מדוע מוסיף רש"י "הגדול", אלא דר"ל היות והוא גדול הרי כולם מתפעלים ממנו, ולא שהוא מתפעל מאחרים.

*

אחדותם של ישראל

משיחת ש"פ ויקרא, פ' זכור תשמ"ט:

"וכיון שעיקר החידוש דפורים שגם במצב של פיזור ופירוד עושים כביכול ומגלים אחדותו של הקב"ה ע"י אחדותם של ישראל - לכן, מודגש הדבר גם בפרשת ימי הפורים, כדאיתא שגזירת המן היתה בגלל הטענה על ענין הפירוד, "מפוזר ומפורד בין העמים" ולכן תוכן המצוות דפורים ה"ז בענין דאחדות - החל ממשלוח מנות ומתנות לאביונים שבהם מודגשת ביותר אחדותם של ישראל, שעל ידם נעשה הפירוד קירוב ואחדות בין הנותן להמקבל (רעהו, אביון)".

תוכן הענין כאן הוא: שההדגשה בפורים הוא ענין האחדות.

ובסוף האות הוא מסיים:

.. ובהמשך להמוזכר לעיל שהמצוות דפורים מתחילות במ', שרומזת על גאולה, - יש להוסיף ולהעיר שגם התיבות "מפוזר ומפורד" מתחילות באות מ', מ' דלעו"ז. ועי"ז שפועלים ענין האחדות במקום הפיזור והפירוד (ע"י המצוות דפורים) (כשאכתי עבדי דאחשוורוש אנן) שמתחילות באות מ') מגלים שהפיזור הוא למעליותא - "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן בין האומות" כדי שתתגלה האחדות האמיתית במקום ומצב של פיזור ופירוד, שע"ז סותמים הפירצה דהמ' (שלילת אפילו דהאפשרות לדבר בלתי רצוי) ונעשה למרבה המשרה ולשלום אין קץ, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י מלכא משיחא, תיכף ומיד ממש".

וכן בשיחת ויקהל תשנ"ב שזוהי השיחה האחרונה שזכינו לשמוע מפי כ"ק אדמו"ר מה"מ, מדבר בענין באחדות:

. . ויש לקשר זה (ענין האחדות) עם פ' שקלים שקוראים היום: ידועה השאלה מב"ש "עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לד". ולכאורה הול"ל שיש ליתן "עשרה גרה" ומדוע מדגישה הכתוב שצריך ליתן דוקא מחצית מעשרים גרה? והביאור בזה: מחצית השקל מורה על העבודה דאחדות ישראל, ולכן מדגישים שכאשר יהודי נמצא בפ"ע ה"ה רק "מחצית" ובכדי להיות "שקל הקדש" עליו להתאחד עם יהודי שני עד להתאחד עם כאו"א מבנ". וזהו קיום המצוה ד... ואהבת לרעך כמוך" שפירוש "רעך" הוא לא רק יהודי שנמצא קרוב אליו, אלא אפילו יהודי שנמצא בקצוי תבל. והסיבה לזה היא כמ"ש אדה"ז שכאו"א מבנ"י הוא "חלק אלוהים ממעל ממש", והרי בעצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו" - וא"כ הרי כל בני"הם מציאות אחת. ואפי' במקרה שיש לשלול אצל... ענין בלתי רצוי - הרי הצורה הכי יעילה לפעול זאת הוא ע"י שמשפיע עליו בדרכי נועם ובדרכי שלום.

פה הרי יש לנו הדרכה לא רק בעצם הענין האחדות אלא גם איך לבצע ענין האחדות.

ובהקדם: עכשיו הרי מדברים הרבה בענין האחדות, כי הרי לדאבונינו הרי ענין האחדות לקוי הרבה, ועוד יותר כמו שדיברו בזה לאחרונה, אודות הענינים הבלתי רצויים שאירעו במחננו ל"ע ול"ע, וקישרו זה בענין האחדות. ויש לזה יסוד כי גם בתשמ"ז דיבר אדמו"ר מה"מ אודות האירוע שאירע בענין נפשות, וקישר זה בענין האחדות, והיתה ההוראה ללמוד החלצו. ובזה יש שאלה מהו הפי' שצריך להיות ענין האחדות, ושלא יהי' פירוד הלבבות והרי יש כמה ענינים שמחולקים בהם, והם דברים העומדים ברומו של עולם, ענין משיח וענין רבנים כו' ואין לוותר על אלו הענינים, כי הם עיקרי האמונה, ועיקר הקיום שלנו במצב זה.

אלא שבזו השיחה דפ' ויקהל ישנה ההדרכה איך לבצע ענין האחדות, ובאופן שלא יהי' בסתירה לעיקרי הענינים הנ"ל והוא מה שאומר בסיום הקטע משיחה הנ"ל: "ואפי' במקרה שיש לשלול אצל... ענין בלתי רצוי - הרי הצורה הכי יעילה לפעול זאת הוא ע"י שמשפיע עליו בדרכי נועם ובדרכי שלום" היינו בכדי לשלול ענין בלתי רצוי לא נצרך לזה, "וויילדע וועגן" כי הרי הכוונה "פועל'ן" ולא "אויספירן", היינו שמצד א' צריך לעמוד בכל התוקף על ענינים העיקריים, אבל מצד השני צריך לבצע זה מתוך דרכי נועם ודרכי שלום.

יש להביא לענין זה הסיפור המובא בשיחות¹ שפעם ישבו ר' זלמן זעזמיר ור' פסח מאלאסטאווקער בהתוועדות, ור' זלמן הי' כנודע בעל מוחין גדול, ור' פסח הי' בעל מדות תרומיות, ובהתוועדות ההיא האט זיך ר' פסח צווארעמט וחיבק ונישק לר' זלמן, ואמר לר' זלמן, זלמנע: אז דיין הארץ וועלט געווען א כלי צו דיין קאפ, איי ווי גוט עס וואלט געווען אך! ס'פארא רחמנות אויף דיר איז. און ר' הלל איז נתפעל געווארן פון ר' פסח מדת האמת, און פון ר' זלמן'ס מדת חסידות.

ור' אייזיק הי' ג"כ שם ואמר אז שלמה המלך איז געווען א חכם מכל האדם כו' אבער קיין חסיד איז ער ניט געווען ווארום אויב ער וואלט געפארן צו א רבי'ן און געהאט חסידישער חברים, וואלט ער דעמאלסט אויסגעמאלט די אהבה פון דעם אויבערשטן מיט אידן, פון די חסידים מיט'ן רבי'ן און חסידים איינער מיט'ן צווייטן.

שלכאורה תלה ר' הלל ענין האמת בר' פסח ולא בר' זלמן? שלכאורה וואס איז דער קונץ צו זאגן יענעם, לכאורה איז א גרעסערער קונץ צו מקבל זיין פון יענעם, הרי לכאורה רואים יותר מדת האמת אצל ר' זלמן שהוא קיבל את המוסר של ר' פסח?

אלא שאצל א חסידישער איד לקבל מוסר אי"ז פלא ולכן אמר שהוא נתפעל ממתת חסידות של ר' זלמן, אבל כשיש כבר מדות חסידות אזי אין פלא שהוא מקבל גם אם עס קומט ניט, אבל לומר לחברו האמת בפניו, גם אם יש לו אהבה גדולה אליו, וכמו שרואים באופן שאמר לו הענין, שחיבק ונישק לו, וגם רואים מהאימרא שר' אייזיק אמר אז שהוא נתפעל מאופן האהבת ישראל שלו, זוהי הוראה על מדת האמת שלו, ואדרבה זוהי דוקא אהבה אמיתית וכמו שרואים במוחש בחברים נאמנים שאומרים זה לזה מה שהוא חושב אודותו, ודוקא בחברים נאמנים, אבל אם אינו חבר נאמן לא יאמר לו האמת, כי אינו רוצה צוקריגן זיך מיט עס. וכן הוא בענין דילן, אז זאגן דארפמען ובכל התוקף, אלא שא"צ להיות דער אהא, ומה גם צו זיין צופרידן, וואס ער האט עם געכאפט.

ואפשר יש להביא סמוכות לזה (בדרך פשט'ל עכ"פ) מה שהוא בהיום יום- י' מנ"א:

ווען דער רבי וואלט ניט געשטעלט דריי ווערטער "במתת אמת ליעקב"- באגה"ק קטנת- וואלט ער געהאט נאך פופציק טויזענט חסידים אבער דער רבי מאנט אמת"

(1) שיחת י"ג תמוז תרצ"א (לקוטי דיבורים חלק ד תשמה, א, ספר השיחות תרצ"א ע' 260 ואילך)

ולכאורה אינו מובן וכי מה נתפחדו הפופציק טויזענט חסידים מהאמת וכי השקר הם רוצים ?

ואפשר יש לפרש ע"ד הנ"ל, שהרי מתחילה אומר אדה"ו הקטנתי שם "לא להרחיב עליהם פה, ולא לשרוק עליהם ח"ו" [וכמו שמובא בשיחה עד"ז שכמה ממדות טובות יכולות ללמוד מזה, שאף על כל הצרות שהי' לחסידים מהתנגדים, אעפ"כ אמר כנ"ל, שלא לשרוק (וזה הפנימיות דקדושה'דיקער אהא) וגם אמר "ח"ו" וביחד עם זה תובעים, שצ"ל באמת, והיינו אז מ'דארף נאך אלץ קענען זאגען דעם אמת אין פנים, וכמו שנהגו החסידים בכל הדורות.

*

די מעלה פון אידן

בסה"ש תנש"א ח"ב ע' 818:

"ויש לומר אז וויבאלד אידן – אויך ווי זיי געפינען זיך למטה – זיינען "ביכורים" "לפני ה' אלקיך" – איז אויך למטה דא דער עצם פון אידן ווי זיי זיינען העכער פאר תורה [און דאס דריקט זיך אויס בגלוי אין ענין התשובה, כנ"ל]."

מה שמובא כאן הוא המעלה של ישראל שהם עוד למעלה מתורה. בכלל זה הדרך להדגיש מעלת ישראל, עוד התחיל מהבעש"ט מובא בספר התולדות לאדמו"ר מהורי"צ ח"ב** מה שכתב בהיומן שלו בשנת תרנ"ג מתחילת התגלות הבעש"ט, ושם מובא בהשינוי שנעשה בהדרשות של תלמידי הבעש"ט לגבי הדרשות של המגידים מזמן ההוא.

ושם בע' 126 עד ע' 128:

"מזמן לזמן במשך שלשת שנות שבת רבי גדלי' ברוך בדענבורג, גדל מספר סוג העוברים ושבים, בניתורה המטיפים בבתי הכנסת נאומים בלתי רגילים ומשונים בתוכנם מאשר שאר המגידים המוכיחים את השומעים במוסריהם ומתארים בפיהם את העונשים שבשבעה מדורי גיהנום.

פעם אירע שבשעת בואו של המוכיח ר' טעבעלי בעל הירקות המפורסם בכביר פעולותיו להעמיד בעלי תשובה על ידי תוכחותיו וקללותיו, הנה בבית כנסת שני נאם אחד מהעוברים ושבים במעלותיהם של ישראל שהם ביישנים רחמנים וגומלי חסדים וגודל שכרם בעולם הבא בתחית המתים, כי עם ה' כולם קדושים כאמור ועמך כולם צדיקים, נאום שעשה רושם כביר על כל השומעים, ותעבור הרנה בעיר שגדולה פעולתו של העובר ושב שדיבר במעלותיהם של ישראל מפעולתו של המוכיח ר' טעבעלע בעל הירקות המחפש עוונותיהם של ישראל ומקללם מזמן לזמן בגיהנום.

בשנה הרביעית – היא שנת הצ"ח – בחג השבועות לאחר קריאת התורה, כשבית הכנסת "חברה קדישא", הי' מלא מפה אל פה, עלה לפתע רבי גדלי' ברוך על הבימה, וישא את קולו ויאמר:

"היום הזה הנו בכל שנה ושנה כיום עמדנו בהר סיני לקבל את התורה הקדושה, ויתאר בדברים חוצבי לבת אש, את גודל קדושת מעמד הר סיני, באימה ברתת ובוזיעה, ואף עתה עלינו לקבל את התורה הקדושה ולהיות בשמחה גדולה על החסד הגדול שעשה ה' אלקינו עמנו ובחר בנו לזכותינו בתורתו ובמצוותיו".

בסיום דבריו, סיפר שבחסד השי"ת נתגלה אחד הצדיקים הנסתרים מאוהבי ישראל, המדבר בשבחם ומורה להם דרכו בעבודת השי"ת, בקיום המצוות בשמחה ובהנהגה במדות טובות באהבת ישראל, ויספר להם מנפלאות מורנו הבעש"ט נ"ע ומופתיו.

אותו נאום גם בשני בתי הכנסת "פועלי צדק" ו"שומרים לבקר" שהי' מבקרים מזמן לזמן.

נאומיו וסיפוריו של רבי גדלי' ברוך הסנדלר התפשטו בכל העיר ולפנות ערב ביום ראשון של חג השבועות לפני התפלה, עמדו כבר חבורות חבורות בכל בתי הכנסת שבעיר ויספרו את סיפורי ר' גדלי' ברוך ונפלאותיו ומופתיו של הבעש"ט.

ביום שני של חג השבועות התאסף קהל רב מבאי בתי הכנסת, "חברה קדישא" "פועלי צדק" ו"שומרים לבקר" ורבי גדלי' ברוך נאם מעל הבימה על מצות ואהבת לרעך כמוך על יסוד המעשה של הלל הזקן, ושזר את נאומו בסיפורי מעשיות מהנהגתם הטובה של ישראל תמימי הלב, באמונה פשוטה, נושא שרומם את רוחם של האנשים הפשוטים והנשים הפשוטות להיות גם הם טובים למקום ברוך הוא.

וכן בכמה מקומות מובא שזהו מה שחידש הבעש"ט.

*

סיפר ר' לייזר ננס ע"ה שהוא עמד פעם אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב להכניס ליחידות, ונכנס החסיד ר' לייזער ציצערקסער ע"ה ואמר לו אדמו"ר מהורש"ב ער זאל ארבעטן מיט יונגע לייט אבל לא לומר להם החסרונות, כי זה הם יודעים מעצמם, כ"א לומר להם ש"הנפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש וכו'".

המורם מכל האמור לעיל: דרך החסידות היא, לעבוד עם צד הטוב, להדגיש המעלות שיש בישראל וזה שייך הן להעבודה עם עצמו והן להעבודה עם הזולת.

ודבר זה נחוץ ביותר לידע בתחילת שנת הלימודים. שאצל תלמידים ובפרט בגיל הזה, שהוא זמן ההשתנות, לכן בתחלת שנת הלימודים כ"א רוצה להשתנות ולהתחיל השנה באופן אחר, להצליח בשנה זו הרבה יותר, מבשנה הקודמת. הרי הדרך היותר טוב הוא לא להדגיש הצד השלילי, לזכור החסרונות שהיו בעבר, ולהתבונן בהחסרון שבהם ובשביל זה צריכים להשתנות, כי אף שזהו ג"כ דרך, וזה מועיל ג"כ, אבל הרבה פעמים יכול זה להביא לדכאון ועצבות ויאוש, אבל כשמדגישים את הצד הטוב, הן הטוב כללי שיש אצל כל יהודי מצד הנשמה, ובפרט אצל חסיד ותמים מצד שייכותו להרבי, והן הטוב הפרטי שיש אצל כל אחד, לזכור המעלות שיש אצלו, ולפתחם וליפותם, ולעלות מעלה מעלה.

*

אדם ישר הולך

בשיחת כ"ק אדמו"ר מה"מ ש"פ תבוא תנש"א [סה"ש תנש"א ח"ב ריש ע' 818]:

ווארום לויט דעם סדר העבודה ע"ד הרגיל לכתחילה (מצד "אדם ישר הולך") דארף א איד לערנען תורה און מקיים זיין אירע מצוות, און דורך דעם ווערט נתגלה די מעלה פון אידן".

והנקודה פה היא: שהסדר של "אדם ישר הולך" הוא ההנהגה ע"פ תורה ומצוות. היינו מבלי הבט ע"ז, שאע"פ שחטא ישראל הוא, אבל לא זהו הסדר של "אדם ישר

הולך". ואדם צריך לבחור שיהי' "ישר הולך". ובמילים פשוטות, שעל כל דבר שאדם עושה, צריך להביט בשו"ע.

כדאי להעתיק כאן סיפור שכ"ק אדמו"ר מה"מ סיפר בהתוועדות של ח"י אלול תשל"ד אחרי גמר ימי ה'שבעה' של החסיד הר"ר שמואל ע"ה לעוויטין.

"וואס איינע פון די דוגמאות איז דאס וואס איך האב געהערט פון ר' שמואל לעוויטין [וואס היינט האט זיך געענדיגט די שבעה און דערנאך באזארגט אים דער שווער בכל עניניו וואס ער דארף האבן גלייך לאחרי פירוד הנשמה מהגוף, ועאכ"ו בשלימות פון די ימי השבעה], וואס ער האט אמאל גערעדט וועגן זיין מאסר (ער איז געווען פארשיקט אין סיביר) מיט די פרטים וואס דארט האט געטראפן - בשעת ער האט דאס מיר דעציילט איז קיינער דערביי ניט געווען אין דעם חדר אין 770 - האט ער מצייר געווען וואס פאר א מעמד ומצב עס איז דעמאלט געווען. איז וואס האט ער דערמאנט - אז וויבאלד אז עס איז ניט געווען קיין ספרים האט ער ניט געוואוסט ווי אזוי צו זאגן אין ברכת השחר, צי "הנותן ליעף כח" אדער "הנותן לעיף כח".

וואס איז געבליבן בזכרון פון דעם גלות און פון די יסורים און פון העדר כל הענינים הנצרכים, זייענדיק אין סיביר - אז דאס האט מבבלב געווען בנוגע צי מ'האט געדארפט זאגן "ליעף כח" אדער "לעיף כח". וואס דאס האט ער דערציילט צעהן אדער צוואנציק יאר לאחרי המאסר, און דאס וואס ס'איז געבליבן אין זכרון [וואס דאס באווייזט דאך אז כאטש דעמאלט איז געווען נאך ענינים המבלבלים, איז דאס וואס בא אים איז געווען נוגע, וואס דערפאר האט אין דערויף ניט שולט געווען דער ענין השמחה], איז וואס מ'האט ניט די זיכערקייט צי מ'דארף זאגן "ליעף כח" אדער "לעיף".

וואס דאס באווייזט אויף די דרגא צו וועלכע רבותינו נשיאנו קענען דערגרייכן בא די וואס ווערן צו זיי מקושר, אז ניט קוקענדיק אויף די יסורים גדולים וואס זיינען בכלל פארבונדן מיט גלות [וואס דערפאר איז ער דאך מסביר אין ספר החינוך אז ערי מקלט איז אן ענין פון יסורים גדולים ביותר, ביז וואענט אז דאס איז בדוגמא פון היפך החיים, אע"פ וואס ס'איז דא דער ציווי "וחי" אז מען דארף עס געבן אלע ענינים וואס ער איז צוגעוואוינט ועאכ"ו א גלות ווי עס איז געווען דארטן], איז וואס איז געבליבן די נקודה דערפון, ד.ה. אין וואס באשטייט די שוועריקייט און די יסורים פון דעם גלות - אז א איד ווייס ניט צי מ'דארף זאגן "ליעף" צי מ'דארף זאגן "לעיף".

וואס דאס איז די נקודה וואס זי איז מאיר ווי אזוי דער צוגאנג צו יעדער ענין זאך ווי עס דארף זיין בא א אידן בכלל, ועאכ"ו די וואס האבן זוכה געווען צו די תורה פון שני המאורות הגדולים, אנהויבנדיק פון בעש"ט, און דערנאך האט מען אויף דערויף חב"ד - די הסברה אין חכמה בינה ודעת אין שכל האדם, ביז אין דער הסברה צום נפש הבהמית, וואס בשעת ער לייגט זיך אריין געפינט ער אויף דערויף די הסברה. וואס אלע ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט'ן גוף זיינען נצחיים, ווארום דער גוף וועט אויפשטיין לחיים נצחיים, ווי תורת החסידות פסק'נט אפ ועד"ז ווערן אויך ממונם של ישראל אויך נצחיים, כמבואר לעיל תורת הבעש"ט, דער ביאור פארוואס התורה חסה על ממונם של ישראל, ווארום אין זיין ממון געפינען זיך ניצוצות וואס זיינען שייך צו זיין נפה"א, איז דעריבער וואס בלייבט בזכרון לאחרי כו"כ שנים - צי דער ענין פון קיום המצוות האט געקאנט זיין ווי עס דארף צו זיין בעתו, אדער עס איז "מעוות לא יוכל לתקן", ובמילא ווערט דער ספק ווי עס איז געווען דעמאלט די הנהגה".

שזוהי דוגמא איך שעיקר חיי היהודי הם החיים דתורה ומצוות. ועד שכשיש ספק באיזה ענין בתורה ומצוות מבלבל אותו הרבה וכו' כמבואר בשיחה.

וכן בימינו ראינו בכמה בחורים חסידיים איך שהדין בהשו"ע הי' נוגע להם ביותר, ולכן למדו הדין בשו"ע. וכן ראיתי בחברי מספסל הלימודים, השליח הר' משה שי' גורקאו שאף שהי' בחור עובד ועוסק במבצעים (ע"פ הסדר דשנים ההם), ואעפ"כ למד הרבה שו"ע אחר הסדר, וגם הי' בקי בדינים.

בכללי החנוך וההדרכה כשמחלק אופני החנוך לפי הגיל כותב שם שההדרכה של מי שבא לעונת הבר מצוה "שבעיקרו הוא בשמירת קיום המצוות בהידור, שמירת זמני התפלה ובצבור, שקידה בלימוד, שמירת הזמן, להתלמד ממי שלמעלה ממנו".

וזכורני שפעם הי' לי שיח ושיג אם א' מחבריי והוא הזכיר לי ע"ד ר' משה שי' הנ"ל, ואמר לי אתה מדמה עצמך למשה? משה הוא יר"ש! כי הוא נסע עמו בשליחות המל"ח, ובדרך ראה איך שהוא יר"ש. שלהיות יר"ש בדרך קשה יותר מלהיות יר"ש בבית, כמוכן.

והרי ידוע איך שכ"ק אדמו"ר מה"מ תבע הרבה שהלימוד בשיבות יהי' בעניני הלכה:

"בימינו אלו איז נתמעט געווארן דער לימוד ההלכות, מען ווייס ניט קיין פשוט'ע דינים וואס עס שטייט אין קיצור שו"ע, ווארום באלד ווי מען קען נאר אנהויבן לייענען אן נקודות, לייגט מען אוועק דעם קיצור שו"ע אָן א זייט, זאגענדיק אז דאס איז א ספר פאר עמי הארצים, און אליין דארף מען לערנען פלפול אזוי ווי קצוה"ח אדער כרתי ופלתי, אדער לכה"פ אזוי ווי שער המלך.

איז אויב עס וועט ציעהן אזוי דער סדר, איז רעכט אז בדור זו בכלל ובמדינה זו בפרט איז אין א פאר יאר ארום וועט ניט זיין ביי אידן קיין רב וואס זאל קאנען פסק'ענען א שאלה, אויסער דיני נחלה, וויילע דאס איז חו"מ אין הלכות נזיקין, אויב מען וועט צו אים קומען צו א דין תורה, אדער א דין אין או"ח וועט ער ניט וויסן, וויילע דאס גייט דארף אריין אין סדר פון משנה ברורה וואס מען לערנט דאס אין סדר המוסר, איז ניט אלע מאל קומט ער צו דעם.

ובפרט בהלכות מוקצה וואס דארטן גייט ניט אן קיין לומדות, מען דארף פשוט וויסן וואס מען מעג מטלטל זיין און וואס מען טאר ניט, איז דאס ווייס ער ניט, און טראכט בא זיך למאי נ"מ, לא יאונה לצדיק כל און, וועט ער זיכער ניט נכשל ווערן אין וואס נאר א איד קאן נכשל ווערן..."

ולכן, בכל מוסד ומוסד ובכל כתה וכתה, מבלי הבט על "תכנית הלימודים" - אם רוצים שיגדלו תלמידים שלא יקדיחו רח"ל תבשילם ברבים, שאז נעשה מעמד ומצב ד"תלמיד שגלה" ובמילא "מגלין רבו עמו" - יש להשגיח ולבחון אם התלמיד יודע אודות יסודי היהדות, ויתירה מזה - אם הוא יודע בפשטות בהנוגע לפועל: דיני ברכת הנהנין, דיני הפסק בתפלה, דיני טלית קטן, דיני מוקצה בשבת, וכיו"ב כל פרטי הדינים שנתבארו בקיצור שו"ע, אשר, בעונותינו הרבים, הנה כאשר רק לומדים לקרוא ללא נקודות... מניחים הצדה את ה"קיצור שו"ע", כיון שזהו ספר שמיועד עבור "עמי-הארצים"... ואילו הוא, לא מתאים לו ללמוד בספר שרמת הפלפולים שבו היא פחותה מזו שב"קצות-החושן" או "כרתי ופלתי", או לכל-הפחות לתרץ קושיא של "שער המלך" וכיו"ב.

וכאן גם נוגע להדגיש שלא כדעת הטועים שהעיקר נוגע העיקרים אבל הפרטים הם לא כ"כ נוגעים, אלא שגם נוגע שקיום המצוות יהי' בהידור, ושהתפלה תהי' בצבור ובזמן.

ההאמנה בעצמו

בשיחת דש"פ בראשית תשנ"ב מבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ במעלת ישראל שהם עם הנבחר. ופה נשאלת שאלה כללית (א "קלאץ" קשיא) הרי ידוע המעלה דשפלות וביטול, כידוע בעולם בכלל מעלת הענוה, ובחסידים בפרט הרי ידוע מעלת הביטול, ואיך נכנס בזה הענין דלהרגיש המעלה ?

ואפשר לומר חילוק כללי, אם המעלות הם מעלת עצמו התלויים בעבודתו, בזה יש ענין הענוה, ובפרט אצל חסידים ענין הביטול שאינו מרגיש מעלתו, שלכן ראו בזה חילוקים בין חסידים ומתנגדים. בעוד שאצל מתנגדים ה' הענין דלספר בשבח עצמו, או מצד כבוד התורה או כפי הסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר מה"מ [ראה שיחת ש"פ בשלח תשמ"א סט"ו] שכשאמרו לרב שהוא אחד מהרבנים היותר גדולים בדור, אזי הוא הגיב ע"ז שהוא לא א' מהיותר גדולים אלא שהוא היותר גדול, וכששאלו אצלו איך זה מתאים למדת הענוה ? ע"ז ענה שהוא עכשיו מושבע, ולכן מוכרח לומר האמת. והרבי סיים: ומובן הקידוש השם שנעשה מזה.

(והפי' כפשוטו הוא, שהחסרון הוא לא מפני שאמר כן, כי אם החזיק מעצמו כן ה' מוכרח לומר כן (וכמו שהוא הסביר), אלא שהחסרון הוא למה החזיק מעצמו כן).

משא"כ החסידים, כמו שמספרים על א' המפורסמים (כמדומה ר' ברוך מדרכי באברויסקער) ששאלו אצלו, מדוע אצל ביתו יש תמיד ביצה של מים, וענה כאשר הקב"ה הראה לאדה"ר דור דור ודורשיו, הראה לו שברוך מרדכי יהי' רב בבאברויסק, אז אדה"ר נתן רקיקה גדולה עד שיש שם מים עד היום, שזהו כמו שרב חסידי מביט על עצמו.

אמנם כ"ז במעלות שבאים ע"י עבודתו, אבל מעלות שיש לו בעצם, ע"ז אינו שייך ענין הענוה, ואדרבה ע"ז צריך להיות הגאון יעקב, דער אידישער שטאלץ, וצריך להתגאות בזה, כי זהו לא מה שבא לזה ע"י עבודתו, אלא מה שניתנו לו מלמעלה.

וכן הוא בענין מעלת חסיד, כי לא מדובר כאן ע"ד מעלה של חסיד שבא לזה ע"י עבודתו, אלא מה שניתנו לו מלמעלה שהי' לו זכות שנולד אצל חסידים, או וואס ער איז אריינגעפאלן ביי חסידים, הרי בזה לא שייך ענין הענוה, אלא אדרבה צריך להתגאות בזה ע"ד ענין גאון יעקב. וכמו שהנני זוכר שפעם בשנים הראשונות

לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ, שאז האט מען זיך נאך ערלויבט צו זאגן עפעס ביים פארבריינגען, ואז דיבר כ"ק אדמו"ר מה"מ אודות מעלתו של יהודי (ואפשר דיבר גם אודות הברכה "שלא עשני גוי", כי אינני זוכר) ואז עמד ר' נחום חדש (א איד אן א בארד אבער א ווארעמער חסידישער איד) ואמר בקול: ברוך שלא עשני מתנגד.

ומענין לענין, אבוא כאן לענין ד"האמונה בעצמו" המובא בכללי החינוך וההדרכה. ואעתיק בתחלה לה"ק:

"..טבע האמנת אדם בעצמו היא מעלה נפלאה להיותה מוכרחת להאדם באשר הוא אדם. אבל עם זה הנה היא מדה ולא מדה. ההאמנה בעצמו אם באה לתכלית מעולה, בלימוד התורה וקיום המצוות ומדות טובות היא מדה טובה אשר תביא תועלת מרובה, היא נותנת כח ועוז בידיעת הלימודים בעיון ולעלות מדרגא לדרגא במושכלות, להכניע לשבר ולגרש המדות הרעות ולהקנות בעצמו את המדות הטובות, כי המאמין בעצמו לא יקשה לו מלהשיג מושכלות עמוקות ומדות תרומיות".

ולכאורה הרי גם בזה יכולים להקשות כנ"ל, שהרי זהו ישות להחזיק מעצמו, אלא הביאור הוא כנ"ל, שהרי זהו לא בדבר שהוא בבחירתו, אלא שהוא מאמין בכחותיו שנתן לו הקב"ה, וזה אדרבה היינו מעלה, אלא שצריך לנצל את זה בדברים טובים.

סיפר הרב זעליג סלאנים ע"ה שבהיותו בליובאוויטש אמר לו המשגיח או המשפיע, זה שהרבי אמר עליך אז דו ביסט אן איידעלער אינגל, אויף דעם ביסטו ניט שולדיג נאר דיין טאטע.

ואסיים בענין הנ"ל ד"האמונה בעצמו", וכמו שהובא לעיל מכללי החינוך וההדרכה, למה יכול להביא ענין ההאמנה בעצמו, בידיעת הלימודים, לגרש המדות רעות וכו' וכו', וכמו שראינו זה בכל הזמנים שאלו שלקחו עצמם ביד (גענומען זיך אין די הענט), והחליטו שצריכים לעשות זה וזה, ולא היו מהססים שאפשר שלא יצליחו, אלא הלכו לבטח דרכם, וב"ה הצליחו.

וכמו שכ"ק אדמו"ר מה"מ אמר לר' הענדל ע"ה ליבערמאן בלשון רוסית "סמיעלא איוו באי פאידיאם", שהכוונה הוא שנלך במלחמה בבטחון.

לב נשבר בשמחה

בספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 232:

"ארץ".

"כתיב "ארץ ממנה יצא לחם" (שכולל כל עניני מאכל, גם פירות האילן) – לאחרי וע"י עבודת ויגיעת האדם, החל מחרישה וזריעה, וכלשון המשנה "הזורע והחורש"..

ודוגמתו בעבודת האדם לקונו- שהתחלת העבודה היא בבחינת חרישה להיות לב נשבר ונדכה, כמ"ש "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", ועי"ז תהי' הזריעה והצמיחה.

ויש להוסיף בנוגע לענין חרישה בעבודת האדם- ע"פ תורת הבעש"ט על הפסוק "כי תהיו אתם ארץ חפץ" שבנ"י נמשלו לארץ שטמונים בה אבנים טובות ומרגליות, אלא שיש צורך לחפש אותם, ועד לחיפוש אחר חיפוש (כיון שנמצאים במקומות מיוחדים בארץ), ויש צורך בחפירה בעומק הארץ (כיון שברוב המקומות אינם על פני הארץ, אלא בעומק הארץ)- שדוגמתה עבודת החרישה, אלא שיש צורך ביגיעה גדולה יותר".

ענין הלב נשבר המוזכר כאן הנה בתניא נזכר זה ביחד עם ענין המרירות. כמו בפ"ז: "ע"י שבירת לבו ומרירות נפשו" וכן בפכ"ו "במר נפשו ולב נשבר" וגם כשמדבר בפכ"ו ע"ד ענין השמחה, אומר שהשמחה באה אחר זה, משא"כ כאן בהשיחה הנה אחרי שמביא הפסוק "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", כותב בהערה 43: "אלא שביחד עם זה צ"ל גם רגש השמחה", היינו שהשמחה צ"ל ביחד עם הלב נשבר, ולא רק אח"כ.

ואפשר שזה מתאים עם מאמר הידוע ד"ה מרגלא בפומי' תשמ"ו, שמבואר שם: "אמנם ענין המרירות שבתשובה אינו שייך בדורנו זה האחרון", והיינו שבדורנו זה ענין הלב נשבר הוא לא במרירות, ואדרבה צ"ל ביחד עם שמחה כמ"ש בהערה הנ"ל.

וענין ה"לב נשבר" הוא לא להרגיש בעצמו שהוא שלם. וכמו ששמעתי פעם כמדומני מהרה"ח ר' פרץ ע"ה מאצקין, שפעם בא' ההתוועדויות (אצל כ"ק אדמו"ר

מהוריי"צ², שא' חיפש ללחם משנה, ואמר לו הרבי שתכלית השלימות הוא בשבורות, וכן שמעתי מאבי מורי שי', שהרבי מסלאנים שמוזכר במבוא לקונטרס ומעין שבא לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע אודות ליסד חברה "מחזיקי הדת", וכשבא חזרה למקומו אמר להחסידים שלו "קוקט אויף מיינע אויגן וואויל זיינען די אויגן וואס קוקן אויף די אויגן וואס האבן געזעהן א אמת'ן צדיק. ואמר: איך בין געווען ביי אלע גוטע אידן, און דעם אמת האב איך געפונען אין ליובאוויטש. זיצט א א איד (כוונתו על הרבי מהורש"ב) מיט צוויי גאלדענע זייגערלאך אין ביידע קעשענעס, מיט א גאלדענע קייט, פון איין קעשענע צו די צווייטע און אונטער דעם, א לב נשבר באמת".

וכן יש פתגם עס איז ניטא אזא גלייכע זאך ווי א קרומער לייטער, און ניטא אזא קרומע זאך ווי א גלייכווערטל, ניטא אזא גאנצע זאך ווי א צובראכענע הארץ.

שבפשטות תוכן של שבירת הלב המוזכר כאן הוא לא ענין המרירות, אלא שלא להרגיש שלם בעצמו.

ועד"ו יכולים גם לבאר מה שמבואר במאמר האחרון (לע"ע) [שיצא לאור לפורים קטן תשנ"ב שחילק אותו כ"ק אדמו"ר מה"מ בעצמו] אודות ענין כתית למאור ..שישראל שבורים הם מזה שהם בגלות", ג"כ אין הכוונה לענין המרירות, וכמו שנזכר שם הלשון: "הוא חולה" והיינו שענין שבירת הלב הנזכר כאן הוא שאינו שלם בעצמו, אלא הוא מרגיש חסר, אבל כ"ז יכול להיות בשמחה.

ואיך באמת שייך שאף שהוא מרגיש בעצמו חסר, ואעפ"כ יהי' בשמחה ע"ז מסיים בהערה הנ"ל שהרי כל עניני עבודת ד' צ"ל מתוך שמחה וטוב לבב.

*

דער קוק פון חסידות אויף וועלט

בשיחת יום ד' פ' בא תשנ"ב [ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 281]:

"יעדער ענין אין וועלט, אפילו זאכן וואס זיינען היפך הטוב והקדושה, האבן א שרש למעלה אין קדושה, און אין דעם..באשטייט אמיתי הענין, נאר לאחרי ווי דאס גייט דורך א ריבוי השתלשלות, מיט כמה וכמה מסכים ופרסאות והעלמות והסתרים וכו', ווערט דערפון נשתלשל למטה א דבר של היפך".

גם בקטע זה רואים איך שחסידות מביטה על העולם, גם בדברים שהם היפך הטוב, שיש להם שרש בקדושה, וזהו אמיתית ענינם.

ובהערות מציינן לס' השיחות תשמ"ח [סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 38]:

"אין תורה זיינען אלע ענינים בתכלית הטוב והקדושה – ווי די ענינים זיינען בשרשם ומקורם למעלה, כנ"ל, און די כוונה איז, אז דורך תורה זאל מען מהפך זיין דעם רע שבעולם לטוב וקדושה, דורך מגלה זיין אין איר זיין כוונה פנימית..און אין דעם זיינען פאראן דרגות:

(א) פאר אדם ישר הולך – איז בריאת הרע בכדי ער זאל האבן בחירה, און באווייזן אז ער האט שכל און כחות צו אויסקלייבן דעם דרך הטוב, און דוחה זיין דעם דרך הפכו, און דער כח לזה נעמט ער פון תורה: תורה איז מגלה און שטעלט אוועק יעדער זאך במקומו האמיתי – "להבדיל בין וגו' ובין הטהור".

(ב) נאכמער: און לאחרי ווי דאס ווערט נשתלשל אלס דבר רע בעולם, און מ'איז עובר אויף דעם ח"ו – איז די כוונה אין דעם, אז דורך תשובה זאל זיין שבירת הרע, און בירור הניצוץ קדושה שבו לזכיות, ביז צו שלימות התשובה – דורך מקיים זיין דעם ענין ווי ער איז אין תכלית הטוב והקדושה (בשרשו)".

ואף שכל אלו הענינים המבוארים בשיחה הנ"ל הם מקובלים גם בלי חסידות, ששני דרכים ישנם לפני האדם, או שבוחר לכתחלה בטוב, או שנופל בתחילה, ואח"כ עושה תשובה?

י"ל בדרך אפשר שהחילוק הוא, שכשיודעים שבכל דבר יש ניצוץ אלקי וגם בדבר רע, מביטים ע"ז בעין אחרת, שיש בזה כוונה, והכוונה הוא לעמוד בנסיון, ה"ז מקיל לכללות עבודה זו.

כשאירע אצלי הסיפור מיט דער בארד (קיץ תשמ"ג) הי' לי אז בשבוע שקודם לזה "אינטערוויו", עם האמא של הבחור שלמדתי עמו, והיא שאלה אצלי כמה קושיות וטענות על ליובאוויטש וכו', ואחר כל החילופי דברים, אמרתי לה: א) מה שברוסיא היחידים שעמדו בנסיון הי' ליובאוויטש, וע"ז אמרה לי ס'איז אמת. ב) אמרתי לה אודות השלוחים, שאם יש משהו מחוג אחר, שיסע אברך א' למקום נדח, ולא רק שלא יתקלקל משם, אלא אדרבה, יחזיר את אחרים בתשובה, וע"ז שתקה, ולא אמרה שום דבר. ובאמת זהו לא פחות חידוש מהנסיונות ברוסיא, כי שם הם הנסיונות מעניות וכאן הם נסיונות מעשירות.

וי"ל שא' הטעמים בזה הוא, כי ע"י לימוד החסידות, האט מען גאר אנאנדער קוק אויף דער וועלט, ואפילו על הענינים של היפך.

וי"ל בדרך אפשר שזהו א' הטעמים שליובאוויטש אינה כמו חוגים אחרים בחסידות שפרשו מהעולם, ועשו להם מקום מיוחד בפ"ע, משא"כ ליובאוויטש נמצא בהעולם, כי בחסידות חב"ד יש הכח ע"ז להחזיק עצמם גם בהיותם בעולם.

וזהו שיש כמה דרכים בכל אלו הענינים מן הקצה אל הקצה:

יש הדרך של "כחה דהתירא עדיף" למצוא בכל דבר ההיתר, שזהו ודאי דרך מופרך וכמו שמאריך בזה בקונטרס עץ החיים ומה שבשביל זה נתייסדה ישיבת תומכי תמימים לבטל שיטה זו.

ויש שיטה בקצה האחרון, וזוהי שיטת הפרישות, שמאחר שהעולם יכול להמשיכו לענינים בלתי רצויים, לכן צריכים להתנזר מהעולם, או כמו שהי' שיטת הנאווארדיקער, לעשות פעולות שיפרידו אותם מן העולם, ומטעמים הנ"ל וכדומה, אבל לא זוהי דרך החסידות. וכמו שידוע המכתב הארוך אודות ר' מרדכי ור' חיים פרוש [אג"ק-כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' קנו], איך שר' מרדכי דיבר אליו בתוקף נגד דרכו, וגם יש בלקו"ד איך שאדנ"ע דיבר הרבה נגד ענין הפרישות מהעולם.

וי"ל בדרך אפשר שמלבד שדרך כזה, הרי נאמר ע"ז לא לתהו בראה לשבת יצרה, הרי ידוע שרובם מאלו שהתנהגו בדרך זה האבן ניט אויסגעהאלטן ונפלו לגמרי,

והטעם כי ענין קיצוני אין לו קיום, ודרך החסידות הוא דרך המיצוע להיות בעולם ולפעול ע"ע לא להתפעל מהעולם, וכמו שידוע מהרבה חסידים, שאף שהיו עוסקים בעסק, ואעפ"כ היו מחשבותיהם וכל חיותם בחסידות וכו', וכמו שידוע הסיפור מר' בנימין קלעצקער שהי' סוחר בקלעצער ועמד על חוף ריגא אצל הקלעצער שלו והתבוננו בחסידות, ושאלו אצלו איך זה שייך וענה שהוא אינו מבין איך יכולים לומר "אחד" (בקריאת שמע) ולחשוב על קלעצער משא"כ להיפך.

*

עומדים על סף הנאולה

בספר השיחות תנש"א ח"א ע' 348:

"ובנוגע לפרשת תרומה – שנוסף על השראת השכינה במשכן ומקדש כפי ששייך בכאור"א מישראל בכל מקום ובכל זמן, גם בחוץ לארץ ובגלות בזמן הגלות [מתחיל ועיקר מ"בית קדושה בלבו של אדם" כמרומז בדיוק הלשון "ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאור"א מישראל", ומלבו של אדם – לביתו הפרטי, שנעשה בית תורה תפלה וגמ"ח, ומביתו- לחלקו בעולם, ועי"ז לכל העולם], הרי, ע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" נעשה עיקר ושלמות הענין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – כפשוטו ממש, בבית המקדש (דאקרי משכן) השלישי, "מקדש א-דני כוננו ידיך".

הרבי מסביר כאן שכל הענין של השראת השכינה במשכן ומקדש עכשיו הוא בלבו של אדם ובביתו, וכן מה שפועל על העולם, אבל העיקר הוא כמו שיהי' לעת"ל בבית המקדש השלישי כפשוטו ממש.

ומזה מובן שכל העבודה עד עכשיו הוא שלא בערך כלל לגבי העבודה דלעתיד, ורק שכל מעשינו ועבודתנו הוא הכנה שע"ז יבואו הגילויים דלעתיד.

ומזה מובן איך שזה מופרך לגמרי מה שיש מקשים (או בלשון הרבי: תואנה הם מבקשים) מה זה נעשה פתאום עבודות חדשים, כל הזמן ידעו אצל חסידי חב"ד העבודה היא לימוד החסידות ועבודת התפלה, ובדור השביעי נתוסף ענין המבצעים

ושליחות, ומה זה נעשה פתאום עבודה חדשה: הענין דמשיח, ועד לניגונים וריקודים בעניני משיח?

משל למה הדבר דומה לבנ"א הנוסעים ליריד, וכמה זמן קודם הנסיעה מכינים כל הענינים הנצרכים בשביל היריד. וכן בעת הנסיעה (שבשנים הקודמים הי' לוקח הרבה זמן) ג"כ מכינים הענינים הנצרכים בשביל היריד. אבל כשבאים כבר קרוב למקום היריד אז כל העסק ודיבור הוא ענין היריד עצמו הן לתאר לאלו שלא יודעים עדיין בדיוק מה עושים על היריד, והן ובעיקר השמחה מה שכבר באו למחוז חפצם.

והי' אם יהי' שם א' שאינו מבין כ"כ מה שקורה כאן, ואינו בר דעת גדול כלל, יקשה מה קרה זה לכם, כל הזמן עסקנו בסדר מסודר ובמנוחה בהכנת כל הענינים, ועכשיו פתאום נעשה בלתי סדר, ומדברים בהתפעלות אודות היריד, ושמחים ורוקדים.

וע"ז יענו לו: טפשי! הלא בשביל זה יגענו כל הזמן, ועתה שבאנו למצב הזה, לא נשמח? ועד"ז הוא בעניננו: כי הלא כל העבודה של לימוד החסידות ועבודת התפלה, ומבצעים ושליחות הלא זה הכל הוא המעשינו ועבודתינו בשביל להביא הגאולה, שזהו כל התכלית, וא"כ עכשיו שכדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ כבר עומדים על סף הגאולה, וכבר עברו המ"ב מסעות, ועומדים אצל ירדן יריחו, דמורה ודאין, האם לא נשמח!?

*

הענין האמיתי של הגלות, הוא גאולה

בספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 491:

"(ב) ועיקר: בנוגע להמשך הפרשיות- תזריע (ואח"כ) מצורע- דלכאורה, לאחרי ש"אשה כי תזריע וילדה זכר", גאולה נצחית שאין אחרי' גלות, לא שייך עוד מעמד ומצב ד"מצורע" שקשור עם ענין הגלות?"

שם, ע' 494:

"ומזה יובן גם בנוגע כללות הענין דגלות וגאולה- נגעי המצורע (גלות) וטהרתם (גאולה):

גלות- שענינו העלם והסתר האור האלקי, כמ"ש "אותותינו לא ראינו גו", ועד לחושך, ובפרט החושך כפול ומכופל דסוף זמן הגלות-מצד שרשו ומקורו הו"ע נעלה ביותר, "אורות עליונים" שלמעלה מהתגלות בכלים, ועד לבחי' שלמעלה מגילוי לגמרי ("לא ראינו") בחי' "ישת חושך סתרו", ומפני גודל מעלת והפלאות האורות שלמעלה מגילוי, נשתלשל למטה העלם והסתר וחושך כפשוטו, שמזה באים כל ענינים הבלתי-רצויים שבזמן הגלות.

וכיון שבשרשו ומקורו הו"ע נעלה ביותר, אורות עליונים שלמעלה מגילוי, לכן, גם לאחר ששנתלשל למטה להעלם והסתר וחושך כפשוטו, עד לענינים דהיפך הטהרה וכו', אין זה אלא בחיצוניות ובדרגא התחתונה ובאופן של נגיעה בלבד.

ולכן, גם התיקון שע"י "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" הוא (לא ע"י ענין חדש לגמרי, אלא) ע"י התגלות ענינו האמיתי של הגלות [וכמודגש גם שהתיקון הוא (לא ע"י ביטול הגלות, אלא) ע"י הפיכת הגלות לגאולה, כידוע שע"י המשכת וגילוי האל"ף (אלופו של עולם), נעשה מ"גולה" "גאולה"] - אורות עליונים שלמעלה מגילוי ("ישת חושך סתרו"), אשר, ע"י "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות", פועלים שגם האורות העליונים שלמעלה מגילוי יומשכו ויתגלו למטה (ועי"ז תתבטל בדרך ממילא האפשרות להעלם והסתר וכו' עד להיפך הטהרה אפילו בחיצוניות בלבד)."

והשאלה בזה הוא מהו התוכן בזה שאמיתית ענין הגלות הוא גאולה, כי בודאי אין הכוונה להסתפק בהגלות ח"ו, וכידוע הצעקות ששמענו מהרבי בענין עד מתי, ואיך שהוא תבע מאתנו שנצעק עד מתי.

ואפשר שהכוונה היא שביחד עם זה שנצעק עד מתי, ונתבע הגאולה, ביחד עם זה צריכים לידע גם שהגלות הוא באמת ענין גבוה מאד, וכל ענין הגאולה הוא התגלות ענינו האמיתי של הגאולה, ולא רק שאין זה סתירה לתבוע ולהביא הגאולה תיכף ומיד ממש, אלא אדרבה זה מסייע לזה.

וע"ד כמו בענין יסורים ר"ל, הרי מבואר שבאמת בשרשו הוא ענין טוב, ולכן צריך לקבלו בשמחה, ואעפ"כ מבקשים וכן צריכים לבקש שלא יהיו יסורים ח"ו, ואדרבה זה שיודעים שהיסורים באמת ענין טוב, זה גופא מועיל שיבוא בטוב הנראה והנגלה.

וכידוע בענין גם זו לטובה, שע"י שנחום איש גם זו, הי' אומר גם זו לטובה, על כל ענין שהי' לא טוב בגלוי, דוקא עי"ז המשיך שיהי' טוב אף בגלוי.

ועד"ז הוא בנוגע להמצב שלנו אחר ג' תמוז, שביחד עם זה שאנחנו לא מרוצים מהמצב, וצועקים עד מתי, ורוצים התגלות הרבי מה"מ תיכף ומיד ממש, ביחד עם זה צריכים לידע שבאמת הזמן הוא זמן מרומם, וע"ד כמו שמבואר בשיחה הנ"ל.

ויכולים להוסיף בפרטיות בקשר להזמן שאחר ג' תמוז מהשיחה דש"פ חיי שרה תשנ"ב [סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 111]:

"ולהוסיף: אז גשמים איז אויך פארבונדן מיט שליחותו של משיח – מלמטה למעלה (ע"ד לבנה), "ואד יעלה מן הארץ", אז דוקא "מן הארץ" (ב"ן), א נשמה בגוף, ווערט פון חומריות גשמיות און פון גשמיות ווערט אן "אד" (יסוד האויר, דער איידלסטער יסוד), וואס איז "יעלה" למעלה מעלה, נאך העכער פאר "רוח אלקים מרחפת על פני המים", "זה רוחו של משיח" – ווייל עס ווערט די תחי' אלס נשמתו דכ"ק מו"ח אדמו"ר בפועל ממש, אלס נשמה בגוף (און ניט בלויז ווי ער איז "רוח..מרחפת על פני המים")."

שכאן הוא רמז ברור על הזמן שאחר ג' תמוז, שכ"ז הוא שליחותו של מה"מ להביא הגאולה.

ואעפ"כ אין מזה סתירה להצעקה עד מתי ואדרבה כנ"ל, שדוקא ע"י הידיעה שמצב דעכשיו הוא בעצם מצב מרומם, דוקא עי"ז ממשיכים שיהי' טוב גם בגלוי. וכלשון השיחה בתנש"א ("כיון שהאורות העליונים נמשכים ומתגלים למטה), גאולה נצחית שאין אחרי' גלות".

ובאמת החשבון הנ"ל אודות הזמן של עכשיו, הוא עוזר שלא יהי' ח"ו הרגש כאילו עזבו אותנו, אלא שנדע שזה הכל ענינים נעלים, אלא שאנו רוצים שיהי' הטוב לנו, גם בגלוי.

גם ענינים הבלתי רצויים יש להם שרש ומקור למעלה

בשיחת דש"פ תשא תשנ"ב מבואר שע"י צמצום הראשון ושבירת הכלים וקטרוג ומיעוט הלבנה, ולאחר ריבוי השתלשלות וצמצומים ופרסאות וכו', ובלשון השיחה: "לאזט דאס אן ארט אויף א ענין של חטא בפועל ר"ל".

ולכאורה מהו תוכן הכוונה במה שמסבירים שהענין הבלתי רצויים יש להם שרש למעלה, והרי עי"ז מקטינים גודל החטא, כי הרי זה שלא באשמתו ?

אבל באמת אין הענין כן. כי הרי הכל תלוי בבחירתו, וזה שאומרים שהדבר הזה יש לו שרש ומקור למעלה, זה רק נותן עידוד של ניפול ביאוש, כי מאחר שיש לזה שרש למעלה הרי בודאי יש לזה כוונה, ובודאי ישנם כוחות לתקן את זה.

ובמילא העיקר מה שצריכים לחשוב, מה צריכים לעשות עכשיו, באיזה אופן למלאות הכוונה בהמצב שהוא עכשיו. וזה הענין נוגע במאד לכאו"א. כי הלא ידע איניש בנפשי, וכל א' יש לו עניניו הפרטיים, ולפעמים נופלים ברוח. וכמה פעמים זוהי סיבה הגורמת לנפילה לגמרי ר"ל, ואף שיש כמה ביאורים בחסידות לשלילת העצבות אבל גם זה הוא ביאור. וכידוע בחסידות הענין ד"נורא עלילה על בני אדם", שמובא אח"כ בהשיחה, שהתוכן בזה: שהגם שהענינים הבלתי רצויים יש בהם כוונה, והכוונה הוא ענין התשובה, והעלי' הגדולה שנעשה דוקא ע"י ירידה.

וכמו שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב ב"ספר השיחות-תורת שלום" מדבר אודות חטא וכו', שאלו שלא הי' להם שייכות לזה אינו רואים בהם מעלה על אלו שהי' להם שייכות לזה וכבר תיקנו זה, שאלו האחרונים יש להם חוש בעבודה, משא"כ הראשונים.

וע"ד אפשר יכולים לומר ג"כ אודות המצב שלנו בזמן האחרון אף שזוהי ירידה גדולה, ובודאי שאילו זכינו היתה ההתגלות כבר, והי' כבר הגאולה האמיתית והשלימה, וכמו ששמענו כמה פעמים מפי כ"ק אדמו"ר מה"מ. אבל בפועל כשאנחנו כבר במצב זה בודאי שיש בזה כוונה, והכוונה היא בשביל עלי' יותר גדולה, לכן העיקר במה שצריכים להתרכז עכשיו הוא: מה צריכים לעשות עכשיו? ולא להתעמק: איך היו נראים הענינים אם היינו במצב אחר? והמעשה הוא העיקר.

הנחיצות בציור פנימי של תמים

בספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 659:

"ועפ"ז קען מען אויך מסביר זיין דער אונטערשייד צווישן די צוויי קוים פון דעם ר' און פון דעם ד': די צוויי קוים – ברוחב ואורך – זיינען כולל אלע דרגות פון סדר השתלשלות, וועלכער טיילט זיך בכללות אויף עליון ותחתון, רוחב ואורך: דער קו למעלה (ברוחב) איז א שלימות בהרחבה, אבער אין די דרגא עליונה עצמה (ע"ד איכות), און דער קו באורך באווייזט אויף דער המשכה מלמעלה למטה (צו נידעריקערע דרגות)".

פה בקטע זה מתחיל להסביר החילוק בין ר' וד' ומתחיל בענין המשותף שבשניהם, שהם כוללים כל סדר השתלשלות.

ופה אנו נפגשים בענין חדש לכאורה, כי במאמרי ההילולא דיו"ד שבט, מוסבר ענין ר' שהוא בלעו"ז, מחו"ד שבלעו"ז, וכאן מבארים ענין הר' שהוא סדר השתלשלות דקדושה. ועוד יותר: שהוא בשוה בזה עם הד', אלא שהחילוק הוא בהיו"ד מאחוריו שהו"ע הביטול.

ואף שתוכן הענין בהשיחה הוא מעלת הביטול, ושזה פועל שלימות בכל סדר השתלשלות, ובלעדי זה יכול להיות שלא יהי' קיום בכל סדר השתלשלות, אבל מאידך יכולים מזה גם להבין ההכרח בכל סדר השתלשלות, ולא מספיק שיהי' לו רק הביטול. ולא עוד אלא שמזה יכולים גם להבין, שזה שיש לו כל סדר השתלשלות, שהכוונה כאן היא מוחין ומדות ועבודה בפועל, אלא שחסר לו ביטול, אף שכפי המבואר כאן יכול להיות שלא יהי' קיום להשכל ומדות שלו, אבל אין הפי' שאינו כלום, ויילע דערוויילע לערנט ער און דאוונט. והיינו לשלול הדיעה "אדער גאר אדער גארניט". ובודאי לשלול הדעה שהעיקר שצריכים הוא החסידישער ביטול, ושאר הענינים כמו מעשה בפועל, או מוחין ומדות הוא לא כ"כ נוגע.

ויכולים להעיקף מבט בספר "דעם רבינ'ס קינדער" ושם יכולים לראות איך שהרבי תובע ציור פנימי עם כל הענינים, ואינו מסתפק רק עם ביטול.

והננו להעתיק איזה קטעים משם [שנשאבו משיחות קדש]:

ע' כה:

"תכלית הכל איז דער לימוד הנגלה, לימוד החסידות און עבודת התפלה פון די תלמידים. און צוליב דעם זיינען דא די רמ"ם, משפיעים, הנהלה און אלע עניני הישיבה. וואס זיי אלע זיינען א טפל צוליב דעם לימוד התלמידים, וואס דאס איז דער עיקר.

וכשם ווי דאס איז בכללות עניני הישיבה, אזוי אויך בא די תלמידים גופא, אז אלע זייערע ענינים גשמיים הנצרכים להתלמיד – צי אין דעם ענין ההשגחה, ההשפעה, הרמ"ם וההנהלה – דארף דאס ניט בריינגען קיין חסרון ומיעוט אין דעם לימוד התלמיד, ווארום אלע ענינים זיינען דאך מערניט ווי א טפל בלבד כנ"ל.

ובמילא דארף דער תלמיד וויסן, אז ער דארף זיך אויסטאן פון אלע ענינים, און אז זיין עיקר איז – ופרצת אין לימוד הנגלה, לימוד החסידות און עבודת התפלה" [משיחת ש"פ קדושים תשי"ט].

ע' מד:

"בשעת די חתונה (של כ"ק אד"ש יד כסלו תרפ"ט) איז דער רבי ארומגעגאנגען מיט א פלעשל משקה און א קעלישיק איבער אלע שולחנות און געגעבן זאגן "לחיים". בשעת ער איז צוגעקומען צו דעם שולחן פון די תמימים, האט ער אויך זיי געגעבן משקה, און גערעדט פאר זיי א גאנצע רייד. די רייד האט זיך אנגעהויבן "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי", און איר – האט דער רבי געזאגט צו די תמימים – גייט אויף דעם, און דערפאר האט ער זיי געבענטשט, ובתוך הברכה האט ער געזאגט אז זיי זאלן לערנען אויך נגלה, דער רבי האט ניט געזאגט דעם ווארט "אויך", נאר ער האט געזאגט סתם דעם לשון "נגלה און חסידות".

עס מוז זיין אויך דער לימוד פון נגלה, ווארום א נשמה אן א גוף טויג ניט. מען דארף לערנען נגלה און טאקע לערנען, ניט יוצא זיין פאר דעם משגיח – האלטן א גמרא און אונטער די גמרא א מאמר אדער א קונטרס.. "משיחת ש"פ וישלח תשי"ד)

ע' צו:

"בשעת ער האלט אין עבודת התפלה, וואס דעמולט איז ער דאך "כעבדא קמי' מרי" – דעמולט דארף ער ניט טראכטן וועגן קיין אנדער זאך, אפילו ניט וועגן די "מבצעים".."

וואס דאס איז שלא כדעת הטועים אז עבודת התפלה איז אן ענין וואס איז געווען שייך אמאל, אן ענין פון "למפרע" וכידוע תורת הבעש"ט אויף "הקורא את המגילה למפרע לא יצא", און ער טוט זיך אן אין א זיידענע זופיצע פון אן אלטן חסיד פון אלטן רבי'ן, אז אזוי ווי ער איז ניט קיין מציאות פאר זיך – די גאנצע מציאות זיינע איז דאס וואס ער איז דעם אלטן רבינ'ס א חסיד – איז וויבאלד אז ער הערט אז די רביים מאנען הפצת המעינות, במילא טוט ער נאר אין הפצת המעינות!.." (משיחת ש"פ במדבר תשל"ו).

*

שווהי רק דוגמא שתובעים כל ענינים, ואין שייך לומר שהעיקר הוא הנקודה, וזהו הכל.

והנני רוצה להביא סיפור (בהנוגע להענין שנזכר לעיל בשלילת השיטה: "אדער גאר אדער גארניט") ששמעתי מר' סעדי' ע"ה ליבעראוו ממה שמע מר' גרונום ע"ה.

הוא סיפר שר' גרונום הי' אומר אז מ'דארף זיין א ליובאוויטשער חסיד, און אויב ניט, איז לכה"פ א קוידענאווער חסיד, און אויב ניט איז לכה"פ א פרומער מתנגד.

ואני חושב שעד"ז אפ"ל בליובאוויטש גופא, כי יש ליובאוויטש שבליובאוויטש, והיינו שיש לו רק לא רק מעשה בפועל ולא רק הרגש הלב, אלא גם הבנה והשגה (חב"ד), ויש קוידענאוויטש שבליובאוויטש, היינו שחסר לו בהבנה והשגה, אבל עכ"פ שיהי' לו הרגש הלב (חג"ת), ויש א פרומער מתנגד שבליובאוויטש, והיינו עכ"פ יהי' שלם במעשה בפועל (נה"י).

*

כל דפשיט מעלי מפי

בשיחת ש"פ שלח תנש"א [סה"ש תנש"א ח"ב ע' 623] מבאר למה הלכו מרגלי משה לארכה ולרחבה:

"ומטעם זה הלכו כל י"ב המרגלים לתור את כל הארץ, לארכה ולרחבה (במשך ארבעים יום), ולא באופן שכל א' ילך לחלק מסויים בארץ השייך לשבטו – דכיון דהשליחות דיי"ב נשיאי ישראל היא כדי שכל נשיא יוכל להעיד ולהבטיח לשבטו שראה במו עיניו את חלקם בארץ הטובה, הרי, כל זמן שלא נתחלקה הארץ ליי"ב השבטים לא הי' ידוע היכן הוא חלקו הפרטי של כל שבט ושבט (שנקבעה ע"פ הגורל, כמפורש בקרא (שנאמר קרוב לסוף שנת הארבעים) "אך בגורל יחלק את הארץ", והחלוקה ע"פ הגורל היתה לאחרי כיבוש הארץ ע"י יהושע), הוצרכו כל י"ב הנשיאים לתור את הארץ כולה, שעיי"ז ידעו בוודאות שראו גם חלקם בארץ".

ואח"כ הוא מסביר ע"פ פנימיות הענינים:

"ועפ"ז צריך להבין הטעם (בפנימיות הענינים) שכל א' מי"ב נשיאי ישראל הלך לתור את הארץ כולה, לא רק החלק דשבטו (ובפרט שהי' ידוע החלק (לכמה שבטים) מברכת יעקב), אלא גם החלקים דשאר השבטים – דלכאורה, כיון שעבודתו של שבט זה היא בחלק מסויים השייך לו, מהו הצורך ומהי התועלת בכך שיתור גם את החלקים דשאר השבטים, שעבודת בירורם שייכת ונעשית ע"י שאר השבטים ?

והביאור בזה – בפשטות – שהפעולה דכל נשיא לתור את הארץ כולה, וגם חלקי הארץ דשאר השבטים, היא מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך" כיון ש"כל ישראל ערבים (ומעורבים) זה בזה" ועד ל"קומה אחת שלימה".

ולכאורה צ"ל: שמאחר שיש ביאור בפנימיות הענינים למה היו המרגלים צריכים ללכת בכל א"י לא רק מפני שלא ידעו איזה מקום שייך לשבט שלהם [וכמו שמבאר (שם)], א"כ למה הי' צריך לבאר ביאור הראשון מפני שלא ידעו ?

וי"ל בפשטות כי תחילה צריכים לבאר בדרך הפשט, וע"פ דרך הפשט הסיבה היא מפני שלא ידעו, ואח"כ מבארים גם ע"פ פנימיות הענינים.

וע"פ דרך הצחות והדרוש, יכולים ללמוד מזה לימוד בעבודת השם, ש"כל מה דפשיט מעלי טפיי".

זה הפתגם שמעתי מהרבי מה"מ על יחידות, כששאלתי על איזה ענין – איך לעשותו ? וענה לי: "כל מה דפשיט מעלי טפיי".

וגם פעם ענה כ"ק אדמו"ר מה"מ על שאלה ששאלו אצלו בעת הסעודות [בקומה השני', דירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ] ע"ד מ"ש שב"היום יום" [טז ניסן]: "שגם מי

שאינ לו אב ואם, ר"ל צ"ל בברכת המזון: הרחמן הוא יברך את אבי מורי כו' אמי מורתי כו".

ושאלו אצלו אם הכוונה היא להספירות העליונות³, וענה: "כל מה דפשיט מעלי טפי", והיינו שהכוונה היא לאב ואם כפשוטו.

וי"ל בדרך אפשר שבודאי הרי בכל דבר יש כוונות עליונות, ופנימיות הכוונה, אבל לכל לראש צ"ל הכוונה הפשוטה.

וכן עד"ז בענין לקיים רצון הרבי, הרי תחילת הכל צריך לקיים בפירוש הפשוט, ואח"כ יכול לכוון בזה גם כוונות עליונות, ופנימיות הכוונה.

וע"ד בענין שתיית משקה, שאין צריכים לחשוב פנימיות הכוונה אלא לכל לראש צריכים לקיים בפועל ממש ואח"כ יכולים להעמיק בזה, וגם למצוא בזה טעמים ע"פ פנימיות הכוונה.

יש סיפור משני חסידים איידעם ושווער. שניהם רצו לעשות איזה ביזנעס, וכתבו להרבי (באותו זמן) והרבי ענה שלא לעשות את הביזנעס, והאיידעם הראה להשווער שלו את מענת הרבי. וענה לו השווער "אזוי לערנט מען דעם רבינ'ס א בריוו?! תחילה צריכים ללמוד חסידות ולהתפלל באריכות ואח"כ לומדים המענה. וכן הי' למדו חסידות והתפללו ואח"כ ישבו ללמוד המענה והתחיל לדרוש "מאחר שכתוב לא לעשות הביזנעס, א"כ יש סברא לעשות"... וכך געדרייט און געדרייט עד שהמסקנה היתה לעשות הביזנעס, ומובן וואו מ'איז פארפארן.

וי"ל ע"פ דרך הדרוש, שהי' עוד שווער ואיידעם, שאול המלך ודוד המלך. עבודת דוד היתה "הוקם על", "עולה של תורה", ושואל מרחובות הנהר (משכיל) הנה גם כשהי' לו ציווי מפורש להרוג צאן עמלק, ואעפ"כ השאיר הצאן, כדי להקריב קרבנות, ועוד אמר "הקימותי את דבר ד'", כי רצה לקיים ע"פ פנימיות הכוונה ולא בפשטות⁴.

*

(3) ראה אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' רג - המעתיק.

(4) נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 913 - המעתיק.

ללמוד תורה אור ולקוטי תורה

בכלל רואים ב"היום יום" שמהענינים שהם שם במדה מרובה, הן התיקונים בספר תורה אור, ואפשר י"ל, שזהו החשיבות המיוחדת שיש לתורה אור ולקוטי תורה שהן נקראים די חסידישע פרשה, שלא ראיתי כתוב בזה על ספרים אחרים בדא"ח.

מספר הר' מ"מ שי' [ע"ה] מרוב שפעם בהיותו בחור וישב בביהכ"נ בערב שבת ואמר "שמות" (שנים מקרא ואחד תרגום), וראה אותו הר"ש ע"ה סוסנקין ושאל אצלו: און די סדרה אין תורה אור (או לקו"ת) האסטו שוין מעביר געווען?! והיינו שלדעתו צריכים תחלה ללמוד הסדרה בתו"א ולקו"ת, ואח"כ לומר "שמות" (שנים מקרא ואחד תרגום).

ואף כי בודאי אין זה הלכה למעשה, ועי' בלקו"ש חכ"ד ע' 364:

"במש"כ ע"ד שמו"ת ולימוד חסידות - הנה כיון דלימוד זה אפשר דאתי לאימשוכא ובכלל אין לו קצבה ונוסף ע"ז שמו"ת זמנה קבוע נ"ל דלומדין חסידות לאחרי שמו"ת. כמובן באם המדובר בלימוד דיחיד ולא כשמתקבצים ביחד כו'. ולמדין בכ"ז משו"ע או"ח סו"ס תלא".

שמשם רואים ששמו"ת בא קודם ללימוד החסידות, ולא יוצא מהכלל גם תו"א ולקו"ת.

אבל אעפ"כ רואים מזה ההתייחסות של חסידים לענין של תו"א ולקו"ת באופן מופלא. וגם כתוב באיזה מהשיחות שתו"א ולקו"ת נקראים ספרי היסוד דתורת החסידות. מלבד מה שכמה פעמים צוה כ"ק אדמו"ר מה"מ ללמוד כל התו"א ולקו"ת (שיחת ש"פ וישב תשט"ו - לקו"ש ח"כ ע' ש"פ ויקהל תשכ"ה. ש"פ שמות וש"פ וארא תש"מ) במשך השנה, לפעמים עם שיר השירים, ולפעמים בלא שיר השירים.

וגם בשיחת חיי שרה תשנ"ב (שזהו מהשיחות האחרונות ששמענו לע"ע):

"ובפרט דורך דעם וואס מ'נעמט אן אויך די החלטה טובה צו לערנען גאנץ ספר תורה אור ולקוטי תורה כל חלקיהם עד סיומם".

ולא ברור כאן הכוונה, אם זהו רק לשנה ההיא, או שזוהי הוראה כללית.

ועי' בשיחות קדש (בלתי מוגה) משיחה הנ"ל:

"ובנוגע לפועל – יש לעורר, שכמו שלומדים את ספר הרמב"ם להיותו כולל את כל התורה כולה, עד"ז יש ללמוד את הספרים תורה אור ולקוטי תורה, המהוים תושב"כ⁵ בתורת החסידות, וכידוע שתורה אור ולקוטי תורה הם שני חלקים של ספר אחד והמשך אחד, אלא שבגלל גזירות המלכות וכו' נגרם הפסק הזמן ביניהם ושינוי השם כו'. וכשמסיימים זאת פעם אחת, הרי "...כשם שעזרתני לסיים כן תעזרני להתחיל וכו'", יש ללמוד זאת עוד הפעם, ובאופן נעלה יותר כמובן".

שמזה משמע שגם בשאר השנים צריכים לעשות כן. אבל מאחר שמספר השיחות (המוגה) לא כתוב כן, יש לדון איך צריך להיות הלכה למעשה?.. ומי שיש לו ברייטע פלייצעס שיפסוק בזה. אבל זה ברור שזהו ענין גדול ולא כיש הטועים בזה.

ומהשיחה הנ"ל (כפי מ"ש בספר השיחות-המוגה) משמע שזוהי מהענינים שצריכים לעשות כדי להביא את הגאולה.

ובלקו"ש ח"א ע' 3 שמדבר שם בענין לקבל ע"ע הוספה בלימוד הנגלה ובלימוד החסידות הוא אומר שם:

"אין דעם לימוד החסידות דארף אויך אריינגיין א טייל פון דעם סדרה פון דער וואך – אין "תורה אור" און "לקוטי תורה".

שמזה משמע שגם ללמוד איזה חלק מהחסידישע פרשה זה ג"כ ענין גדול, גם מובא בספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בשנת תר"נ שאז לא קבל עדיין הנשיאות בשלימות (ולהעיר משיחת ש"פ וירא וש"פ ח"ש תשמ"ג), הי' לומד אז ברבים תורה אור בחורף, ובקיץ לקוטי תורה.

וכן הי' מנהג פשוט אצל אנ"ש שבש"ק קודם התפלה היו לומדים תו"א ולקו"ת.

והנני להוסיף מה שראיתי המובא בגליונות של הר' זעליקסאן שי':

(5) קודם לזה מבאר בהשיחה שהם ע"ד תושב"כ.

א. בשנת תר"ן הי' הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק לומד ברבים שיעור קבוע בדא"ח - ג"פ בשבוע, מאמרי פרשת השבוע מ"תורה אור" (אג"ק אדהריי"צ ח"ד, ע' עא ועיי"ש בפרטיות).

ב. פעם סיפר הרה"ח ר' מיכאל המשפיע ז"ל שאחרי לימודו עם הת' שנה שלימה בלקו"ת, הנה בשנה החדשה מיאנו התלמידים ללמוד לקו"ת ורצו ללמוד בכתבי דא"ח אחרים. ר"מ סיפר זה לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב.

והגיב ע"ז אדמו"ר מהורש"ב: "לקוטי תורה" האדעוועט חסידים ווי א מאמע האדעוועט אויף אירע קינדער (מפי הרה"ח הר"מ טייטעלבוים שי").

ג. א' מהחסידים נכנס לאדהרש"ב ושאלהו הרבי מהו לומד ? וענה שהוא לומד לקוטי תורה. וענה הרבי: לקו"ת הוא יינה של תורת החסידות (מפי הרש"ג ז"ל. וראה רשימת הסעודה דליל א' דחה"פ תשכ"ז).

*

והנני להוסיף בזה סיפור חסידי ששמעתי מר' שמואל ע"ה לעוויטין שבקראליעוויץ (שהיתה א חסידישע שטעטל) היו קוראים לפרשת ויחי, "פרשת חכלילי" מפני המאמר בתו"א, שהוא א געשמאקע מאמר.

גם אכתוב סיפור מענין שהייתי עד אליו פעם בהתוועדות (כמדומה במוצאי שמח"ת) ור' חיים נחמן קאוואלסקי ע"ה (הידוע, שהי' מביא ביכורים לכ"ק אדמו"ר מה"מ בכל שבועות, משנת תשי"ג), לבוש בהסירטוק שלו, מהופך לצד השני (שמח"ת'דיק) ניגש לכ"ק אדמו"ר מה"מ וביקש ברכה על עשירות (כמדומה שנקב בסכום מסוים), והרבי שאל אצלו "וואס וועט איר מיר געבן?", ואמר סכום (כמדומה מעשר), ואמר הרבי איך זאל אייך געבן כך וכך, און איר וועט מיר געבן כך? (וענה: רבי! איר גיט מיר דעם אויבערשטענ'ס און איך דארף געבן פון מיין פאקעט)

ואח"כ שאל אצל הרבי איך צ"ל אופן עבודתו, ואמר לו הרבי ללמוד בכל יום פרק א' תניא קודם התפלה ובש"ק (איני זוכר, אם הוא שאל או שהרבי אמר בעצמו) את בתורה אור.

לע"נ

הרה"ח הרה"ת אי"א נו"נ

מלאכתו מלאכת שמים עוסק בצרכי ציבור

הרב פנחס בן הרה"ח התמים ר' יהושע ז"ל

קארף

משפיע משגיח ור"מ בישיבות תומכי תמימים

מונטריאל אהלי תורה 7701

והעמיד תלמידים הרבה

עסק בתורה ועבודת ה' וקיום המצוות בהידור

מקושר לכ"ק אדמו"ר

אשר התייחס ברבים לעבודתו והקרכתו להפצת המעיינות

ועסק במבצעיו הק'

השפיע על רבים במסירה ונתינה לכל אחד בפרט

ופעל בקביעת עתים לתורה בקרב אנ"ש בשכונת קראון הייטס

זכה להעמיד דורות חסידים מקושרים ושלוחים של כ"ק אדמו"ר

נפטר בשם טוב אור ליום רביעי פרשת פנחס

כ"ף תמוז שנת ה'תשפ"א

ת' נ' צ' ב' ה'

ספר ע"ד הרמז
להפ' - שאירע בפניהם
(ומנגדו - משבט
שמעון)

חֶסֶר ע"ד הַרְמוֹז

לְהַפ' - שֶׁאִירַע בְּפָנֵיהֶם

(וּמִנְגְדוֹ - מִשְׁבֵּט

שְׁמֵעוֹן)

הַגְּהָה בְּשִׁיחַת י"ז בְּתַמּוּז תַּשְׁמ"ג